

R

H M

K N C

1859

1860

1861

1862

1863

1864

1865

1866

1867

1868

1869

1870

1871

1872

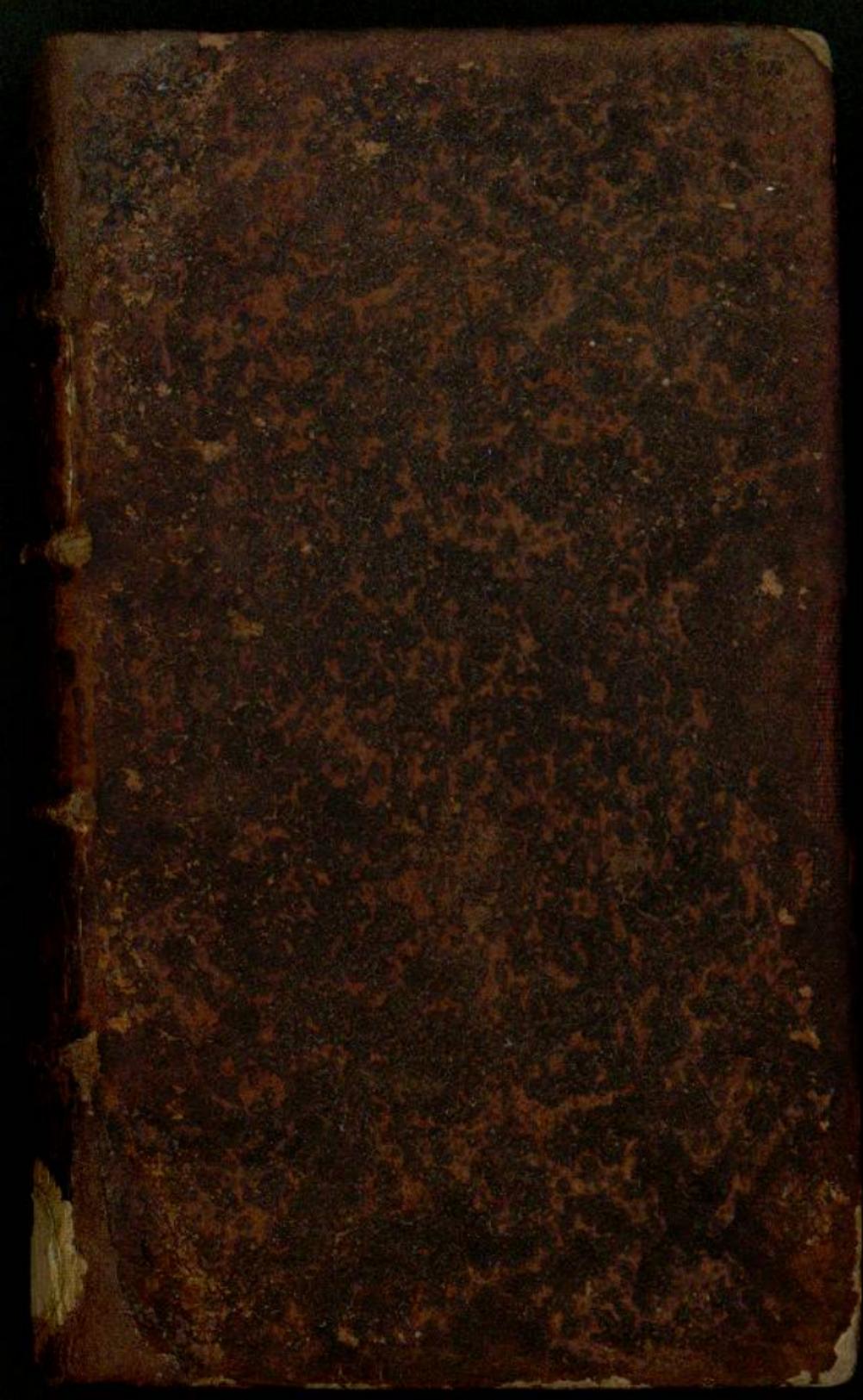
1873

1874

1875

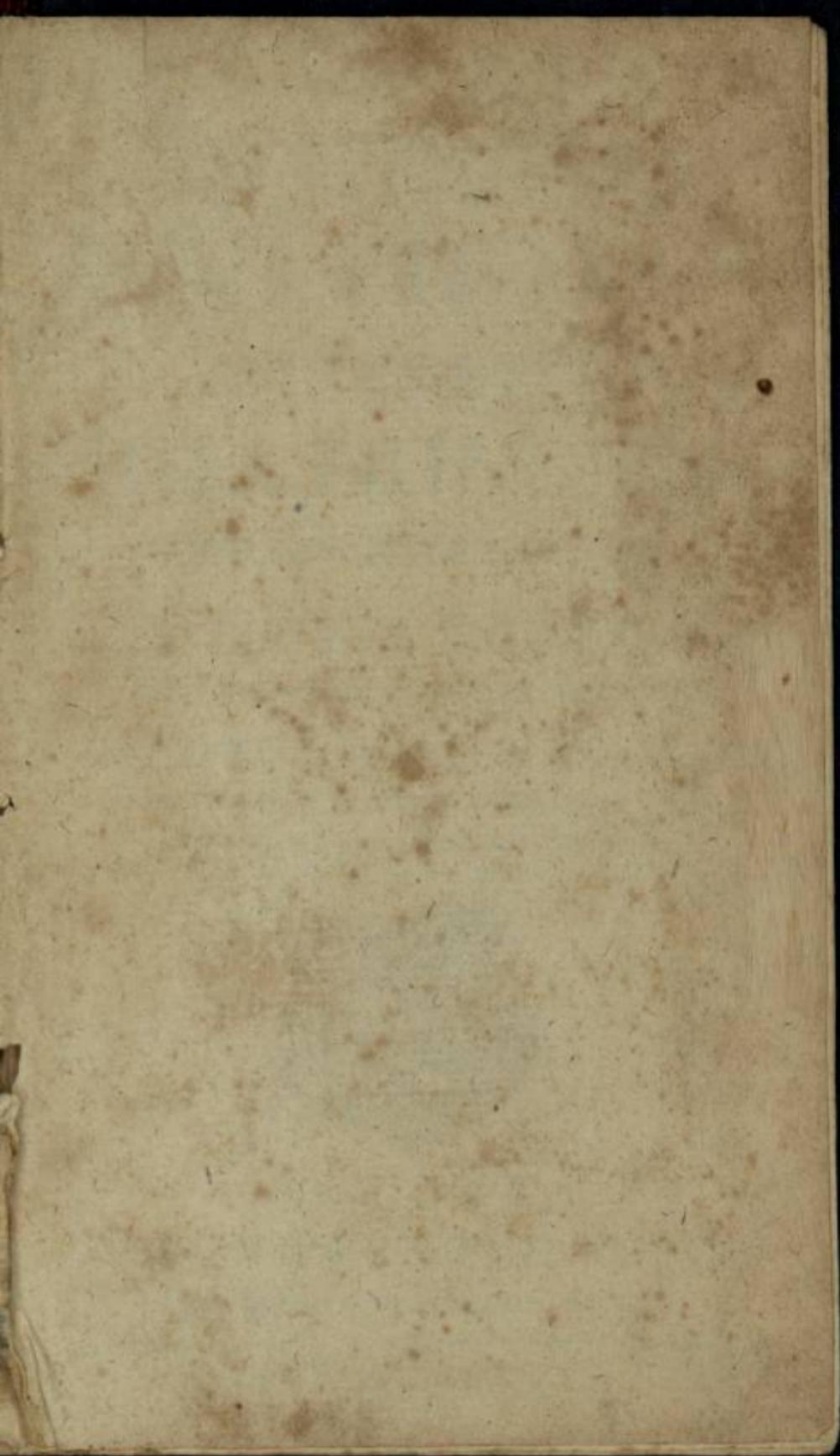
1876

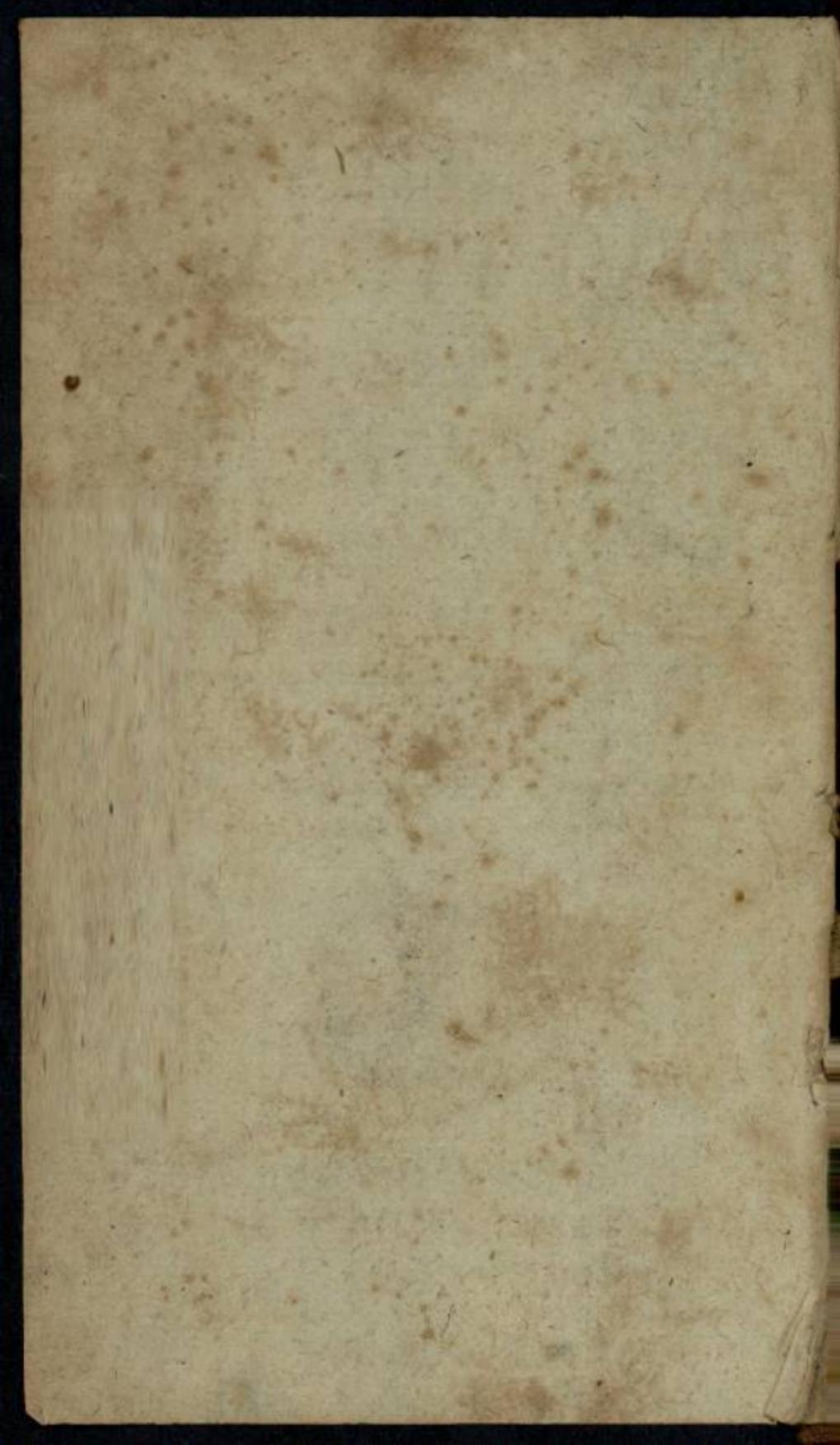
1877

I . C .

Bsp Pfxvii-324

DOCTRINÆ
DIVI THOMÆ
A QVINATIS
TRIA PRINCIPIA
cum suis consequentijs.

VBI TOTIVS DOCTRINÆ
Compendium & connexio continetur.

Authore R. P. ANTONINO REGINALDO
Ord. Prædicatorum, in Academia Tolosa
sana olim Professore, ac Doctore.

TOLOSAE.
Apud RAYMVNDVM BOSC,
Typographum Regium. 1670.

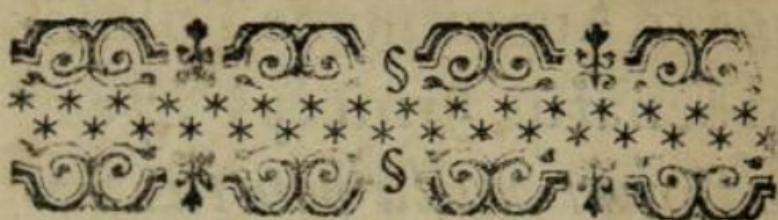
Cum Privilegio Regis.

TRATRISIMO ALIO DOCTRINA
DOMINO. CASTARI.
DE EIEBET
TOLOSANI SENATU.
PRINCIPI
AEGASTRISIMO

Quodcunq[ue] dicitur ad
exemplum ex multis
sugestis, ratione, et
potest in expie
se utri difficultate
estatis, et
ratione, et
liberacione, et
ad

ILLVTRISSIMO VIRO DOMINO
DOMINO GASPARI
DE FIEVBET
TOLOSANI SENATVS
PRINCIPI
AVGVSTISSIMO.

Compendium absque
dispendio ex multis
ingentibus , latissimeque
patentibus rebus exhibe-
re uti difficillimum , ita
rarum omnino & infre-

quens, Augustissime Tolosa-
ni Senatus Princeps , pene
dixeram nullâ penitus rati-
tione fieri posse, nisi obver-
sans mentis oculis dignissi-
ma me Tui species ab hoc
consilio deterruisset ; in qua
intuenti vastissimam ca-
pacissimi genij Tui am-
plitudinem tantæ tot negoti-
orum moli parem , omni
Heroicarum virtutum ap-
paratu abundantissimè cu-
mulatam , & splendidissi-
mis omnium scientiarum
luminibus præfulgentem ,

omnium Te illa mibi inge-
niorum, cunctarumque do-
tium absque ullo dispendio
compendium certissime re-
præsentauit. Nihil igitur
alicui, nisi Tibi ipsi debes,
quod hoc qualemcumque opus
honori tuo datur. Totius
Philosophiæ ac Theologiæ
Sanctissimi Aquinatis epi-
tome ex suis deducta Prin-
cipijs non potuit alteri,
quam totius sapientiæ ab-
solutissimo compendio con-
secrari. Nec vereor adu-
lationis insimulationem à

quocumque , qui Te noue-
rit , ino qui Te vel semel
confexerit , & paulò at-
tentius illamoris actotius
habitus majestatem , mo-
rum comitate temperatam
obseruauerit , in qua Te
Proto-Præsidem ex con-
sumatissima sapientia ma-
gis , quām ex regio diplo-
mate colligere fas est . Tu ,
Heros Augustissime , ex eo
sanguine prognatus , quo
germana Nobilitas coa-
lescit , Parentem magno
cum fœnore redivivū exhi-

bes, quem Tolosa demirata
est, ut juris & æqui tena-
cissimū; Lutetia coluit, ut
Christianissimo Regi ad-
dictissimum; Gallia tota
suspexit, ut virtutū ac sci-
entiarū Patronum & exem-
plar clarissimum: quem
Monarcha Prudentissi-
mus meritis cum lauit ho-
noribus, debit is Magi-
stratibus exornauit, & ju-
stissimis etiam Principis
Senatus Prouinciae diade-
matis auxit. Tuetiam Pa-
rentem superans, Heros No-

bilissime, Regi potentissimo non aliter, quam Diuinâ prouidentiâ natus es;
¶ Ille vel maximè ad portentum Tuæ sapientiæ obstupescit, qui eam ex eminentiori solio sagacissimè prospicit unus tuo genio major. Tu quantum est Heroum maximè & fortunam superas & conceptam de Te hominū existimationem, qui cum in Te laudando lassescant, ante nihilominus eloquentiam suam, quam Tuas laudes exhau-

riant. Namdiu est, quod
inter hos Tuæ gloriæ præ-
cones se totam Prædicato-
ria Familia voulit, non tam
purpuræ, quam virtutum
splendore pertracta. Ego in-
terim in ea vel minimus,
dum simul omnes plura me-
ditamur, arbitratus sum
minime despiciendum à Te
istud opusculum grati ani-
mi monumentum, sensuum-
que nostræ erga Tereueren-
tiæ cōpendium; sed sub Tuо
Nomine lucem videre, at-
que ad æternitatis sudum.

efferri tanti Patroni gloriâ passurum. In cuius beneficij gratiam, hoc deinceps vigilantissimâ obseruatione pro viribus enitar, ut quantum Tibi debeam & meo & mei Ordinis nomine, quantumque merita Tua laudes nostras superent, omnes intelligent

Servus obsequentiissimus
F. ANTONINVS
REGINALDV
Ordinis Prædicatorum.

PRÆFATIO

ad Lectorem.

CVM omnibus in rebus huma-
nis, illa vel maximè vigere de-
beat, quâ homines sumus, ra-
tio; id verò præcipue in scien-
tijs vel addiscendis vel docen-
dis: Quamvis enim Theologia fide Divinâ
nitatur, atque ut suprema scientia, cete-
ras ut ancillas mittat ad arcem, certosque
illis cancellos constituat, intra quos sape-
re debeant; nihilominus & ipsa quoque
ex firmissimis rerum revelatarum princi-
pijs ratiocinatur, colligitque ignota ex
notis Divino lumine. Quia in collectione
illud diligentissimè attendendum, ut con-
sequenter loquamur, nec posteriora prior-
ibus opponantur. Sunt siquidem, qui
dum ratiocinationes longius protrahunt,

exerrant animis , & obliiti quid primò
constituerint , inconsequentia passim effu-
tiunt , quæ aliunde forsitan improbanda
non forent . Qua in re , cum inter omnes &
veritate doctrinæ , & sententiarum delectu ,
& rationum pondere , & ipsa etiam sancti-
tate , quam docet , primas teneat incon-
cussa Doctoris Angelici D. Thomæ Philo-
sophia & Theologia : illud tamen in illa
est omnium præstantissimum , quod tan-
ta est cunctorum , quæ tradit , consonantia ,
tanta connexio , atque (ut sic loquar) con-
glutinatio , ut quodlibet ex alio , incredibili
ferè perspicuitate consequatur . Ordo , me-
thodus , sententiæ admirationem quidem
ingenerant ; sed concentus ille tam varia-
rum rerum ita rapit animos , ut nihil om-
nino sit , quo suavius delectentur . Prima
consonant medijs , utrisque postrema , co-
hærent omnia , ut qui vel unam positionem
admisericet , omnes teneatur admittere , nisi
sibi ipsi contradicere voluerit : ac veluti
in cathena anulorum unus intra alium sic
coaptatur , ut qui vel primum , vel me-
dium , vel ultimum traxerit , omnes eo-
dem tractu deducat ; sic planè in doctrina
Divi Thomæ , qui unum aliquod dogma
asseruerit , cetera ferè omnia , nisi velic in-

consequenter loqui , asserere , ipsâ rerum
consecutione adstringitur. Hoc igitur est,
Lector Benevole , quod in his Principijs
demonstrandum assumimus. Sunt alij &
antiquiores & néoterici , qui disputationi-
bus editis Scholæ Angelicæ assertiones do-
ctissimè tutati sunt , atque ab æmulatorum
impetu & calumnijs vindicarunt egregiè:
nos nihil aliud nolimur , nisi ut conse-
quentiam omnium ex paucis principijs ,
imò ferè ex vno declaremus. Quamvis
enim tria Principia constituamus , attamen
si quis attentiùs rem totam perpenderit ,
perspiciet secundum & tertium ex primo
tamquam ex fonte vno binos fluvios de-
rivari. Placuit verò in tria dividere , ut di-
lucidior foret tractatio , & magis ad cap-
tum accommodata. Primum Principium
illud est , *Ens est transcendens* ; Se-
cundum istud , *Deus solus est actus pu-
rus* ; Tertium , *Absoluta specificantur à
se* ; *relativa ab alio*. Ex primo majori ex
parte philosophica profluunt; Ex secundo
ferè omnia Theologica , quæ ad spe-
culativam partem pertinent; Ex tertio ,
quamvis pleraque sint philosophica & spe-
culativa , maxima tamen ex parte mo-
ralia consequuntur. Ut autem opus inten-

grum exhibeamus, addemus (si Deus fa-
verit) quæ ad casus conscientiæ spectant
ex illis tribus Principijs derivata. Primum
principium uno volumine absolvimus vna
cum suis consequentijs; Secundum, ut po-
te magis amplum ac latius patens (com-
prehendit enim, quæ de Deo uno & trino,
ultimo fine, ac Redemptore hominum,
docent Theologi) in tria distinguere neces-
sarium fuit, ut legentium ac studentium
commode aptaremus. Quintum addemus
de tertio principio, ac mox moralem
Theologiam absolvemus. Emulorum no-
bis adversantium neminem vel nomine te-
nus perstrinximus; neque enim inconci-
liare nobis cuiusquam animos placet, sed
studam veritatem amantibus illam propo-
nere. Rarò illorum argumenta in medium
adduximus, ne solutionum ac replicarum
longâ serie turbaretur ordo, & difficilius
consecutio vnius ex alio innotesceret, qui
vnus est nobis scopus: quamvis, si quis
animum advertat, & rationum momenta
expendat, argumentorum omnium, quæ
nobis objici possent, solutionem quivis vel
mediocri ingenio præditus nullo ferè ne-
gotio deprehendet. Illud vero monitum
vclim Lectorem Benevolum, vt si quando

consequentiæ deducantur de ijs, quæ ad fidem spectant, quasi ex principijs naturali lumine cognitis consequerentur, non id eo nos arbitretur animo præstisſe, vt, quæ sunt fidei, demonstrare conaremur: Hoc si quidem minimè intendimus, sed solū ut ea probemus à ratione non abhorre, neque illi esse opposita, & convenientiam dumtaxat in medium afferamus, quod & saepius præstisſit D. Thomas. Quod verò aliquando, vbi plura ex aliquo principio deduximus, iterum ad ipsum principium, vel ad aliqua ex ipso principio deducta redire, atque alia ex illis deducere coacti sumus, nulli mirum videri debet: neque enim fieri potest vt singula ex singulis uno veluti continuo tenore inferantur; malūimusque aliquando, maximè in Theologicis, quæ ad secundum principium spectant, quæstionum & articulorum D. Thomæ ordinem sequi, quoad fieri potuit. Ceterum vix conclusionem ullam philosophicam aut Theologicam prætermisimus, quæ ex iam probatis, illata non sit.

Vnum supereſt, vt probemus videlicet, nos, id est, quos communiter Thomistas nuncupant, Sanctissimi Doctoris vestigij adhærere, illiusque mentem assequi; est

enim tritum & obsoletum quorumdam ad
versum nos criminatio[n]is argumentum ,
nos vel ex crassa quadam & supina ig-
norantia , vel ex crassiori negligentia ,
vel ex affectu depravato nostri Aquinatis
doctrinam deseruisse. Quod licet per se in-
credibile videatur , & probabilitatis plus
habeat , eos , qui sic accusant , alijs , quod
ipsi met peccant , impingere ; tuum tamen
est judicium , *Lector Benevolē* , utri potius
à D. Thoma declinet , an qui se tantum
Doctorem in plerisque deserere apertissi-
mè profitentur , an vero illi , qui se ipsi mor-
dicūs adhærere nēdum verbis , sed factis ip-
fis atque adeo totā mentis sinceritate de-
monstrant ? Illi exerte dicunt se D. Tho-
mam non sequi in omnibus , quæ philo-
sophica sunt ; Hi Theologica philosophi-
cis niti perspicientes , tuentur etiam ipsius
dogmata philosophica , vt ipsum , quoad
eius fieri potest , etiam in Theologicis asse-
quantur : Illi doctrinam Aquinatis in scri-
pturarum & Canonum interpretatione da-
tā operā palam reijciunt ; Hi ista etiam in
parte seipso D. Thomæ religiosā devotio-
ne catenū adstringunt , vt aliorum inter-
pretationem minimè spernant : Illi etiam
in Theologicis rationes Angelici Præcep-

toris pro viribus enervare satagunt ; Hi
easdem acerrimè propugnant : Illi præci-
puas etiam in Theologia sententias vel non
sequendas statuunt , vel illis annumerant,
quas licet vel sequi vel persequi ; Hi tam-
quam veras omnes tueruntur: Illorum videoas
plerosque omnes discessum à D. Thoma
tamquam sibi gloriæ inter suos futurum ia-
ctare liberiùs; Istos experiaris vel ad mini-
nimam deserti tanti Doctoris suspicionem
verecundari & erubescere : Illi dubium D.
Thomæ sensum varijs quæfitis coloribus
efficere ; Hi certum enucleare pro viribus
enituntur: Illi novo quodam & ante hunc
diem inaudito deflexu atque glossemate in
suas partes Sancti Viri verba detorquere
student ; Hi ea in illum sensum accipiunt,
in quem ipsa interpretati sunt , quotquot
ante natos heri vel nudiùs tertius hos néote-
ricos scriplere veteres, etiam quos constat
bellum doctrinæ Angelicæ apertissimè in-
dixisse : Illi cò usque progressi sunt , ut mo-
rem illum sequendi D. Thomam , cæcam
& superstitionem servitutem scribere non
erubuerint; Isti Conciliorum exemplo ma-
xiimè Tridentini , Summorum Pontificum
iussu , Academiarum auctoritate , Religio-
forum Patriarcharum , præsertim vero Bea-

et Theresiæ, ac Sancti Ignatij Loyolæ, atque aliorum Ordinum sanctissimis statutis, & ex doctissimorum ac piissimorum hominum sententia, hoc nobilissimum servitutis obsequium gloriissimum æquè ac religiosissimum arbitrantur, & illi se vtrō subiiciunt: Illi laudes D. Thomæ sive ad Scientiam sive ad virtutem spectantes vix patienter audiunt; Isti in eo laudando totū sunt, fatigant sese, ac delectantur. Ex hoc dispari horum & illorum sensu & habitu haud difficulter colliges, qui sint germani & non sputij tanti Doctoris discipuli. Verum hæc satis. Hoc vnum addendum, me nedum Catholicæ, Apostolicæ ac Romanæ Ecclesiæ filium omnia omnino illi subiicere, illiusque visibili capiti Sūmo Pontifici, atque ex intimo animi sensu jam retractare, quæcumque ille retractanda censuerit; verum etiam paratissimum esse, si quid exciderit à sententia D. Thomæ alienum (quod non arbitror) ad omnia penitus corrigenda & emendanda. Hæc te monitum volui, Lector Benevole, vt, quo animo scripserim nosses, mox tibi, si hæc non displicent, datus alia de Scriptura, Concilijs & Patribus. Vale.

Licentia Reuerendissimi P. Generalis, &
deputatio Professorum à R. Admodum
P. Provinciali.

NOs Frater Ioannes Andræas Faure
Provinciæ Tolosanæ Ordinis Præ-
dicatorum humilis Prior Provincialis
committimus RR. Patribus Petro de Li-
ques, Dominico Detruels, & Ambro-
sio Peat Sacre Theologiæ Lectoribus,
ut examinent Librum de *Tribus Doctrina*
D. Thome Principijs, à R. P. Fr. ANTONI-
NO REGINALDO Theologiæ Lectore com-
positum, cuius imprimendi facultatem
aliás idem R. Pater à Reverendissimo Pa-
tre Generali obtinuit. In quorum fidem
his officij nostri sigillo munitis subscripti-
mus die octava Ianuarij 1669.

Fr. IOANNES ANDREAS FAVRE
Provincialis.

Fr. FRANCISCVS VIEVLES
socius.

Approbatio Ordinis.

NOS infrà scripti Sacrae Theologiae Professores Ord. Prædicatorum ex mandato R. Admodum P. Ioannis Andreæ Faure' Provinciæ Tolosanæ Provin- cialis legimus Librum, cui titulus est, *Tria Doctrinae D. Thomæ Principia*, à R. P. ANTONINO REGINALDO compo- situm, dignumque censemus prælo. Da- tum Tolosæ dic 24 Aprilis 1669.

Fr. Petrus DELIQVES.

Fr. Dominicus DESTRVELS,

Fr. Ambrosius PRAT.

Approbatio.

Doctrinæ Thomisticæ Principia, è va-
rijs , ac propè innumeris Philosopho-
rum , & Theologorum voluminibus , à
Reuerendo admodum Patre Reginaldo,
Ord. Prædicatorum, Conuentus Tolosani,
Sacrae Theologiæ meritissimo Professore
deprompta & in vnum multo sudore con-
gesta , in manibus habui , ac studiosè per-
legi. Verùm in illis , nihil à fide Romana
alienum, nihil optimis moribus inimicum
offendi ; imo omnia publicâ luce & ce-
dro dignissima censui. Tolosæ in Collegio
Bernarditarum , decimo quarto calendas
Aprilis , anno Domini millesimo, sexcen-
tesimo, sexagesimo nono.

F. PONTIVS DEEXEA S. Theol. Doctor
& in Academia Tolosana Professor.

Alia Approbatio.

Ego infra scriptus Cong. Doct. Christ. Doct. Theol. legi librum cui titulus est, *Principia Doctrinae S. Thomae &c.* Auctore R. P. Reginaldo Ordinis Prædicatorum Doctore Theologo, in quo nihil mihi succurrit fidei contrarium aut bonis moribus; sed singula mihi visa sunt orthodoxæ fidei & studiosis Theologiæ valde utilia. In quorum fidem hanc censuram propriâ manu subscripsi. Datum Tolosæ die quarta mensis Martij anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono.

MILLET R. C. D. Ch.

Facultas Vicarij Generalis.

VISIS approbationibus Doct. permittimus quod typis mandebet cui titulus, *Principia Doctrinæ Thomæ*, ab Admodum R. P. ANTONIO REGINALDO Ordinis Prædicatorum. Tolosæ die septima Decembris 1669.

DUFOUR Vic. Gen.

*Summa Privilegiij Regis
Christianissimi.*

CAutum est authoritate Regis , ne quis in Regno suo, alijsque locis ditioni suæ subditis , librum qui sic intribitur, *Doctrinae D.Thomæ Aquinatis Tria Principia cum suis consequentijs.* Ubi toius *Doctrinae compendium & connexio* continentur. Auctore R. P. *ANTONINO REGINALDO*, Ordinis Prædicatorum, in Academia Tolosana Theologia olim Professore, ac Doctore. quouis caractere aut formâ vel aliâ ratione excudere, aut alibi excussum vendere , aliove quolibet modo distrahere possit intra septem annos computandos à die absolutæ primæ editionis, præter Raymundum Bosc Tolosæ Bibliopolam Iuratum & Typographum Regium, vel eos, quibus ipse permisit. Qui secùs fecerit, mulcta est indicta, prout fusiùs in diplomate Regio continetur. Datum Parisijs die 29. Septembris 1666.

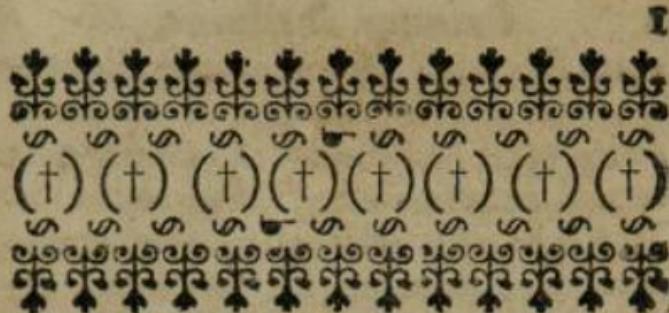
Signatum

DENIS.

*Absoluta est prima Editio die decima
quinta Ianuarij 1670.*

Errata in Primo Principio.

Pagina.	Linea.	Erratum.	Corrigē
26.	2. & 3.	In secundo	in hoc
34.	7.	est	ex
53.	26.	vibli	vbi
78.	26.	inciperet,	inciperet in
		quod	tēpore, quod
85.	5. & 6.	in secundo	in hoc
104.	1.	creatur	creetur
110.	28.	Tam	vñquodque
			in tantūm
123.	6.	secunda	causa secūda
132.	4.	habent	habet
140.	14.	potentiā	potentiā
143.	30.	quæ	qui
151.	29.	simili	simile
204.	1.	conueniens	discōvenien -
			tis &
246.	16. & 16.	alium	aliud
263	28.	illam	illum
271.	9.	abstractum,	abstractam,
272.	13.	actu	actus
283.	11.	aliquod,	aliquid,
298.	4.	geometriæ	geometriæ
310.	6	posse	posset
314.	20.	posse ab	posse fieri à
364.	18.	est bonum	est circa bonū
367.	19.	cōsequantur	consequatur
387.	24	vñlunotatem	volunvtatem
426.	23. & 28.	distinctim	distinctè
427.	2. & 4.	causam	causa
449.	28.	quam	quem
454.	6.		

I
PRIMVM DOCTRINÆ
D. THOMÆ
PRINCIPIVM,
Ens est Transcendens.

PRINCIPIA non probantur à priori ab illa scientia, sed supponuntur; explicantur tamen & probantur à posteriori, & hoc est quod iam præstare intendimus quoad hoc principium, Ens est transcendentis. Nomine igitur entis intelligimus quidquid quocumque tandem modo potest existere, siue quod aliquem ordinem dicit ad existentiam; ens enim deriuatur à verbo, sum, quod significat existere: quælibet ergo res vel ratio, quæ aliquomodo potest existere, potest etiam dici ens secundum hanc communem acceptiōnēm, siue possit existere à se, siue ab alio, siue per se, siue in alio, siue ut pars, siue ut totum. Transcendere vero idem est, ac

D. Thomæ
de verit.
q. 1. a. 1. iiii
corp. & q.
21. a. 3. iiii
corp. iiii
1. dist. 8.
q. 1. a. 3.
c. de pot.
q. 9. a. 7.
ad 6. &
13 Opuscu.
42. 418, 29

A

2 Primum Doctrinæ

trans, siue vltrà, scandere, vnde aliquando sumitur pro penetrare: & hoc sensu ratio entis dicitur transcendens, quia intimè penetrat omnes alias rationes. Præterea quia ratio entis dicit omnia secundùm quamcumque rationem, secundùm quam possunt intelligi. Denique dicitur ratio entis transcendere, quatenus in quocumque prædicamento scandendo ab ultima differentia etiam individuali per lineam directam vel indirectam, ratio entis semper vltrà scandit, id est, semper est communior & universalior peruidens omnes gradus & omnia prædicamenta; nam & differentia individualis, putà Petreitas est ens, & ipse Petrus est ens, & ascendendo ab individuali ad species & genera homo est ens, & rationale est ens, & irrationalis est ens, & animal est ens, & sensibile est ens, & insensibile est ens, & corpus est ens, & substantia est ens. Et similiter in prædicamento quantitatis & qualitatis & in omnibus alijs,

Ex hac ergo declaratione terminorum probatur Princípium. Ratio, quæ inuenitur, & concipitur inueniri in omni alia ratione, quæcumque tandem illa sit, iure vocatur transcendens, ut patet ex declaratione terminorum: Sed ratio entis, hoc est, ratio, quæ potest aliquo modo existere, inuenitur, & conci-

D. Thome Principium.

3

pitur inueniri in omni alia ratione, quæcumque tandem illa sit; nam in solo non ente, siue nihilo non inuenitur ratio entis: & quod est magis mirabile, non possumus intelligere non ens, siue nihil nisi ratione entis, quia non ens secundum se non est intelligibile: Ergo ratio entis est transcendens. Hinc

Sequitur primò, quod ratio entis reperiatur & concipiatur inueniri in vltimis rerum differentijs, etiam formalissimè ut differentiæ sunt.

Probatur sequela. Quod reperitur & concipitur inueniri in omnibus omnino rationibus, nullâ prorsùs exceptâ, reperitur & concipitur inueniri in vltimis rerum omnium differentijs, etiam formalissimè ut differentiæ sunt; qui enim omnia omnino dicit, nihil excludit: Atqui ratio entis, cum sit transcendens, inuenitur & concipitur inueniri in omnibus omnino rationibus, nullâ prorsùs exceptâ: Ergo ratio entis reperitur & concipitur inueniri in vltimis etiam rerum omnium differentijs, etiam formalissimè ut differentiæ sunt.

Explicatur. Dupliciter potest aliqua ratio in alia inueniri & includi: 1. Explicite, quando cognitio attingens huiusmodi rationem directè & expressè terminatur ad illam; vt quando concipio hominem, mea cognitio directè &

D. Thomæ

1. 2. q. 94.

art. 2. c.

4. Metaph.

lett. 1. &

lett. 5. &

de poten-

tia. q. 3.

a. 16. q. 6

41

A 3

4 *Primum Doctrinæ*

expressè terminatur ad animal rationale. 2. Potest aliqua ratio includi in alia implicitè , idque rursùm dupliciter : 1. Potentialiter , quia videlicet ratio , quam concipio est potentialis & contrahibilis per alias rationes, ad quas cognitio mea non terminatur expressè : sic quando concipio animal , concipio implicitè potentialiter hominem & brutum , quia ratio animalis est potentialis & contrahibilis per differentias rationalis & irrationalis ad hominem & brutum. 2. Potest aliqua ratio concipi implicitè actualiter & in actu exercito ; sicut quando iudico Deum esse , implicitè & in actu exercito concipio & iudico , verum esse , quod Deus sit : quamuis enim intellectus meus non formet explicitè hunc conceptum , veluti reflexum & in actu signato , verum est , quod Deus sit ; nihilominus eo ipso , quod intellectus meus concipit & iudicat , Deum esse , implicitè actualiter & in actu exercito concipit & iudicat , verum esse , quod Deus sit .

In proposito ergo , quando concipio rationem entis secundum totam suam communitatem , concipio actualiter implicitè omnes omnium rerum differentias , etiam ut differentiæ sunt : & similiter , quando concipio differentias , etiam ut differentiæ sunt , concipio rationem

D. Thomæ Principium. 5

entis implicitè actualiter. Cuius rei duplex est ratio : Prima, quia eo ipso quod intelligo differentiam, etiam formalissimè ut differentia est, v. g. rationalitatem, quatenus facit differre hominem à bruto, etiam concipio, quòd faciat differre realiter & entitatiè : Atqui est omnino impossibile, quòd concipiā illam facere differre realiter & entitatiū, nisi concipiā illam differentiam esse realitatem & entitatem : Ergo impossibile est, quòd concipiā illam etiā formalissimè ut differentia est, quin concipiā illam, ut entitatem, saltem in actu exercito. Secunda ratio est, quia quidquid intelligitur, eo ipso in actu exercito cognoscitur intelligibile ; nam intelligibile in actu exercito nihil aliud est, quam intelligi, siue intellectum esse : Sed quando concipio v. g. rationalitatem sine dubio rationalitas intellectur : Ergo rationalitas tunc in actu exercito cognoscitur intelligibilis : Ergo etiam tunc rationalitas in actu exercito cognoscitur entitas ; cum intelligibilitas, ut postea ostendemus, nihil sit aliud, quam entitas : & per hanc distinctionem solues omnia argumenta in oppositum.

Sequitur 2. Rationem entis non posse perfectè per intellectum præscindi ab illis, in quibus reperitur.

Probatur sequela. Perfectè per intel-

¶ *Primum Doctrinæ*

lectum præscindi est , illa quæ cognoscuntur , ita per intellectum diuidi , ut nihil unius , veluti partis remaneat per intellectum in alia parte ; sicut perfecta præcisio realis est , quando nihil unius partis remanet realiter in alia : Atqui ratio entis non potest per intellectum ita diuidi ab illis , in quibus reperitur , putat ab ipsis differentijs , ut nihil entis remaneat secundum intellectum in ipsis differentijs , ut differentiae sunt ; alias neque differentiae illæ facerent differre , nec consequenter essent differentiae , neque intelligerentur ut differentiae , neque ullo modo possent intelligi & concipi ; quidquid enim intelligitur & concipitur est intelligibile , arque adeo est ens : ergo ratio entis non potest perfectè præscindi ab illis , in quibus reperiatur ; imperfectè tamen præscinditur , quia secundum conceptum explicitum non intelliguntur differentiae illæ .

¶ Tho 3. Sequitur 3. Ens non esse uniuocum
p. q. 13. a. respectu substantiarum & accidentis , siue respectu entium particularium .

3. dist. 19. Probatur sequela , Ratio significata

q. 5. a. 2. per nomen uniuocum debet perfectè

ad 2. In 2. præscindi à differentijs , quia uniuocum

dist. 1. q. 1. est unum nomen significans unam rationem perfectè eandem in omnibus ;

3. Metaph. 2. ita ut differentiae , quatenus differentiae

dist. 2. sunt , in ea non includantur : Atqui sa-

tio significata per hoc nomen , ens , non potest perfecte præscindi à differentijs , siue quasi differentijs entis, vt ostensum est: Ergo ens non potest esse vniuocum.

Sequitur 4. Ens non esse purè æquiuocum respectu inferiorum entis.

Probatur sequela. Nomen æquiuocum significat rationem omnino diuersam in ijs, respectu quorum est æquiuocum : Atqui ens non significat rationem omnino diuersam in inferioribus , cum illa omnia in hoc aliquomodo conueniant, quod sunt entia & possunt existere, vt patet : Ergo ens non est purè æquiuocum respectu inferiorum.

Sequitur 5. Ens esse Analogum.

Probatur sequela. Nomen analogum est , quod significat rationem aliquam partim eandem & partim diuersam , id est , quod significat rationem aliquam , in qua inferiora partim conueniunt & partim differunt , vt omnes admittunt : Sed hoc nomen, ens, significat rationem aliquam, in qua inferiora partim conueniunt , quia possunt existere , & partim differunt, quia differunt differentijs, quæ sunt etiam entia, vt probatum est : Ergo ens est analogum.

Cum autem duplex sit analogia ; proportionis , videlicet & proportionalitatis : Analogia proportionis ea est, in qua una res participat rationem significatam

D.Th. I.
p. q. 13. a.
10. ad 4.
2. 2. q. 120.
a. 2. c.
In 1. dist.
2. q. 3. a.
3. ad 2. &
in omnibus
locis mox
citandis.

D.Th. in
4. dist. 38.
q. 1. art. 2.
q. 2. in c.
1. Cont.
gent. c. 32.
& 34. q. 7.
de pot. 4.
7. Quest. 7.
de malo.
a. 1. ad 1.
Quodl. 2.
art. 7. c.
Opusc. 42.
cap. 1.
4. Metaph.
lect. 3.
11. Metaph.
lect. 3.

3 Primum Doctrinae

per nomen analogum dependenter à ratione, quæ reperitur in alia re ; V.G. sanum est nomen analogum analogiæ proportionis , quia sanitas reperta in medicina, aëre, deambulatione, & aliis, conuenit illis dependenter à sanitate, quæ est in animali. Analogia proportionalitatis consistit in hoc , quod ratio significata per nomen analogum se habeat in uno respectu aliquorum ; sicut alia ratio diuersa per idem nomen significata , se habet in altero respectu aliorum : sic hoc nomen, duplum, est analogum analogiæ proportionalitatis , quia ratio per illud significata se habet in uno, v.g. in numero senario respectu ternarij, sicut se habet ratio duodenarij respectu senarij; sicut enim senarius duos numeros ternarios continet, ita duodenarius duos senarios. Ens ergo est analogum dupliciti illâ analogiæ : & quidem ens dictum de substantia & accidente est analogum analogiæ proportionis , quia accidens , ut postea ostendemus, est entis ens , neque potest existere connaturaliter nisi dependenter à substantia ; similiter materia non potest existere sine forma, unde ens est analogum analogiæ proportionis respectu materiæ & formæ. Eodem modo ens est analogum analogiæ proportionalitatis respectu substantiæ & accidentis, quia ratio significata per hoc

D.Thomæ Principium. 9

nomen, ens, quæ est potentia ad existendum, se habet in accidente, eo fere modo, quo eadem ratio se habet in substantia, ita ut sicut se habet substantia ad suam existentiam, ita se habeat accidens ad suam.

Sequitur 6. Ens non esse genus respectu substantiæ & accidentis, siue respectu decem prædicamentorum, sicut nec respectu materiæ & formæ.

Prob. seq. Quod non est vniuocum non potest esse genus, vt ostendemus infra: sed ens, vt diximus, non est vniuocum respectu Dei & creaturæ, respectu substantiæ & accidentis, materiæ & formæ: Ergo ens non est genus.

Disq. q. 3. a. 16. ad 4. & quæst. 7. art. 3. c. Quodl. 2. a. 3. c. Opusc. 42. cap. 1. 3. & 10. 3. Metaph. lect. 8. & lib. 5. lect. 7. & lib. 8. in fine. lib. 10. lect. 4. & lib. 11. lect. 5.

Sequitur 7. Non dari vnum tantum prædicamentum entis.

Probatur sequ. Prædicamentum est coordinatio generum & specierum sub supremo aliquo genere: Atqui non datur vna coordinatio generum & specierum sub ente, tanquam sub genere supremo; cum, vt diximus, ens non sit genus: Ergo non datur vnum tantum prædicamentum. Quomodo verò ratio accidentis non sit vniuoca respectu nouem prædicamentorum accidentium dicimus infra: atque adeò hinc sequitur da-

D.Thom.

1. p. q. 3. a.

5. c & ad

1. In 1.

dist. 8. q. 4.

a. 2. ad 2.

1. Cons.

Lect. c. 25.

De verit.

q. 1. a. 1. c.

& a. 10.

ad 2.

De poten-

tia. q. 3. a. 16. ad 4. & quæst. 7. art. 3. c. Quodl. 2. a. 3. c. Opusc. 42.

cap. 1. 3. & 10. 3. Metaph. lect. 8. & lib. 5. lect. 7. & lib. 8.

in fine. lib. 10. lect. 4. & lib. 11. lect. 5.

D.Tho. 5.

Metaph.

lect. 7. 3.

Physic.

lect. 4.

10   *Primum Doctrinæ
ri verè deceim prædicamenta.*

*D. Thom.
de verit.
g. i. a. 1.*   Sequitur 8. Rationem entis in qua-
libet re esse totum, quod est in ipsa.

*S. Metaph.
lect. 7. &
20. lect. 4.*   Probatur seq. Ratio importans tam
communia, quām propria ipsius rei, im-
portat totum, quod est in ipsa re; cum
in re nihil sit aliud, nisi quod est com-
mune, & quod est proprium: Sed ratio
entis importat tam communia, quām
propria, ut patet ex dictis: Ergo ratio
entis est totum, quod in aliqua re inue-
nitur.

*Ijjdem
bess.*   Sequitur 9. Rationem entis in sub-
stantia importare etiam propriam ratio-
nem substantiæ, rationem entis in acci-
dente importare propriam rationem ac-
cidentis, in rationali propriam rationem
rationalis, & sic de alijs.

Prob. sequ. Quod importat totum,
quod est in re, importat etiam rationem
differentialem cuiuslibet rej: Sed ratio
entis importat totum, quod est in re:
Ergo importat etiam rationem differen-
tialem cuiuslibet rei.

*Ijjdem
bess.*   Sequitur 10. Rationem entis in ma-
teria esse potentiam physicam recepti-
uum formæ.

Prob. sequ. Propria ratio materiæ per
se primò ipsi conueniens, quatenus di-
stinguitur à forma, est quod sit poten-
tia physica receptiva formæ, ut omnes
facentur: Atqui, ex dictis, ratio entis est

D. Thoma Principium. II

in qualibet re propria eius ratio, siue differentia: Ergo ratio entis in materia est, quod sit per se primò potentia physica receptiva formæ.

Sequitur 11. Rationem entis in materia non esse actum.

Probatur sequela. Omnis actus vel est physicus vel metaphysicus; sicut enim omnis compositio per se est vel physica vel metaphysica, ita omnis actus est vel physicus vel metaphysicus, quia omnis compositio per se fit ex actu & potentia: Sed ratio entis in materia non est actus physicus; actus enim physicus est forma, ratio autem entis in materia non est forma, atque adeò non est actus physicus; non est etiam actus metaphysicus, quia actus metaphysicus est differentia: Sed ratio entis in materia non est differentia, imò est potius totum, quod est in re, ut diximus, & quia ratio communis analogia non habet differentiam propriè: Sed ratio entis est analogia, ex dictis: Ergo ratio entis non habet differentiam, atque adeò ratio illa propria materiæ non est differentia: Ergo ratio entis in materia non est differentia, nec consequenter actus metaphysicus.

Sequitur 12. Rationem entis in materia non esse actum entitatiuum. Ex-
plicatur. Nominis actus entitatiui Sec-

1. p. q. 4.

4. 1. c. In

3. dist. 4.

q. 2. a. 1.

ad 1. &

dist. 14.

art. 4. c.

Quodl. 10.

a. 5. c.

12 *Primum Doctrinæ*

tus, & quidam alij intelligunt rationem entis realis & positiui, quod non est nihil, & hanc rationem vocant actum entitatiuum, quia inquiunt, est quædam, actualis ratio opposita nihilo. Rem concedimus, modum loquendi negamus.

Prob. sequ. Ratio, quæ ita est potentia, ut non possit etiam per intellectum à ratione potentiae præscindi non potest vocari actus, ut patet ex terminis: Sed ratio entis in materia ita est potentia, ut non possit etiam per intellectum præscindi à ratione potentiae, ut ex dictis constat: Ergo ratio entis in materia non potest vocari actus entitatiuus.

Quodl. 9.

q. 4. a. 1.

ad 3.

Opus. 30.

lett. 10.

Sequitur 13. Rationem entis in materia per se primò respicere formam ut recipiendam.

Proba. sequ. Omnis potentia per se primò respicit proprium actum, ut ostendemus in alio principio: Atqui ratio entis in materia est potentia per se primò receptua formæ: Ergo ratio entis in materia per se primò respicit formam ut recipiendam.

1. p. q. 66.

a. 1. & 2.

c. & q. 76.

a. 4. c. De

unione. a.

4. c.

3. cont.

ent. 6. 3.

Sequitur 14. Formam substantialem esse actum primum entis, quod est in materia.

Prob. sequ. Actus, quem potentia per se primò respicit, est actus primus huiusmodi potentiae, ut in alio principio ostendemus: Atqui forma substantialis

est actus, quem ratio entis in materia respicit per se primò, tanquam potentia, ex dictis: Ergo forma substantialis est actus primus entis, quod est in materia.

Sequitur 15. Rationem entis in maria priùs debere recipere formam, quām subsistentiam, existentiam vel accidentia.

Prob. sequ. Omnis potentia receptiua priùs debet recipere actum primum, quem per se primò respicit, quām quemcumque actum secundum, vt patet ex terminis: Sed forma substantialis est actus primus, quem per se primò respicit ratio entis, quod est in materia, ex dictis: Ergo ratio entis, quod est in materia priùs debet recipere formam substantialiem, quā quemcumque alium actum, atque adeò priùs debet recipere formam, quām actum subsistentiæ, existentiæ, vel accidentiuni.

Sequitur 16. Materiam secundūm se non habere propriam subsistentiam vel existentiam.

Prob. sequ. Quod non habet actum primum non habet secundum, primus enim essentialiter præsupponitur ad secundum: Sed materia siue ratio entis in materia non habet actum primum vel differentiam, vt ostendimus: Ergo non potest habere actum secundum: Ergo, &c.

& alibi
sepe, praesertim 2.
de anima
com. 3.

1.p. q.76.
4.6. & 7.
c. In 3.
diff. 2. q. 8.
a. 2. q. 1. a.
1. c.
1. cont.
gen. c. 70.
De veris.
q. 13. a. 4.
ad 4.

De veris.
q. 3. art. 5.
ad 3.

14 Primum Doctrine

3. Physic.

lect. 15.

com. 1.

De spiri-

tualibus

creaturis.

a. 1. c. &

ad 6. &

art. 5. ad

10. Opuscul.

30. lect.

30.

Sequitur 17. Materiam primam non posse existere sine forma.

Prob. sequ. Implicat aliquid habere actum secundū sine primo, quia actus secundus essentialiter præsupponit primū: Sed actus primus materiæ est forma, actus verò secundus est subsistentia vel existentia, quam ostendemus in secundo principio distingui ab essentia in rebus creatis: Ergo implicat materiam existere sine forma. Secundo, quod non habet propriam existentiam vel subsistentiam debet existere ac subsistere per existentiam & subsistentiam alienam; quia implicat illud existere sine existentia, vel subsistere sine subsistentia: Atqui, ex dictis, materia non habet propriam existentiam vel subsistentiam: Ergo debet existere per alienam, formæ videlicet vel compositi, quæ existentia compositi non est sine forma.

3. p. q. 44. Sequitur 18. Quod materia amittendo unam formam, debet immediatè recipere aliam.
2. q. 4. ad 2.

In 4. dist.

do unam formam, debet immediatè re-

cipere aliam.

17. q. 1. a. Prob. sequ. Quod non potest existere sine aliqua forma, si existat & non definat esse, amittendo unam formam debet immediatè recipere aliam: Atqui,

5. q. 2. a. 1. ex dictis, materia non potest existere sine forma: Ergo materia amittendo unam formam debet recipere aliam immediatè.

c. De ve-

rit. q. 28.

8. 1. & 7.

Sequitur 19. Quod corruptio vnius est generatio alterius, hoc est, ad corruptionem vnius compositi, siue desitionem vnius formæ substantialis in materia debet immediate sequi generatio alterius siue receptio alterius formæ in materia.

Prob. sequ. Expulsio vnius formæ à materia, est corruptio vnius compositi; introductio verò alterius formæ est generatio alterius compositi: Sed, ex dictis, post expulsionem vnius formæ à materia, debet immediate subsequi introductio alterius formæ, aliàs materia definieret esse, cum non possit esse sine forma: Ergo ad corruptionem vnius compositi debet subsequi immediatè generatio alterius.

Sequitur 20. Quod generatio vnius est corruptio alterius, hoc est, quod ad introductionem vnius formæ in materia, debet subsequi immediatè expulsio alterius formæ substantialis.

Prob. sequ. Quando aliquid non potest esse sine forma substantiali, neque potest habere duas simul ex introductione vnius debet subsequi expulsio alterius: Sed materia non potest esse sine forma substantiali, ex dictis, nec potest habere duas simul, ut statim ostendemus: Ergo ad introductionem vnius debet subsequi expulsio alterius.

16 Primum Doctrine

s.p. q.45. a.4. Sequitur 21. Quod materia non pos-
sit per se produci vel creari.

Prob. sequ. Quod non potest per se
existere, non potest per se produci vel
creari; quod enim est incapax viæ, est
incapax termini, & è contrà terminus
autem cuiuscumque produci vel creari
est esse: Atqui, ex dictis, materia non po-
test per se existere: Ergo non potest per
se produci vel creari.

Eodem
laco.

Sequitur 22. Per se loquendo mate-
riam concreari.

Prob. sequ. Simul cum alio creari, est
concreari, vt patet ex terminis: Sed
materia per se loquendo debet simul
cum forma creari, quia non potest per
se produci, nec potest produci per gene-
rationem, vt statim ostendemus: Ergo
debet per se loquendo concreari.

s.p. q.46. a.1. ad 3. Sequitur 23. Materiam non posse
producere per generationem.

2. con-
gent. cap.
54. Prob. sequ. Primum subiectum formæ
substantialis non potest generari, quia,
vt omnes fatentur, generatio præsuppo-
nit primum subiectum: Sed materia est
primum subiectum formæ substantialis,
quia, vt ostendimus, est per se primò po-
tentia receptiva formæ: Ergo materia
non potest generari, est ergo ingenera-
bilis & incorruptibilis.

Locis
claris. Sequitur 24. In prima rerum produ-
ctione materiam suile concretam.

Prob. sequ. In prima rerum productio-
ne materia fuit producta productione
ipſi per ſe conueniente: Sed productio
conueniens per ſe materiæ eſt concrea-
tio, ex dictis: Ergo in prima rerum pro-
ductione materia fuit concreata. Maior
patet, quia in prima rerum productione
nihil erat, quod exigeret, ut materia
produceretur per accidens productione
diſtinctâ à productione formæ.

Sequitur 25. In prima rerū productione
non fuſſe educationē formæ ex materia.

ibidem.

Prob. sequ. Eductio formæ ex materia
præſupponit materiam aliā actione; ſiue
productione productam, aut ſaltem pro-
ducibilem; quia eductio per hoc diſſert
à creatione, quod hæc ſit ex nullo præ-
ſuppoſito ſubieſto, eductio verò ſit ex
præſuppoſito ſubieſto: Sed in prima re-
rum productione, materia non potuit
eſſe producta per aliam actionem, ut
oſtenſum eſt: Ergo in prima rerum pro-
ductione non potuit eſſe eductio.

Sequitur 26. Formas omnes ſubstan-
tiales non ſpirituales, ſiue corporeas, non
fieri per ſe.

*I.P. q. 45.
a. 4.*

Prob. sequ. Cuius non eſſe per ſe
non eſt etiam fieri per ſe, cum eſſe ſit
terminus ipſius fieri, ut diximus: Atqui
formæ corporeæ non ſunt per ſe, ſed ra-
tione totius compoſiti, quia ſunt in ma-
teria & dependenter ab illa: Ergo nec
ſunt per ſe.

18 Primum Doctrinæ

Opusc. 30.

Sequitur 27. Materiam solam sine forma, non posse esse subiectum accidentium.

Prob. sequ. Quod non potest subsistere, siue per se existere, non potest substare, siue esse subiectum sustentans aliud, ut patet ex terminis: Sed ex dictis, materia sine forma non potest existere, atque adeò non potest per se subsistere: Ergo non potest etiam sola substare.

2.p. q. 36.

*. 4. ad 7.

& 39. c.

Depoten.

q. 9. 4. 6. c.

Sequitur 28. Subiectum omnium accidentium materialium esse totum compositum.

Prob. sequ. Materia cum forma, siue unita formæ, est compositum, ut patet: Atqui subiectum accidentium materialium est materia unita formæ, cui soli conuenit per se existere, ut ostensum est: Ergo subiectum accidentium materialium est compositum. Dixi, accidentium materialium, quia de spiritualibus est alia ratio, ut postea ostendemus.

In 3. diff.

31. q. 1. a.

1. De ve-

rit. q. 2. a.

32. ad 12.

q. de ani-

ma. a. 19.

in c.

Sequitur 29. Pereunte composito omnia accidentia materialia perire, nec remanere eadem numero.

Prob. sequ. Pereunte subiecto perirent accidentia naturaliter loquendo; quia accidentia naturaliter non possunt esse nisi inhærent subiecto, à quo sustentantur, ut dicemus statim: Sed pereunte composito perit subiectum acci-

dentium materialium, nimirum compositum, ut dictum est: Ergo pereunt etiam accidentia, nec remanent eadem numero.

Sequitur 30. In generatione dari resolutionem usque ad materiam primam.

Prob. sequ. Dari resolutionem usque ad materiam primam, non est materiam primam esse in aliquo instanti sineulla forma substantiali vel accidentalis; sed est nullam formam substantialem vel accidentalem eandem numero ex his, quae erant in composite corrupto, remanere in composite genito; quia totum ita soluitur tunc & resoluitur, ut nihil eius remaneat in genito, nisi sola materia prima: Atqui nulla forma vel substantialis vel accidentalis remanet in composite genito eadem numero, cum illa, quae praexistebat in corrupto; quia, ut diximus, pereunte composite pereunt etiam accidentia omnia, nec remanent eadem numero, quod etiam poste a ostendemus, dum probabimus accidentia individuari a subiecto, quod, ut ostendimus, est solum compositum: Ergo in generatione substantiali datur resolutio usque ad materiam primam, quia non remanere ullam formam substantialem probabimus poste a, dum ostendemus in composite non esse nisi unam formam substantialem; certum est autem, quod

In 2. dist.

20. q. 1. a.

1. c. In 4.

dist. 11. q

1. a. 3.

ad 4.

Opusc. 32.

cap. 7.

20   *Primum Doctrinæ*

in generatione perit vna saltem forma substantialis, quia (ut ostendimus) generatio vnius est corruptio alterius.

In 1. diff.

26. q. 2. a.

2. c. In 4.

diff. 12. q.

2. a. 1. q. 3.

ad 3.

Sequitur 31. Materiam primam ex se precisè, nullum habere principium actu distinctivum.

Probatur sequ. Quod nullum habet actum, nullum habet principium actu distinctiuum, quia omnis actualis distinctio fit per actum: Sed materia prima nullum habet ex se actum, ex dictis: Ergo materia prima nullum habet ex se præcisè principium actu distinctiuum.

3. p. q. 30.

2. 3. c. &

9. 47. a. 1.

& 2.

3. cont

gent. c. 92.

De verit.

q. 12. a. 13.

ad 2. De

pot. q. 9. a.

7. 6.

Sequitur 32. Materiam primam ex se non esse principium distinctionis specificæ & essentialis, sed formam.

Prob. sequ. Quod nullum habet ex se principium distinctionis, non habet etiam principium distinctionis specificæ, ut patet ex terminis: Sed materia prima nullū habet ex se principiū distinctionis: Ergo non habet ex se principium distinctionis specificæ; atque adeo illam distinctionem specificam habet ab aliquo alio substantiali, nullum est autem aliud substantiale nisi forma: Ergo principium distinctionis specificæ est sola forma.

Depot. q.

2. 4. 4. c.

& 9. 3. a.

10. e. Ds

spiritual.

creat. 4. 1.

Sequitur 33. Materiam primam non esse ex se principium distinctionis partium eiusdem rationis sive speciei.

Prob. sequ. Quod nullomodo est ex se principium distinctivum, non est etiam

principium distinctivum partium eiusdem rationis, ut constat: Atqui ex dictis materia prima nullomodo ex se est principium distinctivum: Ergo ex se non est principium distinctivum partium eiusdem rationis, siue speciei.

Sequitur 34. Substantiam materialem habere ab aliquo accidente aliquomodo distinctionem partium eiusdem rationis & entitatiuarum.

Prob. sequ. Quod habet aliquid & non habet illud ex se, habet ab alio: Atqui substantia materialis habet distinctionem partium eiusdem rationis & entitatiuarum, ut patet, & non habet ex se, ut constat, nam si haberet ex se, vel haberet à forma, & hoc non, quia, ut diximus, forma est tantum principiu distinctionis formalis & specificæ, quæ est distinctio partium diuersæ rationis, vel haberet à materia sola & nuda, & hoc etiam dici non potest, quia materia ex se nullum habet principium distinctivum: Ergo debet substantia materialis habere distinctionem partium eiusdem rationis & entitatiuarum ab aliquo accidente.

Sequitur 35. Substantiam materialem habere distinctionem partium eiusdem rationis, à quantitate.

Prob. sequ. Substantia materialis habet distinctionem partium eiusdem rationis ab aliquo accidente, ex dictis: Atqui non

ad 9. &
ad 19. &
locis iam
citatiss.

In 1. dist.
16. q. 2. a. 14
c.

Ibid. &
in 4. dist.
12. q. 1. a.
. q. 3. ad 3.

est assignabile aliud accidens , quam
quantitas ; nam qualitas , & relatio non
possunt hoc præstare secundum suam ge-
neralem rationem , cum etiam reperian-
tur in ijs , in quibus non sunt partes
eiusdem rationis , vt in angelis , nec vlti-
ma prædicamenta possunt etiam hoc
præstare , cum supponant potius partes
eiusdem rationis , vt patet in situ , vbi ,
habitu , quando , imo & in actione tran-
seunte , ac passione : Ergo à sola quanti-
tate .

4. Contr.
gent. c 45. Sequitur 36. Substantiam materialem
seclusâ quantitate esse omnino indiuisi-
bilem in partes eiusdem rationis .

Prob. sequ . Quod non habet partes
aliquas est indiuisibile in eas : Atqui sub-
stantia materialis non habet partes eius-
dem rationis seclusâ quantitate , cum il-
las habeat à quantitate , vt dictum est :
Ergo substantia materialis seclusâ quan-
titate est indiuisibilis in partes eiusdem
rationis .

5. Metap.
lett. 14. Sequitur 37. Substantiam materialem
secundum ea præcisè , quæ habet intrâ
prædicamentum substantiæ , non habere
partes eiusdem rationis .

Prob. sequ . Substantia materialis seclu-
sâ quantitate non habet partes eiusdem
rationis , ex dictis : Sed substantia mate-
rialis secundum ea , quæ habet intrâ præ-
dicamentum substantiæ , est seclusâ quan-

titate; nam quantitas non est de prædicamento substantiæ: Ergo substantia materialis, secundum ea, quæ habet præcisè intrà prædicamentum substantiæ, non habet partes eiusdem rationis, sed tantum habet partes, materiam & formam, quæ sunt partes diuersæ rationis; quia materia est potentia, forma est actus.

Sequitur 38. Effectum formalem quantitatis esse tribuere substantiæ materiali partes eiusdem rationis.

Prob. sequ. Effectus formalis formæ est, quem tribuit informando: Sed ex dictis, quantitas informando substantiam materialem tribuit illi partes eiusdem rationis: Ergo tribuere partes eiusdem rationis est effectus formalis quantitatis.

Sequitur 39. Essentiam quantitatis esse, quod sit accidens extensuum partium extrà partes in substantia materiali.

Prob. sequ. Essentia formæ est posse tribuere effectum formalem subiecto: Sed effectus formalis quantitatis, est tribuere partes eiusdem rationis, siue extendere partes extrà partes in substantia materiali, quod omnino idem est: Ergo posse illas tribuere, siue esse accidens extensuum huiusmodi partium, est essentia quantitatis.

Sequitur 40. Quantitatem non reci-

In 1. diff.
17. q. 2. a.
1. c. &
diff. 19. q.
1. a. 1. De
pot. q. 9.
a. 7.

1. q. 10.
6. 1.

1. 3. q. 52.

- a.1. & 2. pere augmentum intensivum, siue non
 3. q. 7. ar. intendi.
12. Demas.
 10. q. 7. a. Prob. sequ. Quod recipit augmentum
 2. De ve- intensivum habet veluti plures partes
 rit. q. 1. a. sui in eadem parte subiecti: Atqui quan-
 n. & q. 5. titas non potest habere plures partes sui
 a. 3. in eadem parte subiecti, quia per suas
 partes facit partes extrâ partes in subie-
 cto, ut dictum est anteà: Ergo quanti-
 tas non recipit augmentum intensivum.

In 1. diff. Sequitur 41. Condensationem non
 17. q. 2. esse augmentum intensivum quanti-
 tatis.

Prob. sequ. Id quod conuenit non
 habenti augmentum intensivum, non
 potest esse augmentum intensivum il-
 lius, ut ex terminis est evidens: Sed
 condensatio conuenit ipsi quantitati,
 cui, ut aiximus non conuenit augmen-
 tum intensivum: Ergo condensatio non
 est augmentum intensivum quantitatis.

Minoris prima pars patet experientiâ,
 videmus enim eamdem quantitatem
 condensari: secunda verò pars iam pro-
 bata est.

1. de celo. Sequitur 42. Rarefactionem non esse
 lat. 7. decrementum intensivum quantitatis.

Prob. sequ. Rarefactio est motus con-
 trarius condensationi, ita ut terminus &
 quo rarefactionis sit terminus ad quem
 condensationis, & è contrâ: Sed con-
 densatio non est augmentum intensivum
 quantitatis,

quantitatis, ita ut plures partes quantitatis sint per condensationem in eadem parte subiecti: Ergo rarefactio non erit decrementum intensivum quantitatis, ita ut pauciores partes quantitatis sint in eadem parte subiecti.

Sequitur 43. Extensionem partium extrà partes in ordine ad locum esse tantum proprietatem quantitatis.

Prob. sequ. Effectus formalis consequens ad alium priorem non est effectus primarius, sed secundarius & proprietas; quia proprietas consequitur ad essentiam, essentia autem formae est tribuere suum primarium effectum: At qui extensio partium in ordine ad locum est effectus formalis quantitatis consequens ad effectum alium priorem, qui est extensio partium extrà partes in ordine ad se; ex hoc enim, quod partes sunt extrà partes in ordine ad ipsas partes (quod, ut diximus, est effectus primarius quantitatis) consequitur, quod extendantur in ordine ad locum, siue quod diuersae partes locati correspondant diuersis partibus loci: Ergo extensio partium in ordine ad locum est tantum proprietas quantitatis.

Sequitur 44. Deum per absolutam suam potentiam posse impedire extensionem partium in ordine ad locum saluâ essentiâ quantitatis.

In 4. diff.
10. a. 1. ad
5. & a. 2.
q. 3. ad 2.
& diff. 44.
q. 2. a. 2.
q. s. c.
Quodl. 1.
a. 4. c. &
Quodl. 7.
a. 8. c.

26 *Primum Doctrinæ*

Ex q. 81. a. Probat. sequ. Deus potest impedire proprietatem saluâ rei substantiâ , ut in secundo principio ostendemus : Sed, ex dictis, extensio partium in ordine ad locum est tantum proprietas quantitatis : Ergo Deus poterit impedire hanc extensionem saluâ essentiâ quantitatis.

Ex iisdem locis. Sequitur 45. Substantiam materialem non habere extensionem partium in ordine ad locum, nisi mediante extensione partium in ordine ad se.

Prob. sequ. Effectus formalis secundarius non tribuitur subiecto à forma , nisi mediante primario : Sed extensio partium in ordine ad locum est effectus formalis secundarius quantitatis , & extensio partium in ordine ad se est effectus formalis primarius: Ergo substantia materialis non habebit extensionem partium ad locum, nisi mediante extensione partium in ordine ad se.

Ex iisdem. Sequitur 46. Substantiam materialē esse in loco modo quantitatiuo, mediante extensione partium in ordine ad se & ad locum.

Prob. sequ. Esse in loco modo quantitatiuo est substantiam esse extensem in ordine ad locum, ita ut partes ipsius corraspondeant partibus loci : Sed substantia materialis non habet extensionem partium ad locum, nisi mediante extensione partium in ordine ad se; Ergo tra-

que extensio requiritur, ut substantia sit
in loco modo quantitatiuo.

Sequitur 47. Partes substantiæ non Ex iisde.
esse in loco modo quantitatiuo & diuisi-
bili, sine extensione partium in ordine
ad locum.

Prob. sequ. Esse in loco modo quan-
titatiuo est esse per extensionem partiū
in ordine ad se & ad locum, ex dictis: Sed
substantia materialis non habet partes
ex se extensas in ordine ad locum: Ergo
substantia materialis non est in loco mo-
do quantitatiuo sine extensione par-
tium in ordine ad locum.

Sequitur 48. Casu, quo quantitas non In 4. dif.
haberet extensionem partium in ordine
ad locum, fore in loco modo indiuisibili. 10. a. 2. q.
3. & a. 4.
& dif. 12.

Prob. sequ. Eo modo est aliquid diui- q. 1. a. 2.
sibile vel indiuisibile, quo habet partes, 9. 1. c.
vt est euidentis: Sed substantia materia- 4. Contre.
lis, siue quantitas non habet partes in gent. e. 44.
ordine ad locum, sine extensione par- & 67.
tium in ordine ad locum: Ergo substanc-
tia materialis, siue quantitas non est in
loco modo diuisibili sine extensione par-
tium in ordine ad locum, atque adeò, si
non habet hanc extensionem ad locum,
non est in loco modo diuisibili.

Sequitur 49. In tali casu substantiam 3. p. q. 76.
fore totam in qualibet parte loci & to- a. 2. & 3.
tam in toto loco. & q. 78.
a 6. ad 2.

Prob. sequ. Quod est in loco modo in- & q. 79.

28 *Primum Doctrinæ*

a. t. ad 3. diuisibili est totum in toto loco & totum
& q. 80. in qualibet parte : Sed, ex dictis, sub-
a 12. ad 3. stantia materialis, siue quantitas in tali
 casu esset in loco modo indiuisibili: Ergo
 eo casu esset tota in toto loco, & tota in
 qualibet parte loci.

Ijssdem lo-
cis. & 4. Sequitur 50. Corpus Christi in Eu-
Cent gent. charistia esse totum in tota hostia conse-
c. 63. & crata, & totum in qualibet parte hostiae.

64. & 66. Prob. sequ. Substantia materialis exi-
Ioan. 6. stens in loco modo non quantitatuo, sed
iect. 7. indiuisibili & per modum substantiae, est
1. ad Co- tota in toto & tota in qualibet parte, ex
rinth. 11. iam dictis : Atqui secundum fidem Cor-
lett. 5. & pus Christi in Eucharistia est in hostia
6: consecrata modo non quantitatuo, sed
 indiuisibili & per modum substantiae :
 Ergo Corpus Christi est in Eucharistia,
 totum in tota hostia & totum in quali-
 bet eius parte.

Ijssdem lo-
cis. Sequitur 51. Quod, qui sumit unam
 particulam specierum consecratarum su-
 mit totum Corpus Christi.

Prob. sequ. Qui sumit unam partem
 rei, sub qua totum existit, sumit simpli-
 citer totum : Sed qui sumit particulam
 specierum consecratarum, sumit partem
 hostiae consecratæ, sub qua totum Cor-
 pus Christi existit, ex dictis: Ergo sumit
 totum Corpus Christi.

3. p. q. 74. Sequitur 52. Quod per se loquendo
a. i. ad 3. tantum effectum consequitur, qui sumit

vnam particulam Sacramenti Eucharistæ, quām qui sumit totam hostiam vel ambas species.

Prob. sequ. Qui applicat causam totam vnius effectus, totum effectum producit: Sed qui sumit partem hostiæ, applicat totam causam gratiæ, & què ac qui sumit ambas species: Ergo recipit tantum effectum, & què ac ille, qui sumit ambas species.

Sequitur 53. Ecclesiam nullum præiudicium intulisse laicis prohibendo usum calicis.

Prob. sequ. Nullum præiudicium affertur illi, cui tantum relinquitur, quantum si nihil auferretur: Atqui, ex dictis, tantam causam gratiæ reliquit Ecclesia laicis relinquendo usum vnius speciei, & auferendo usum calicis, ac si nihil abstulisset: Ergo Ecclesia nullum præiudicium intulit laicis.

Sequitur 54. Impenetrabilitatem, siue exclusionem vnius corporis à loco, in quo est aliud corpus, esse proprietatem separabilem à quantitate.

Probat. sequ. Quod oritur ab aliquo mediante alio separabili, est etiam separabile, ut patet ex terminis: Sed impenetrabilitas oritur à quantitate mediante extensione partium in ordine ad locum, quam ostendimus esse separabilem à quantitate; nam exclusio à loco non po-

& q. 80.

4. 12.

Ioen. 6.

lett. 7.

Ibidem &

In 4. dista

11. q. 2.

4. 1. q. 1. ad

3. & dist.

12. q. 3. a.

2. q. 3. ad

3.

1. p. q 67.

4. 2.

3. p. q. 54.

4. 2. ad 1.

& q. 57. a.

4. ad 2.

test esse, nisi mediâ extensione ad locum:
Ergo impenetrabilitas est separabilis à
quantitate & consequenter à corpore.

Ibidem & Sequitur 55. Duo corpora posse esse
in 1. dist. Diuinitus in eodem loco se se pene-
37.q.1.a.1. trando.

In 2. dist. Prob. sequ. Ablatâ impenetrabilitate
2.q.2.a.2. duo corpora possunt se se penetrare, ut
ad s.

3. Contr. patet ex terminis: Atqui, ex dictis, potest
gent. cap. auferri impenetrabilitas, etiam stante
101. & quantitate: Ergo si Diuinitus auferatur
302. impenetrabilitas, poterunt duo corpora
esse in eodem loco.

Ibid. & Sequitur 56. Potuisse Corpus Chri-
1. ad Co sti exire ex vtero Beatissimæ Virginis
ginth. 15. saluâ eius Virginitate, ingredi ad disci-
lect. 6. & pulos ianuis clausis, & alia similia.

3. & in Prob. sequ. Corpus, quod potest aliud
3.dist. 22. penetrare, potest ingredi vel egredi ex
q. 3. a. 3. illo alio corpore, absque illa fractura:

Atqui Corpus Christi potuit penetrare
aliud Corpus Diuinitus, ex dictis: Ergo
potuit & exire & ingredi absque fra-
ctura.

D.Thom. Sequitur 57. Materiam signatam, sive
3.p. q.77. sigillatam quantitate esse principium
a. 2. c. substantiale radicale individuationis,
In 3. dist. sive distinctionis purè individualis.

1.q.2. a.5. Explicatur: Materia h̄ic sumitur pro
ad 1. altera parte compositi substantialis, quæ
In 4. dist. per modum potentie recipit formam
12.q.1.a.1. permodum proprium.
q.3.ad 3. substantialiem tanquam actum proprium.

Dicitur verò, signata vel sigillata quantitate, non quòd existat aliquid, quod sit signum vel sigillum, in sola materia; nam, ut suprā vidimus, nullum accidens subiectatur in sola materia, sed dicitur, signata vel sigillata quantitate, quatenus ex vi dispositionum, quæ præcesserunt in toto tempore alterationis, quando erat sub forma compositi corrupti, debet in instanti extrinsecè terminatio illius motus sequi in composito genito, hæc numero quantitas potius quam alia, quia hæc quantitas debet sequi ex vi illarum dispositionum introductorym à tali agente, tali loco, tali tempore, &c. Hæc igitur materia hoc sensu signata, siue sigillata quantitate est radix illius quantitatis. Quando verò inquirimus quoniam sit principium individuationis, non quærimus de principio efficiente, istud enim est generans; sed inquirimus de formalis aut quasi formalis: sed non querimus de formalis proximo; hoc enim est ipsa hæcitas, siue differentia individualis cuiuslibet substantiæ: sed inquirimus de radicali, hoc est, de eo, quod est prima radix illius hæcitas, siue differentiæ individualis; neque inquirimus de principio accidentalis, hoc enim est collectio omnium accidentium individualium: sed agimus de principio substantiali radicali; suppositâ ergo hac explicatione.

4. Cont.
gent. c 65.
De verit.
q. 2. a. 6.
& 7.
Et aliis
locis.

Probatur sequela ex dictis supra & sequela 32. usque ad 35. Substantia, quæ est radix principij formalis proximi distinctionis pure individualis, est principium radicale distinctionis pure individualis, ut patet ex explicatione terminorum : Sed materia prima signata quantitate est principium radicale substantiale distinctionis pure individualis. Ergo materia prima signata quantitate est principium radicale individualis. Minor probatur : Principium radicale partium, siue entitatum eiusdem rationis & speciei, est principium radicale distinctionis pure individualis; quia, quæ sunt eiusdem rationis & speciei, si distinguantur, distinguntur pure individualiter, ut constat : Atque materia prima, ut signata quantitate, est radicale substantiale principium distinctionis partium eiusdem rationis : Ergo materia, ut signata quantitate, est principium radicale substantiale principij formalis distinctionis pure individualis. Minor probatur : Omne principiū substantiale vel est materia vel forma ; in composito siquidem substantiali non est aliquid aliud, quod sit substantia, nisi materia & forma: ed forma non est principium distinctionis partium eiusdem rationis & speciei, ex dictis sequela 32. nec materia potest esse ex se & nuda principium distin-

stivum , ex dictis sequela 33. Ergo tota materia habebit, quod hoc sit principium ratione alterius, scilicet quantitatis, ex dictis sequela 34. Sed hoc non potest habere materia ratione quantitatis actu ei inhærentis ; quia quantitas non inhæret soli materiæ , ut ostendimus suprà : & deinde , quia si quantitas , sive materia ratione quantitatis actu inhærentis dicceretur principium radicale distinctionis partium eiusdem rationis , iam non assignaretur principium radicale substantiale , sed potius accidentale , quia materia , cui inest quantitas , si quid habet ratione quantitatis , habet ut principium accidentale ; quod enim conuenit substantiæ ratione accidentis non est substantiale : Ergo esse principium substantiale radicale distinctionis partium eiusdem rationis non potest conuenire materia ratione quantitatis illi actu inhærentis : Ergo debet materia hoc habere , quatenus est radix huius potius quam alterius quantitatis: Sed materia non est radix huius , potius quam alterius quantitatis , nisi quatenus ex vi dispositionum præcedentium in subiecto corrupto debet potius subsequi in composito genito haec quantitas , quam alia : Ergo materia , ut est radix huius quantitatis , potius quam alterius ratione dispositionum , quæ præcesserunt in composito corrupto

est radix distinctionis partium eiusdem rationis: Sed materiam ex vi dispositiōnum in subiecto corrupto—antecedentium debere recipere in instanti generationis hanc quantitatem potius quām aliam , est materiam esse signatam, siue sigillatam quantitatē, vt patet est expli- catione: Ergo materia signata, siue sigil- lata quantitate est radix distinctionis partium eiusdem rationis.

De verit. Sequitur 58. Compositum & formam

q.10. a.5. substantialem indiuiduari ex materia

De malo. signata.

q. 16. a.1. ad 18. Prob. sequ. Principium radicale sub-

stantiale indiuiduationis est materia sig- nata, ut probatum est : Sed compositum & forma substantialis indiuiduantur ex principio radicali substantiali indiuidua- tionis : Ergo indiuiduantur ex materia signata. Minor est eidens: Idcirco enim aliquid vocatur principium radicale in- diuiduationis , quia ex illo alia indiui- duantur ; sicut vniuersaliter principium radicale alicuius rei dicitur illud, ex quo alia eam habent.

1 p. q.3. a. 3. c & q. 39. a.1. ad Sequitur 59. Formam esse unam nu- mero in ordine ad materiam signatam vñā numero quantitate.

3. q. 54. a. 3. ad 1. q. Prob. sequ. Indiuiduari est esse unum

56. a.1. ad 4. numero: Atqui forma indiuiduatur ex materia, siue per ordinem ad materiam signatam vñā quantitatē, ex dictis: Ergo

forma est vna numero ex ordine ad ma-
teriam signatam vnâ quantitate.

Sequitur 60. Quòd vbi est vna nu-
mero materia signata , non potest esse
multiplex numero forma ; vel è contrà
vbi est vna numero forma , non potest
esse multiplex numero materia.

Prob. sequ. Quòd est vnum numero
ex ordine ad aliud vnum numero, non
potest esse multiplex numero, nisi illud,
per ordinem ad quod est vnum, sit etiam
multiplex numero, vt ex terminis patet:
Atqui, ex dictis, forma est vna numero
per ordinem ad vnam numero materiam:
Ergo forma non potest esse multiplex
numero , nisi materia sit etiam multi-
plex numero , & è contra , alias forma
esset & non esset vna numero.

Sequitur 61. Implicare, quòd vna nu-
mero forma substantialis informet du-
plicem numero materiam.

Prob. sequ. Implicit , quòd vna nu-
mero res, non sit vna numero : Sed for-
ma informans vnam numero materiam
est vna numero res, & quæ informat du-
plicem numero materiam non est vna
numero res; cum accipiat suam vnitatem
numericam à materia signata : Ergo im-
plicat, quòd vna numero forma substan-
tialis informet duplicem numero mate-
riam.

Sequitur 62. Implicare, quòd duplex i.p. q. 13.

36 *Primum Doctrinæ**art. 4.**1. Contr.**gent. c. 55.**De verit.**q. 8. a. 14.*

substantialis forma diuersæ speciei vnam numero materiam informet.

Prob. sequ. Si duplex substantialis forma diuersæ speciei informaret vnam numero materiā, vnum indiuiduū haberet duas differentias essentiales opositas, pūtā idem animal esset rationale & irrationale : Atqui hoc implicat, vt est euidentē. Ergo & id vnde sequitur. Sequela maioris probatur : Vbi est duplex forma diuersæ speciei, est etiam duplex differentia essentialis, quæ, ex dictis sequ. 34. petitur à forma, & quælibet illarum differentiarum realium est opposita alteri, quia vel sunt sub eodem genere, & sic sunt immediatè oppositæ ; vel sunt sub diuerso genere, & sic habent differentias subalternas oppositas : Atqui vbi est vna numero materia est etiam vnum numero indiuiduum, ex dictis : Ergo in uno indiuiduo, in quo sunt diuersæ speciei formæ, sunt differentiae essentiales oppositæ, quod implicat.

3. p. q. 35. *Sequitur 63.* Implicare, quod duplex numero forma substantialis, eiusdem speciei, simul informet vnam numero materiam.

4. q. 3. *Prob. sequ.* Implicat, quod duplex numero forma sit vna numero forma, vt patet : Atqui forma informans vnam numero materiam, est vna numero : Ergo duplex forma informans vnam numero

materiam, erit & non erit vna numero forma, quod implicat.

Sequitur 64. Non dari formam corporeitatis coœuam materiæ; ita ut aliæ formæ præsupponant illam, & ei superueniant.

Prob. sequ. Non potest duplex numero forma, informare eandem numero materiam, ex dictis: Sed forma illa corporeitatis & alia forma ei superueniens est duplex numero forma: Ergo non potest fieri, ut ambæ simul informent eandem numero materiam: Sed constat alias formas informare, ut euidens est in generatione & corruptione: Ergo dicendum est, formam corporeitatis non informare, atque adeò non esse; cum formæ materiales non possint esse sine materia, ex dictis.

Sequitur 65. Animam vegetatiuam & sensitiuam in brutis non distingui realiter, nec in homine animam rationalem distingui à sensitiua, & vegetatiua.

Prob. sequ. Si hæ animæ distinguerentur, iam duæ formæ substantiales informarent eandem numero materiam, ut patet: Atqui hoc implicat, ex dictis: Ergo &c.

Sequitur 66. In nulla re purè spirituali posse reperiri distinctionem purè numericam.

Prob. sequ. Vbi non est principium

1.p. q. 66.

a. 2.

In 1. dist.

12. & 1. ad

1.

1.p. q. 76.

4. 3. in c.

2. Contr.

Gen. c. 57.

& 4.c 80

De verit.

q. 10. a. 1.

Depotent.

q. 6. a. 6.

ad 2.

Depoten-

tia. q. 2. a.

4. & q. 3.

a. 10.

De spirit.

a. 1. ad 9. formale etiam radicale , non est effectus
 & 19. formalis ; quia effectus formalis est ipsa
 1.p. q. 10. forma, aut quasi forma communica
 a. 6. subiecto: Atqui in re purè spirituali non
 1.p. q. 47. est principium formale radicale distin-
 50.a. 4. q. 50. distinctionis purè numericæ, quia , ex dictis ,
 62. a. 6. q. 62. hoc principium est materia signata
 75.a. 5. 75. quantitate, quæ non reperiatur in re om-
     nino spirituali & immateriali : Ergo in
     nulla re purè spirituali , potest reperi-
     distinctio purè numerica.

Ibitem & Sequitur 67. Quemlibet Angelum
in 2. dist. distingui specie à quolibet alio.

3.q. 1. a. 3. Prob. sequ. Quæ aliquo modo distin-
 & 4. Dist. guntur, & non distinguntur solo nume-
 9. a. 3. & ro, distinguntur saltem specie, ut ex ter-
 3. Dist. 17. q. 2. a. 1. minis est euidens : Sed quilibet Ange-
 & 2. Dist. lus distinguitur ab alio quolibet , alias
 32. q. 2. non esset alius, & alius, sed unus & idem;
 a. 3.
 2. Contr. nec distinguitur solo numero , quia in
 gent. c. 91. nulla re purè spirituali, qualis est Ange-
 92. q. 3. lus , datur distinctio purè numericæ , ex
 & alibi dictis : Ergo quilibet Angelus distin-
 sepe. guitur saltem specie à quolibet alio.

Ibidem lo- Sequitur 68. Vnitatem & distinctio-
nem purè numericam non reperiiri, nisi
in rebus materialibus.

Prob. sequ. Vbi non est principium
 distinctionis & vnitatis purè numericæ
 non reperiatur vnitatis & distinctio nume-
 rica : Sed principium vnitatis & distin-
 tionis purè numericæ , non reperiatur,

nisi in rebus materialibus, ex dictis:
Ergo nec unitas & distinctio pure numerica.

Sequitur 69. Unitatem numericam esse distinctam ab unitate transcendentali.

Prob. sequ. Ea, quorum unum in uno reperitur, & aliud non reperitur, debent aliquo modo distingui, maximè in creatis: Atque unitas transcendentalis reperitur in Angelis, cum sint entia, & unitas transcendentalis sit proprietas entis, ut mox dicemus; unitas vero pure numerica non reperitur in Angelis, ut constat ex dictis: Ergo unitas transcendentalis & pure numerica aliquomodo distinguntur.

Sequitur 70. Unitatem numericam sicut & numerum propriè dictum, rectè reduci ad speciem quantitatis

Prob. sequ. Id, quod ex sola quantitate ortum habet & in solis quantis reperitur, rectè reducitur ad speciem quantitatis, ut patet: Sed unitas pure numerica ortum habet ex quantitate & in solis quantis reperitur: Ergo, &c.

Sequitur 71. Etiam in Deo non reperi distinctionem ullam pure numericam, siue inter attributa, siue inter relationes, siue in quocumque alio.

Prob. sequ. In pure spiritualibus non reperitur distinctio pure numericā, ex

1. p. q. 11.
a. i. & 2.
& q. 30.
4. 3. In 1.
dist. 24.
q. 1. a. 1.
& 3. In 2.
dist. 3. q.
1. a. 3.

1. p. q. 47.
a. 2. 6.

40 *Primum Doctrinæ*

dictis: Sed illa omnia, quæ sunt in Deo, sunt purè spiritualia, vt probabitur in secundo principio: Ergo in illis non reperitur distinctio purè numerica.

*Loci su-
p̄a alle-
gatis. &
de malo.
¶ 16. a.c.* Sequitur 72. Vnum corpus non posse habere duplicem quantitatem.

Prob. sequ. Implicat vnum corpus non esse vnum: Atqui si haberet duplēcēm quantitatēm jesset vnum numero, vt supponitur, & esset duplex, siue non esset vnum, quia haberet duplex principium distinctionis numericae, atque adeò haberet duplēcēm vnitatem numericam distinctionem: Ergo implicat vnum corpus habere duplēcēm quantitatēm.

*Iisdem
lgicis.* Sequitur 73. Vnum corpus non posse habere duplēcēm extensionem partium in ordine ad se.

Prob. sequ. Quod non potest habere duplēcēm formam, non potest habere duplēcēm effectum formalem: Atqui vnum corpus non potest habere duplēcēm quantitatēm, cuius effectus formalis est extensio partium in ordine ad se, vt suprà ostendimus: Ergo vnum corpus non potest habere duplēcēm extensionem partium in ordine ad se.

*Ibidem. &
3. p. q.
36. a. s.* Sequitur 74. Vnum corpus non posse habere duplēcēm extensionem partium in ordine ad locum.

& 6. Prob. sequ. Quod non potest habe-

re duplēm effectū formalem primārium, non potest etiā hābere duplēm effectū formalem secundarium: Sed, ex dictis, vnum corpus non potest habere duplēm effectū formalem primārium quantitatis, qui est extensio partium in ordine ad se: Ergo non potest habere duplēm effectū formalem secundarium, qui est extensio partium in ordine ad locum. Maior probatur: Quia sicut effectus formalis primarius est ipsa forma comunicata subiecto, vnde sit, quod implicat esse duplēm effectū formalem primārium sine duplēi forma; ita eius etiā effectus formalis secundarius est quid essentialiter dependens & præsupponens primārium: Ergo non potest multiplicari secundarius, nisi multiplicato primario.

Confirmatur: Quia non potest prima proprietas formē multiplicari, nisi multiplicetur forma: Sed effectus formalis primarius est prima proprietas formæ: Ergo non potest multiplicari effectus formalis primarius, nisi multiplicetur forma. Maior huius confirmationis probatur: Quia si multiplicaretur prima proprietas formæ non multiplicatā formā, iam illa proprietas esset prima & non esset prima: esset prima, ut supponitur; non esset prima, quia in rebus essentialiter subordinatis non potest fieri, ut duo sint

æquè prima: Atqui essentia, & propriates ex essentia consequentes sunt essentialiter subordinatæ: Ergo non potest fieri, quod duæ proprietates sint æquè primæ.

Confirmatur 2. Implicitat duo accidentia solo numero distincta esse simul & semel in eodem subiecto, ut statim ex hoc eodem principio demonstrabimus: Atqui duæ extensiones partium in ordine ad locum essent duo accidentia solo numero diuersa, ut constat: Ergo implicitat duas extensiones in ordine ad locum simul & semel esse in eodem corpore.

Confirmatur 3. In effectibus formib⁹ quod forma non potest præstare naturaliter, nec potest etiam supernaturaliter, quia semper manet eadem & omnino inuariata, neque potest illi adiungi aliquid ab ipsa distinctum, quo forma præstet suos effectus formales: Atqui vna quantitas non potest naturaliter præstare duas extensiones partium in ordine ad locum, alias vnum corpus posset esse naturaliter in duobus locis, quod omnes fatentur falsum: Ergo etiam supernaturaliter non potest vna quantitas præstare duas extensiones partium in ordine ad se vel ad locum.

Iijdem loco. Sequitur 75. Vnum corpus non posse esse modo quātitatiuo in pluribus locis,

Prob. sequ. *Esse in pluribus locis modo quantitatiuo est habere plures extēsiones partium in ordine ad diuersa loca*, quia per vnam extensionem partium in ordine ad locum corpus non est, nisi in uno loco: Atqui implicat vnum corpus habere plures extēsiones partium in ordine ad locum, ex dictis: Ergo implicat vnum corpus esse modo quantitatiuo in pluribus locis.

Sequitur 76. Non esse necessarium *D. Tho 3.*
imō esse impossibile ad saluandum my- *p. q. 76.*
sterium Eucharistiae recurrere ad hoc, *a. 5. In 4.*
quod vnum corpus possit esse modo *dist. 10.*
quantitatiuo in pluribus locis. *a. 2.*

Prob. sequ. Ad saluanda mysteria fidei non est necessarium, imō est impossibile recurrere ad ea, quae implicant: Sed, ex dictis, implicat vnum corpus esse simul & semel in pluribus locis modo quantitatiuo: Ergo &c.

Sequitur 77. Corpus Christi non *D. Tho.*
esse in Eucharistia modo quantita- *ibidem.*
tiuo.

Prob. sequ. Corpus Christi est in omnibus locis, in quibus consecratur Eucharistia, ut est de fide: Sed implicat esse modo quantitatiuo in pluribus locis, ex dictis: Ergo Corpus Christi non est in Eucharistia modo quantitatiuo.

Sequitur 78. Corpus Christi non *3. p. q. 75.*
constitui in Eucharistia per actionem *a. 4. 6.*

¶ 8. adductiuam , hoc est , per quam de cœlo
In 4. dist. adducatur in terram sub speciebus.
 XI. q. 1. Prob. sequ. Quod ponitur in loco
art. 1. q. per actionem adductiuam , debet esse in
 2. & 3. ¶ art 3. illo modo quantitatuo ; adduci enim
q. 1. non est , nisi ab uno loco duci ad alium ,
 in ordine ad quem extendantur eius
 partes : Atqui Corpus Christi non est sub
 speciebus modo quantitatuo : Ergo ad
 illas non potest adduci.

Iisdem lo- Sequitur 79. Corpus Christi non
cis. & 1. posse ponî sub speciebus Eucharisticis ,
Cont. gent. nisi per conuersionem substantiæ panis
cap. 63. & vini in Corpus & Sanguinem Christi .

3. ad. Co- Prob. sequ. Corpus Christi non po-
ynth. 11. test ponî sub speciebus Eucharisticis ,
lutt. 4. nisi vel per actionem adductiuam , vel per
 conuersionem ; nulla enim alia potest
 fangi actio , quâ sub illis ponatur : Atqui ,
 ex dictis , non potest ponî per actionem
 adductiuam : Ergo solum potest ponî
 per conuersionem .

Ibidem. Sequitur 80. Substantiam panis &
 vini esse terminum , à quo , huius con-
 uersionis .

Prob. sequ. Quod conuertitur est
 terminus , à quo , conuersionis : Sed sub-
 stantia panis & vini conuertitur , ex
 dictis : Ergo , &c.

Ibidem. Sequitur 81. Substantiam panis & vini
 definere esse .

Prob. sequ. Terminus , à quo , con-

uerisionis definit esse , aliás non esset terminus, à quo, conuersionis : Sed substantia panis & vini est terminus, à quo, huius conuersionis : Ergo substantia panis & vini definit esse.

Sequitur 82. Corpus & Sanguinem Christi esse formaliter & per se terminum , ad quem , huius conuersionis.

Ibidem.

Prob. seq. Illud, in quod fit conuersio, est formaliter & per se terminus , ad quem, cōuersionis: Atqui Corpus & Sanguis Christi est id , in quod fit conuersio substantiæ panis & vini : Ergo Corpus & Sanguis Christi est formaliter & per se terminus, ad quem, huius cōuersionis.

Sequitur 83. Cœtera , quæ ibi sunt , esse tantùm per concomitantiam.

3. p. q.

76. a. r.

2. 3. 4. &

q. 78. art.

6. & q. 81.

art. 4. In

4. dist. 8.

q. 2. a. 4.

q. 1. & dist.

10. a. 2.

q. 2. & dist.

11. q. 4.

a. 1. -

Prob. sequ. Quòd est aliquo modo terminus , & non formaliter & per se , est tantùm per coacomitantiam : Sed subsistentia Christi , & anima rationalis , Diuinitas , & accidentia ipsius sunt aliquo modo terminus conuersionis , quantum post illam ibi reperiuntur , & non sunt per se & formaliter terminus : Ergo sunt tantùm ibi per concomitantiam.

Sequitur 84. Casu , quo anima Christi non fuisset vñita corpori , animam non futuram sub speciebus.

3. p. q. 76.

a. 1. ad 1.

art. 2. &

q. 81. a. 4.

Prob. sequ. Quòd est tantùm per concomitantiam , non esset ibi casu , quo

non esset unitum illi termino per se, ratione cuius est ibi per concomitantiam, ut patet: Atque casu, quo anima Christi non esset unita corpori, non esset unita termino per se: Ergo in eo casu non esset anima Christi per concomitantiam, in Eucharistia.

Iijdem 10- Sequitur 85. Si quis consecrasset in triduo mortis Christi, animam rationalem Christi non futuram sub speciebus.

dif. 10. 4. 2. q. 1. c. Prob. sequ. Casu, quo anima Christi

dif. 11. q. non esset unita corpori, non esset sub

3. a. 4. c. 2. 4. Con. speciebus: Sed in triduo mortis Christi,

gent. cap. anima eius non erat unita corpori:

64. Ergo si quis consecrasset, non fuisset ibi anima Christi.

3. p. 9. 76. Sequitur 86. Nomine corporis, quod
a. 1. ad. est terminus per se huius conuersationis,
2. q. 78. intelligi materiam primam cum aliqua for-
a 6. ad. 1. ma dante illi esse corpus indeterminatè.

4. Cent. gent. cap. Prob. sequ. Corpus est terminus per
63. se huius conversionis: Sed non corpus
 animatum animam rationali, ut patet ex
 dictis; Ergo corpus, hoc est, materia
 informata aliquam formam.

Colligitur Sequitur 87. Nomine corporis, quod
ex ijjdem locis. ex vi verborum ponitur sub speciebus
 panis, intelligi ipsam materiam pri-
 mam, ut informatam aliquam formam cor-
 poris, ut est radix quantitatis partium
 solidarum: nomine vero sanguinis, qui
 ex vi verborum est sub speciebus vini,

intelligi eandem materiā primam, vt informatam aliquā formā, & vt est radix quantitatis partium conuenientiū partibus illis fluidis, quæ vocantur sanguis.

Prob. sequ. Quia, ex dictis, nomine corporis, quod est terminus per se conuersionis, intelligitur materia informata aliquā formā substantiali: Sed corpus, vt hoc modo informatū non potest esse terminus per se verborum utriusque consecrationis, alias ex vi verborum sanguis esset sub speciebus panis, & corpus sub speciebus vini: Ergo debet ex vi verborum sub speciebus panis esse materia informata formā substantiali, vt est radix quantitatis partium solidarum, & sub speciebus vini, vt est radix quantitatis partium liquidarum.

Sequitur 88. Corpus Christi, vt est in Eucharistia, non posse per se moueri localiter.

Prob. sequ. Corpus, quod per se potest moueri localiter, est in loco modo quantitatiuo, alias non moueretur de loco ad locum: Sed corpus Christi non est in Eucharistia modo quantitatiuo. Ergo corpus Christi non potest per se moueri, localiter, vt est in Eucharistia.

Sequitur 89. Corpus Christi vt est in Eucharistia, non posse moueri etiam per accidens, ita ut motus localis in ipso.

3. p. q. 76.

a. c. In 4.

alio, o. a.

z. q. 4. ad.

3.

Iisdem locis

c. .

Christi corpore recipiatur.

Prob. sequ. Quod non est extensum in ordine ad locum non potest recipere in se motum localem, etiam per accidens, quia motus localis propriè dictus non potest esse nisi rei extensæ in ordine ad locum: Atqui Corpus Christi in Eucharistia non est extensum in ordine ad locum, ex dictis: Ergo non potest recipere motum localem ad motum specierum: Quod ut intelligatur, aduerte alio modo recipere motum localem hominem verbi gratiâ, qui est intrâ nauim & mouetur ad motum nauis, & alio modo Angelum, qui mouet lapidem V. G. ab uno loco in aliud: nam homo, qui mouetur per accidens ad motum nauis verè recipit in se motum localem eiusdem rationis cum eo motu, quo mouetur nauis; at verò Angelus, qui mouetur mouendo lapidem, verè non recipit in se motum localem eiusdem rationis cum motu locali, quem recipit lapis motus: nam motus localis lapidis est motus extensus, non solum, quia est motus continuus, sed quia huiusmodi motus habet partes iuxta motum ipsarum partium lapidis; at verò motus localis Angeli receptus in ipso Angelo non est extensus in ordine ad locum. Ita similiter Corpus Christi prout est in Eucharistia non potest recipere motum extensum: cum sit ibi modò inextenso & non quantitatuo.

Sequitur

Sequitur 90. Corpus Christi, ut est in Eucharistia, non posse terminare actionem cuiuscumque agentis corporei.

Prob. sequ. Quod terminat actionem cuiuscumque agentis corporei, debet esse extensum in ordine ad locum; quia nullum agens corporeum agit, nisi mediante huiusmodi extensione tamquam conditione, eo quod debet contingere passum contactu quantitatiuo, ut est euidens: Atqui Corpus Christi in Eucharistia non est extēsum modo quantitatiuo, ut dictū est: Ergo Corpus Christi in Eucharistia non potest terminare actionem cuiuscumque corporei agentis.

Sequitur 91. Corpus Christi in Eucharistia non posse à quocumque agente corporeo alterari, vel corrumpi, etiam supposito, quod non esset gloriosum & incorruptibile, ita ut si antequam Christus moreretur in cruce, quis consecrasset Eucharistiam, tunc corpus Christi in Eucharistia non potuisset à quocumque agente corporeo alterari vel corrumpi.

Prob. sequ. Quod non potest terminare actionem cuiuscumque agentis corporei, non potest alterari vel corrumpi ab alio: Sed Corpus Christi in Eucharistia non potest terminare actionē cuiuscumque agentis corporei, ex dictis: Ergo non potest alterari vel corrumpi,

50 *Primum Doctrinæ*

Maior est euidens: Quia, quod alteratur & corrumpitur, verè terminat & recipit actionem agentis corporei.

Ijjdem loco.

Sequitur 92. Corpus Christi, ut est in Eucharistia, non posse videri, nec videre, vel alias actiones sensuum corporeorum terminare vel exercere.

Prob. sequ. Quæcumque exigunt necessariò extensionem partium in ordine ad locum, non possunt vel recipi vel fieri à re non extensa in ordine ad locum, ut patet: Atqui Corpus Christi in Eucharistia non est extensum in ordine ad locum, ex dictis: Ergo nullæ actiones vel passiones, quæ exigant extensionem partium in ordine ad locum, possunt recipi vel elici à Corpore Christi in Eucharistia. Cum ergo omnes actiones sensuum corporeorum exigant huiusmodi extensionem, illæ neque possunt terminari ad Corpus Christi in Eucharistia, neque ab illo elici.

Ex ijjdem loco.

Sequitur 93. Corpus Christi in Eucharistia esse modo veluti mortuo, quantum ad vitam sensibilem & vegetatiuam.

Prob. sequ. Quod ita est in loco, ut nequeat ullam actionem vitalem elicere, est in illo modo quodam veluti mortuo; nam priuatio actionum vitalium omnium est quedam mors, quamvis aliunde anima supponatur unita corpori, ut constat: Atqui Corpus Christi, ex dictis, est in

Eucharistia, ita ut nullam actionem vitalem
vitæ vegetatiæ aut sensitivæ valeat eli-
cere, ex dictis: Ergo Corpus Christi est
in Eucharistia modo veluti mortuo: &
sic licet anima Christi sit unita corpori, &
ex hoc capite verè sit viuens, nihilominus
habet modum quemdam mortui ob ra-
tionem iam dictam.

Sequitur 94. Corpus Christi in Eu-
charistia sacrificari.

*Colligitur
ex dictis.*

Prob. sequ. Quod offertur Deo in
ipsius honoré cum immutatione huius-
modi, ut, cum sit vivum quodammodo
moriatur, & amittat vitam, verè sacri-
ficiatur; quia Sacrificium est oblatio
rei in honorem Dei cum huiusmodi
immutatione: neque necessarium est, ut
hostia oblata de facto moriatur; nam si
per miraculum, postquam Sacerdos veter-
is legis iustum lethalem intulisset alicui
animali, Deus impediisset, ne animal
illud moreretur, nihilominus in illa
actione fuisset vera & propria ratio sa-
crificij, quia fuisset oblatio rei cum im-
mutatione de se tollente vitam: Atqui
Corpus Christi in Eucharistia Deo offer-
tur, ut nunc supponimus, & alias proba-
bimus: & offertur cum huiusmodi im-
mutatione, quæ faciat, ut Corpus Christi
quodammodo moriatur, id est, sit ibi
modo quodam mortuo, ut explicatum
est: Ergo Corpus Christi in Eucharistia

72 *Primum Doctrinæ*

erè sacrificatur. Quod etiam alio modo
plicari potest, quia corpus vivum,
non separatur à sanguine, aut saltem
rca quod fit actio ex se separatiua san-
guinis ab ipso corpore, verè sacrificatur,
ut patet ex dictis: Atqui Corpus Christi
in Eucharistia sic ponitur sub speciebus
panis & vini, ut ex vi verborum conse-
crationis panis & vini, sanguis Christi
deberet separari à corpore, quatenus, ex
vi verborum consecrationis panis, sub
speciebus ponitur tantum corpus, id est,
materia & forma quatenus est radix
quantitatis partium solidarum, quæ
componunt corpus: ex vi autem verbo-
rum consecrationis vini ponitur tantum
sanguis, id est, materia & forma, quatenus
est radix quantitatis illarum partium li-
quidarum, quæ componunt sanguinem,
quamvis aliunde Deus impedit, ne de
facto sanguis separetur à corpore; quia
iam Corpus Christi est gloriosum & im-
mortale. Quod vero in Missa sit vera ra-
tio sacrificij docent omnes Patres & nos
probabimus in secundo principio, ubi
etiam reliqua ad hoc sacrificium spectan-
tia explicabimus.

3. p. q. 76.

a. 7. & 8.

In 4. dist.

10. a. 2.

2. 2. ad. 3.

Sequitur 95. Modum, quo Christus
est in Eucharistia videri non posse occu-
lo corporeo.

Prob. seq. Non potest videri modus,
ut actu modificans, nisi videatur res mo-

dificata, ut patet: Sed, ex dictis, non potest videri Corpus Christi, ut est in Eucharistia: Ergo nec modus, quo ibi est.

Sequitur 96. Solam substantiam materialē contingere locum modo quantitatiuo.

Prob. sequ. Contingere locum modo quantitativo est esse in illo per extēsionē partium in ordine ad locum: Atqui solæ substantiæ materiales possunt esse sic extensæ, ex dictis: Ergo solæ illæ possunt contingere locum modo quantitativo.

Sequitur 97. Res spirituales non posse contingere locum modo quantitativo, sed ita esse, ut sint totæ in toto loco & totæ in qualibet parte loci.

Prob. sequ. Quod est in loco & non est modo quantitativo, est totum in toto & totum in qualibet eius parte, ut constat ex dictis: Sed res spirituales sunt in loco, ut omnes fatentur, & non sunt modo quantitativo, ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 98. Deum & angelos non esse in loco per ubi diuisibile.

Prob. seq. Quod contingit locum modo indiuisibili non est per ubi diuisibile; illud enim ubi diuisibile deberet recipi in re locata, atque adeò deberet illi tribuere suum effectum formalem, videlicet diuisibilitatem in ordine ad diuersas partes loci; & consequenter res non contingit locum modo indiuisibili:

Sed Deus & angeli, cum sint res omnino spirituales, contingunt locum modo non quantitativo & diuisibili, sed modo indiuisibili, ex dictis: Ergo Deus & angeli non sunt in loco per vbi diuisibile.

Ex Iijde.

Sequitur 99. Deum & angelos non posse contingere locum per vbi indiuisibile.

Prob. sequ. Quia contingere locum est esse in loco diuisibili, ut patet: Atque vbi indiuisibile non potest formaliter praestare, ut aliqua res contingat locum diuisibilem, quia nulla forma potest praestare id, quod non habet saltem *ut quo*: Ergo vbi indiuisibile non potest praestare Deo & angelis, ut contingant locum diuisibilem.

Quod l. 1. g. 3. 4. i. Sequitur 100. Deum & angelos esse in loco per operationem transeuntem.

C. 2.

Prob. sequ. Quod est in loco deber aliquomodo contingere locum; esse enim in loco est locatum & locum sese contingere, ut patet ex terminis: Sed Deus & angeli non possunt contingere locum, nisi per operationem transeuntem: Ergo non possunt esse in loco, nisi per operationem transeuntem. Minor prob. Quia omnis contactus vel est quantitativus vel est contactus virtutis, ut omnes fatentur neque ullus aliis est assignabilis: Sed, ex dictis, Deus & angeli non contingunt locum contactu quantitativo: Ergo con-

tingunt locū contactū virtutis: Contactus autem virtutis est operatio transiens; sicut enim virtus est vis actiua, ita etiam contactus virtutis est operatio, quæ nisi sit transiens, non erit contactus alterius rei.

Sequitur 101. Operationem illam, *Ibidem.* quā Deus & angeli sunt in loco, esse formaliter immanentem & virtualiter transeuntem.

Prob. sequ. Quia, ut ex hoc eodem principio ostendemus, omnis operatio Dei & angelorū est formaliter immanēs, & si sit transiens est virtualiter tantūm: Sed ex dictis, Deus & angeli sunt in loco per aliquam suam operationē: Ergo sunt in loco per operationem formaliter immanentem & virtualiter transeuntem.

Sequitur 102. Deum esse ubique *i.p. q. 8.* præsentem. *a. s. &*

Pro. sequ. Deus est ubi operatur operatione formaliter immanente & virtualiter transeunte, ex dictis: Sed Deus operatione huiusmodi operatur ubique, ut in secundo principio ostendemus: Ergo, &c.

Sequitur 103. Deum non esse in spatiis imaginarijs. *Ex dictis* *& i.p.q.* *46. a. 1.* *ad 4.* *In 2. dist.* *i.q. 1. art.* *s. ad 4.*

Prob. sequ. Deus non est ubi non operatur operatione virtualiter transeunte, ex dictis: Atqui Deus non operatur operatione virtualiter transeunte in

spatiis imaginariis, quia vbi nullum est ens reale & positivum Deus non operatur operatione virtualiter transeunte; operatio siquidem dicitur transiens virtualiter, quia ponit aliquem effectum realem extrâ ipsum operantem: in spatijs autem imaginarijs Deus nihil ponit ad extrâ; dicuntur enim spatia imaginaria, vbi nihil omnino est: Ergo &c.

*1. p. q. 53.
a. 2.
In. 1. dis. 2.* Sequitur 104. Angelos posse moueri ab extremo ad extremum impertransito medio.

*27. q. 4.
a. 2.
Deuerit.
q. 1. a.
73. ad 14.
Q. od l. 1.
q. 3. a. 2.* Prob. sequ. Angeli possunt operari in uno extremo, & posteâ in alio non operando in medio; quia cum sint liberi in suis operationibus nihil cogit ipsos operari in medio, si velint successuè operari in duobus extremis, ut patet: Atqui Angeli sunt, vbi operantur, ex dictis: Ego, &c.

*Tidemlo.
si s.* Sequitur 105. Angelos posse moueri motu discreto.

Prob. sequ. Motus discretus nil est aliud, quam immediata successio duarum vel plurium operationum transeuntium in diuersa loca & subiecta; V. G. si Angelus per totam horam impeditat hîc Tolosæ corpus graue ne cadat, & in tempore immediatè sequenti operetur Parisiis aliquid simile, tunc mouetur motu discreto: Atqui Angeli possunt sic operari; quia, ut diximus, possunt tra-

fire ab extremo in extreum impertransito medio: Ergo possunt moueri motu discreto.

Sequitur 106. Dari in Angelis tempus discretum.

Prob. sequ. Eo modo datur tempus, quo motus; quia tempus nil est aliud, quam mensura motus secundum prius & posterius: Sed ex dictis, datur in Angelis motus discretus modo explicato: Ergo & tempus discretum.

Sequitur 107. Hoc tempus discretum Angelorum constare solis indiuisibilibus.

Prob. sequ. Motus discretus, ex dictis, nihil aliud est, quam plures operationes angelicæ sibi immediate succidentes, quarum quælibet habet suam mensurā & durationem, & ex his pluribus durationibus harum operationū coalescit tempus discretum; hoc enim & nihil aliud intelligimus nomine temporis discreti: Atqui quælibet operatio Angeli mensuratur duratione indiuisibili, cum sit spiritualis, atque adeò indiuisibilis, ex dictis: Ergo tempus coalescens ex illis durationibus plurium operationum constabit solis indiuisibilibus.

Sequitur 108. Indiuisibilia huius temporis discreti posse coexistere vel instanti vel parti nostri temporis.

Prob. sequ. Quia potest Angelus eli-

1.p.q. 55.

a. 3.

1. 2. q.

113. a. 7.

ad. 5.

In 1. diff.

37. q. 4

a3.

1.p.q. 63.

a.6.ad. 4.

1. 2. q. 113.

a.7.ad. 4.

In 2. diff.

37. q. 4. a.

3. ad. 7.

Opus. 36.

cap 1. & 4.

58   *Primum Doctrinæ*

cere vnam operationem in vnico indiuisibili, quod coexistat instanti nostri temporis: vel potest persistere in eadem operatione in vnico quidem indiuisibili ex parte sua, quia duratio illa spiritualis est, atque adeo indiuisibilis; sed ita ut illud indiuisibile coexistat parti nostri temporis: Atqui tunc sunt duæ operationes, quæ mensurantur duobus instantibus, siue indiuisibilibus temporis discreti: Ergo indiuisibia temporis discreti possunt coexistere vel instanti, vel parti nostri temporis.

Iisdem lo-
ssi.   Sequitur 109. Posse quidem vnum Angelum elicere duas operationes successiuè, quarum vtraque coexistat parti nostri temporis, vel vna coexistat instanti, altera coexistat parti nostri temporis; non tamen posse elicere duas operationes, quarum altera vni instanti nostri temporis, altera verò immediatè succedens coexistat alteri instanti.

Prob. sequ. Quia, ut dictum est, possunt duo indiuisibia duarum operationum temporis discreti sibi immediatè succedere: Sed hoc non possunt, ita ut vna vni instanti nostri temporis, altera alteri correspondeat; quia in tempore nostro continuo duo instantia non se immediatè consequuntur, ut dicemus posteà: Ergo, &c.

Elicitur   Sequitur 110. Dum vnis Angelus

facit duas operationes , alterum posse in eadem persistere; V. G. dum Gabriel elicit duos actus in parte temporis nostri , Raphaëlem posse continuare vnam & eandem operationem.

Prob. sequ. Quia , vt diximus , Angelus potest operari vel in parte vel in instanti temporis nostri : Atqui dum vnuſ operatur in parte nostri temporis , potest alter in duobus instantibus illius temporis diuersas operationes elicere , cum sit liber : Ergo dum vnuſ duas operationes elicit , alter potest persistere in vna , atque adeò cum quælibet operatio mensuretur vno instanti temporis discreti Angelorum , dum vnuſ , eliciendo duas operationes , habet duo instantia , alter eliciendo vnicam operationem non habet , nisi vnicum instans .

Sequitur III. Viam bonorū Angelorum ,
id est , st̄ atum , in quo non fuerunt beati ,
durasse tantūm per vnicum instans , &
in secundo illos fuisse beatos : viam verò malorum Angelorum durasse per duo instantia , & in tertio illos fuisse damnatos .

1. p. q. 63
4. 6.

Prob. sequ. Via bonorum non fuit , nisi vniſ operatio , quā cēditi in gratia liberè amarunt Deum : via verò malorum fuit duplex operatio ; nam etiam illi fuere conditi in gratia , & elicuerunt in eodem instanti actum amoris Dei ; deinde verò peccauerunt , dum essent in via , alias

non demeruissent; quia, ut aliás probabimus ad meritum & demeritum requiritur status viæ: Ergo dum boni perseverantes in eodem actu amoris fecerunt sibi vnicum instans, quod fuit instans creationis ipsorum & simul amoris Dei cum perseverantia; mali fecerunt sibi duo instantia, eliciendo primò quidem actum amoris, secundò verò actum peccati: Boni ergo in secundo instanti, fuerunt beati, mali vero in tertio fuere damnati.

*2. p. q. 53.
a. 3. Vide ibidem.* Sequitur 112. Motum discretum in Angelis non posse fieri in vno instanti siue nostri temporis, siue ipsorum Angelorum.

Prob. sequ. Quod includit duas operationes sibi succedentes, quarum quælibet habet suam propriam mensuram durationis, non potest fieri in uno instanti, ut est evidens: Sed ex dictis, motus discretus Angelorum includit duas operationes sibi succedentes, quarum quælibet habet propriam mensuram durationis: Ergo motus discretus Angelorum non potest fieri in vno instanti.

*3. p. q. 53.
a. L.* Sequitur 113. Angelos posse etiam moueri motu continuo.

Prob. sequ. Operari ad extrâ est Angelis esse in loco: Sed possunt Angelî operari successuè in aliquo spatio continuo, putâ mouendo aliquod corpus

per aliquod spatum continuum: Ergo possunt Angeli esse successiū in aliquo loco continuo. Hoc autem est moueri motu continuo, ut constat: Ergo, &c.

Sequitur 114. Hunc motum continuum Angelorum non fieri in instanti nostri temporis. *Istam tamen ess.*

Prob. sequ. Hic motus continuus Angelorum fit in spatio continuo, quod percurrunt successiū, ut dictum est: Sed ex hoc capite repugnat motum corporum continuum esse in instanti, ut iam-iam ostendemus: Ergo repugnat etiam motum Angelorum continuum esse in instanti.

Sequitur 115. Angelum non posse esse naturaliter in pluribus locis adæquatis, bene tamen supernaturaliter. *1. p. q. 52.
a. 2. q. 53.
a. 1. & 2.*

Prob. sequ. Operari est esse in loco respectu Angeli, ex dictis: Atque adeò operari plares operationes adæquatas virtuti actiuae Angeli est esse in pluribus locis adæquatis: Sed non potest naturaliter Angelus operari operationes adæquatas virtuti sua actiuae; potest tamen supernaturaliter, quia Deus potest supernaturaliter augere duplò virtutem actiuan Angeli: Ergo non potest Angelus naturaliter esse in pluribus locis adæquatis; bene tamen supernaturaliter, hoc sensu, quod quilibet locus erit adæquatus virtuti naturali, quam habet. *In 1. diff.
37. q. 3.
a 2 4. &
q. 4. a. 2.
In 4. diff.
24. q. 4.
3. q. 2.
De potentia
tia. q. 3.
a. 19.*

62. *Primum Doctrinae*

& totus locus erit adæquatus virtuti, quam habet naturaliter, & ei quam habet tunc supernaturaliter.

In 1. dist. Sequitur 116. Vnum Angelum posse
37. q. 3. esse in pluribus locis inadæquatis intrà
a. 2. & sphæram suæ actiuitatis.

In q. de anima. a. Prob. sequi. Angelus potest operari in
30. ad 18. duobus extremis actiuitatis suæ non
operando in medio, non autem potest
operari extrà sphæram actiuitatis suæ, ut
constat; alias non esset sphæra actiuita-
tis suæ: Atqui tunc erit in duobus locis
inadæquatis intrà sphæram actiuitatis
suæ: Ergo potest esse in duobus locis
inadæquatis intrà sphæram actiuitatis
suæ.

1. p. q. 52. Sequitur 117. Angelum posse esse in
art. 2. c. loco diuisibili vel indiuisibili prout vo-
& q. 53. luerit.

a. 1. & 2. Prob. sequi. Potest Angelus operari in
loco diuisibili, v. g. mouendo corpus
aliquid circulariter in aliquo loco, &
potest operari in loco indiuisibili, putâ
applicando virtutem suam in puncto ad
impediendum ne aliquid corpus graue
cadat: Sed Angelum esse in loco est
ipsum in eo operari: Ergo Angelus potest
esse in loco diuisibili, vel indiuisibili ad
libitum.

2. p. q. 52. Sequitur 118. Duos Angelos non
a. 3. posse esse in uno & eodem loco formaliter,
ans. dist. bene autem materialiter.

Prob. sequ. Duos Angelos posse esse
in vno & eodem loco formaliter est ope-
rari vnam & eandem operationem, cum
esse in loco sit operari, ex dictis: Sed
implicat duos Angelos vel duas causas
operari vnam & eandem actionem tota-
liter & formaliter, ut patet, & alias
probabimus: Ergo implicat duos Ange-
los esse in vno & eodem loco formaliter;
non implicat tamen duorum Angelou-
rum alterum mouere aliquod corpus,
alterum illud illuminate: tunc verò es-
sent in eodem loco materialiter.

Sequitur 119. Motum localem in An-
gelis esse aliquid partim intrinsecum,
partim extrinsecum.

Prob. sequ. Operari operatione for-
maliter immanente & virtualiter tran-
seunte, est aliquid partim intrinsecum
& partim extrinsecum; quâ enim parte
operatio est formaliter immanens, est
intrinseca, & quâ parte est transiens, est
extrinseca: Sed Angelum esse in loco
& moueri est operari operatione for-
maliter immanente & virtualiter tran-
seunte, ex dictis: Ergo motus localis
Angelorum est quid partim intrinsecum,
& partim extrinsecum.

Sequitur 120. Omne quantum esse
diuisibile.

Prob. sequ. Subiectum, quod habet
formam habet effectum formalem for-

37. q. 3.

4. 3.

In 4. diff.

44. q. 2. a.

2. q. 4.

De poten-

tia. q. 3. a.

7. ad 11.

& a 19.

ad 1.

Quodl. 4.

a. a. 2.

1. p. q. 53.

2. 1.

2. Contr.

gent. c. 89.

In 1. diff.

17. q. 2. a.

3. & diff.

19. q. 1.

a. 1.

D. pot. mæ, cum effectus formalis nihil aliud
q. 9. a. 7. sit, quām forma communicata subiecto:
5. Me-
saph. lett. Sed omne quantum habet quantitatem,
14. cuius effectus formalis ex extensio & di-
 uisibilitas in partes eiusdem rationis, ut
 suprà ostendimus: Ergo omne quantum
 est diuisibile.

D. Thom. Sequitur 121. Nullum quantum con-
6. Physic. stare solis indiuisibilibus.

Sol. lett. 2. Probatur sequ. Nullum diuisibile &
 extensum constat solis indiuisibilibus:
 Sed omne quantum est diuisibile, &
 extensum, ex dictis: Ergo nullum quan-
 tum constat solis indiuisibilibus. Maior
 probatur: Omne constans ex solis indi-
 uisibilibus est inextensum: Sed nullum
 diuisibile & extensum est inexten-
 sum, ut patet ex terminis: Ergo nullum
 diuisibile & extensum constat ex solis
 indiuisibilibus. Maior probatur: Omne
 constans ex ijs solis, quæ se totis se tan-
 gunt est inextensum: Sed omne con-
 stans ex solis indiuisibilibus constat ex
 solis ijs, quæ se totis se tangunt: Ergo
 omne constans ex solis indiuisibilibus
 est in extensum. Maior probatur: Omne
 extensum habet partes extrā partes:
 Atqui quod constat ex ijs, quæ se totis se
 tangunt, non habet partes extrā partes:
 Ergo quod constat ex ijs, quæ se totis se
 tangunt est inextensum. Minor verò
 probatur: Vnum indiuisibile adiunctum

alteri se toto tangit alterum, & si adiungas tertium, etiam tertium se toto tangent alia duo; & si adiungas millia, etiam hæc millia indiuisibilium se totis tangent alia: si enim vñā parte, siue aliquo sui se tangerent, & aliā parte, siue aliquo sui non se tangerent, non essent indiuisibilia Mathematicè; posset enim diuidi id, quod tangit aliud ab eo, quod non tangit: Atqui quod constat solis indiuisibilibus sic componitur, ut vnum indiuisibile adiungatur alteri, & alia illis prioribus & sic consequenter: Ergo quod constat solis indiuisibilibus constat ijs, quæ se totis se tangunt, quorū vnum nullomodo est extrā aliud: Ergo cōstans ex solis indiuisibilibus est inextensum: Ergo non est extensum, nec diuisibile, nec quantum: Ergo nullum diuisibile & extensum constat solis indiuisibilibus.

Sequitur 122. In continuo dari partes.

Prob. sequ. In eo, quod non constat solis indiuisibilibus, dantur partes: Sed continuum, cum sit quantum, non constat solis indiuisibilibus, ex dictis: Ergo continuum habet partes.

Sequitur 123. In continuo dari indiuisibilia.

Prob. sequ. Quæ se totis non se tangunt, constant aliquibus indiuisibilibus,

D. Thom.
5. Meta-
physic.
lett. 15.

D. Thom.
6. Physic.
c. 1. lett. 2.

atque adeò in ijs dantur indiuisibilia : Atqui duo quanta se totis non se tangunt, aliàs daretur naturaliter penetratio , quod suprà ostendimus impossibile: Ergo duo quanta se tangunt indiuisibilius, atque adeò in quantis dantur indiuisibilia.

Confirmatur : Vnum corpus planum, tangens aliud corpus planum , vel illud tangit aliquâ totâ sui parte determinatâ aut indeterminatâ ; vel non tangit totâ vllâ parte: si tangit totâ parte, datur penetratio, quia quælibet pars est diuisibilis in alias ; si non totâ parte : Ergo tangit solâ superficie indiuisibili quoad profunditatem : similiter duæ superficies se tangentes ex parte latitudinis, vel se tangunt parte vel indiuisibili; si parte, datur naturaliter penetratio, quod falsum est: Ergo se tangunt indiuisibili ex parte latitudinis : Ergo datur linea. Præterea duæ linea sese tāgentes in longitudine, vel se tangunt in parte , & sic datur penetratio ; vel in indiuisibili , & sic datur indiuisibile punctum. Sic etiam si corpus perfectè rotundum tangeret corpus perfectè planum, non tangeret illud nisi in puncto , & sic datus indiuisibile, quod est punctum. Sicut etiam si corpus perfectè planum tangeret aliud perfectè planum, non tangeret illud, nisi in superficie indiuisibili. Nec tamen hinc sequi-

tur, quod continuum constet solis indiuisibilibus, quia corpus perfectè rotundum non potest moueri suprà corpus perfectè planum: cuius rei ratio est, quia motus est aliquid physicum, quod tantum competit corporibus physicis, quæ non possunt esse perfectè plana mathematicè, neque perfectè rotunda mathematicè, & corpori perfectè rotundo mathematicè non potest conuenire motus: contactus verò est quid competens etiam corporibus mathematicis, atque adeò contactus corporis perfectè sphærici ad perfectè planum ostendit quidem dari in corporibus illis puncta; non ostendit autem illa constare solis punctis vel indiuisibilibus.

Sequitur 124. Rectè deffiniri locum per hoc, quod sit superficies immobilis corporis ambientis.

Prob. sequ. Corpus esse in loco, est extrema loci & locati sese contingere, ut patet: Atqui hæc extrema sunt superficies, quia ex iam dictis non se tangunt nisi in indiuisibili quoad profunditatem: Ergo locus est superficies corporis ambientis superficiem locati. Quod verò hæc superficies debeat esse immobilis patet; potest enim mutari materialiter superficies, non mutato loco, ut patet de aëre ambiente montem, cuius aëris superficies vento agitatæ mu-

Q. 4. art. 6.

q. 1. art. 2.

& 4. Phy-

sic. lett. 6.

Opusc. 58.

tantur monte manente in eodem loco:
Ergo superficies illa non habet rationem
loci, nisi formaliter quatenus est immo-
bilis, hoc est, quatenus dicit relationem
distantiae certæ ac determinatæ ad pri-
mum locans, & ad puncta fixa mundi.

In 2. dist.

2. q. 2. a. 1.

ad 5. &

a. 3 ad 1.

Quodl. 6.

q. 2. a. 2.

*. Physic.

Ibidem. &

i.p. q. 102.

a. 2. ad 1.

i.p. q. 112.

a. 1. ad 2.

4. Contr.

gent. c. 87.

2 De caelo

lect. 19.

D. Thom.

6. Physic.

lect. 23.

Opuscul. 44.

quantum continuum permanens, & non
successivum : Ergo tempus habet partes
sibi continuò succedentes.

Sequitur 129. Tempus non existere per D.Thom.
partem , quasi aliqua pars illius simul ibid.
tota sit.

Prob. sequ. Omnis pars quanti est
diuisibilis in alias, & alias partes : Ergo
si tempus existeret per aliquam sui par-
tem , simul essent plures partes eius :
Atqui hoc est contrà rationē quanti suc-
cessivi, prout distinguitur à quanto per-
manentē: Ergo tempus non existit per par-
tem, quasi aliqua pars eius simul tota sit.

Sequitur 130. Tempus non posse exi- Ibidem
stere,nisi ratione instantis.

Proba. sequ. In tempore non sunt,
nisi partes & instantia , siue indiuisibi-
lia: Sed tempus , ex dictis , non existit
ratione partium : Ergo existit ratione
instantium.

Sequitur 131. Existentiam temporis Ibidem
esse huiusmodi, ut ratione instantis præ-
sentis pars , quæ præcedit existat in ra-
tione præteritæ , & pars , quæ succedit
existat in ratione futuræ.

Probatur sequ. In quanto successivo
nulla pars tota simul existit, nisi ratione
instantis : Ergo illud instans debet esse
huiusmodi , ut ratione illius pars præte-
rita & futura existat, in successivis enim
pars non existit secundūm se totam, sed

solum ratione alicuius, quod ad ipsam spectat : nihil autem ad ipsam spectat, nisi instans, & similiter dicendum de parte futura.

q. Me-
taph.
lett. 13.

Sequitur 132. Numerum prædicamentalem habere suas partes.

Prob. sequ. Omnis quantitas habet suas partes, ex dictis: Sed numerus prædicamentalis est quantitas : Ergo numerus prædicamentalis habet partes.

Ibidem.

Sequitur 133. Numerum prædicamentalem habere partes ipsas unitates.

Prob. sequ. Numerus prædicamentalis habet partes non continuas, alias esset quantitas continua : Ergo habet partes discretas: Sed haec partes discretæ non sunt nisi unitates prædicamentales, ut constat : Ergo numerus prædicamentalis habet partes ipsas unitates. Subsumptum patet: Quia numerus prædicamentalis non potest habere partes unitas aliquo indivisiibili, alias esset quantitas continua; nec potest habere partes, quae sint unitates transcendentiales, quia haec sunt proprietates entis, quae transcedunt omnia prædicamenta: unde non debent poni in specie quantitatis potius, quam in specie alicuius alterius prædicamenti.

8. Me-
taph.
lett. 3.

Sequitur 134. Has unitates non facere unam quantitatem discretam, nisi quatenus aliquem inter se habent ordi-

nem, qui dicitur numerabilitas.

Prob. sequ. Distincta realiter non faciunt vnum per se, nisi aliquomodo vniantur, alias essent purum aggregatum per accidens: Sed illæ vnitates prædicamentales, quibus constat numerus, sunt distinctæ realiter, ut constat ex dictis, cum habeant distinctam realiter quantitatem: Ergo ut faciant vnum per se, in genere quantitatis (quod requiritur ad speciem in prædicamento directè contentam, videlicet numerum prædicamentalem) debent habere aliquam numerabilitatem, quæ consequitur ad quantitatem; ex hoc enim, quod res materiales habent quantitatem sunt aptæ, ut numerentur.

Sequitur 135. Hanc numerabilitatem esse relationem quandam, quâ se mutuò quantitates illæ respiciunt, ut mutuò determinabiles, & mutuò sese determinantes in ratione prioris & vltimæ ad conficiendum numerum.

Prob. sequ. Hæc numerabilitas est ordo quidam quantitatum ad componendum numerum: Sed ordo ille non potest esse, nisi relatio mutuæ determinationis in ratione prioris & vltimæ: nam per talem relationem & determinationem componunt numerum: Ergo numerabilitas illa est relatio, &c.

Sequitur 136. Vltimam vnitatem for-

Qxodl.10.
a. 1. 1
5. Meta-
ph. lect. 15.
8. Meta-
ph. lect. 3.

Iffdem lec-
tio.

maliter ut ultima est, dare speciem numero.

Prob. sequ. Omne relativum sumit speciem ex termino, quem respicit, ut dicemus in tertio principio: Sed numerabilitas haec est quid relativum, ex dictis: Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 137. Nullam speciem numeri esse posse, nisi habeat ultimam unitatem.

Prob. sequ. Nulla potest dari species alicuius generis, quæ non habeat aliquam differentiam, per quam constituantur in certa specie sub genere: Atqui ultima unitas, ut ultima, dat speciem & differentiam numero, ex dictis: Ergo nullus potest dari numerus, nisi habeat ultimam unitatem.

i. p. q. 7. a. 4. Sequitur 138. Implicare dari infinitum actu in quantitate discreta, siue infinitum numerum.

Prob. sequela. Implicat dari speciem numeri sub genere contentam, quæ non sit alicuius certæ & determinatæ speciei; alias daretur aliquid sub genere, quod non esset sub specie determinata, quod implicat; quia genus, siue natura genericæ, non potest existere nisi in natura specifica, ut constat: Atqui infinitus numerus non esset in aliqua certa specie, quia non haberet ultimam unitatem, alias non esset infinitum actu: Ergo infinitus

infinitus numerus actu implicat.

Sequitur 139. In quolibet quanto esse partes proportionales infinitas in potentia, siue syncathegorematicè.

5. Metas
ph.lect. 15.
6. Physic.
tex. 37.

Explicatur: Partes aliquotæ sunt partes certæ & determinatæ magnitudinis. Partes proportionales sunt illæ, quæ sumuntur cū quadā proportione, siue proportionalitate absque determinata magnitudine, putâ medietates & medietates medietatū, &c. Essē autē infinitū syncathegorematicè nil est aliud, quām numquam posse deuenire ad finem, quia semper restent alia & alia, & ideo vocatur etiam infinitum in potentia, quia nunquam deuenitur ad finem, sed semper possunt alia & alia sumi.

Prob. ergo sequela: Vbi sunt partes partū & medietates medietatū semper alia & alia absque eō, quod possit deueniri ad ultimam partem vel medietatem, ibi sunt partes proportionales infinitæ syncathegorematicè, vt patet ex explicatione: Atqui, ex dictis, in quolibet quanto sunt partes partium & medietates medietatum, semper alia & alia absque eo, quod possit deueniri ad finem, quia quantum constat partibus semper diuisibilibus & non solis indiuisibilibus, vt suprà diximus: Ergo dantur in quanto partes proportionales infinitæ syncathegorematicè.

6. Physic.
lett. 12.
In & dist.
44. q. 2.
6. 3.

Sequitur 140. Nullum motum posse fieri aut esse in instanti, etiam si fieret in vacuo.

Prob. sequ. Omnis motus est quid quantum successivum, atque adeò habet partes extrà partes sibi succedentes, quorum quælibet est diuisibilis in infinitum in alias, ut patet ex dictis: Atqui implicat, quòd partes extrà partes sibi succedant in instanti, alias enim illæ partes non sibi succederent, sed essent simul: Ergo implicat, quòd motus fiat vel sit in instanti.

D. Thom.
lib. 1. de
generat.
lett. 11.
2 p. q. 33.
a. 4.

Sequitur 141. Augmentationem esse motum continuum.

Prob. sequ. Motus, qui habet terminum habentem partes, quatenus habet partes, & qui est coniunctus connaturaliter cum motu continuo, est etiam motus continuus, ut constat: Atqui augmentatione habet terminum, scilicet quantitatem, ut habet partes, & coniungitur connaturaliter cum motu locali, qui est motus continuus: Ergo augmentatione est motus continuus.

Aduerte autem, augmentationem non dici motum continuum, quasi continuò duret, v.g. per totam vitam; vel quasi sit uniformis, ita ut secundum æqualitatem temporis sit æqualitas augmenti: Sed dicitur continua, quia est motus habens partes post partes.

Sequitur 142. Augmentationem non posse fieri in instanti.

Ex dictis,
supra de
motu,

Probatur sequ. Nullus motus continuus fit, aut est in instanti, ex dictis: Sed augmentatio est motus continuus, quia est necessariò coniuncta cum motu locali, qui est continuus, quæ enim augmentantur mutant locum: Ergo augmentatio non potest fieri in instanti.

Sequitur 143. Nullum motum continuum incipere aut desinere in instanti intrinseco.

D. Thomæ
5. Physic.
c. 5. & 6.
lett. 15.

Explicatur: Incipere aut desinere in instanti intrinseco, est incipere aut desinere, ita ut res, quæ incipit aut desinit verè sit in illo instanti, in quo incipit aut desinit; hoc enim vocamus instans intrinsecum. Ex hoc probatur sequela subsumendo: Atqui nullus motus continuus fit aut esse potest in instanti, ex dictis: Ergo nullus motus continuus incipit aut desinit esse in instanti intrinseco; ita ut sit verum dicere, nunc motus est, & anteā non erat: aut, nunc motus est, & postea non erit.

Sequitur 144. Alia, quæ non fiunt per motum continuum posse incipere, aut desinere in instanti intrinseco.

Prob. sequ. Quæ possunt esse in instanti, possunt etiam incipere aut desinere in instanti intrinseco; incipere quidem, quando verum est dicere, nunc in

hoc instanti res est , & in tempore immediate antecedenti non fuit; desinere verò , quando verum est dicere , nunc res est in hoc instanti , & immediatè postea non erit : Atqui quæ non fiunt per motum continuum possunt esse in instanti : Ergo possunt etiam incipere aut desinere in instanti intrinseco.

Ibidem.

Sequitur 145. Ea , quæ incipiunt ac desinunt eo modo, quo incipit ac definit motus successivus, incipere aut desinere per instans extrinsecum: hoc est, quando verum est dicere , nunc motus non est, & immediatè postea erit, quoad inceptionem; quoad desitionem verò, nunc motus non est, & immediatè anteà fuit; ita similiter de re, quæ incipit per motum successivum verè dici potest , nunc res non est, & immediatè postea erit; & quæ definit , nunc res non est, & immediatè anteà fuit,

Prob. sequ. Quæ incipiunt & desinunt sicut motus successivus , incipiunt & desinunt in instanti extrinseco: quia, ut diximus , motus incipit & definit hoc pacto : Ergo, &c.

Ibidem & Q. 40. l. 7. p. 9. Sequitur 146. Quietem priuatuum incipere ac desinere in instanti extrinseco.

Prob. sequ. Quæ incipiunt & desinunt sicut motus, incipiunt & desinunt in instanti extrinseco : Sed quies priuatus

incipit & desinit sicut motus, quia quies priuatiua non est, nisi quando potest esse motus: Atque adeò sicut motus non potest esse in instanti intrinseco, ita nec quies priuatiua: Ergo, &c.

Sequitur 147. Quietem negatiua *Ibidem.* posse esse in instanti intrinseco.

Prob. sequ. Quia, quæ nullo modo sunt, neque incipiunt aut desinunt cum motu continuo, possunt esse in instanti intrinseco: Sed quies negatiua est, & incipit ac desinit sine motu continuo, ut constat; nam in instanti, quo aliqua substantia est & incipit sine motu, & in instanti terminatio motus, est & incipit quies negatiua, quæ nihil aliud est, quam negatio motus, quæ necessariò debet esse, quando verum est dicere, nunc non est motus & immediatè antea fuit: Ergo quies negatiua potest esse in instanti intrinseco.

Sequitur 148. Substantias omnes *Ibidem.* generabiles & corruptibiles incipere per primum sui esse, & desinere per primum non esse connaturaliter ac per se loquendo.

Prob. sequ. Ex dictis, materia nunquam potest esse sine aliqua forma, & nunquam potest esse sub duabus formis substantialibus: Ergo in eodem instanti, in quo verum est dicere, nunc non est forma corrupta, verum est etiam dicere,

nunc est forma de nouo genita in materia. Probatur consequentia: Quia si in uno instanti verum esset dicere, nunc non est forma corrupta in materia, & in alio posteriori verum esset dicere, nunc est forma de nouo producta in materia, materia existeret sine forma in toto illo tempore intermedio inter illa duo instantia; cum duo instantia non sibi immediate succedant, ut probatum est, & dato quod duo instantia sibi immediate succederent, saltem in illo instanti, in quo verum est dicere, nunc non est forma compositi physici in materia, materia esset sine forma, nisi forma compositi geniti esset in materia in eodem instanti. Si autem forma compositi corrupti desineret esse in instanti intrinseco, ita ut verum esset dicere, nunc forma est, & immediate post non erit, verum etiam esset dicere, nunc forma geniti est, & anteà non erat; aliàs materia maneret sine illa forma: Illud autem implicat; quia iam esset duplex forma substantialis in materia, vel forma substantialis geniti inciperet, quod fieri non posse constat; quia connaturaliter forma geniti incipit in instanti extrinsecè terminatio motus alterationis, in quo verum est dicere, nunc non est motus, & immediate posteà erit, ut statim ostendemus.

Sequitur 149. Animam rationalem *Ibidem.*
connaturaliter incipere per primum sui
esse; absolutè tamen posse incipere, non
per primum instans nostri temporis, sed
per instans temporis discreti, si Deus
vellet illam in tali instanti discreto crea-
re: quo casu forma, quæ desineret esse
in materia, in quam post introducere-
tur anima rationalis, desineret esse per
ultimum sui esse; quando verum esset
dicere, nunc est talis forma & immedia-
tē posteā non erit.

Prob. sequ. quoad primam partem.
Anima rationalis est forma corporis:
Ergo debet incipere sicut aliæ formæ sub-
stantiales: Sed aliæ formæ substancialis
incipiunt per primum sui esse, ut dictum
est: Ergo & anima rationalis. Secunda
verò pars probatur: Quia anima rationa-
lis secundū se mensuratur, non tempore,
sed æuo, ut pote spiritualis; atque adeò
potest produci in indiuisibili temporis
discreti, quod tempus mensurat actiones
& mutationes rerum, quæ mensurantur
æuo, ut patet ex dictis suprà: Indiuisibile
autem temporis discreti, potest correspon-
dere vel instanti, vel parti nostri tempo-
ris: Ergo potest Deus producere animā
rationalem in instanti temporis discreti
correspondente parti temporis nostri:
Ergo hoc casu forma præcedens debet
definire in instanti antecedente illam

80 *Primum Doctrinæ*

partem temporis ; aliàs vel materia remaneret sine forma, vel simul & semel haberet duas formas : vtrumque autem est impossibile , ex dictis.

D. Thom. Sequitur 150. Alterationem esse motum continuum.

5. Physic.

lett. 5. 6.

& 7.

Et 1. De

generat.

lett. 24.

In 2. dist.

5. q. 2. a. 1.

Prob. sequ. Quia habet partes, tūm ratione extensionis qualitatis ad diuer-
sas partes quantitatis subiecti , tūm ra-
tione intensionis qualitatis in eadem
parte subiecti : quia alterans toto tem-
pore alterat, v. g. calefaciens toto tem-
pore , quo applicatum manet subiecto ,
illud calefacit.

Ex dictis Sequitur 151. Qualitates materiales
suprà. per alterationem productas , absolutè &
in gradu indeterminato incipere per ul-
timū non esse, quando verum est dicere,
qualitas, v.g. calor nunc non est, & imme-
diatè posteā erit , & desinere per pri-
mum non esse, quando verum est dicere,
qualitas, v.g. calor nunc non est , & im-
mediatè anteā fuit.

Prob. sequ. Quæ incipiunt & desi-
nunt per motum continuum , incipiunt
per ultimum non esse & desinunt per
primum non esse, ex dictis : Sed quali-
tates in gradu indeterminato incipiunt,
& desinunt per motum alterationis, qui
est continuus, ex dictis : Ergo incipiunt
per ultimum non esse , & desinunt per
primum non esse.

Sequitur 152. Qualitates in gradu determinato, siue mutata esse qualitatum incipere per primum sui esse, & desinere per ultimum esse.

Prob. sequ. Qualitates in gradu determinato non sunt aliquid aliud, quam ipsa indiuisibilia qualitatum unitua & terminatua partium qualitatis, quæ indiuisibilia vocamus mutata esse: Atqui hæc indiuisibilia non possunt incipere, nisi in indiuisibili temporis, atque adeò in instanti, quo verum est dicere, nunc sunt, & anteà non erant; nec possunt desinere, nisi quando verum est dicere, nunc sunt & posteà non erunt.

Sequitur 153. Generationem substantialem esse resultantiam & mutationem, non autem motum continuum.

Explicatur: Generatio substantialis duplíciter sumitur. Primo pro toto illo processu, quo introducuntur in subiecto tūm dispositiones, tūm ipsa forma substantialis: & hoc sensu generatio includit motum continuum alterationis & ipsam introductionem formæ substantialis. Secundò generatio substantialis sumitur pro introductione solius formæ substantialis in materia, prout distinguitur ab alteratione siue introductione ipsarum dispositionum præcedentium: Hoc ergo secundo modo non potest generatio esse motus continuus.

D. Thom.
5. Meta-
ph. lect. 2.
Opusc. 32.
Q. unic. de
anima.
art. 12.
De potenti-
tia qu. 3.
a. 9.

Prob. sequ. Quia duo motus continuui non possunt sibi immediatè succedere; ita ut inter illos duos motus non mediet saltem instans, cum prior motus desinat per primum sui non esse, quando verum est dicere, nunc non est motus continuus & immediatè anteà fuit; alter succedens incipiat per ultimum non esse, quando verum est dicere, nunc non est & immediatè posteà erit: oportet, ergo ut illud instans desitionis prioris motus mediet inter ipsum motum & motum sequentem; tunc enim verum est dicere, tunc non est prior motus sed fuit, & tunc non est secundus motus, sed immediatè posteà erit: Atque generatio immediatè succedit alterationi, ut experientiâ constat; ignis enim alterando lignum generat alium ignem, itavt quando est ultimum mutatum esse alterationis v.g. calefactionis, tunc fit calor in summo gradu, in quo est proprietas ignis, arque adeò tunc est etiam forma ignis; cum proprietas non sit sine forma, cuius est proprietas: Ergo generatio non est motus continuus, sed resultans, id est, naturalis quædam sequela; ex eo enim quod ignis generans posuit calorem in gradu determinato ultimi mutati esse & summi gradus, resultat & sequitur forma ignis, quæ sequitur ad calorem, ut in summo gradu.

Sequitur 154. Qualitates introductas à generante esse dispositiones ad formam substantialem.

D. Thom
g. unicā
de anima.

4. 9.

Prob. sequ. Illa dicuntur dispositiones, ad quæ debet sequi connaturaliter loquendo forma; hoc enim omnes intelligunt nomine dispositionum: Atqui ad qualitates introductas à generante connaturaliter debet sequi forma substantialis, ut constat ex dictis: Ergo qualitates illæ sunt dispositiones.

Sequitur 155. Qualitates in gradu determinato, quæ sunt proprietates formæ de nouo genitæ, esse etiam dispositiones.

D. Thom:
1. p. q. 77.
4. 6.
1. 2. q. 113.

4. 8.
3. p. q. 9. 4.
3.
Quæ. 28.
de verit.
4. 8.

Prob. sequ. Qualitates, ad quas sequitur forma, sunt dispositiones: Sed ad qualitates in gradu determinato, quæ sunt proprietates formæ, sequitur ipsa forma, ut constat ex dictis: Ergo illæ qualitates sunt dispositiones.

Sequitur 156. Huiusmodi qualitates, *156. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 5510. 5511. 5512. 5513. 5514. 5515. 5516. 5517. 5518. 5519. 5520. 5521. 5522. 5523. 5524. 5525. 5526. 5527. 5528. 5529. 55210. 55211. 55212. 55213. 55214. 55215. 55216. 55217. 55218. 55219. 55220. 55221. 55222. 55223. 55224. 55225. 55226. 55227. 55228. 55229. 552210. 552211. 552212. 552213. 552214. 552215. 552216. 552217. 552218. 552219. 552220. 552221. 552222. 552223. 552224. 552225. 552226. 552227. 552228. 552229. 5522210. 5522211. 5522212. 5522213. 5522214. 5522215. 5522216. 5522217. 5522218. 5522219. 5522220. 5522221. 5522222. 5522223. 5522224. 5522225. 5522226. 5522227. 5522228. 5522229. 55222210. 55222211. 55222212. 55222213. 55222214. 55222215. 55222216. 55222217. 55222218. 55222219. 55222220. 55222221. 55222222. 55222223. 55222224. 55222225. 55222226. 55222227. 55222228. 55222229. 552222210. 552222211. 552222212. 552222213. 552222214. 552222215. 552222216. 552222217. 552222218. 552222219. 552222220. 552222221. 552222222. 552222223. 552222224. 552222225. 552222226. 552222227. 552222228. 552222229. 5522222210. 5522222211. 5522222212. 5522222213. 5522222214. 5522222215. 5522222216. 5522222217. 5522222218. 5522222219. 5522222220. 5522222221. 5522222222. 5522222223. 5522222224. 5522222225. 5522222226. 5522222227. 5522222228. 5522222229. 55222222210. 55222222211. 55222222212. 55222222213. 55222222214. 55222222215. 55222222216. 55222222217. 55222222218. 55222222219. 55222222220. 55222222221. 55222222222. 55222222223. 55222222224. 55222222225. 55222222226. 55222222227. 55222222228. 55222222229. 552222222210. 552222222211. 552222222212. 552222222213. 552222222214. 552222222215. 552222222216. 552222222217. 552222222218. 552222222219. 552222222220. 552222222221. 552222222222. 552222222223. 552222222224. 552222222225. 552222222226. 552222222227. 552222222228. 552222222229. 5522222222210. 5522222222211. 5522222222212. 5522222222213. 5522222222214. 5522222222215. 5522222222216. 5522222222217. 5522222222218. 5522222222219. 5522222222220. 5522222222221. 5522222222222. 5522222222223. 5522222222224. 5522222222225. 5522222222226. 5522222222227. 5522222222228. 5522222222229. 55222222222210. 55222222222211. 55222222222212. 55222222222213. 55222222222214. 55222222222215. 55222222222216. 55222222222217. 55222222222218. 55222222222219. 55222222222220. 55222222222221. 55222222222222. 55222222222223. 55222222222224. 55222222222225. 55222222222226. 55222222222227. 55222222222228. 55222222222229. 552222222222210. 552222222222211. 552222222222212. 552222222222213. 552222222222214. 552222222222215. 552222222222216. 552222222222217. 552222222222218. 552222222222219. 552222222222220. 552222222222221. 552222222222222. 552222222222223. 552222222222224. 552222222222225. 552222222222226. 552222222222227. 552222222222228. 552222222222229. 5522222222222210. 5522222222222211. 5522222222222212. 5522222222222213. 5522222222222214. 5522222222222215. 5522222222222216. 5522222222222217. 5522222222222218. 5522222222222219. 5522222222222220. 5522222222222221. 5522222222222222. 5522222222222223. 5522222222222224. 5522222222222225. 5522222222222226. 5522222222222227. 5522222222222228. 5522222222222229. 55222222222222210. 55222222222222211. 55222222222222212. 55222222222222213. 55222222222222214. 55222222222222215. 55222222222222216. 55222222222222217. 55222222222222218. 55222222222222219. 55222222222222220. 55222222222222221. 55222222222222222. 55222222222222223. 55222222222222224. 55222222222222225. 55222222222222226. 55222222222222227. 55222222222222228. 55222222222222229. 552222222222222210. 552222222222222211. 552222222222222212. 552222222222222213. 552222222222222214. 552222222222222215. 552222222222222216. 552222222222222217. 552222222222222218. 552222222222222219. 552222222222222220. 552222222222222221. 552222222222222222. 552222222222222223. 552222222222222224. 552222222222222225. 552222222222222226. 552222222222222227. 552222222222222228. 552222222222222229. 5522222222222222210. 5522222222222222211. 5522222222222222212. 5522222222222222213. 5522222222222222214. 5522222222222222215. 5522222222222222216. 5522222222222222217. 5522222222222222218. 5522222222222222219. 5522222222222222220. 5522222222222222221. 5522222222222222222. 5522222222222222223. 5522222222222222224. 5522222222222222225. 5522222222222222226. 5522222222222222227. 5522222222222222228. 5522222222222222229. 55222222222222222210. 55222222222222222211. 55222222222222222212. 55222222222222222213. 55222222222222222214. 55222222222222222215. 55222222222222222216. 55222222222222222217. 55222222222222222218. 55222222222222222219. 55222222222222222220. 55222222222222222221. 55222222222222222222. 55222222222222222223. 55222222222222222224. 55222222222222222225. 55222222222222222226. 55222222222222222227. 55222222222222222228. 55222222222222222229. 552222222222222222210. 552222222222222222211. 552222222222222222212. 552222222222222222213. 552222222222222222214. 552222222222222222215. 552222222222222222216. 552222222222222222217. 552222222222222222218. 552222222222222222219. 552222222222222222220. 552222222222222222221. 552222222222222222222. 552222222222222222223. 552222222222222222224. 552222222222222222225. 552222222222222222226. 552222222222222222227. 552222222222222222228. 552222222222222222229. 5522222222222222222210. 5522222222222222222211. 5522222222222222222212. 5522222222222222222213. 5522222222222222222214. 5522222222222222222215. 5522222222222222222216. 5522222222222222222217. 5522222222222222222218. 5522222222222222222219. 5522222222222222222220. 5522222222222222222221. 5522222222222222222222. 5522222222222222222223. 5522222222222222222224. 5522222222222222222225. 5522222222222222222226. 5522222222222222222227. 5522222222222222222228. 5522222222222222222229. 55222222222222222222210. 55222222222222222222211. 55222222222222222222212. 55222222222222222222213. 55222222222222222222214. 55222222222222222222215. 55222222222222222222216. 55222222222222222222217. 55222222222222222222218. 55222222222222222222219. 55222222222222222222220. 55222222222222222222221. 55222222222222222222222. 55222222222222222222223. 55222222222222222222224. 55222222222222222222225. 55222222222222222222226. 55222222222222222222227. 55222222222222222222228. 55222222222222222222229. 552222222222222222222210. 552222222222222222222211. 552222222222222222222212. 552222222222222222222213. 552222222222222222222214. 552222222222222222222215. 552222222222222222222216. 552222222222222222222217. 552222222222222222222218. 552222222222222222222219. 552222222222222222222220. 552222222222222222222221. 552222222222222222222222. 552222222222222222222223. 552222222222222222222224. 552222222222222222222225. 552222222222222222222226. 552222222222222222222227. 552222222222222222222228. 552222222222222222222229. 5522222222222222222222210. 5522222222222222222222211. 5522222222222222222222212. 5522222222222222222222213. 5522222222222222222222214. 5522222222222222222222215. 5522222222222222222222216. 5522222222222222222222217. 5522222222222222222222218. 5522222222222222222222219. 5522222222222222222222220. 5522222222222222222222221. 5522222222222222222222222. 5522222222222222222222223. 5522222222222222222222224. 5522222222222222222222225. 5522222222222222222222226. 5522222222222222222222227. 5522222222222222222222228. 5522222222222222222222229. 55222222222222222222222210. 55222222222222222222222211. 55222222222222222222222212. 55222222222222222222222213. 55222222222222222222222214. 55222222222222222222222215. 55222222222222222222222216. 55222222222222222222222217. 55222222222222222222222218. 55222222222222222222222219. 55222222222222222222222220. 55222222222222222222222221. 55222222222222222222222222. 55222222222222222222222223. 55222222222222222222222224. 55222222222222222222222225. 55222222222222222222222226. 55222222222222222222222227. 55222222222222222222222228. 55222222222222222222222229. 552222222222222222222222210. 552222222222222222222222211. 552222222222222222222222212. 552222222222222222222222213. 552222222222222222222222214. 552222222222222222222222215. 552222222222222222222222216. 552222222222222222222222217. 552222222222222222222222218. 552222222222222222222222219. 552222222222222222222222220. 552222222222222222222222221. 552222222222222222222222222. 552222222222222222222222223. 552222222222222222222222224. 552222222222222222222222225. 552222222222222222222222226. 552222222222222222222222227. 552222222222222222222222228. 552222222222222222222222229. 5522222222222222222222222210. 5522222222222222222222222211. 5522222222222222222222222212. 5522222222222222222222222213. 5522222222222222222222222214. 5522222222222222222222222215. 5522222222222222222222222216. 5522222222222222222222222217. 5522222222222222222222222218. 5522222222222222222222222219. 5522222222222222222222222220. 5522222222222222222222222221. 5522222222222222222222222222. 5522222222222222222222222223. 5522222222222222222222222224. 5522222222222222222222222225. 5522222222222222222222222226. 5522222222222222222222222227. 5522222222222222222222222228. 5522222222222222222222222229. 55222222222222222222222222210. 5522222222222222222222222221*

quin sit proprietas, ut constat: Ergo qualitates istæ, quæ sunt proprietates sunt, non antecedentes, sed concomitantes dispositiones.

D. Thom. Sequitur 157. Has dispositiones concomitantes esse simul priores naturâ & causalitatem in genere causæ materialis.

Ibidem. Prob. sequ. Omnis dispositio secundum quod est dispositio, aliquomodo antecedit illud, ad quod est dispositio; disponit enim subiectum ad recipientem formam, in quo includitur aliqua prioritas: Sed hæ dispositiones non antecedunt tempore, ut constat ex dictis: Ergo antecedunt tantum naturâ, & causalitatem; non causalitate efficiente, cum non sint causæ efficientes formæ substantialis, immo potius ē contraria; nec causalitate finali vel formalis, ut constat: Ergo causalitate tantum materiali.

Sequitur 158. Has dispositiones concomitantes esse posteriores in genere causæ efficientis vel formalis, sive ex parte formæ.

Prob. sequ. Hæ dispositiones concomitantes non recipiuntur in composito corrupto, ut dictum est; quia iam est forma genita, atque adeò compositum corruptum iam non est, sed immediate antea fuit, ut diximus: Neque recipiuntur in sola materia; quia, ut supra diximus, materia sola non est subiectum ac-

cidentium: Ergo recipiuntur in composito genito: Atque qualitates in composito genito, quæ sunt proprietates formæ dimanant à toto composito ratione formæ; quæ dimanatio, ut in secundo principio dicemus, est per modum causæ efficientis: omnis autem causa efficiens est aliquo modo prior suo effectu, & effectus est posterior: Ergo qualitates istæ, quæ sunt proprietates formæ, sunt posteriores, si attendamus ordinem causæ efficientis, quamvis sint priores, si attendamus ordinem causæ materialis; & quia dimanant à toto composito ratione formæ, etiam forma in genere causæ formalis, est prior.

Neque mirum videri debet cuiquam, si aliquid possit esse prius & posterius secundum diuersum ordinem; sicut enim in numeris, si numerare incipias ab una parte, unitas, quæ ab alijs omnibus determinatur, est prima, & quæ omnes alias determinat est ultima; si vero numerare incipias ab altera parte, illa, quæ in priori numeratione erat prima, sit ultima, & è contraria: ita similiter in diverso genere causæ, id, quod est primum in uno, est ultimum in alio; quia huiusmodi prioritas & posterioritas nihil aliud est, quam dependentia: in genere autem causæ materialis, qualitates illæ tempore concomitantes sunt priores,

quia forma, ut introducatur in materia, materialiter ac dispositiuè dependet ab ipsis: in genere autem causæ efficientis è contrà istæ dispositiones non producuntur in materia, nisi ratione formæ, à qua diminant efficienter.

D. Thom. Sequitur 159. Gratiam sanctifican-
1.2.q.113. tem in iustificatione adulorum infu-
s. s. sam, posse esse priorem in genere causæ efficientis, ipso habitu & actu charitatis & contritionis, qui sunt dispositiones ad illam gratiam, & nihilominus posse esse posteriorem illis in genere causæ materialis & dispositiuæ.

Probat. sequ. Quia eadem est ratio quoad hoc de gratia sanctificante respectu actus & habitus charitatis & contritionis, ac de forma substantiali respectu suarum dispositionum: quod verò ita res se habeat ostendemus in secundo principio.

*Lociis si-
præ cita-
tis.* Sequitur 160. Sacraenta pro materiali incipere per ultimum non esse, & desinere per primum non esse.

Prob. sequ. Omnis motus continuus & successivus incipit per ultimum non esse, & desinit per primum non esse, ex dictis: A:qui Sacraenta pro materiali sunt quidam motus continui, putà prolatione verborum, ablutio, &c. Ergo, &c. Nota, quod hoc non intelligitur de Eucharistia; quæ etiam post motum con-

tinuum prolationis verborum est Sacra-
mentum.

Sequitur 161. Effectum Sacramento-
rum esse quando Sacra-^{Ibidem}menta non sunt
pro materiali.

Prob. sequ. Quia significatio integra
resultat ex motu, putà ex prolatione
verborum , & ablutione integra & per-
fecta, vt constat : Sed motus ille non est
perfectus & integer , nisi quando non
est, vt patet ex dictis : Ergo significatio
integra non resultat,nisi quando motus
non est ; motus autem ille est materia-
le in Sacramento, cuius formale est ipsa
significatio.

Sequitur 162. Sacra-^{Ibidem}menta causare
gratiam, quando non sunt pro materiali.

Prob. sequ. Motus successivus causat
quando non est : Sed Sacra-
menta sunt pro materiali motus successivi : Ergo
Sacra-
menta causant , quando non sunt
pro materiali. Maior patet: Quia motus
successivus non attingit effectum, quam-
diu est : Sed quando verum est dicere ,
nunc non est & immediatè anteà fuit.
Præterea Sacra-
menta non causant gra-
tiam,nisi quando est perfecta & integra
significatio;quia, vt dicemus in secundo
principio, Sacra-
menta nouæ legis effi-
ciunt,quod significant , & causant me-
diâ significatione tanquam conditione:
Ergo non causant, nisi quando est per-

fecta significatio : Sed non est perfecta significatio , nisi quando Sacra menta pro materiali non sunt , ex dictis : Ergo non causant gratiam , nisi quando non sunt pro materiali .

D.Th. 3. Sequitur 163. Corpus Christi incipere esse in Eucharistia per primum sui esse , quando verum est dicere , nunc est , & immediatè antea non fuit : & desinere per primum non esse , quando verum est dicere , nunc non est , & immediatè antea fuit .

Prob. sequ. quoad primam partem. Prolatio verborum consecrationis definit esse , cum verum est dicere , nunc non est prolatio verborum & immediatè antea fuit , cum sit motus successivus : Sed Corpus Christi incipit esse cum prolatio verborum definit esse ; quia tunc solum est significatio perfecta & integra : Ergo Corpus Christi incipit esse cum verum est dicere , prolatio verborum nunc non est & immediatè antea fuit .
 2. pars sequelæ probatur : Corpus Christi definit esse sub speciebus , sicut desineret esse substantia panis si adesseret , ut omnes catholici fatentur : Sed substantia panis desineret esse per primum non esse eo modo , quo formæ aliæ substantiales , quæ desirunt esse per primum non esse : Ergo & Corpus Christi definit esse per primum non esse .

Sequitur 164. Corpus Christi causare Ex 3.7.9.
gratiam, quando sumitur, in instanti 73. a. 1.
extrinsecè terminatiuo motus localis,
quo deglutiuntur species, vel quo illæ
species per modum alimenti sunt in ipso
stomacho.

Prob. sequ. Corpus Christi eo instanti
causat gratiam, quo substantia panis,
si adesset, confortaret & vegetaret,
quia Corpus Christi est in Eucharistia
per modum cibi, ut aliàs dicemus: Sed
substantia panis confortaret in instanti
extrinsecè terminatiuo motus localis,
quo deglutiuntur species, vel quo illæ
species per modum alimenti sunt in
stomacho: Ergo eodem instanti Corpus
Christi nutrit animam & causat gra-
tiam.

Sequitur 165. Materiam primam non D.Th. 8.
esse subiectum generationis substantia-
lis. Metaph.
lect. 4.

Prob sequ. ex dictis initio. Materia 1. De
fola non est subiectum accidentium; generat.
Sed generatio substantialis est accidens, lect. 10.
est enim, ex dictis, resultantia ex altera- 1. p.9.76.
tione: Ergo materia sola non est subie- 4. 6.
ctum generationis substantialis, sed De ente
totum compositum. & essentia
cap. 7.

Sequitur 166. Substantiam dici ana- Opus. 42.
logicè de materia & forma. cap. 7. 9.

Prob. sequ. ex dictis initio: Substan- 14. & 15.
tia est ens per se subsistens: Sed ens per

se subsistens dicitur analogicè de materia & forma: Ergo, &c. Probatur minor: Quòd conuenit vni dependenter ab alio, dicitur etiam de vno dependenter ab alio; atque adeò analogicè: Sed per se subsistere conuenit materiæ dependenter à forma, vt suprà ostensum est: Ergo per se subsistere dicitur de materia dependenter à forma, & consequenter analogicè.

*Opusc. 42.
cap. 10.* Sequitur 167. Substantiam, quæ est supremum genus primi prædicamenti, esse substantiam completam.

Prob. sequ. Substantia, quæ est supremum genus primi prædicamenti, est quid vniuocum, cum sit genus: Sed sola substantia completa est quid vniuocum; nam substantia incompleta, vt dictum est, est quid analogum; & idem dicendum est de substantia abstracta, ac completa & incompleta, vt constat: Ergo, &c.

*Vide dicta
suprà.* Sequitur 168. Ens in accidente esse ipsam propriam rationem accidentis.

Prob. sequ. Ens in qualibet re est ipsa propria ratio cuiuslibet rei, ex dictis suprà: Ergo ens in accidente est ipsa propria ratio accidentis.

*3. p. q. 77.
art. 1.
In 4. dist.
12. q. 1. a. 1.
q. 1. ad 2.* Sequitur 169. Inherentiam aptitudinem esse ipsam rationem propriam entis in accidente.

Prob. sequ. Propria ratio accidentis

est inherēntia: non actualis, cum in Eucharistia sint accidentia sine inherēntia actuali: Ergo aptitudinalis: Sed ens in accidente est propria ratio accidentis, ex dictis: Ergo ens in accidente est ipsa inherēntia aptitudinalis.

Sequitur 170. Accidens, siue ens in accidente respicere per se primò ipsam substantiam.

Prob. sequ. Inherēntia aptitudinalis per se primò respicit substantiam, cui debet inherēre: Sed ens in accidente est ipsa inherēntia aptitudinalis: Ergo ens in accidente per se primò respicit substantiam.

Sequitur 171. Ens in accidente specificari à substantia.

Prob. sequ. Ens, quod per se primò respicit aliud, specificatur ab ipso, ut probabimus in tertio principio: Sed ens in accidente per se primò respicit substantiam, ex dictis: Ergo ens in accidente specificatur à substantia.

Sequitur 172. Varia esse accidentium genera, pro varietate respectuum ad substantiam, & sic respicere substantiam tribuendo illi partes extrà partes erit accidens, quod dicitur quantitas; respicere substantiam disponendo illam, erit qualitas; respicere substantiam referendo illam ad aliud, erit relatio; & sic de alijs.

1.2. q.53.

4.2. ad 3.

De verit.

q.3 art.7.

ad 2.

7. Meta-

ph. lect.4.

5. Metaph.

phys. lect.

7.

3. Physico-

lect.4.

Probat. sequ. Quod specificatur ab alio, variatur per diuersum respectum ad aliud, ut etiam in tertio principio ostendemus: Sed ens in accidente, siue accidens specificatur à substantia, siue per ordinem ad substantiam, ut dictum est: Ergo accidens variatur ex diuerso modo respiciendi substantiam.

S. Meta-
ph. lect. 18, Sequitur 173. Rationem accidentis non esse vniuocam, sed analogam.

Prob. sequ. Quod conuenit alicui dependenter ab alio, non conuenit vniuocè, sed analogicè, ex dictis: Atqui respicere substantiam, quæ est propria rationis in accidente, ut dictum est, conuenit vni accidenti mediante alio; nam habitus conuenit mediante situ, situs mediante vbi, vbi mediante quantitate vel qualitate, qualitates materiales mediante quantitate, & inter qualitates spirituales habitus mediante potentiam, & sic de alijs: Ergo ratio accidentis analogicè tantu conuenit & dicitur de accidentibus.

y.p. q. 29.
¶. 1. & q.
39. a. 3.
In 1. dist.
9. q. 1. a. 2.
Sequitur 174. Accidentia etiam individualiari à subiecto, siue distinctionem pure individualē accidentium sumi à subiecto.

In 2. dist.
2. q. 1. a. 2.
In 4. dist.
4. q. 1. a. 3.
qna dist. 2. Prob. sequ. Ab eo petitur distinctio numerica formæ, à quo petitur eius entitas: Atqui entitas accidentis, quod est forma, petitur à substantia: Ergo & distinctio numerica.

Explicatur: Distinctio accidentis specificatur & petitur ex varijs modis informandi & afficiendi formaliter substantiam, quæ est distinctio formalis; non enim potest alia intelligi distinctio formalis in formis, nisi penes diuersos modos informandi & afficiendi subiectum: Ergo distinctio materialis & numerica, non potest peti ex illis varijs modis afficiendi, & informandi subiectum: Ergo distinctio illa purè materialis debet peti ex eo, quod habeat rationem materiæ respectu accidentis: Sed solum subiectum, siue substantia secundum suam rationem individualem habet rationem materiæ respectu accidentis: quia accidens non est compositum ex materia & forma, sed est tantum forma: illud autem, quod habet rationem materiæ in accidente, est ipsum subiectum, siue ipsa materia, ut est individua: Ergo distinctio materialis & individualis accidentis, debet peti ex ipsa substantia, atque adeò pro varietate materiali subjecti, siue substantiæ, erunt diuersa numero accidentia; numero, inquam, vel prædicamentali, si sint accidentia materialia; vel transcendentali, si sint accidentia purè spiritualia.

Sequitur 175. Quantitatem quodammodo à seipsa individuari.

Prob. sequ. Quantitas est accidens:

De veris
q.1.a.11.
Opuscul. 28.
§ 36.

5. Metaph. lect. 14.
2.2. q. 24.
a.3. ad 1.

Ergo indiuiduatur à subiecto, ex dictis:
Sed, ex dictis etiam, ipsa quantitas quo-
dammodo concurrit ad indiuidua-
tionem subiecti; cum, ut diximus, sub-
stantia materialis indiuiduetur à mate-
ria signata quantitate: Ergo eadem quan-
titas concurrit etiam quodammodo ad
propriam indiuiduationem: quod enim
est causa causæ, est causa causati: quan-
titas est causa quodammodo indiuidua-
tionis subiecti: subiectum est causa in-
diuiduationis quantitatis, utpote acci-
dentis: Ergo ipsa quantitas quodammodo
est indiuidua ex se.

Explicatur. Illi conuenit quodammodo
indiuiduari ex se, cui per se primò con-
uenit habere partes eiusdem rationis;
nam indiuidua sunt quodammodo par-
tes eiusdem rationis, cum conueniant
in natura & ratione specifica, & distin-
guantur intrà eandem rationem: Sed
quia quantitas est accidentis, & accidentis
non habet esse, nisi in ordine ad subie-
ctum, quidquid conuenit quantitatí,
conuenit ipsi per se primò in ordine ad
subiectum: Ergo hoc ipsum, quod est
tribuere partes eiusdem rationis, con-
uenit per se primò quantitatí in ordine
ad substantiam & subiectum, atque adeò
magis per se primò conuenit quantitatí
tribuere partes extrà partes substantiæ,
quam habere partes extrà partes: Ergo

magis ipsi competit concurrere ad individuationem substantiæ, quam ad suam propriam individuationem; quamvis hæc ipsi etiam conueniat per se primò: primum ipsi competit *ut quo*, tanquam formæ accidentalí habenti aptitudinem inhærentiam; secundum conuenit illi quodammodo *ut quo*, & *ut quod*; vnde ipsa quantitas est etiam quanta.

Sequitur 176. Vnum accidens non posse esse connaturaliter in duobus subiectis.

Prob. sequ. Non potest vnum accidens esse vnum & non esse vnum: Atqui accidens existens connaturaliter in duabus subiectis esset vnum, vt supponimus, & non esset vnum: Quod probatur: Quia vbi est duplex principium distinctionis numericæ accidentis, non est vnum accidens, sed duplex: Atqui in casu esset duplex principium distinctionis numericæ, nimirum duplex subiectum, à quo, vt diximus, accidens habet suam distinctionem numericam: Ergo implicat vnum accidens esse connaturaliter in duobus subiectis.

Sequitur 177. Duo accidentia eisdem speciei non posse esse simul & semel in uno & eodem subiecto.

Prob. sequ. Quia iam illa essent duo accidentia, vt supponitur, & non essent duo: Quod sic probatur: Vbi est unicum

In 4. diff.

4 q. 1. 4. 3.

quaest. 2.

& diff. 14.

q. 1. art. 3.

quaest. 1.

& diff. 40

4. 4 ad 1.

a. 3 ad 1.

1. 2. q. 6 3.

a. 4. ad 3.

In 2. diff.

30. q. 2. 4.

1. ad 7.

De verit. dumtaxat principium unitatis individualis, est tantum unica unitas individualis: Sed in eo casu esset tantum unicum principium unitatis individualis, scilicet subiectum: Ergo esset tantum unica unitas individualis accidentis; nec est idem de pluribus accidentibus diversæ speciei: quia cum differant specie, debent etiam differre numero; nec etiam est idem de pluribus accidentibus eiusdem speciei successiue in eodem subiecto existentibus: quia est quodammodo duplex subiectum ratione diversitatis temporis.

Ibidem & Sequitur 178. Unicam tantum esse relationem in patre ad plures filios simul existentes.

Quodl. 1. Prob. sequ. Duo accidentia solo numero diversa non possunt esse simul & semel in eodem subiecto: Sed duæ relationes ad filios sunt accidentia solo numero diversa: Ergo non possunt esse simul in eodem patre: Est ergo tantum unica, quæ post generationem alterius filij ad illum extenditur; & idem dicendum de alijs similibus.

1.2. q.52. Sequitur 179. Augmentum intensivum qualitatum non fieri per additionem gradus ad gradum eiusdem rationis, immo nec augmentum extensivum.

2.2. q.24. Explicatur: Augmentum intensivum in qualitatibus est, cum eadem qualitas in

art. 5.

Quæst. 1.

De verit.

art. 11.

in eodem subiecto, & in eadem parte
subiecti, & circa idem sit maior; V.G.
cum calor in eadem parte subiecti sit In i. diff.
17. qu. 2.
4. 2.
vehementior, aut cum scientia circa
vnam & eandem conclusionem sit eu-
identior & certior: Augmentum vero
extensivum est, cum in diuersa parte
subiecti continuò ponitur eadem quali-
tas, vel cum eadem est circa diuersa, v.g.
cum calor, qui erat in brachio, etiam sit
in manu, vel cum scientia, quæ habetur
de vna conclusione eiusdem obiecti, ha-
betur postea etiam de **alia** conclusione
eiusdem obiecti.

Prob. sequ. Duo accidentia solo nu-
mero distincta non possunt esse in eo-
dem subiecto, ex dictis: Sed duo gradus
qualitatis eiusdem sunt duo accidentia
solo numero distincta, ut constat. Nam
si essent gradus diuersi specie, & diuersæ
rationis, non possent intendere eandem
specie qualitatem; qualitas enim non
augetur per gradus diuersæ speciei:
Ergo duo gradus eiusdem qualitatis non
possunt esse in eodem subiecto: essent
autem si intensio qualitatis in eadem
parte subiecti fieret per additionem
gradus ad gradum, vt est evidens: Ergo
sicut illud est impossibile, ita & istud.

Similiter extensio qualitatis non po-
test fieri per additionem gradus ad gra-
dum eiusdem speciei, ita ut sint solo nu-

mero distincti, quia etiam tunc essent duo accidentia solo numero distincta in eodem subiecto: Sed quando extenduntur qualitas, manet eadem numero, sicut etiam manet numero idem subiectum in augmentatione, licet fiat maius: sic manet eadem numero scientia quamuis ad varias conclusiones eiusdem obiecti extendatur.

*Eadem le-
ctio.*

Sequitur 180. Intensionem qualitatum fieri per maiorem radicationem qualitatis in subiecto.

Explicatur: Accidens duo quædam habet, quæ duobus correspondent ex parte substantiæ: Sicut enim substantia habet subsistentiam, per quam redditur incommunicabilis & completa, ut dicemus in secundo principio, & habet existentiam per quam ponitur omnino extra suas causas: ita etiam accidens habet inhærentiam actualem, per quam redditur incommunicabile alteri subiecto, & per quam completur inhærentia aptitudinalis, quæ, ut diximus, est essentia accidentis, & habet existentiam: sed quia accidens per actualem inhærentiam actuat subiectum, & perficit potentiam ipsius receptiuam, fit inde ut quædam accidentia ex propria ratione, hoc habeant, ut magis vel minus perficiant, & actuent illam potentiam receptiuam subiecti, quod illis tantum accidentibus

competit, quæ non totaliter ex natura sua illam primò perficiunt: hæc ergo accidentia ultra modum inhærentiæ actualis, habent etiam alios modos perfectiū vel minūs perfectè actuandi subiectum; & hos modos vocamus modos maioris radicationis, locutione metaphorica desumpta ab arboribus, quarum quædam altiores, aliæ minūs altas radices agunt.

Prob. sequ. Intensio qualitatum nos fit per additionem gradus ad gradum, ut probatum est: Sed nullus alius superest modus, nisi admissis illis modis maioris, vel minoris actuationis, quos vocamus modos maioris vel minoris radicationis: Ergo &c. Minor probatur, quia dicere, quod v.g. calor dum intenditur corruptitur, & distinctus alias numero calor superuenit, est contra experientiam, quâ videmus priorem calorem non corrupti: dicere vero quod fit per depurationem à contrariò patet esse falsum; quia quædam qualitates intenduntur, quæ non habent contrarium: ut patet in luce; nullus autem alius superest modus, quo explicetur hæc qualitatum intensio: Ergo, &c. Solùm aduertendū est modos istos maioris radicationis alios esse determinatos v.g. modū ut quatuor qui continent modum ut tria & amplius; alios esse indeterminatos,

1. p. q. 7. Sequitur 181. Non posse dari qualitatem actu infinitè intensam.

3. p. q. 7. Prob. sequi. Quod sit per radicationem in subiecto habente potentiam receptiuam finitam, non potest esse infinitum, quia actus proprius potentiae infinitæ non potest esse infinitus: Sed intensio sit per radicationem & actuacionem finitæ potentiae in subiecto finito, ut dictum est: Ergo non potest intensio esse actu infinita, nec proinde qualitas infinitè intensa.

D. Tho. Sequitur 182. Scientiam vnam V. G. *1. 2. q. 54.* logicam terminatam ad omnes conclusiones sui obiecti non esse aggregatum quoddam ex varijs qualitatibus, sed esse vnam simplicem qualitatem.

Prob. sequi. Quia vel illud aggregatum coalesceret ex qualitatibus solo numero distinctis, vel specie: Non solo numero, alias duo vel plura accidentia solo numero distincta essent simul in eodem subiecto; Non etiam specie, quia alias tot essent specie distincti habitus logicæ, quot essent conclusiones materiales, cuius oppositum ostendemus in tertio principio, probantes scientiam quamlibet specificari à suo obiecto formalí, non autem à materiali: Ergo habitus scientiæ non potest esse aggregatum ex pluribus qualitatibus.

3. p. q. 77. Sequitur 183. Accidentia panis &

vini, quæ remanent in Eucharistia post consecrationem, non subiectari in nouo aliquo subiecto substantiali.

Prob. sequ. Eadem numero accidentia non possunt esse in pluribus subiectis; quia, ut diximus, individuantur à subiecto, atque adeò essent & non essent eadem numero: Atqui accidentia panis & vini, quæ remanent in Eucharistia post consecrationem, sunt eadem numero, alias non esset vera conuersio & transubstantiatio, ad quam requiritur, ut aliquid remaneat de termino à quo: hic autem nihil remanet de substantia, debent ergo remanere eadem numero accidentia: Ergo hæc accidentia non subiectantur in nouo aliquo subiecto substantiali.

Sequitur 184. Hæc accidentia in Eucharistia subiectari in quantitate.

Prob. sequ. In Eucharistia non sunt multiplicanda miracula sine necessitate, & amplectenda est ea sententia, quæ clarius explicat mysteria huius sacramenti: Sed minus multiplicantur miracula, & clarius explicatur mysterium dicendo hæc accidentia sustentari in quantitate, quia hæc afferendo, soli quantitati datur modus per se existendi, cætera verò accidentia inhærent ipsi quantitati, nec quodlibet habet modum per se existēdi; aliunde verò, cùm, ut diximus, omnia

art. 1. q.
q. 75. 4. 5.
In 1. diff.
47. 4. 4.
In 4. diff.
12. q. 1.
4. 1.
4. Cont.
gent. cap.
63. q. 65.

3p. q. 77.
a. 2.
In 4. diff.
12. q. 1.
4. 3. q. 3.
4. Cont.
tra gent.
Cap. 62.
2. ad Co-
rint. II. q.
4.

accidentia materialia subiectentur in substantia, media quantitate, quæ quantitas dat quodammodo individuationem ipsi substantiæ, & consequenter alijs accidentibus, & ipsa sit quodammodo ex se ipsa individua, facilius explicatur, quomodo accidentia maneat eadem numero & habeant partes sicut ante transubstantiationem habebant, quia semper, sicut prius inhærent ipsi quantitati, cui soli datur modus per se existendi, & supplendi vices substantiæ materialis panis & vini.

Ibidem.

Sequitur 185. Soli quantitati in Eucharistia tribui modum per se existendi.

Prob. sequ. Illi soli tribuitur modus per se existendi post transubstantiationem, quod supplet vices substantiæ panis & vini: Sed sola quantitas supplet vices substantiæ; tūm quia est veluti primum accidens, quod conuenit substantiæ materiali, tūm quia cætera ferè omnia accidentia inhærent substantiæ mediâ quantitate: Ergo soli illi tribuitur modus per se existendi similis ipsi subsistentiæ & existentiæ substantiali panis & vini: nam dicere, quod Deus per se ipsum immediatè sustenter quantitatem, possibile quidem est sed magis congruum videtur mysterio, quod Deus immediatè id non præstet, sed medio illo modo per se existendi, præsertim

cum post consecrationem Deus alio modo conseruet quantitatem, quam ante consecrationem: quæ mutatio non potest esse ex parte actus Diuini conservantis, atque adeò debet esse ex parte quantitatis conseruatae.

Sequitur 186. Quando ex speciebus Eucharistiae corruptis generantur .V. G vermes, quantitatem ex vi prioris miraculi conuerti in materiam compositi de nouo geniti.

3. p. q. 77.
art. 5. ad
3.
4. cont.
gent. cap.
66.

Prob. sequ. Quantitas ex vi prioris miraculi conuersionis panis & vini in corpus & sanguinem Christi, supplet vires substantiæ siue subiecti & causæ materialis: Sed non potest hoc supplere in composito de nouo genito immediate per seipsum: alias compositum de nouo genitum non constaret materiâ & formâ, sed sola quantitate loco materiæ, & formâ de nouo genita, atque adeò non esset compositum physicum: Ergo ex vi prioris miraculi debet quantitas conuerti in materiam, vel materia de nouo debet creari; Sed magis conformè est quod quantitas in materiam conuertatur, tūm quia hæc conuersio magis conformis est priori miraculo, tūm etiam quia facilius est intelligere, quod quantitas sit terminus à quo, conuersionis, & materia compositi de nouo geniti sit terminus ad quem, quam intelligere quod

materia de nouo creatur: Ergo ita res fit, ut in instanti, in quo verum est dicere, nunc non est Corpus Christi sub speciebus, & immediatè antea fuit, quātitas præexistens conuertatur à Deo in materiam, ex qua in eodem instanti etiam forma educatur vi actionis agentis naturalis, & hoc modo materia illa terminat actionem conuersuam, quæ actio non habet pro termino ipsum esse materiæ, quasi per illam conuersionem derur esse soli materiæ, sed terminatur ad materiam, ut habet esse ex vi alterius actionis scilicet generationis substancialis, quæ sit per actionem agentis naturalis.

In dist. 8. Sequitur 187. Proprietates entis vnum, g. 1. a. 3. verum, bonum, aliquid, rem, non addere aliquid suprà ipsum ens.

De verit. Explicatur. Ens tripliciter sumi potest;

De pot q. primò nominaliter & vniuersalissimè,

g. a. a. 7. prout idem est, ac quod potest existere

ad 6. quocumque tandem modo possit existere;

Opus. 42. secundò vniuersaliter quidem, sed

cap. 2. magis limitatè prout idem est ac, quod

potest habere propriam existentiam;

3. participialiter prout idem est ac ex-

stens. Ens primo modo est transcendens

& est subiectū, aut quasi subiectum illarū

proprietatum : ens secundo modo non

est quidem transcendens, sed non dicitur

nisi de ijs, quæ possunt habere propriam

existentiam : alia vero non dicuntur en-

tia nisi secundum quid, vnde materia prima dicitur ens secundum quid, quia non est nihil, nec ens rationis; sed non habet propriam existentiam, ut diximus suprà, & sic etiam in Diuinis, tres relationes non dicuntur tria entia, quia quamvis quælibet relatio Diuina non sit nihil, vel ens rationis, sed verè sit realis, non dicit tamen ordinem ad existentiam nisi ratione ipsius essentiæ Diuinæ ob suam infinitatem transcendentialiter inclusæ in relatione.

Res verò dupliciter dicitur: Primo modo res est idem ac non nihil, & hoc modo res non est proprietas entis, sed potius est subiectum omnium proprietatum entis. Secundo modo res dicitur ens habens esse ratum & fixum, & hoc modo est proprietas entis aliquatenus: quia sicut ens dicit ordinem ad existentiam, ita res dicit ordinem ad duracionem quatenus hoc, quod est, esse ratum & firmum, quodammodo importat durationem. Primo modo relationes in Diuinis dicuntur tres res: non autem secundo modo, quia non habent aliam durationem, quam ipsam æternitatem, quæ est duratio naturæ Diuinæ.

Vnum importat indiuisionem rei in se & diuisionem à quolibet alio, & hanc etiam diuisionem importat aliquid: dicitur enim aliquid, quasi aliud quid, quod

item est ac diuisum à quoibet alio. Verum importat ordinem ad intellectum; & bonum, importat ordinem ad appetitum: His suppositis.

Prob. sequ. Nihil potest addi propriè suprà id quod importat totum, ut constat: Sed ex dictis initio, ens transcendentaliter sumptum importat totum quod est in re: Ergo nihil potest addi supra ens, atque adeò proprietates entis nihil addunt supra ens: nam res importat ratum esse ac firmum, & hoc quod est esse ratum ac firmum est entitas quædam, non enim est nihil: similiter in diuisum in se & diuisum à quolibet alio, vel dicit nihil, vel importat ens; sicut & ordo ad intellectum & ad appetitum entitas quædam est.

Colligitur Sequitur 188. Iстas proprietates entis ex dictis locis citatis. rectè dici proprietates attributales, non autem prædicamentales.

Prob. sequ. Proprietas attributalis dicitur illa, quæ nihil addit supra id, cuius est proprietas, nisi tantum maiorem expressionem. Proprietas verò prædicamentalis dicitur, quæ addit aliquid supra id, cuius est proprietas: unde & in prædicamento ponitur: Sed supradictæ proprietates nihil addunt supra ens, vt diximus, & solùm magis exprimunt: Ergo non sunt proprietates prædicamentales, sed attributales.

Sequitur 189. In rigore tres tantum esse proprietates entis, videlicet vnum, verum, bonum.

*Loci ci-
tatis se-
præ seq.*

189.

Probat. sequ. Proprietates entis nil addunt supra ens, nisi maiorem aliquam expressionem ex dictis: Sed solum tres illæ addunt illam maiorem expressionem, quia res solum dicit quidditatem, & non nihil, quod prorsus idem est ac ens, immo videtur esse prius ipso ente, nam prius videtur esse realitas & non nihil, quam dicere ordinem ad existentiam. Aliquid autem includitur in uno, quia aliquid est aliud quid, in quo importatur distinctio ab alio, quæ distinctio includitur etiam in uno: non enim potest esse unum, nisi sit distinctum ab alio. Vnum autem exprimit ens cum negatione divisionis, quæ negatio est ipsum ens, si concipiatur ratione sui fundamenti sicut debet necessariò concipi. Verum exprimit ordinem ad intellectum, bonum exprimit ordinem ad appetitum.

Quia tamen subiectum proprietatum solemus vocare illud, quod secundum se est notius, & secundum se notius est rem aliquam esse possibilem, & dicere ordinem ad existentiam, quam quod fit quedam quidditas & realitas, idcirco possumus hoc sensu minus nigerosè loquendo dicere, quod res sic

proprietas entis, & similiter quia aliud primo intuitu videtur negatio diuisionis à se, aliud diuisio à quolibet alio, etiam minus propriè possumus dicere, quod aliquid sit proprietas entis.

Rifidens le-
sis. **23. Sequitur 190. Proprietates entis quodammodo consequuntur ex ordine ad existentiam.**

Prob. sequ. Omnis proprietas entis consequitur ex ordine ad existentiam: Sed, ex dictis, ista quinque sunt quodammodo proprietates entis: Ergo quodammodo consequuntur, &c. Vnde ex ordine ad existentiam videtur consequi certa & determinata realitas, & hæc est res. Ex eodem ordine sequi videtur negatio diuisionis rei à se ipsa, & hæc est unitas, & consequenter diuisio sive distinctio à quolibet alio; non enim esset certa & determinata realitas, nisi posset existere, & nisi diuideretur ab alijs, & esset indiuisa in se, quia alijs non posset existere. Ex hoc autem, quod quid potest existere consequitur ordo quidam conformitatis ad intellectum Diuinum; & ad voluntatem Diuinam, quæ potest efficere ut existant.

In 1. dist.
19. q. 4. a.
1. ad 2. **Sequitur 191. Unitatem de formalis dicere entitatem ipsam cum negatione diuisionis.**

De pot.
19. q. 7. **Proba. sequ.** Quia, ut diximus, hæc proprietates nihil addunt supra ens,

atque adeò de formalí dicunt ipsam entitatem: Sed vñitas est vna ex his proprietatibus entis: Ergo, &c. Quod verò debeat addi negatio diuisionis patet, quia res ut sit vna, non potest esse divisâ in se.

Sequitur 192. Veritatem transcendentalē esse entitatem cum relatione conformitatis ad intellectum Diuinum.

Prob. sequ. Hæc omnes proprietates dicunt entitatem, & exprimunt aliquid: Atqui veritas nil aliud potest exprimere nisi ordinem conformitatis ad primam mensuram totius veritatis, quæ est intellectus Diuinus: Ergo, &c.

Sequitur 193. Hunc respectum conformitatis ad intellectum Diuinum esse fundamentum relationis rationis, quantum res concipiatur apta ad faciendum verum sui conceptum in intellectu nostro.

Probatur sequ. Hæc conformitas rei ad intellectum Diuinum præbet nobis occasionem concipiendi, quod res illa possit facere conceptum verum sui in intellectu nostro, ut patet: Sed hæc relatio non potest esse realis, quia res non respiciunt realiter intellectum nostrum, ut constat: Ergo, &c.

Sequitur 194. Bonitatem in rebus creatis esse entitatem rei cum conformitate ad voluntatem Diuinam ordi-

1.p. q. 6. 4.

3. & q. 11.

a. 2. ad 2.

1.p. q. 16. 4.

1. & 3.

In 1. dist.

8.q. 1.a. 3.

& dist. 19.

q. 1. art. 5.

ad 2.

De verit.

q. 1.a. 1. }

1. Peri }

erminias,

lett. 3.

1.p. q. 5. 4.

a. 1. & 2.

& q. 16.

a. 1. & 3.

En i. dist. nantem eam in finem.

8.q.3.a.3. Prob. sequ. Bonitas est entitas exprimendo aliquam relationem, ut constat, ex dictis : Sed nulla potest esse alia relatio, quam ipsa conformitas cum voluntate Diuina, ad quam nulla res dicit conformitatem, nisi quatenus ab ipsa voluntate Diuina ordinatur ad finem; voluntas enim Diuina primò vult seipsam tanquam rationem finalem, & deinde alia à se tanquam ordinata ad eundem finem : Ergo, &c.

8.p.q.5.a. Sequitur 195. Bonum idem esse ac perfectum.

1.3.5. & *q.6.a.3.* Prob. sequ. Conformitas rei ordinatae ad finem cum voluntate ordinante est eius perfectio, ut patet, & ostendemus infrā: Atqui bonitas est conformitas rei ordinatae ad finem, ex dictis : *8.4.* *1.2.q.52.* Ergo hæc conformitas est eius perfectio, atque adeò bonum est idem, quod perfectum : ex hac autem conformitate sequitur, quod illa res sit perfecta, & ex hoc quod sit perfecta in se, sequitur quod sit perfectiva aliorum, & consequenter appetibilis: vnde dicitur quod bonum & appetibile idem sunt.

1.p.q.5.a. Sequitur 196. Tam esse bonum in quantum est actu.

3. & q.17. *8.4. & q.* Prob. sequ. Bonum idem est ac perfectum : Sed in quantum aliquid est perfectum in quantum est actu : quia per-

factum idem est ac penitus factum: quod autem est penitus factum est actu: Ergo, &c. Quia tamen bonitas competit rei ex ipso actu, ad quem ens dicit ordinem, & hoc ipsum, quod est esse actu, est ens, ideo bonum est proprietas entis, ita ut, quod est ens in potentia sit bonum in potentia, & quod est ens actu sit simpli- citer & absolutè bonum.

2. Contr. gent. c. 40. & 3. cap. 20.

De potent. q. 3. a. 6.

Sequitur 197. Diuisionem boni in honestum, vtile & delectabile esse ana- logam.

Prob. sequ. Diuisio, in qua ratio per diuisū importata conuenit vni per ordinē ad aliud & dependenter ab illo, est ana- loga: Sed diuisio ista boni conuenit ho- nesto per se, vtili verò ac delectabili de- pendēter ab honesto, quia bono honesto soli conuenit ex se, quod sit conforme voluntati Diuinæ ordinanti in finem: bono autē vtili inquantūm conducit ad consecutionem honesti, & bono delecta- bili inquantūm sequitur ex bono ho- nesto: Ergo diuisio illa boni est analoga.

Sequitur 198. Bonum propriè dictum habere rationem causæ finalis.

Prob. sequ. Appetibile propriè est, quod ratione sui appetitur, quod enim appetitur ratione alterius non propriè, appetitur, sed magis appetitus illud,

1. p. qu. 18.

art. 1. 2. &

3. & 4.

In 1. dist.

1. L ad II.

& dist. 8.

q. 1. ar. 3.

In 2. dist.

17. qu. 1.

art. 3.

1. p. q. 5. a.

6. ad 3.

1. 2. q. 8. a.

2. ad 2.

& art. 3.

ad 3.

1. p. q. 5. a.

2. ad 1. &

2. & a. 4.

& q. 48. a.

1. ad 2.

In 2. dist. ratione cuius appetitur: Sed finis est id,
§ 8. I. ad 3. quod appetitur ratione sui, in quo di-
1. Contr. stinguitur à medijs: Ergo appetibile &
gent. c. 38. finis idem sunt: Sed bonum est appeti-
¶ 40. bili, ex dictis: Ergo bonum habet ra-
3. Contr. tionem finis.
gent. c. 16.

17. & 19. Sequitur 199. Bonum consistere in
1. p. q. s. modo, specie, & ordine, siue numero,
n. 5. pondere, & mensura.

De verit. *q. 21. a. 6.* Explicatur: Modus & mensura præ-
 exigitur ad formam, quia modus siue
 determinatio siue commensuratio prin-
 cipiorum materialium & efficientium
 prærequiritur ad formam. Forma de-
 terminat speciem, & species rerum sunt
 sicut numeri; sicut enim numerus va-
 riatur additâ unitate, ita species varia-
 tur per formam: ad formam vero sequi-
 tur pondus & inclinatio ad finem.

Prob. sequ. Bonum est ens perfectum
 & conforme voluntati Diuinæ ordinanti
 ad finem: Sed, ut aliquid sit perfectum,
 debet esse ens perfectum per formam,
 atque adeò in quo sit modus & com-
 mensuratio principiorum materialium
 & efficientium, quæ causant formam,
 atque adeò speciem, & ad hanc sequitur
 inclinatio ad finem: Ergo Bonum con-
 sistit in modo siue mensura, specie
 siue numero, & ordine siue pondere.

De malo. Sequitur 200. Media, ut media, præ-
ghast. 1. cisè non habere bonitatem, nisi ex

fine, siue ex ordine ad finem.

a. 2. ad 9.

Prob. sequ. Vtile est bonum, quia conduceit ad bonum honestum, ut diximus: Sed media, ut media, sunt tantum bona utilia: Ergo media, ut media, non habent bonitatem, nisi ex bono honesto, quod habet rationem finis, ut diximus.

Sequitur 201. Quædam media habere bonitatem intrinsecam, quædam tantum extrinsecam. *De veris. q 21. a. 1.*

Prob. sequ. Media habent bonitatem ex ordine ad finem, ex dictis: Sed quædam media habent intrinsecum ordinem, & alia solum extrinsecè ordinantur ad finem, ut constat experientiâ: Ergo quædam habent intrinsecam & quædam extrinsecam bonitatem.

Sequitur 202. Bonitatem, quæ conuenit medijs, ut media sunt, non esse *rispondit* eandem cum bonitate, quæ illis conuenit, ut res sunt.

Prob. sequ. Bonitas, quæ conuenit medijs, ut media sunt, potest quandoque esse extrinseca, ut dictum est: Sed bonitas, quæ conuenit illis, ut res sunt, non potest esse extrinseca: Ergo, &c. Cætera, quæ de medijs & fine dicenda sunt, infra dicentur.

Sequitur 203. Malum, quod opponitur bono transcendentali, esse tantum priuationem boni debiti secundum exigentiam rei.

*I. p. q. 48.
art. 1.
c. lecis*

114 *Primum Doctrinae**Ibidem
citatis.*

Probat. sequ. Omne ens positivum quatenus est ens positivum, est bonum : Ergo malum oppositum debet esse non ens : non ens autem idem est ac nihil, quod est negatio totius entitatis, & hoc propriè non est malum : alias non entia essent mala: Ergo malum est inquantum aliqua participant de non ente, maximè verò quando participant de negatione illius entitatis, quam deberent habere, quæ est priuatio boni debiti inesse.

1.p. q. 48.

n. 3.

Sequitur 204. Malum esse in bono sicut in subiecto.

Prob. sequ. Omnis priuatio est in subiecto , quod deberet habere , quod non habet : Sed ex dictis malum est priuatio : Ergo malum est in subiecto : Sed subiectum est ens & bonum : Ergo malum est in bono sicut in subiecto.

1.p. q. 48.

n. 2.

Sequitur 205. Malum reperiri in rebus.

Prob. sequ. Priuatio aliqua boni debiti inesse , reperitur in rebus , ut patet in cæcis , &c. Sed malum est priuatio boni debiti inesse : Ergo , &c.

1.p. q. 48.

n. 4.

Sequitur 206. Malum non totaliter tollere totum bonum.

Probatur sequ. Quod debet esse in aliquo tanquam in subiecto non potest illud tollere, alias nec ipsum esset : Sed malum debet esse in bono , tanquam in subiecto : Ergo malum non potest toller-

retotaliter totum bonum : malum ergo quod est totalis priuatio alicuius boni tollit illud bonum , non autem totum bonum ; Malum, quod est aliqualis priuatio, boni diminuit bonum , sed nunquam malum tollit totum bonum.

Sequitur 207. Non omne malum ^{i.p.q.48.} vniuersaliter consideratum esse culpam ^{a.5.} vel pœnam.

Probatur : Priuatio boni debiti inesse est malum: Sed non omnis priuatio boni debiti inesse est culpa vel pœna : nam v.g. priuatio lucis in aëre non est culpa aut pœna : Ergo, &c.

Sequitur 208. Malum omne in rebus ^{i.p.q.48.} voluntarijs esse culpam vel pœnam. ^{a.5.}

Prob. sequ. Priuatio boni debiti inesse in rebus voluntarijs est culpa vel pœna, quia vel est priuatio actus secundi siue operationis debitæ inesse , & hæc est culpa ; vel est priuatio actus primi debiti inesse , & hæc in voluntarijs est pœna : Ergo , &c. Utrum verò malum culpæ siue peccatum in sola priuatione, vel in positivo aliquo consistat , dicemus infra.

Sequitur 209. Malum culpæ plus habere de ratione mali , quam malum pœnæ. <sup>D. Thomæ
i.p.q.48.
a.6.</sup>

Probat. sequ. Priuatio maioris boni habet plus de ratione mali , vt patet ex dictis: Sed priuatio actus secundi debi-

116 Primum Doctrinæ

ti inesse, quod est culpa, est priuatio maioris boni, quam priuatio actus primi, quod est pœnia; nam actus secundus est maius bonum, quam primus : Ergo, &c.

*t.p. q.49.
art. 2.* Sequitur 210. Malum non posse causari nisi à bono.

Prob. sequ. Omnis priuatio debet causari in quantum causa causat fundatum priuationis, quo fundamento posito res aliqua caret bono, quod debet habere : nam res ex se ipsa non potest suo bono carere : Omnis autem causa est bonum, omne enim quod est in actu est perfectum & bonum : Sed omne, quod causat est in actu, nulla siquidem causa causat nisi in quantum est actu, quia omnis causa est : Ergo etiam causa mali est bonum.

*t.p. q.49.
art. 2.* Sequitur 211. Non posse dari vnum summum malum, quod sit causa omnis mali.

Prob. sequ. Omnis causa est bonum, quia est actu: ens autem actu est bonum, ex dictis : Ergo causa mali non potest esse summum malum.

*D. Thom.
t.p. q. 11.
art. 1.* Sequitur 212. Vnum de formal iimportare entitatem cum negatione diuisionis.

Prob. sequ. Omnis proprietas entis importat entitatem cum aliqua negatione vel relatione, ex dictis supra : Sed

Vnum est proprietas entis, quæ non importat relationem, vt patet: Ergo importat negationem: Hæc autem negatio non potest esse alia, quæ negatio diuisionis in se, ex qua consequitur relatio diuisionis à quolibet alio: Ergo, &c.

Sequitur 213. *Vnitates, tot esse quot entitatis.* *Ibidem*

Prob. sequ. *Vnitas est entitas: Ergo tot dantur vnitates, quot entitatis.*

Sequitur 214. *Vnitatem aliam esse formalem & aliam materialem.*

Prob. sequ. *Tot sunt vnitates, quot entitatis: Sed entitatis omnes vel sunt forma aliqua, vel materia & subiectum receptivum: Ergo & vnitates omnes vel erunt formales vel materiales.*

De verit. q. 12. a. 13. De potent. q. 9 a. 7.

Sequitur 215. *Distinctionem omnem realem vel esse formalem vel materiale.* *Ibidem*

Prob. sequ. *Tot modis dicitur vnum oppositorum, quot modis dicitur & alterum, vt omnes concedunt: Sed, ex dictis, omnis vnitatis vel est formalis vel materialis: Ergo omnis distinctio, quæ est oppositum vnitatis, vel erit formalis vel materialis.*

Sequitur 216. *Distinctionem omnem vel esse specificam vel individualis.* *Ibidem*

Prob. sequ. *Omnis distinctio, quæ est*

i.p. q. 30.
art. 1.
& q. 47.
a. 1. & 2.
I. Contr.
gent. c. 38.
& libr. 3.
cap. 92.

à forma, est specifica; forma enim ut forma dat speciem: distinctio verò, quæ est à materia, est individualis: quia materia individuat, ex dictis suprà: Sed omnis distinctio vel est à forma vel à materia, ex iam dictis: Ergo omnis distinctio realis, vel est specifica vel individualis.

*Ex cap. 3. de ente & essen-
tia.* Sequitur 217. Distinctionem omnem vel esse realem vel esse rationis.

Probat. sequ. Omne ens vel est ens reale vel rationis: Sed unitas & distinctio est entitas ut diuisa vel non diuisa: Ergo omnis unitas & distinctio vel est realis, vel est rationis. Maior constat: quia omne ens vel est reale, vel non reale: cùm reale & non reale sint contradictoria: Sed ens rationis, etsi aliquo modo habeat rationem entis saltem specie tenuis, est tamen ens non reale.

Ibidem. Sequitur 218. Non dari distinctionem medium inter realem & rationis.

Prob. sequ. Omnis distinctio vel est realis vel rationis, ex dictis: Ergo non datur media.

i.p. qu. 16. a. 1. Sequitur 219. Veritatem transcendalem importare entitatem cum relatione ad intellectum.

i.p. qu. 21. a. 7. a. Prob. sequ. Omnis proprietas entis importat entitatem cum negatione vel relatione, ex dictis: Sed veritas est proprietas entis, quæ non importat nega-

tionem: Ergo relationem.

Sequitur 220. Veritatem importare entitatem cum relatione ad intellectum Diuinum.

Probat. sequ. Relatio importata per veritatem non potest esse ad intellectum creatum, quia hæc non potest esse nisi rationis: Sed relatio quam importat veritas est realis: Ergo debet esse ad intellectum Diuinum. Minor patet ex dictis, nam relatio importata per veritatem est proprietas realis entis.

Sequitur 221. Hanc relationem esse 1.p. q. 21. a. relationem conformitatis cum idea, quæ 1. q. 3. est in intellectu Diuino.

Prob. sequ. Veritas propriè est ipsius intellectus, qui dicitur verus aut falsus & ab intellectu deriuatur ad ipsas res, quia, ut dicemus infra, cognitio veritatis sit per hoc, quod res intellecta est in intellectu, & ab intellectu deriuatur ad res: Sed hæc veritas non deriuatur ab intellectu creato ad res: nam potius intellectus creatus dicitur verus aut falsus, ex eo quod sit vel non sit conformis ipsi rei: Ergo hæc veritas deriuatur ab intellectu Diuino, quatenus Deus cognoscendo res facit eas esse veras, & conformes idæ, quam de illis habet.

Sequitur 222. Unicam esse veritatem, 1.p. q. 21. à qua omnia denominantur vera trans- a. 6. cendentaliter.

J. Paris
ermonias
lect. 3.

Prob. sequ. Vnica est veritas intellectus Diuini, quia Deus unus est, vt in secundo principio demonstrabimus: Sed omnia dicuntur vera à conformitate cum veritate intellectus Diuini, ex dictis: Ergo, &c.

*l.p. 28.17.
n. 1.* Sequitur 223. Nullam esse falsitatem transcendentalem in rebus naturaliter.

Prob. sequ. Quia quod est verum veritate transcendentali non est falsum ut patet ex terminis: Sed omne ens est verum, ex dictis: Ergo nullum ens est falsum transcendentalē.

*l.p. 28.65.
a. 8.
2. Contr. §
genz. c. 16.
& libr. 3.
cap. 4.
6. Meta-
ph. lett. 3.
2. Physic.
lett. 6.* Sequitur 224. Eum, qui producit ens sub ratione entis, producere omnes omnino rationes repertas in ente.

Prob. sequ. Ens sub ratione entis includit omnes modos & differentias entis, & omnes modi & differentiae entis includuntur in ente absque eo, quod posset fieri perfecta præcisio etiam per intellectum: Ergo qui producit ens producibile sub ratione entis, producere omnes modos & differentias entis.

Ibidem. Sequitur 225. Deum producere omnes modos & differentias omnium entitatum & rerum,

Prob. sequ. Qui producit ens sub ratione entis producere omnes modos & differentias omnium entitatum & rerum, ex dictis: Sed Deus producere ens sub ratione entis, quia, vt dicemus in secundo

secundo principio causæ vniuersalis debet assignari effectus proprius vniuersalissimus, id est, qui tam latè pateat, quantum eius causalitas, quæ non reperiatur, nisi vbi reperitur eius proprius effectus, aut è contrà: Ergo cum sola ratio entis sit hoc pacto vniuersalissima, Deus producit ens sub ratione entis producibilis.

Sequitur 226. Deum producere ipsas actiones causarum secundarum, etiam ut dependent ab ipsis causis secundis.

Prob. sequ. Qui producit ens sub ratione entis, producit etiam actiones causarum secundarum, ut dependent ab ipsis causis secundis; quia etiam illa dependentia non est nihil, sed est entitas quædam vel modus entis: Sed Deus producit ens sub ratione entis, ex dictis: Ergo Deus producit ipsas actiones causarum secundarum, etiam ut dependent ab ipsis causis secundis.

Sequitur 227. Deum mouere physicè omnes causas secundas ad agendum.

Prob. sequ. Qui producit actionem alicuius causæ, ut pendet ab ipsa, mouet physicè illam causam ad agendum; quia non potest producere physicè illam dependentiam actionis à causa, nisi attinendo ipsam causam ut actu agentem; si enim solam actionem materialiter spectatam attingeret physicè, & non ipsam causam, non attingeret illam ut

dependentem à causa illa formaliter : Atqui Deus attingit actiones causarum secundarum sub ratione entis , atque adeò ut dependet ab ipsis causis secundis : Ergo Deus mouet physicè illas causas secundas ad agendum.

*1.p.9.105.
art. 5.
& aliis
sayt.*

Sequitur 228. Nullam causam secundam posse attingere rationem entis ut sic ex se & ex propria virtute.

Prob. sequ. Nulla causa potest ex se attingere effectum proprium alterius causæ , ut probabimus in tertio principio , quia alias confunderentur causalitates diuersæ variarum causarum : Sed , ex dictis , ens sub ratione entis est proprius effectus Dei , ut etiam ostendemus in secundo principio : Ergo nulla causa secunda potest attingere ens ut ens.

*Ipsum lo-
gi.*

Sequitur 229. Nullam causam secundam posse attingere rationem entis , nisi prius accipiat à Deo aliquam virtutem , quâ illam attingat.

Prob. sequ. Causa , quæ debet effectuè attingere aliquem effectum , & non habet ex se virtutem attingendi illum effectuè , debet prius accipere virtutem ut illum attingat , alias non ageret ; actus enim secundus supponit essentialiter primum , & causa , quæ non potest agere , id est , quæ non habet potentiam & virtutem agendi , non potest agere , id est , nunquam contingit , quod

agat: Atqui omnis causa secunda debet attingere effectuè rationem entis ut sic; quia debet attingere aliquam rationem realem particularem, in qua transcendentaliter includitur ratio entis, ex dictis: & nulla secunda habet ex se virtutem attingendi rationem entis ut sic, ut diximus: Ergo nulla causa secunda potest attingere effectuè rationem entis, nisi priùs accipiat virtutem à Deo.

Sequitur 230. Illam virtutem, quam causa secunda debet accipere à Deo, ut attingat rationem entis ut sic, non posse esse permanentem & connaturalēm.

Prob. sequ. Nulla causa potest habere virtutem permanentem & connaturalēm attingendi proprium effectum alterius causæ, alias talis effectus non esset proprius illi alteri causæ, quandoquidem conueniret etiam alteri causæ ratione illius virtutis permanentis & connaturalis, ut dicemus in tertio principio: Atqui ens ut sic est proprius effectus Dei: Ergo nulla causa secunda potest attingere ens ut sic per aliquam virtutem permanentem & connaturalēm.

Sequitur 231. Illam virtutem, quam causa secunda debet accipere à Deo, ut attingat rationem entis ut sic, debere esse transeuntem.

Sequela patet: Causa secunda deberet recipere aliquam virtutem, ut attingat

Ques. 3.
De pot.
a. 7. ad 7.

idem.

effectiū rationem entis, ex dictis: Non permanentem etiam, ex dictis: Ergo transiunt.

Eidem.

Sequitur 232. Illam virtutem esse per modum motionis.

Prob. sequ. Omnis virtus transiens est per modum motionis; ideò enim vocatur transiens, quia non est permanens, sed dispositio & motio, sicut rubor ex verecundia, & sicut virtus in instrumento artis ad producendum artefactum: Sed virtus illa, quam debet recipere causa secunda à prima est transiens: Ergo est motio.

*T.p.q.ios.
a.s.
Quatt.
De p.
a.7.
3. Contr.
genit.c.66.
O 67.
Et alib
sepe.*

Sequitur 233. Dari in omnibus causis secundis præmotionem physicam ad agendum.

Probat. sequ. dupliciter, ex dictis, omnis motio, quæ physicè mouet mobile ad agendum, priùs saltem naturā quam mobile agat, est præmotio physica, ut constat ex terminis: Sed motio, quā Deus mouet physicè ad agendum ipsas causas secundas est prior naturā & causalitate, quam ipsum agere causarum secundarum: Ergo est præmotio physica. Minor probatur: Quia omne principium est prius termino: Sed motio, quā Deus mouet physicè ad agendum causas secundas, est principium motus in causis secundis, alias per illam nec Deus moueret physicè causas secundas,

nec causæ secundæ mouerentur physicè à Deo , & ipsum agere causarum secundarū non esset terminus illius motionis; illud enim est terminus motionis , ad quod mouens mouet mobile , & ad quod mobile à mouente mouetur: Cum ergo per huiusmodi motionem Deus physicè moueat omnes causas secundas ad agendum , illa motio debet esse prior naturâ & causalitate, quam ipsum agere causarum secundarum.

Secundò probatur sequela ex dictis. Omnis causa, quæ antequam agat debet à Deo recipere virtutem aliquam physicam & realem , & physicè & realiter influentem in actionem & effectum per modum motionis , debet præmoueri physicè à Deo ; quia virtus illa est motio physica & est prior , atque adeò præmotio: Sed, ex dictis, omnis causa secunda debet à Deo recipere per modum motionis virtutem aliquam realem, realiter & physicè influentem in actionem, etiam ut dependet ab ipso agente secundo , ut habet rationem entis , ex dictis : Ergo omnis causa secunda debet præmoueri physicè à Deo.

Sequitur 234. Hanc præmotionem *Ibidem*, physicam esse etiam prædeterminacionem.

Probat. sequ. Primò : Omnis virtus per modum motionis , quā attingitur

ens ut ens, est prædeterminatio : Sed præmotio illa physica est virtus per modum transeuntis, quâ causæ secundæ attingunt ens ut ens, ex dictis : Ergo præmotio illa physica est prædeterminatio. Maior probatur : Virtus per modum motionis, quâ attingitur ratio non determinabilis, sed potius determinans, debet esse virtus determinatiua, immo & prædeterminatiua ; ipsa enim virtus secundum se debet esse talis, qualis est ratio, quam attingit, neque virtus à Deo procedens secundum se determinatur effectuè à causa aliqua, sed solùm ratione sui effectus siue rationis, quam attingit : Sed ratio entis ut sic non est determinabilis, cum includatur in omnibus modis determinantibus, & aliunde non solùm ratio entis, sed etiam ipsum esse, quod est ultima actualitas & ultimum determinatum rei, est prius effectus Dei, ut ostendemus in secundo principio : Ergo omnis virtus, quâ attingitur ens & esse, est prædeterminatio.

Secundò probatur sequela : Omnis præmotio physica ad certam & determinat̄ actionem cū illa semper coniuncta, ita ut illā positā ponatur actio, nō positā non ponatur, est prædeterminatio : Sed præmotio physica, quâ Deus mouet omnes causas secundas est ad certam &

determinatam actionem intentam , & prædefinitam à Deo , vt etiam ostendimus in secundo principio , & est semper coniuncta cum actione , quia mouere & moueri sunt correlativa , & fieri non potest , quod mouens moueat mobile , quin mobile moueatur , & si mouetur motu sive motione instantaneâ , fieri non potest , quin simul sit terminus : Ergo per illam præmotionem causæ secundæ mouentur ad agendum certam & determinatam actionem , itavt in eodem instanti , quo Deus illam causam secundam mouet , causa secunda moueatur ad agendum , & in eodem instanti sit terminus illius mutationis instantaneæ , quâ causa secunda recipit motionem illam : terminus autem illius mutationis est ipsum agere causæ secundæ , vt ostendimus ; atque adeò semper est coniunctum illud agere cum præmotione illa , & sine illa præmotione ipsum agere causæ secundæ non potest esse , vt iam probatum est : Ergo illa præmotio est prædeterminatione.

Sequitur 235. Etiam ipsas causas liberas præmoueri ac prædeterminari physicè à Deo .

Probat. sequ. Omnis causa secunda debet præmoueri ac prædeterminari physicè à Deo , idque intelligitur de omnibus omnipotè causis secundis sive

Ibid. &
1.p.q.105.
art.4. &
1.2. qua.
9.a.6. &
qua. 109.
singulis
ferè artis
causis.

vlla exceptione, ut patet ex ratione, quā
hoc probauimus : Sed omnis causa li-
bera creata est etiam causa secunda :
Ergo, &c.

Ibidem.

Sequitur 236. Hanc præmotionem
sive prædeterminationem physicam non
tollere libertatem, sed potius causare
illam.

Prob. sequ. Præmotio, quæ causat
omnes modos entis non tollit, sed causat
libertatem actualem in actu libero ; illa
enim libertas actualis, vel nihil est, vel est
aliqua ratio entis; si nihil, ergo non da-
tur libertas actualis, nec consequenter
potentialis ; nam potentia non dicitur
libera, nisi per ordinem ad actum libe-
rum, qui si nihil est, etiam nihil est po-
tentia libera, si aliquid, ergo ens : Sed,
ex dictis, præmotio physica datur causæ
secunde, ut attingat omnes modos entis
in sua actione & effectu : Ergo illa causat
libertatem actualem, & facit ut causa
secunda illam causet.

Ibidem.

Sequitur 237. Præmotionem illam
& prædefinitionem physicam dando il-
lam libertatem actualem efficere, ut vo-
luntas sive potentia libera, quæ præ-
mota operatur, ita operetur, ut ex vi
modi, quo operatur, possit non operari
sive retineat potentiam ad operandum;
non autem, quod possit componere si-
mul & semel non operationem, sive

contrariam operationē cum operatione.

Prob. sequ. Libertas actualis creata consistit in dependentia actionis liberæ à potentia libera, quatenus ita dependet à potentia, ut ex modo operandi ipsa potentia possit non ponere illam actionem liberam, hoc est, retineat in se potentiam ad non ponendam illam; quamuis dūm illam ponit non possit simul & semel componere oppositam sive negatiuē, hoc est, non actionem sive contrariaē, hoc est, contrariam actionem; hoc enim implicat, atque adeò non est necessarium ad libertatem actualem: Atqui præmotio illa physica causat libertatem illam actualem, ex dictis: Ergo præmotio illa physica efficit, ut voluntas, quæ præmota operatur, ita in eodem instanti, quo præmouetur, operetur, ut possit non operari, hoc est, retineat potentiam ad non operandum ex modo, quo operatur; non autem, quod possit compondere simul & semel cum præmotione & operatione, quæ simul sunt, ipsam non operationem vel operationem contrariam.

Sequitur 238. Optimē saluari libertatem per distinctionem illam sensus compositi & diuisi, si bene explicetur.

Explicatur: Quando aduersarij obijciunt, Libertas est facultas, quæ positis ad agendum omnibus prærequisitis,

Opusc 39:

de fallac-
ciss.

1. p. q. 14.

a. 13. ad 39

1. 2. q. 10.

a. 4. ad 39

s. Contr.
 gent. 6. 67.
 2. p. 919.
 6. 8. ad 1.
 & ad 3.
 12. q. 112.
 art. 3.
 2. 2. q. 24.
 & 12.

potest agere vel non agere : Sed voluntas præmota physicè ad agendum non potest non agere : Ergo voluntas tunc non est libera. Respondemus distinguendo maiore: in sensu diuiso, Concedo; in sensu composito, Nego : & distinguo minorem, voluntas præmota non potest non agere, in sensu composito, Concedo ; in sensu diuiso, Nego.

Aduersarij per sumimam calumniam rationem nostram sic interpretantur, quasi diceremus, voluntatem præmotam posse quidem agere in sensu diuiso, id est, si ab ea voluntate diuidatur & auferatur præmotio; non autem posse agere in sensu composito, id est, si componatur & supponatur in ipsa voluntate præmotio. Hæc explicatio est voluntaria, nec est ullius Thomistarum, sed est conficta ab aduersarijs, ut possint contrà illam arguere. Nostra igitur explicatio est, quod de ratione libertatis siue voluntatis liberæ actualiter operantis non est, quod possit cum omnibus prærequisitis prioritate naturæ agere & non agere in sensu composito, id est, quod possit componere actionē & non actionē simul & semel, quia hoc implicat; sed est de intrinseca ratione libertatis, quod cum omnibus prærequisitis possit ponere diuisim vel actionem vel non actionem, ita ut semper retineat cū omnibus illis

prærequisitis, imò cum actione ipsa, potentiam ad non agendum; vndè quando dicimus ad minorem, voluntas præmota non potest non agere in sensu cōposito, benè autē in sensu diuiso, sensus non est, quod diuisâ & semotâ præmotione voluntas possit non agere, & compositâ præmotione non possit non agere; sed sensus est, quod etiam suppositâ & compositâ præmotione cum voluntate, voluntas adhuc ex modo, quo operatur, & ex modo, quo præmotio dat illi actualiter operari actum, retinet potentiam ad non operandum, & hic est sensus diuisus: non tamen habet potentiam ad componendam non operationem vel contrariam operationem cum præmotione, quia cùm illa præmotio non sit prior nisi prioritate naturæ & causalitatis, & sit simul tempore cum ipsa operatione, ad quam datur, quia illa præmotio dat actualiter operari, consequens est, ut nulla omnino potentia fieri possit, quod sint simul præmotio & non operatio aut operatio contraria, cùm illa præmotio sit in eodem instanti cum operatione, quæ est incompossibilis cum non operatione, vel operatione contraria; sicut tamen cum una operatione stat potentia ad non operationem vel operationem contrariam, ita & cum præmotione ad ynam operationem stat poten-

tia ad non operationem vel operationem contrariam : & hoc est , quod alij dicunt, quod voluntas habet similitatem potentiae , quia simul & semel habent potentiam: ad duas operationes oppositas; non tamen habet potentiam simulatis , quia non habet potentiam ad posseendas simul & semel duas operationes oppositas , eodem planè modo ac cum dicitur , album potest esse nigrum , verum est in sensu diuiso , fallum in sensu composito : in sensu diuiso est verum , quia subiectum , quod est album, etiam dūm habet albedinem, simul habet potentiam ad nigredinem , quamvis non habeat potentiam ad utramque qualitatem , albedinem scilicet & nigredinem simul recipiendam.

Explicatio autem aduersariorum procedit ex ignorantia illius distinctionis de sensu composito & diuiso : non enim sensus dicitur compositus ex eo, quod componatur aliqua forma cum subiecto; nec diuisus ex eo, quod diuidatur aliqua forma à subiecto ; sed dicitur sensus compositus ex eo, quod modus propositionis modalis afficiat compositum ex prædicato & subiecto : & dicitur sensus diuisus ex eo , quod modus non afficiat totum compositum ex prædicato & subiecto ; sed ponat ipsam suam , modi sci-
lacet significationem inter subiectum &

prædicatum: sicut quando dico (Petrum ambulantem moueri est necessarium) est modalis composita & vera , quia necesse, siue necessitas prædicatur de toto hoc composito (Petrum ambulantem moueri) quasi dicerem , hæc propositiō, Petrus ambulans mouetur, est necessaria : si autem dicerem (Petrus ambulans necessariō mogetur) est modalis diuisa & falsa ; quia necessitas prædicatur de Petro ambulante in ordine ad motum : falsum autem est, quod necessitas conueniat Petro ambulanti in ordine ad motum, quia sicut liberè ambulat, ita liberè mouetur: similiter (album esse nigrum est impossibile) est modalis composita & vera , quia impossibilitas prædicatur de toto hoc composito, album esse nigrum ; quasi dicerem , hæc propositiō, album est nigrum , est impossibilis ; hæc verò (album impossibile est esse nigrum) est modalis diuisa & falsa , quia impossibilitas prædicatur de subiecto, quod est album; quasi dicerem, dum est album non habet potentiam ad nigredinem , quod est falsum. Denique ista (album esse nigrum. est possibile) est modalis composita & falsa , quia possibilitas prædicatur de toto hoc composito (album esse nigrum) quasi dicerem, hæc propositiō (album est nigrum , est possibilis) quod tamen falsum est : hæc

verò (album possibile est esse nigrum) est diuisa & vera , quia possiblitas siue potentia prædicatur de subiecto albo , etiam quando est album in ordine ad ipsam nigredinem , quasi dicerem , album etiam dum est album , habet potentiā ad nigredinem , & simul cum ipsā albedine stat in subiecto albo potentia ad nigredinem , quod verissimum est . Ita in proposito (voluntatem præmotam non operari est possibile) est composita & falsa , quia possiblitas prædicatur de toto hoc composito , voluntatem præmotam non operari , quasi dicerem , hæc propositio , voluntas præmota non operatur , est possibilis : cùm enim nunquam sit præmota , quin in eodem instanti operetur , non est possibile simul & semel illam non operari : hæc verò (voluntas præmota potest non operari) est modalis diuisa & vera , quia prædicatur possiblitas non de toto hoc composito , voluntatem præmotam non operari ; sed tantum de voluntate præmota in ordine ad operationem , quasi dicerem (voluntas præmota immo & operans habet & retinet potentiam ad non operandum) quod verissimum est . Solent tamen Theologi etiam hanc propositionem (voluntas præmota potest non operari) distinguere , quia quamuis in rigore dialectico faciat sensum diuisum ;

ad tollendam tamen æquiuocationem distingunt illam, & dicunt esse veram in sensu diuiso, & falsam in sensu composito. Hæc fusiūs explicare libuit ob importunitatem aduersariorum.

Probat. sequ. Distinctio illa sensus compositi & diuisi benè explicata nihil aliud dicit, nisi, quod voluntas præmotæ, etiam dūm est præmotæ, retinet potentiam ad non operandum, non necessariò operatur, sed cum operatione stat potentia illa ad non operandum, quia illam simul retinet ex vi modi, quo operatur; hæc enim est vera intelligentia, & explicatio sensus diuisi, quamvis præmotæ voluntas non habeat potentiam ad coquendam non operationem vel operationem contrariam cum præmotione, ut pote coniuncta in eodem instanti cum operatione, ad quam datur talis præmotio, quæ est vera explicatio sensus compositi: Atqui, ex dictis in sequela 239. hoc sufficit ad saluandam libertatem: Ergo distinctio sensus compositi & diuisi optimè saluat libertatem actualem, si verè explicetur.

Sequitur 239. Non valere aliud argumentum, quod contrà præmotiōnem physicam aduersarij obijciunt; scilicet, quod Deus esset author peccati, quia præmoueret physicè ad peccatum.

*1. 2. q. 79.
a. 1. & 2.
Et locis
ibidem ad
marginem
editatis.*

Probatur sequ. Qui præmouet tan-

tum ad ens ut ens est & bonum, non præmouet ad idem ens, ut habet priuationem boni & ut est malum: Sed Deus ex dictis, præmouet tantum ad ens ut ens est: Ergo non præmouet ad ens ut habens priuationem boni, & ut est malum: Causa ergo illius entis ut habet priuationem non est Deus efficiens totum, quod bonum est, sed voluntas deficiens ab eo, quod bonum est. Neque hoc argumentum plus vrget in ea sententia, quæ docet præmotionem, quam in ea, quæ docet concursum simultaneum; nam concursus simultaneus, siue Deus per illum est causa totius entitatis in actione mala repertæ: nec propterea est causa peccati, quia non est causa illius entitatis ut habet coniunctam priuationem boni; quando enim duò agentia concurrunt ad eundem effectum, cuilibet debet assignari ratio in effectu, quæ correspondet propriæ illius causalitati: Sed propriæ causalitati Dei correspondet ens & bonum, malum vero culpæ est extrâ sphæram causalitatis eius: Propriæ autem causalitati causal defficientis correspondet deffectus, ut patet: Ergo propriæ causalitati Dei totum bonum, deffectus vero totus & purus causalitati causal secundæ defficientis correspondet.

Sequitur 240. Omne illud, quod

habet virtutem aliquam actiuam, debere esse aliquo modo eleuatum suprà materiam.

Prob. sequ. Quod est activum, est eleuatum suprà potentiam physicam purè passiuam ut est omnino manifestum: Sed, ex dictis in principio, ens in materia est potentia physica purè passiuam: Ergo omne illud, quod habet aliquam virtutem actiua, est aliquo modo eleuatum suprà materiam; eleuari autem suprà materiam, nil est aliud, quam aliquo modo non dependere ab ipsa materia, sed habere aliquid suprà illius conditiones.

Sequitur 241. Quæ virtutem habent aliquam actiuam tantum instrumenta tali-
ter, non esse multum eleuata suprà ma-
teriam.

Prob. sequ. Quod plus patitur quam agit, magis ad potentiam passiuam spectat quam ad actiunem, unde parum est eleuatum suprà materiam: est enim aliquatenus eleuatum, quia agit; & tamen parum, quia magis patitur, quam agat: Sed quæ habent tantum virtutem instrumentalem agendi, magis patientur quam agant: agunt quidem, sed parum, cum magis recipiant; nam instrumentum agit ut motum, ut ostendemus infra: Ergo quæ habent virtutem tantum instrumentalem ad agendum, parum

*Contra
gent. c. 2.
sequen-
tibus.*

T.p. q. 18. eleuantur supra materiam.

a 1. ad 2.

& q. 105.

a 2.

1.2. q. 25.

ar. 1. ad 2.

In 2. dist.

14. a 3.

2. Contra

gent. c. 46.

& libr. 3.

cap. 23.

De verit.

q. 24. a. 1.

&c.

Sequitur 242. Grauia & leuia non esse multum eleuata supra materiam.

Probat. sequ. Quæ tantum habent virtutem instrumentalem agendi non multum sunt eleuata supra materiam, ex dictis : Sed grauia & leuia habent tantum virtutem instrumentalem agendi, mouentur enim per grauitatem & levitatem tanquam per virtutem instrumentalem, ut poste dicemus : Ergo, &c.

Sequitur 243. Alia, quæ habent in se principium principale sui motus, esse multò plus eleuata à materia.

Prob. sequ. Quia, quæ principaliter agunt, sunt magis actiua, quam passiua, quoad hoc, & consequenter sunt magis eleuata supra potentiam pure passiuam : Ergo, &c.

3. quæst. 2. & dist. 49 q. 1. a 3 qu. 3. 1. Contra gent. cap. 97.
De verit. quæst. 4. art. 8. De pot. quæst. 10. art. 1.

4. Contra
gent. c 2
& sequen-
tibus.

Sequitur 244. In tantum aliquid est viuens inquantum est eleuatum supra materiam.

Prob. sequ. Quod est causa principalis sui motus est multum eleuatum supra materiam, ex dictis : Sed intantum aliquid est viuens, quatenus est causa principalis sui motus : Ergo in-

tantum aliquid est viuens quatenus est eleuatum supra materiam. Minor patet, quia viuere est mouere se a principio intrinseco.

Sequitur 245. Animam esse principium principale motus corporis viuen- *Loci su- perius ci- tatis.*

Prob. sequ. Forma, quam habet viuens ut viuens, est principium principale motus ipsius, quia viuere ut sic est moueri a principio principali intrinseco, ut diximus: Sed anima est forma viuentis ut viuens est; nihil enim aliud intelligimus nomine animae: Ergo anima est principium principale intrinsecum motus ipsius viuentis.

Sequitur 246. Optimam esse secundam definitionem animae traditam ab Aristotele, Anima est principium, quo viuimus, id est, vegetamur, sentimus, mouemur, & intelligimus. *ip. q. 76.
art. 4. &
art. 8.
Ques. de
spiritu.
creat. a. 3.
Ques. un.
de anima.
ar. 19. &
10.
Liber. 1.
De ani-
lect. 15.*

Probat. sequ. Anima est principium principale intrinsecum motus viuentis, ut viuens est: Sed omnis motus viuentis ut viuens est, vel est vegetari, vel sentire, vel moueri, siue progredi, vel intelligere: Ergo anima est horum motuum principium & recte per illos definitur.

Sequitur 247. Optimam etiam esse primam definitionem animae ab eodem traditam. *Ibidem.*

Prob. sequ. Forma viuentis ut viuers

est, est actus corporis organici potentia vitam habentis: Sed anima est forma viuentis ut viuens est: Ergo, &c. Major explicatur. *Actus*, id est, ac forma: *Corporis*, id est, materiæ ut ab eadem forma habet gradum corporeitatis, quia, ex dictis suprà, non dantur formæ plures in eadem materia: *Organici*, id est, dispositi ad recipiendam animam, ad quam necessariæ sunt partes corporis dispositæ ad potentias vitales, quæ per ipsam debent operari, & ideo vocantur organa, siue instrumenta animæ: vnde dicuntur organicæ: *Potentia vitam habentis*, id est, habentis potentiam actiua proximam ad operationes vitales, hoc est, procedentes à principio intrinseco ut causa principalis.

I. p. q. 78. Sequitur 248. Tres esse animas.

a. 1. Prob. sequ. Quot sunt formæ substanciales eleuatæ suprà conditiones materialiæ, tot sunt animæ, ex dictis: Sed tantum sunt tres formæ substanciales sic eleuatæ: Ergo, &c. Minor probatur: Prima forma est, quæ omnino est independens à materia, eiusque conditionibus & qualitatibus, ut intellectu. Secunda est, quæ licet presupposituè dependeat propter subiectum; formaliter tamen secundum illam operationem, cuius est causa principalis, non dependet, & sic est sensitiva, quæ ratione sui & organi

dependet à quantitate, frigore, calore, & alijs qualitatibus materialibus ; formaliter tamen non dependet ab illis ratione operationū sensuū , quæ ut posteā ostendemus excentur medijs speciebus non autem medijs illis qualitatibus materialibus. Tertia est, quæ penderit etiam formaliter à qualitatibus illis materialibus ; sed est causa principalis sui motus, in quo eleuatur suprà materiam , & hæc est vegetatiua , quæ elicit quidem suas operationes medijs qualitatibus materialibus, ut calore, humiditate , &c. est tamen causa principalis earum. Quia verò modi viuendi attenduntur, non secundùm hanc eleuationem , sed secundùm gradus viuendi, quorum unus sine alio potest existere , & in conchilijs, alijsque affixis videmus sensitivum reperiri sine loco motiuo, siue progressiuo: idcirco licet sint tres tantum animæ , sunt tamen quatuor modi viuendi.

Sequitur 249. Animas plantarum & animalium imperfectorum valde de-

*gent. c. 2.
Locis si-
perius em-
tatis.*

Prob. sequ. Animæ, quò imperfectiores sunt, magis dependent à materia : Sed, ex dictis, anima , quæ est tantum vegetatiua , est valde imperfecta, sicut & animæ quorumdam animalium , quæ magis appropinquant ad vegetatiuam : Ergo, &c.

De pot. Sequitur 250. Has solas animas ve-
g. 3. a. 12. geratiuas & sensitiuas valdè imperfe-
2. De an. cias recipere effectum formalem quan-
leß. 4. titatis.

Quæst. vn. Prob. sequ. Quæ valdè dependent
De an. a. à materia debent recipere effectum for-
10. malem primi accidentis materialis, quod
1. p. q. 76. est quantitas: Sed istæ animæ valdè de-
a. 7. pending à materia, ex dictis: Ergo de-
 bent recipere effectum formalem quan-
 titatis, quæ est primum accidens mate-
 riale; atque adeò debent esse diuisibi-
 les, cum primus & formalis effectus
 quantitatis sit extendere partes extrà
 partes, ut suprà diximus.

Sequitur 251. Quamlibet animam
1. p. q. 77. habere potentias sibi proportionatas &
art. 1.
1. 2. q. 110. connaturales.

a. 4. Prob. sequ. Anima debet esse prin-
In 1. dist. cipium principale & connaturale sua-
3. q. 4. a. 2. rum operationum, ex dictis: Sed non
In 2. dist. potest esse huiusmodi principium im-
17. q. 1. c. 7. mediatè per se ipsam, quia, ut ostende-
2. ad 6. mus in secundo principio, nulla sub-
Opus sc. 3. stantia creata est immediatè per se
c. 89. 90. ipsam operatiua: Sed tantùm medijs
C. 239. potentij, quæ necessariò debent esse
 proportionatæ & connaturales ipsi ani-
 mæ: Ergo, &c.

1. p. q. 77. Sequitur 252. Illas potentias dima-
a. 1. & 6. nare ab anima, non per veram actionem,
1. 2. q. 110. sed per resultantiam & naturalem se-
art. 4. quelam.

Prob. sequ. Potentiae illae animae debent aliquo modo procedere ab anima, alias anima non esset principium potentiarum, nec consequenter operationum ab illis elicitarum, quod est contra rationem animae, ut ostendimus: Sed non possunt haec potentiae procedere ab anima per veram actionem, quia anima est substantia, quae non est immediatè operativa, ut iam dictum est, & probabitur in secundo principio: Ergo, cum nullus aliis superfit modus, debent ab illa procedere per resultantiam, id est, per sequelam naturalem in quantum agens producens formam debet etiam producere, quae ad formam necessariò consequuntur, ita ut per eandem actionem, per quam producit formam primariò, producat secundariò potentias, quae ideo dicuntur connaturales, quia simul cum natura producuntur.

Sequitur 253. Vnam potentiam dimanare ab anima, mediante aliâ potentia.

Probat. sequ. Dimanare est simul & semel produci secundariò ex naturali sequela, ex dictis: Sed una potentia simul & semel producitur cum anima & alia potentia ex naturali sequela, sicut ostendemus & patet de appetitu, quae naturali sequela sequitur ad potentiam cognoscitivam: Ergo, &c.

3. p. q. 7. a.
2. & q. 62.
a. 2. & q.
89. a. 1.
In 1. dist.
5. q. 4.
In 2. dist.
3. que. 2.
a. 1.
In 3. dist.
27. q. 2. a.
4. q. 1.
Et alibi
sep. 6.

1. p. q. 77.
art. 7. &
quest. 78-
a. 4. ad 3.
In 1. dist.
3. q. 4. a. 3.
In 2. dist.
24. que. 1.
a. 2.
De verit.
q. 4. a. 5.
& au. 25.
a. 6.

3. 2. q. 12. Sequitur 254. Potentias radicatas in
 art. 3. eadem anima posse se mutuo iuuare vel
 & qu. 37. impedire in suis operationibus.
 a. 1. & q. Prob. sequ. Operans limitatum ma-
 77. 4. 1. ximè intentum vni operi non potest ita
 3. p. q. 46. bene alteri vacare, vt patet: Sed, ex di-
 a. 7. ctiis, anima est operans limitatum, cum re-
 g. 13. 47. 3. cipiatur in materia tanquam forma, &
 & q. 26. a. operatur per potentias, vt dictum est:
 3. & 9. Ergo anima operans intensè per vnam
 De malo. potentiam impeditur ab operatione al-
 qu. 3. 4. 9. terius potentiae; similiter agens habens
 & qu. 15. a. 4. plures virtutes vnitas & affines ac simi-
 Quodl. 11. les, quando operatur per vnam, potest
 a. 5. Q. de animo aliquando iuuari ab alia: Sed anima
 ma. ar. 4. operatur per potentias in se ipsa vnitas
 & affines: Ergo, &c.

In 1. diff. Sequitur 255. Potentias illas esse pro-
 3. q. 4. a. 1. prietates animæ.

In 3. diff. Prob. sequ. Quæ consequuntur ne-
 27. quæ. 1. cessariò formam, sunt proprietates for-
 a. 1. mæ; conueniunt enim omni, soli, & sem-
 De verit. q. 22. a. 3. per: Atqui, ex dictis, hæ potentiae con-
 sequuntur necessariò formam: Ergo,
 &c.

1. p. qu. 19. Sequitur 256. Illas potentias esse per
 a. 3. se primò ordinatas ad operationes pro-
 De verit. portionatas animæ.
 q. 25. ar. 1.

Prob. sequ. Quod ponitur in aliquo,
 ad hoc præcisè, vt sit immediatum prin-
 cipium operationum, ordinatur per se
 primò ad illas operationes; quia sunt
 fides

finis primus & proximus, ut dicemus in tertio principio: Atqui, ex dictis, haec potentiae ponuntur in anima, ut sint principia immediata operationum: Ergo haec potentiae per se primò ordinantur ad operationes.

Sequitur 257. Potentias illas distinguiri & specificari ab obiectis formalibus, circa quae operationes versantur.

Prob. sequ. Quod per se primò ordinatur ad aliud, distinguitur & specificatur ex ordine ad illud, ut dicemus in tertio principio: Sed, ex dictis, illæ potentiae per se primò ordinantur ad operationes, & operationes ad obiecta ex eadem ratione: Ergo potentiae specificantur & distinguntur per ordinem ad operationes: non secundum rationem materialem, quia ratio materialis non dat speciem; sed secundum rationem formalem.

In 3. dist. 24. a. 1. qu. 1. Et dist. 26. q. 2. art. 3. quest. 1.
De verit. q. 15. a. 2. Et q. 22. ar. 10. De potent. quest. 9.
a. 9. Et c. 2. De anima. lett. 4. Quest. un. de anima.
471, 22.

Sequitur 258. Potentias illas esse vitales.

Probat. sequ. Potentia ordinata ad operationes vitales est vitalis, quia specificatur ab operatione, ex dictis: Sed potentiae animæ ordinantur ad operationes vitales, ut est cuiusque, ex dictis:

Ergo potentiae illæ sunt vitales.

F.p. q.77. Sequitur 259. Potentias illas vitales
a. 1. duo per se primò respicere, scilicet prin-
1.2. q.83. cipium, à quo dimanant, & operationes
ar.2. &c. atque obiecta, circa quæ versantur.

Probat. sequ. Quod est connaturale alicui ut sic, per se primò respicit id, cui est connaturale, & quod est connaturale alicui in ordine ad aliud, per se primò respicit illud, ad quod ordinatur, ut ostendemus in tertio principio: Sed, ex dictis, potentiae istæ vitales sunt connaturales animæ in ordine ad operationes & obiecta, circa quæ versantur: Ergo per se primò respiciunt utrumque, animam scilicet, à qua dimanant, & operationes & obiecta, circa quæ versantur.

*Loci su-
præ alle-
gatis.* Sequitur 260. Has potentias vitales
 vt proprietates per se primò respicere
 animam, & vt virtutes actiuas per se
 primò respicere suas operationes.

Prob. sequ. Nihil potest per se primò respicere duo sub eadem ratione, vt dicemus in tertio principio: Sed istæ potentiae vitales per se primò duo respiciunt: Ergo illa respiciunt sub diversa ratione: Sed ratio proprietatis ut sic, respicit per se primò principium, à quo dimanat: virtus autem actiuia respicit per se primò operationes proprias & obiecta: Ergo, &c.

Ex locis Sequitur 261. Potentias istas vitales

tam intrinsecum dicere ordinem ad animam, à qua diminant, ut non possint separari ab illa.

Prob. sequ. Proprietas vitalis in hoc differt à non vitali, quod vitalis non possit separari à principio radicali vitæ: Sed ex dictis, hæ potentiae sunt proprietates vitales: Ergo, &c. Maior patet ex dictis; Quia operatio vitalis debet effectuè procedere à principio radicali vitæ ut causa principali, cum in hoc consistat ratio vitalitatis, ex dictis: Sed à proprietate vitali debet semper procedere operatio vitalis, aliàs esset potentia vitalis, ut supponitur, & non esset; quia ab ea non posset procedere operatio vitalis: Ergo à potentia vitali debet semper procedere operatio vitæ, itavt sit à principio radicali vitæ tanquam à causa principali: Cum ergo sola potentia separata non sit causa principalis, nec sit radicale principium vitæ, sed sola anima, non poterit potentia vitalis esse separata ab anima.

Sequitur 262. Non posse dari intellectum separatum, ut fingebat Auerroës.

Probat. sequ. Nulla potentia vitalis potest esse separata à radicali principio vitæ, ex dictis: Sed, ut statim ostendemus, omnis intellectus est potentia vitalis: Ergo nullus intellectus potest esse

citatim

1.p. q.76.
a.2 & q.
79. art. 5.
& q.117.
a.1. & q.
118 art. 2.
1.2. q.50.
a.4.
In 2. diff.

q. 1. q. 1. s. i. separatus à radicali principio vitæ, quod
& dist. 19. est anima.

artic. 1.

& distin. 28. artic. 5. 2. Contrā gent. cap. 58. 72. 74. &
75. Dependent. quæst. 3. artic. 10. Opusc. 3. cap. 85. & 86,
Opusc. 16.

De verit. Sequitur 263. Nullam potentiam
q. 20. q. 2. vitalem posse operari extrà prop-
 prium & per se specificatiuum obie-
 ctum.

Prob. sequ. Nullum agens respiciens
 per aliquam virtutem per se primò ali-
 quod obiectum potest extrà illud prin-
 cipaliter operari : Sed omnis anima me-
 diante potentiam respicit per se primò
 aliquod obiectum particulare, vt circà
 illud operetur principaliter : Ergo nul-
 la anima mediante aliqua potentia vi-
 tali poterit operari extrà proprium &
 specificatiuum obiectum huiusmodi vir-
 tutis.

Sequitur 264. Actus vitales creatos
 non posse à solo Deo immediatè pro-
 duci.

Prob. sequ. Quod, vt proprietas, dicit
 intrinsecum & essentiale in ordinem per
 se primò ad aliquam causam efficien-
 tem, non potest ab illa alia causa produ-
 ci; alias produceretur sine tali ordine,
 nisi forte ille ordo possit suppleri, quo
 casu non erit per se primò à tali causa:
 Sed actus vitales, ex dictis, dicunt

per se primò ordinem essentiale ad animam , vt causam principalem : Ergo non possunt à tali ordine absolui : Atqui si producerentur à solo Deo absolucentur à tali ordine : Cum ergo hoc sit impossibile , non possunt à solo Deo produci . Nec dicas talem ordinem posse suppleri ; nam essentialis ordo ad principium coniunctum radicali principio vitæ non potest suppleri , quia per modum causæ formalis tribuit vitalitatem : ordo autem causæ formalis non potest suppleri à Deo ; vnde Deus non potest facere album sine albedine : Ergo etiam non potest facere vitale sine vitalitate : vitalitas autem est ordo ad principium radicale vitæ coniunctum principio proximo operanti , quia viuere est moueri à principio intrinseco , vt supra diximus.

Sequitur 265. Animam , potentiam , operationem vitalem & obiectum habere inter se proportionem.

Probat. sequ. Quæ se mutuo respiciunt habent inter se proportionem , vt patet : Atqui prædicta quatuor , ex dictis , se mutuo respiciunt ; nam potentia respicit animam , & operationem : anima respicit quodammodo potentiam , operatio respicit potentiam & obiectum : obiectum , licet vt res quædam non respiciat operationem ; tamen vt obiectum

1. p. qu. 77.
a. 1.
1. z. q. 73.
4. z. q. 74.
110. art. 4.
q. alibi.

formaliter illam respicit, ut est evidens
ex dictis: Ergo, &c.

*Eisdem
basis.* Sequitur 266. Obiectum cuiuslibet potentiae vitalis æquè ferè debere esse, aut fieri immateriale, ac est immaterialis ipsa potentia & operatio; & potentiam atque operationem æquè debere esse immateriale sicut & animam, & è contraria.

Prob. sequ. Quæ debent esse proportionata & veluti mutuò se specificantia, debent esse aut fieri æquè immaterialia; alias non haberent sufficientem proportionem: Atqui hæc, ex dictis, debent esse proportionata: Ergo, &c.

*q. p. q. 1. a.
q. ad 2. &
q. 52. a. 4.
Et q. 77.
a. 3. & q.
73. a. 1.
In 3. dist.
33. q. 1. a.
i. q. 1.
De pot. q.
2. 4. 6.* Sequitur 267. Obiectum operationis potentiae intellectiæ debere esse magis immateriale obiecto sensitiæ, ut obiectum huius obiecto vegetatiæ.

Prob. sequ. Obiectum operationis & potentiae vitalis debent esse eiusdem immaterialitatis, ex dictis: Sed, ex dictis, anima & potentia intellectiæ est immaterialior sensitiæ, & hæc est immaterialior vegetatiæ: Ergo, &c.

*Eisdem
basis.* Sequitur 268. Obiectum potentiae intellectiæ esse vniuersalius obiecto sensitiæ, & hoc esse vniuersalius obiecto vegetatiæ.

Prob. sequ. Quò aliquid est immaterialius, est vniuersalius; quia materia limitat, ut diximus: Sed obiectum potentiae intellectiæ est immaterialius

objeto sensitivæ, &c. Ergo, &c.

Sequitur 269. Obiectum potentiarum vegetatiæ esse magis limitatum. *Ipsam locis.*

Prob. sequ. Quia, ut diximus, est minus uniuersale: sicut ergo ipsa potentia vegetativa est quidem vitalis, & mouet se ex se principaliter, dependet tamen à qualitatibus materialibus, ut diximus, ita obiectum ipsius erit huiusmodi, ut ipsa circa ipsum principaliter operari possit dependenter à qualitatibus materialibus.

Sequitur 270. Obiectum potentiarum vegetatiæ esse proprium corpus, quod informat anima vegetativa, vel aliud simile in specie. *1.p. qu. 78.*
4. 1. & 2.
& qu. 79.
4. 2.

Probatur sequ. Obiectum potentiarum vegetatiæ est corpus, circà quod potest principaliter operari medianibus qualitatibus materialibus: Sed illis medianibus non potest operari, nisi circà proprium corpus, vel simile in specie: Ergo, &c.

Sequitur 271. Tres esse tantum potentias vegetatiæ propriæ. *1.p. qu. 78.*
27. 2.

Prob. sequ. Tot sunt potentiarum vegetatiæ, quot sunt necessariæ, ut anima vegetativa possit in corpus proprium, vel simili in specie operari: Atqui sunt tantum tres potentiarum, nimirum duæ, quibus in proprium corpus operatur, scilicet nutritiæ, quâ quod deperditur. *4. Contradictio gent c. 58.*
Quæst. de anima.
4. 17.

per calorem naturalem reparetur, & augmentatiua, quâ proprium corpus ad debitam quantitatem operationi vitali necessariam perueniat; hanc enim quantitatem non habet corpus viuens ab initio, ut potè productum per semen, quod est quid minimum respectu corporis viuentis. Tertia vero potentia est, quâ in corpus simile operetur, illud producendo, & hæc est generatiua.

Ex his habes potentiam nutritiuam, augmentatiua, & generatiua non esse calorem, aut temperamentum primarum qualitatum, quod etiam docet D. Tho. I p. q. 78. a. 1. ad 1. & 118. a. 1. ad 3.

Sequitur 272. Nutritionem esse reparationem humidi radicalis deperditi per caloris naturalis actionem.

Prob. sequ. Prima operatio potentiarum vegetatiuæ est reparatio humidi radicalis: Sed nutritio est prima operatio, ex dictis: Ergo, &c.
1. p. 978.
a. 2. & q.
97. 4. 4.
In 2. dist.
30. *quaest.* 2.
6. 1.
In 4. dist.
12. q. 3. a.
3. *quaest.* 1.

Sequitur 273. Nutritionem præsupponere alias operationes; scilicet sumptionem alimenti, retentionem, digestionem, concoctionem, & distributionem.

Prob. sequ. Reparatio humidi radicalis has omnes actiones præsupponit; alias enim non posset reparari: Sed nutritio est reparatio humidi radicalis;

6. *dist.* 43.
27. 4. *quaest.* 1.
2. 2. *quaest.*
148. *aff.* 1.
ad 3.

Ergo has omnes actiones præsupponit. *De mala.*
 De his medici. Nota solūm has operationes non exigere diuersas potentias,
 quia sunt operationes per se ordinatæ
 ad vnam, & ideo per eandem potentiam
 elici possunt. *Opuscul. 35a*

Sequitur 274. Nutritionem adæquatè esse alterationem, quā materia cibi disponitur ad introductionem animæ iam præexistentis in eam.

Probat. sequ. Reparatio humidi radicalis est adæquatè alteratio, quā materia cibi disponitur ad introductionem animæ ipsius viuentis : Sed nutritio est reparatio humidi radicalis : Ergo, &c.

Sequitur 275. Nutritionē fieri medio calore naturali, tanquam instrumento.

Prob. sequ. Omnis alteratio fit mediante aliquo alterante, & alteratio in viuentibus fit eo mediante, quod est maximè alterarium : Sed nutritio est alteratio cibi in viuentibus : Ergo debet fieri mediante eo, quod est maximè alterarium : Hoc autem est calor, ut constat : Sed calor non potest ex se, ac principaliter facere nutritionem, quatenus est dispositio ad formam substantialem viuentis introducendam ; hoc enim excedit vim cuiuslibet accidentis : Ergo calor ad hoc pertingeret tantum instrumentaliter.

Sequitur 276. Nutritionem etiam

fieri mediante subiecto caloris, hoc est, sanguine & spiritibus vitalibus, qui sunt quidam radij sanguinis tenuissimi, in quibus est maximus calor.

Probat. sequ. Calor non potest esse sine subiecto, ut diximus suprà, cum sit accidens: Sed, ex iam dictis, nutritio fit mediante calore: Ergo fit mediante calore existente in subiecto: Sed illud subiectum debet etiam concurrere ad nutritionem; quia calor, cum sit accidens, non habet ex se producere substantiam, aliàs operaretur extrà sphærā actiuitatis, quod in tertio principio ostendemus impossibile: Ergo conuenientissimè fit per sanguinem & spiritus vitales ut subiectum caloris, qui spiritus formantur in corde ex sanguine purissimo, & aëre, de quibus ad medicos.

Ex his habes sanguinem esse duplicem: Alium, qui est imperfectus, & dicitur nutrimentalis: Alium, qui est perfectus, & dicitur naturalis. Nutrimentalis est ille, qui nondùm perfectè decoctus, est materia, ex qua fit nutritio in animalibus: Naturalis verò est ille, qui vñà cum spiritibus est subiectum caloris vitalis, & instrumentum, aut organum ad nutritionem, siue conuerzionem cibi substantiam aliti.

D. Thes.

Sequitur 277. Sanguinem naturalem

esse animatum animâ, quâ est animatum animal.

Probat. sequ. Organum coniunctum
sive instrumentum substantiale ad actionem
vitalem debet esse animatum animâ totius; alias non posset esse instrumentum
vitale, ut constat: Sed sanguis
naturalis, ex dictis, est instrumentum,
sicut & spiritus sunt instrumentum vi-
tale ad actiones vitales: Ergo sanguis
naturalis est animatus.

Sequitur 278. Verbum Diuinum af-
sumpsisse sanguinem naturalem. D.Thomæ
ibidem.

Prob. sequ. Quicquid fuit animatum
animâ rationali in humana Christi na-
tura fuit assumptum à Verbo Diuino;
quia, ut dicemus in secundo principio,
Verbum Diuinum assumpsit naturam
humanam integrum exclusâ subsistentiâ;
Atqui sanguis naturalis est animatus
animâ rationali in homine, ex dictis:
Ergo, &c.

Sequitur 279. Sanguinem naturalem,
qui erat in Corporę Christi tempore
passionis, fuisse reassumptum totum in
Resurrectione.

Probat. sequ. Totum, quod erat de
integritate naturæ humanæ, & unitum
Diuinitati fuit reassumptum in Resur-
rectione, ut dicemus in secundo princi-
pio: Sed totus sanguis naturalis fuit de
integritate naturæ humanæ, & unitus

Diuinitati: Ergo, &c.

*S*equitur 280. Idem dicendum de tribus alijs humoribus; videlicet vtraque bili flaua, & atra, & de phlegmate.

Prob. sequ. Ijsdem rationibus distinguendo similiter flauam, & atram bilem, & phlegma in humorem excrementium & naturalem.

*D. Thom.
De pot.
q. 3. art. 9.* Sequitur 281. Semen & lac non esse animata.

et 2. Prob. sequ. Quia non sunt instrumenta & organa coniuncta.

*D. Thom.
In 4. diff.
44. q. 1. c.
2. q. 2.* Sequitur 282. Dentes, capillos, & vngues esse animatos.

Prob. sequ. Quia & ista habent nutritionem & augmentationem per intrasusceptionem.

*Lib. 1. de
gen. cap. 5.
l. ad. 11.* Sequitur 283. Augmentationem esse actionem, quam vitaliter producitur in viuente maior quantitas.

Prob. sequ. Potentia augmentativa, ex dictis, ponitur in viuente; ut acquirat quantitatem sufficientem ad exercendas suas operationes, quam non habet a principio suæ generationis: Sed augmentatio est operatio virtutis augmentative, vt constat: Ergo, &c. Hoc autem fit quando calor naturalis viget, & de materia cibi plus conuertit in materiam aliti, quam depereat; eo, quod calor ille agendo, minus reparitur, & est magis cōnaturalis, quod contingit usque ad ter-

rium septenarium completum.

Sequitur 284. Augmentationem viuentium per hoc differre ab augmentatione non viuentium, quod illa fit per intusceptionem, id est, quia materia augmenti intrà ipsum recipitur viuens, & ibi alteratur per actionem præcedentem ab ipso viuente principaliter: augmentum verò non viuentium fit per iuxtapositionem, id est, quod iuxta præexistentem materiam non viuentis additur materia alterius per actionem alterius agentis.

Prob. sequ. Quia per hoc differt viuens à non viuente, quod viuens se ipsum mouet principaliter; non viuens autem non se mouet principaliter, atque adeò viuens augmentatione vitali se ipsum mouet principaliter ad maiorem quantitatem: Atqui non potest se ipsum mouere principaliter ad maiorem quantitatem, nisi habeat intrà se materiam, ex qua educat maiorem illam quantitatem; quia, ut alias probabimus, non datur actio in distans, & quia, cum actio vitalis maneat in ipso viuente aliquatenus, debet materia aliquo modo esse intrà ipsum viuens, & sic augmentatione fit in viuentibus per intusceptionem: in non viuentibus autem per iuxtapositionem ob contrariam rationem.

Sequitur 285. Terminum formalēm D.Th.23

1. De gen.
ner. lectio
17.
In 4. diff.
12. q. 1. a.
2. qu. 7.
Digest. vni.
De anima
art. 13. ad
15.

2. De ani- augmentationis esse maiorem quantita-
c. 4. lec. 9. tem vitaliter & principaliter à viuente
Libr. 1. in seipso productam.

De geno- Prob. sequ. Terminus , ad quem per
pat. cap. 5. se primò ordinatur potentia, est etiam
lec. 6. & terminus formalis operationis illius po-
7. tentiæ , cum habeant eundem termi-
 num & obiectum: Sed potentia augmen-
 tativa habet pro termino formalis ipsam
 quantitatem ut vitaliter in ipso viuente
 productam : Ergo & operatio siue aug-
 mentatio.

Sequitur 286. Augmentationem non
 fieri sine nutritione.

Prob. sequ. Non potest maior educi
 quantitas , nisi adiunctâ nouâ materiâ ,
 quæ maiorem exigit quantitatem , quia
 materia est radix quantitatis , ut dixi-
 mus : Sed per ipsam augmentationem
 producitur maior quantitas, ex iam di-
 citis : Ergo debet simul cum augmenta-
 tione adiungi materia noua exigens
 quantitatem maiorem: Sed hæc materia
 non potest adiungi sine nutritione , ut
 patet ex dictis : Ergo , &c.

D. Thom. Sequitur 287. Nutritionem & aug-
5. Physic. mentationem esse actiones & mutatio-
lec. 16. & nes realiter distinctas.

Ios. an- Prob. sequ. Actiones , quarum termini
ssæ citæ- formales & per se primò specie distin-
zis. guntur, debent specificè & realiter esse
 distinctæ : Sed nutritio & augmentatio

funt actiones & mutationes, quarum termini per se primò specie distinguntur ; nam nutritio per se primò terminatur ad introductionem formæ viuentis in materia alimenti : augmentatio verò per se primò terminatur ad maiorem quantitatem : Ergo hæc actiones & mutationes specificè ac realiter distinguntur.

Sequitur 288. Nutritionem & augmentationem fieri in viuente secundum omnes suas partes proportionaliter.

Prob. sequ. Nutritio est actio introductiva formæ viuentis in materiam alimenti, & ipsa augmentatio est productio maioris quantitatis: Sed hæc introductio & hæc productio maioris quantitatis fit secundùm omnes partes proportionaliter: Ergo nutritio & augmentatio fit secundùm omnes partes proportionaliter. Minor patet experientiâ.

Sequitur 289. Nutritionem & augmentationem esse successivas.

Probat. sequ. Motus, qui fit per partes indeterminatas, est successivus, ex dictis: Sed nutritio, & augmentatio fiunt per partes indeterminatas ; nam non introducitur forma vi præcedentis alterationis, sicut nec quantitas primò in parte aliqua determinata, sed solùm indeterminata: Ergo, &c. Quare in generatione substanciali quantitas producitur ad modum substantiarum, sed in aug-

Liber. 1.
Degen.
tex. 33.
lect. 14.
In 1. diff.
17. qua. 2.
4. 12.

D. Thom.
libr. 1. de
gen. lect. 11.
& 16.
3. p. q. 33.
47. 1.

mentatione producitur ad modum quantitatis.

D. Thes. Sequitur 290. Augmentationem non fieri toto tempore vitæ, bene autem nutritionem.
3. de ani-
ma. tex. 59

& libr. 1. Prob. sequ. Productio maioris quantitatis non fit toto tempore vitæ, bene autem introductio formæ viuentis in materiam alimenti: Sed augmentatione est productio maioris quantitatis, & nutritio est introductio formæ viuentis in materiam ipsius alimenti, ex dictis: Ergo &c.
De gener.
tex. 41.
2. 2. quæst.
147. 47. 4.
ad 2.
In 2. dist.
30. 9. 3. a.
1. ad 5.

I. Degen. Sequitur 291. Viuens manere idem toto tempore augmenti.
tex. 3.

lect. 14. Probat. sequ. Generatio per hoc distinguitur ab augmentatione & nutritione; quia in ipsis forma eadem præexistens introducitur in nouam materiam: in generatione vero noua forma producitur, ex dictis: Sed hoc sufficit, ut viuens maneat idem: Ergo, &c.

Loci, su- Sequitur 292. Potentiam nutritiuanam
præ cita- & augmentatiuanam per totum corpus
vis. viuentis esse diffusam.

Probat. sequ. Potentia nutritiua, & augmentatiua est ubicumque est ipsa nutritio & augmentatio; potentia enim, præsertim vitalis, debet esse coniuncta quodammodo suo actu: Sed nutritio & augmentatio sit secundum omnes partes, ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 293. Generationem viuentium differre à generatione non viuentium.

Prob. sequ. Actio vitalis differt à non vitali, ex dictis : Sed generatio viuentium est actio vitalis, ex dictis, & generatio non viuentium est actio non vitalis : Ergo differunt. Sicut ergo omnis actio vitalis debet esse à principio aliquomodo coniuncto, ita & generatio viuentium, ut diximus, est à principio intrinseco & est in corpus simile in specie, consequens est, ut generatio viuentium sit processio viuentis à viuente coniuncto (scilicet in principio generationis) in similitudinem naturæ specificæ : In viuentibus ergo principium generationis est in ipso generante, quo mouetur ipsum generans : in non viuentibus principium est quidem intrinsecum generanti, sed quo mouetur ; non generans, sed materia generandi. De actionibus autem huius potentiae ad medicos.

Squitur 294. Animalia quædam imperfectissima non habere virtutem generatiuam.

Prob. sequ. Imperfectissima potentia conuenit rebus imperfectissimis ; quia talis est potentia, qualis est ipsa res, cuius est potentia : Sed potentia generatiua est perfectissima in potentijs vegetati-

1. p. q. 118.
art. 2. &
alibi seq
p. 1.

1. p. q. 47.
4. 8. & q.
70. q. 3.
& q. 71. 4.
1. & quæ.
91. art. 3.
& alibi
seq.

uis, ut potè potentia ad bonum speciei ordinata; cæteræ verò potentiaæ vegetatiuæ sunt valdè imperfectæ: Ergo hæ potentiaæ conuenient illis imperfectis, non autem illa.

Ep. qu. 77.

a. 1. & q.

110. a. 4.

Despirit.

treat. a. 11.

De anima

ar. 1. 2.

Opusc. 3.

Cap. 158

Sequitur 295. In viuente vitâ sensitivâ tota ponendas esse potentias, quot illa anima sensitiva exigit connaturaliter, & quot sunt obiecta formalia diuersa; ac primò quidem potentiam sensitivam & appetitiuam.

Prob. sequ. In quolibet viuente tota sunt constituendæ potentiaæ, quot exigit ipsius anima, & quot sunt obiecta formalia, ex dictis: Atqui anima sensitiva exigit potentiam sensitivam & appetitivam, & obiecta formalia sensus & appetitus sunt diuersa: Ergo, &c. Probatur minor: Anima sensitiva exigit per se primò potentias, quibus percipiat & prosequatur vel fugiat obiecta necessaria ad sui conseruationem, quæ obiecta ut perceptibilia, & ut conuenientia vel ut disconuenientia sunt formaliter diuersa; aliud enim est percipere, & aliud est esse conueniens: Ergo debent in anima sensitiva constitui sensus, quibus percipiat, & appetitus, quibus prosequatur.

De pot.

q. 3. ar. 11.

ad 20.

Sequitur 296. Potentiam loco-motiuam actiuam non esse distinctam à potentia sensitiva & appetitiua.

Prob. sequ. Quia potentia loco-mo-

tiua non est, nisi ut viuens sensituum possit prosequi & fugere obiecta sensibilia: Sed, ex dictis, hoc fit per sensituum & appetituum: Ergo non datur loco-motiuua actiua, sed tantum passiua.

Sequitur 297. In viuente vitâ sensitua animali debere constitui sensus externos & internos, id est, potentias sensitivas habentes organa externa, quibus immediatè percipient obiecta ad extrâ posita, & alias, quæ habeant organa intrâ ipsum corpus, quibus percipient obiecta, quæ immediate non possunt percipi per externos.

Probatur sequ. Quia aliàs animal non haberet sufficientes potentias ad percipienda cōuenientia & disconuenientia, putà differentias sensibilium etiam absentium, & alia, de quibus posteà: hæc enim non possunt percipi per sensus externos, ut posteà ostendemus.

Sequitur 298. In animali (si sit perfectum) posse ac debere constitui quinque sensus externos, tactum, gustum olfactum, auditum, & visum.

Probat. sequ. In animali tot debent constitui sensus externi, quot sunt necessarij ad hoc, ut percipiat obiecta conuenientia vel disconuenientia, quæ immediatè possunt ad extrâ percipi, ex dictis: Sed isti quinque sunt necessarijs animal enim est quoddam mixtum, &

1.p. q.79.
4.3. & 4.
In 2. diff.
2.q.2.a.2.
ad 5.
Q. 2. vñ.
De anima
avt. 13.
3. De ani-
ma. 1. q. 7.

Locis ei-
tatis.

est viuens & est sensituum, in quantum mixtum debet percipere quatuor primas qualitates, calorem, frigus, humiditatem, ex siccitatem; quia istæ si superexcederent læderent ipsum, imò & destruerent: Et ex consequenti debet etiā percipere qualitates, quæ consequuntur immediate ex permixtione eorum, quæ sunt minus actiua inter istas; quales sunt humidum & siccum, ex quarum permixtione oritur durum & molle: & has omnes p̄cipit per sensum tactus. Secundò anima debet posse percipere, quæ necessaria sunt ad vitam vegetatiuam, ad quam est necessarius cibus, & sic debet poni in animali gustus ad percipiendum ciborum sapores, qui oriuntur ex permixtione humidi aquei, & siccitatis terrestris cum calore decoquente: Quod si calor externus agens exhalet ex humido aquo vel aëre, cum siccitate continente fit odor, quo etiam perceptio animalia querunt cibum: Debet ergo etiam poni odoratus: Et quia animal etiam, potest lædi vel adiuuari ex motu & collisione duorum corporum, præser-tim quando dura sunt; idcirco debet poni auditus ad percipiendum sonum, qui est qualitas ex motu & collisione duorum corporum orta: Denique, quia etiam ex colore & luce potest adiuuari ad querenda necessaria, debet constitui visus circa lucem, & colorem.

Hæc verò distinctio sensuum etiam peti potest, ex obiectis : nam in primis quatuor primæ qualitates , & quæ ex duabus earum minùs actiuis consequuntur immediatè, ut sunt durum, & molle, sunt magis quodammodo materiales ; unde modo etiam minus immateriali percipiuntur, atque adeò connaturaliter exigunt physicam alterationem, ut percipientur: & ad hoc ponitur tactus, qui inter sensus est magis materialis. Sapor verò habet aliquid magis immateriale, in quantum præexigit quidem tactum, ut percipiatur ; sed formaliter percipitur modo magis immateriali & independenter ab illis primis qualitatibus : Et similiter odor. Sonus etiam & oritur ex aliquo magis eleuato suprà materiam, scilicet motu , qui conuenit etiam nobilissimis corporibus non habentibus illas primas qualitates, & percipitur modo quodam magis immateriali. Denique lux est nobilissima inter qualitates materiales & omnino independens à quatuor illis primis qualitatibus, atque adeò ex nata percipi modo penè omnino immateriali.

Sequitur 299. Quemlibet sensum habere quamdam vniuersalitatem.

Prob. sequ. Quod habet aliquam immaterialitatem , habet etiam vniuersalitatem & veluti indifferentiam , ex di-

*Ex lecis
suprà ad-
dūtis.*

ctis suprà : Sed quilibet sensus habet quandam immaterialitatem, ut vidimus: Ergo habet etiam quamdam vniuersalitatem & veluti indifferentiam, in quantum secundum se consideratus, non est magis determinatus ad percipiendum hoc obiectum , quam aliud intrà latitudinem sui obiecti specificatiui.

*3. De ani-
ma. lett.
27.* Sequitur 300. Quemlibet sensum , quando elicit sensationem huius potius obiecti , quam alterius , debere determinari.

Prob. sequ. Causa indeterminata & vniuersalis , non procedit in actum determinatum , nisi ab aliquo determinetur , ut ostendemus : Atqui sensus quilibet est causa indeterminata & vniuersalis , ex dictis : Ergo non procedit in actum determinatum , nec percipit hoc obiectum potius,quam aliud , nisi determinetur.

Videm. Sequitur 301. Quemlibet sensum debere determinari modo sibi proportionato.

Probat. sequ. Quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur , ut omnes admittunt : Sed sensum determinari est in sensu aliquid recipi ; determinatur enim per aliquid receptum , & sensus determinari debet, ex dictis, atque adeo in sensu debet aliquid recipi : Ergo debet in eo recipi modo proportionato

D. Thomæ Principium. 167

ipſi ſenſui : Debet ergo quilibet ſenſus determinari modo proportionato ipſi ſenſui.

Sequitur 302. Quemlibet ſenſum *Ibidem*, debere determinari modo immateriali eo immaterialitatis gradu, quo ipſe ſenſus eſt immaterialis.

Probat. ſequ. Modus proportionatus ſenſui eſt modus immaterialitatis, quem habet ſenſus ; quia, vt diximus, ratio propria vitæ & ſenſus petitur ex modo immaterialitatis : Sed, ex dictis, quilibet ſenſus debet determinari modo proportionato ipſi ſenſui : Ergo debet determinari modo immateriali.

Sequitur 303. ſenſum non poſſe per-^{a. De ani-}cipere obiectum poſitum ſuprā ſenſum. ^{lett. 15.}

Prob. ſequ. Quilibet ſenſus, vt ſentiat, debet determinari modo immateriali proportionato ipſi ſenſui, aliàs non po-^{et. 23.}test elicere ſensationem, ex dictis : Sed ^{Quaſt. 3.}per obiectum poſitum ſuprā ſenſum, ſen- ^{De verit.}
^{a. 1.}ſus non determinatur modo immateria- ^{Opusc. 3.}
^{cap. 28.}li proportionato ipſi ſenſui ; quia obie-
ctum ipsum immediatè poſitum ſuprā ſenſum determinat modo omnino ma-
teriali, ſicut & ipsum obiectum eſt om-
nino materiale : Ergo obiectum poſitum ſuprā ſenſum non poſtest determinare ſenſum, vt eliciat ſensationem.

Sequitur 304. Reperiſi medium in *Ibidem*, quolibet ſenſu.

Prob. sequ. Quod debet fieri & non potest fieri immediatè , fieri debet mediatè , siue per aliquod medium : Atqui sensus debet determinari , nec potest determinari immediatè per obiectum possum suprà sensum , ut diximus : Ergo debet determinari per aliquod medium.

Opusc. 3. Sequitur 305. In quolibet sensu debere esse organum.
c. 89. 90.

& 239. Probat. sequ. Eo modo debet sensus esse immaterialis , quo modo ipsa anima , ex dictis suprà : Sed anima sensitiva est ita immaterialis , ut tamen sit actus corporis: Ergo etiam sensus debet esse actus alicuius partis corporeæ . Non quidem actus substantialis ; quia , ex dictis , non potest duplex actus substantialis esse in eadem materia ; & aliundè sensus , cum sit immediatè actiuus , non potest esse substantia , ex dictis: Ergo sensus debet esse actus accidentalis alicuius organi corporei , atque adeò debet esse accidens inhærens alicui parti corporis : Hoc autem vocatur organum.

Ibidem. Sequitur 306. Quemlibet sensum debere habere organum sibi proportionatum , & in quo possit suas operationes exercere.

Prob. sequ. Accidens connaturaliter non recipitur , nisi in subiecto sibi , quantum fieri potest , proportionato ; hoc enim exigit ratio connaturalitatis : Sed ,

ex dictis, sensus est accidens receptum
in organo, in quo debet exercere suas
operationes: Ergo, &c.

Sequitur 307. Organum sensus quan-
tum fieri potest debere esse denudatum
à qualitatibus sensibilibus, quas percipit
sensus. Ibidem.

Probat. sequ. Sensibile suprà sensum
positum non facit, imò impedit sensa-
tionem, ex dictis suprà: Sed qualitates
physicæ sunt sensibiles: Ergo posita su-
prà sensum impedirent sensationem. Ut
ergo non impedian, debent non inhære-
re organo sensus, quantum fieri potest;
vt etiam postmodum explicabimus.

Sequitur 308. Quemlibet sensum Locis sui
præ cō-
tatu.
externum debere determinari ab obie-
cto ad sensationem ipsius.

Prob. sequ. Tùm experientiâ, tùm
etiam, quia sensus determinari debet,
ex dictis: Sed non potest determinari
ad perceptionem huius obiecti potius
quam alterius, nisi ex ipso obiecto; nam
medium præcisè non determinat, sicut
nec organum: Ergo debet determinari
ab obiecto ipso.

Sequitur 309. In quolibet sensu de-
bere recipi species, id est, formas quo-
dammodo iminateriales & intentiona-
les, quibus sensus determinetur ad eli-
ciendam sensationem & percipiendum
hoc obiectum potius quam aliud.
3. De ant.
lect. 7. &
13.
p. q. 120
artic. 2.
& qu. 55
artic. 1.

& qu.79. Prob. sequ. Determinari est actuari
 a.2. & recipere aliquem actum seu formam:
 3. *Contra*
 gent c.49. Sed, ex dictis supra, quilibet sensus de-
 bet determinari ab obiecto modo quo-
 dam immateriali: Ergo debet recipere
 aliquem actum, seu formam modo im-
 materiali, siue non modo materiali, quia,
 ut diximus, sensibile supra sensum posi-
 tum impedit sensationem, sed modo
 quodam intentionalis: Atqui formæ istæ
 modo immateriali & intentionalis re-
 ceptæ & determinantes vocantur spe-
 cies; quia sunt veluti imagines obie-
 etorum: Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 310. Has species esse per se
 primò institutas ad representandum ob-
 jectum proprium cuiuslibet sensus.

Probat. sequ. Quod est per se primò
 institutum ad determinandam poten-
 tiā cognoscitivam, ut percipiat potius
 hoc obiectum, quam aliud, est per se pri-
 mò institutum ad representandum: Sed,
 ex dictis, hæ species sunt per se primò
 institutæ ad determinandum sensum, ut
 percipiat hoc obiectum potius, quam
 aliud: Ergo, &c. Maior patet: Quia non
 aliâ ratione species determinat potentiam
 cognoscitivam ad percipiendum obie-
 etum istud potius, quam aliud nisi qua-
 renius aliquomodo representat illud po-
 tius, quam aliud.

L. p. qu. 12. Sequitur 311. Quamlibet speciem

esse formalem repræsentationem obie-
cti.

Explicatur : Formalis repræsentatio
est imago formaliter ratione sui , & per
se primò repræsentans rem. Virtualis est
illud , quod ratione cuiusdam virtutis
facit deuenire in cognitionem ; sicut
imago hominis formaliter repræsentat
figuram & lineamenta ipsius : sed vesti-
gium non repræsentat formaliter homi-
nem, sed tantum virtualiter: sicut etiam
fumus repræsentat virtualiter ignem.

Probatur ergo sequela. Quod per se
primò institutum est ad repræsentan-
dum, formaliter repræsentat , & non
tantum virtualiter : Sed species per se
primò institutæ sunt ad repræsentan-
dum, ex dictis : Ergo , &c. Maior pro-
batur. Quod tantum virtualiter repræ-
sentat , repræsentat ratione alterius ,
quod ipsi priùs competit : illud autem
quod ratione sui & per se primò repræ-
sentat , debet repræsentare formaliter:
Sed quod per se primò institutum est ad
repræsentandum, repræsentat per se pri-
mò ratione sui , & non ratione alicuius
alterius per priùs ipsi conuenientis; alias
non per se primò institutum esset ad re-
præsentandum , sed per se primò illi
compereret illud , ratione cuius priùs
cogniti facet deuenire in cognitio-
nem alterius : sicut, quia fumus non est

articu. 2.
12. q. 35.
a. 1. & q.
93. art. 2.
6 8.
In 1. diff.
28. que. 2.
a. 1.
In 2. diff.
16. a. 1. 2.
4.
7. Physic.
lett. 5.
2. De an.
lett. 15.
& 20.
In 4. diff.
44. q. 2. a.
1. q. 1.
2. Contrā
gent. c. 98.
3. Contrā
gen. c. 48.

per se primò institutus ad repræsentandum, idèò tantùm virtualiter repræsentat ratione connexionis, quàm haber cum igne; imago autem depicta in tabella, per se primò instituta est ad repræsentandum, vndè formaliter repræsentat: Ergo, &c.

Iisdem locis. & q. 2. Sequitur 312. Has species rectè dici ipsam naturam obiecti in esse intentionali.

a. 2. Proba. sequi. Omnis similitudo præsertim formalis fundatur in unitate naturæ; idcirco enim aliqua dicuntur similia, quia habent eandem naturam iuxta modum similitudinis: Atqui, ex dictis, species quælibet est formalis similitudo & repræsentatio obiecti: Ergo habet unitatem naturæ cum obiecto.

x. p. q. 78. Sequitur 313. Has species repræsentare etiam sensibilia, quæ vocantur *a. 3.* *In 4 diff.* communia.

4. 9. qu. 3. Explicatur: Illud, quod aliquando sentitur per sensus externos vocatur *2. De ani. l. 13.* sensibile: Tripliciter autem aliquid sentitur, vel per se primò, tanquam obiectum *& 3. l. 13.* per se primò correspondens alicui sensui; ut color à visu, sapor à gustu, odor ab odoratu, &c. Secundò sentitur aliquid non per se primò, sicut figura sentitur à visu & tactu, &c. non per se primò, aliás non sentiretur à pluribus sensibus; quod enim alicui conuenit per se

primò, nulli alteri conuenit. Tertiò sentitur aliquid per accidens, sicut substantia hominis sentitur à visu, non in quantum est substantia, sed in quantum colorata, quod ei conuenit per accidens. Primum sensibile vocatur proprium, secundum commune, tertium per accidens: Quod ergo dicimus est, speciem, per quam repræsentatur sensibile proprium, repræsentare etiam sensibile commune.

Probat. sequi. sic explicata: Eo modo aliquid repræsentatur per speciem, quo est sensibile à sensu, ut patet ex dictis; quia in tantum repræsentatur, in quantum est sensibile: Sed sensibile commune non est sensibile à sensu aliquo particulari, nisi ratione sensibilis proprij; omne enim sensibile, quod non est proprium & per se primò obiectum potentiae sensitivæ est sensibile ratione sensibilis proprij, ut alias dicemus; quia nulla potentia attingit aliquid, nisi ratione sui obiecti primarij: Ergo sensibile commune attingitur atque adeò repræsentatur ratione proprij, ita ut v. g. figura attingatur à visu ratione coloris.

Sequitur 314. Sensibile commune non posse immittere propriam sui speciem distinctam à specie sensibilis proprij, sed tantum modificare speciem sensibilis proprij.

1. p. q. 78.

4. 3. ad 3.

2. De an.

leit. 13.

Prob. sequ. Quod non sentitur ratione sui, sed ratione alterius, non immittit ex se speciem distinctam à specie illius, ratione cuius sentitur; quia, ex dictis, vnumquodque in tantum sentitur, in quantum immittit speciem: Sed, ex dictis, sensibile commune sentitur ratione proprij: Ergo, &c. Nec propterea dicas sensibile commune esse sensibile per accidens, quia sensibile per accidens nullam omnino speciem sui mittit in sensum; nam quamvis sensibile commune & sensibile per accidens conueniant in hoc, quod utrumque sentitur ratione alterius; est tamen differentia, quia ad sensationem omnino per accidens est, quod sit vel non sit substantia, unde etiam remotâ substantiâ eodem modo fieret sensatio, ut patet in Sacramento Eucharistiae antè & post consecrationem: sensibile autem commune, sicut in aliquid, per se secundò requiritur ad sensationem, quæ etiam variatur pro varietate sensibilis communis; nam, ut patet ex dictis, quantitas, quæ est vnum & præcipuum ex sensibilibus communibus ita requiritur, ut sensibile proprium percipiatur, ut nec per potentiam Dei absolutam possit aliquatenus sentiri, v.g. aliquis color videri, nisi supponatur quantitas; quia implicat agens corporum agere connaturaliter,

nisi per contactum corporeum, alijs datur actio in distans : contactus autem corporeus nequit fieri sine quantitate: At qui obiectum sensibile producens sui speciem in sensu est agens corporeum , & aliquo modo materiale , vt patet ex dictis : Ergo implicat ipsum immittere speciem sui in sensum sine contactu quantitatiuo medij , per quod species defertur ad sensum.

Sequitur 315. Sensibilia communia *Ibidem.* esse quinque, motum, quietem, numerum, figuram, & quantitatem.

Probat. sequa. Quia hæc modificant sensibile proprium & percipiuntur pluribus sensibus , vt patet : alia verò, quæ possent numerari , vt tempus , vnitas , situs, distantia reducuntur ad illa quinque ; nam tempus ad motum, vnitas ad numerum, situs ad figuram, distantia ad quantitatem reducuntur.

Sequitur 316. Sensem raro & dumtaxat per accidens decipi circā sensibile proprium.

Probat. sequ. Quod tendit in obiectum, prout est in se , & ratione formæ , quæ est agens naturale, raro & dumtaxat per accidens potest decipi ; quia in naturalibus , quæ sunt per se primi, raro contingit inueniri defectum : Sed sensus tendit per se primò in obiectum proprium prout est, & per formam, siue per

1. p. 316 17.
art. 2. &
locis ibi
notatis.

speciem; quare est agens naturale, ut patet ex dictis: Ergo, &c. Et hinc habes posse frequenter & per se decipi circa sensibile commune.

*2. De ani.
libr. 13.* Sequitur 317. Tantò perfectiorem futurum esse sensum, quanto perfectior fuerit organi complexio, & magis denudata à qualitatibus, quæ sunt obiectum sensus.

Probat, sequ. Quod essentialiter dependet ab aliquo dependentiâ naturali, non liberâ, tantò perfectius est, quanto magis est ipsi proportionatum & magis aptum ad operationem ipsius; quia operatio est cuiuslibet rei perfectio: Sed sensus dependet essentialiter ab organo, ex dictis; & organum tantò est magis proportionatum ad operationem sensus, quanto est magis denudatum à qualitatibus sensibilibus: Ergo tantò perfectius percipiet sensibile, quanto erit in organo magis proportionato; & eo minus impedietur à sensatione, quod magis denudatum erit organum à sensibilibus.

*Quæst. un.
De ani-
ma. 4. 8.
Liber. 2.
De anim.
lett. viti.* Sequitur 318. Quando sensibile est nimis intensum, ita ut multum excedat supra sensum, lædere sensum etiam secundum quod recipitur intentionaliter & secundum sensationem.

*Liber. 3.
de an. lett.
2. & 7.* Explicatur: Non est dubium, saltē in tactu, sensibile posse lædere sensum; si enim calor nimius admoueatur organo

tactus, soluit temperiem eius, & sic lœdit etiam sensum; verum etiam ratione speciei sensibilis receptæ in sensu, posse lœdere docet Aristoteles secundo de anima textu 123. quia ab excellenti sensibili soluitur ratio, id est, proportio, & hoc etiam fieri ratione sensationis dicimus.

Probat. sequ. Passum & receptuum lœditur à forma sibi non proportionata, sicut etiam agens corporeum ab actione excedente mediocritatem virium; quia lassatur: Sed sensus est passum à sensibili ratione speciei, & est agens corporeum respectu sensationis: Ergo sensus lœditur ab excellenti sensibili ratione speciei, & lassatur in elicienda sensatione supra mediocritatem virium.

Sequitur 319. Organum sensus cuiuslibet debere habere aliquam proportionem cum medio.

2. De ani.
lect. 19.
& 23.

Probat. sequ. Ut fiat sensatio species obiecti debent transire à medio in organum, ex dictis: Sed non possunt transire sine aliqua proportione; non enim transeunt sicut aqua transit per canale, sunt enim accidentia, quæ non possunt transire de subiecto in subiectum, ut diximus, sed transeunt per medium; in quod obiectum producit huiusmodi accidentia, & mediante illâ productione etiam producit in organo pia dictas spe-

cies, quod, ut appareat, non potest fieri
fine aliqua proportione medij & organi:
Ergo, &c.

Ibidem.

Sequitur 320. Organum sensus cu-
juslibet debere recipere spiritus à cere-
bro, quos vocant animales, quia de-
seruiunt ad sensationes, quæ sunt pro-
priæ animalis.

Probat. sequ. ex dictis suprà : Omnis
actio vitalis fit mediante calore & me-
diantibus spiritibus : Sed sensatio est
actio vitalis : Ergo, &c.

Ibidem.

Sequitur 321. Organum cuiuslibet
sensus externi debere esse aliquo modo
continuatum cum cerebro.

Probatur sequ. Quod debet recipi-
re aliquod corporeum & materiale ab
alio, debet aliquo modo illi continuari
vel continuatione propriè dictâ vel im-
propriè: Atqui organum sensus debet
recipere à cerebro spiritus animales,
qui, ut diximus, sunt quid corporeum;
sunt enim radij quidam sanguinei, & ut
postea dicemus, sensus debet etiam
transmittere species proprij obiecti ad
sensum communem in anteriore parte
cerebri residentem : Ergo, &c.

Ibidem.

Sequitur 322. In quolibet sensu
externo tria esse consideranda, obie-
ctum, medium, & organum.

Prob. sequ. Quia his explicatis, ut
constat ex dictis, cætera patet; nata

explicato obiecto explicata manet species, quæ, ut diximus, est similitudo formalis obiecti : Explicato autem medio & organo satis patet quomodo fiat sensatio.

Sequitur 323. In quolibet sensu organum saltem inadæquatum debere esse neruum aliquem.

Prob. sequ. Organus cuiuslibet sensus debet aliquo modo continuari cerebro : Sed cerebrum non continuatur, nisi nervis, qui ab eo oriuntur, sicut arteriæ à corde, & venæ ab epate: Ergo, &c.

Sequitur 324. Organum tactus esse neros per totum corpus animalis per modum cuiusdam retis diffusos.

Probat. sequ. Organum cuiuslibet sensus debet esse aliquis nerus, ex dictis : Atqui non potest alius nerus assignari ; nisi ille, qui sic diffusus est per totum corpus, quia & hac ratione per totum corpus sit sensatio tactus, & nerus ille, cum sit magis temperatus eò, quod carne est vestitus vndique, maximè est aptus ad sentiendum ; præsertim cum experientia doceat, partes, in quibus sunt plures nerui, esse magis sensibles : Ergo, &c.

Sequitur 325. Cutem & carnem non posse esse organum tactus, sed medium.

Probat. sequ. Sensibile suprà sensum

2. De ani.
lett. 23.

Qu. un. de
anim. a. 8.

1. p. q. 76.
a. 5. & q.

91. a. 1. ad
3. & a. 3.
adi.

In 4. dist.
49. q. 3. a.

5. q. 2. .
De verit.

q. 22. a. 5.
De malo

9. s. a. 5.

2. De ani.
lett. 22.

& 23.

De sensu
& sensato
lett. s.

positum, siue suprà organum sensus, non
 facit sensationem, saltem directè & per
 se, vt diximus: Sed sensibile suprà
 cutem vel carnem positum facit sensa-
 tionem directè & per se, vt patet expe-
 rientiâ: Ergo organum tactus non est
 cutis vel caro, sed nenuus; vndè partes
 magis nenuosæ melius sentiunt.

z.p. q. 91.
a. i. ad 3.

Sequitur 326. Organum tactus esse
 affectum qualitatibus tangilibus.

De verit.
q. 22. art. 1.
ad 8.

Prob. sequ. Omnis pars animalis est
 mixtum, & per consequens est affecta
 qualitatibus tangilibus; quia totum
 animal essentialiter est mixtum: Atqui,
 ex dictis nenuus, qui est organum ta-
 ctus, est pars animalis: Ergo, &c.

Qu. un. de
an. art. 8.

Sequitur 327. Tactum non percipere,
 nisi solas exuperantias qualitatum tan-
 gibilium.

z. De ani.
lett. 19.

Prob. sequ. Sensibile positum suprà
 sensum, vel etiam inhærens sensui impe-
 dit sensationem, saltem secundùm illud,
 quod inhæret, ex dictis: Atqui organo
 tactus inhærent qualitates tangibles:
 Ergo tactus non percipiet illas, nisi se-
 cundùm exuperantias, id est, secun-
 dùm excessum, quo qualitates tangi-
 bilis obiecti excedunt qualitates or-
 gani.

3. p. q. 78
a. 3.

Sequitur 328. Vnam partem organi
 tactus posse percipere aliam partem se-
 cundùm qualitates excedentes, quæ
 sunt in illa.

Qu. un. de
an. art. 13

Prob. sequ. Quia sensus potest percipiēre exuperantias, ut diximus: Atqui in vna parte possunt esse exuperantiae qualitatum tangibilium suprà alteram: Ergo, &c. Et hoc etiam patet experientiā.

Sequitur 329. Animal per se secundò debere immutari physicè à qualitatibus tangibilibus, vt percipiat illas per sensum tactus.

Prob. sequ. Animal non potest percipiēre qualitates tangibles, nisi ipsæ sint præsentes, & immittant sui speciem, ex dictis: Sed non immittunt speciem sine alteratione physica; qualitates enim istæ, calor, frigus, &c. non immittunt speciem sui, nisi aliquo modo alterent, vt etiam experientiā constat: Ergo, &c.

ad 1. 3. de an. lect. 17. Ques. vn. de anim. 4. 13.

Sequitur 330. Posse qualitates tangibles per absolutam Dei potentiam sentiri absque immutatione physica.

Prob. sequ. Quod tantum per se secundò, & vt proprietas non vitalis, conuenit alicui, potest ab illo separari, vt alias diximus: Sed immutatio physica solùm per se secundò conuenit qualitatibus tangibilibus: Ergo, &c.

Sequitur 331. Posse illas qualitates tangibles etiam sine immutatione physica perceptas torquere sensum.

2. De an. lect. 15.
Q. 23.

1.p. q. 67.
a. 1. Q. q.
78. a. 3.
In 2. dist.
24. art. 2.
qua 2.
In 4. dist.
8. q. 1. a. p.
q. 1. Q. 2.
Q. dist. 9.
a. 1. qua. 1.
Q. dist. 49.
q. 3. art. 5.
q. 2.
De malo.
q. 14. a. p.

In 4. dist.
50. q. 2. a.
3. qua. 1. Q.
sequenti.
b. H. s.

Ibidem.

Prob. sequ. Sensibile excedens potest torquere & lacerare sensum, etiam intentionaliter, ut suprà diximus: Sed hæ qualitates sensibiles, etiam sine immutatione physica, possunt percipi & afficere intentionaliter, ex iam dictis: Ergo, &c.

Ibidem.

Sequitur 331. Corpora damnatorum torqueri in inferno, per qualitates tangibles in esse intentionalis.

Prob. sequ. Quia hoc est possibile, ex dictis, & aliundē non possunt torqueri per alterationem physicam s. tūm, quia cessante motu primi alterantis, quod est cœlum, debet cessare omnis alteratio; tūm etiam, quia ad omnem alterationem debet sequi corruptio substantialis: implicat enim alterari physicè corpus, v.g. per calorem vt octo, & manere in connaturali dispositione ad animam rationalem; tūm denique, quia etiam implicat, summum calorem, & summum frigus, simul & semel alterare physicè idem corpus secundūm eandem partem: Hoc autem non repugnat in esse intentionalis.

De sensu

& *sensat.*
lect. 5.

Opuscul. 43.

Sequitur 333. Organum gustus esse neruum, quem vocant gustatorium intrā carnem linguæ & palati residentem.

Prob. sequ. Organum cuiuslibet sensus est nerus aliquis, ex dictis: Sed nullus alius nerus potest assignari, qui

sit organum gustus ; sunt quidem alij
nerui in lingua ad alias functiones , vt
ad motum localem, &c. Sed neruus ille
siccus, cum sit denudatus qualitate ma-
xime prædominante in sapore scilicet ,
humiditate , atque adeò ipso sapore, est
maxime aptus ad gustum , præcipue in
cuspide linguae : Ergo , &c.

Sequitur 334. Medium in gustu esse D.Thom.
carnem, quâ obtegitur neruus ille gu- 2. De ani.
statorius. lect. 21.

Prob. sequ. Medium debet esse illud,
per quod transeunt & defferuntur spe-
cies ad organum , vt patet ex dictis: Sed
species saporum non possunt transire ad
organum , nisi per carnem illam linguae
& palati , quæ idcirco spongiosa est:
Ergo , &c.

Sequitur 335. Saporem esse obiectum D.Thom.
gustus. 2. De ani.
lect. 5.

Probat. sequ. Ad hoc constituitur
per se primò gustus in animali , vt ex sa-
pore discernat cibum conuenientem ,
vt diximus suprà: Sed illud est obiectum
sensus, ad quod per se primò sensus po-
nitur : Ergo obiectum gustus est sapor ;
est autem sapor passio, siue patibilis qua-
litas à siccio terrestri & humido. De spe-
ciebus saporum vide D. Thom. 2. de
an. lect. 21. & de sens. & sensato. lect. 11.

Sequitur 336. Gustum esse quemdam i.p. qu. 78.
tactum. 67. 3. 2.

*z. Doctrinæ.
lett. 21.
¶ 22.*

Prob. sequ. Quia medium eius est caro, & neruus intrà carnem & organum; & obiectum, non nisi applicatum suprà carnem, ipsam mouet: Atqui hæc omnia sunt similia tactui, ex dictis: Ergo, &c.

*De sensu
& sensibili-
tate.
lett. 5.*

Sequitur 337. Organum odoratus esse infimam partem neruorum, qui per duo foramina ossis, quod à medicis vocatur cribrum, procedunt; & hæc extremitates sunt intrà nasum, quæ sunt ferè similes capitibus mamillarum, & idcirco vocantur processus mamillares.

Probatur sequ. Organum cuiuslibet sensus est aliquis neruus: Sed nullus aliis potest designari ad odoratum, nisi iste, qui habet omnia requisita ad perceptionem odoris; nam isti nerui secundùm illas extremitates sunt spongiosi, qui dilatantur respiratione, & retentione respirationis restringuntur; & cum sint iuxta cerebrum, quod est humidum & frigidum, habent aliquid humiditatis & frigoris: vnde etiam foramina, per quæ pendent illi nerui deseruiunt ad excrementa cerebri & mucosam pluuiam emungendam, ex quo fit, quod maximè sint in potentia ad siccitatem & calorem; ex quibus præcipue, ut suprà diximus, generatur odor: Ergo, &c.

1. p. 90:76. Sequitur 338. Hominem excedi

quibusdam alijs animalibus quantum ad perceptionem odorum delectabilium per se.

Prob. sequ. Quia eò melior est sensus, quò organum est melius dispositum, ex dictis: Sed organum aliquorum animalium, vt canis, est melius dispositum per se loquendo; quia magis porosum, magis frigidum, & humidum & sic magis dispositum, dummodo non sit nimius excessus: Ergo, &c.

Sequitur 339. Hominem in sensu tactus excellere.

Prob. sequ. Quia eò melior est sensus, quò organum melius dispositum: Sed organum tactus est melius dispositum in homine, ob maiorem æqualitatem temperamenti: Ergo, &c. Vnde homo est prudentior, & quò molliores habet carnes, eò vt plurimum acutioris est ingenij.

Sequitur 340. Medium olfactus esse aërem vel aquam.

Probat. sequ. Medium est, per quod deferuntur species ad organum, ex dictis: Sed per aërem vel aquam deferuntur species odorum ad organum, vt patet experientiâ; nam & nos sentimus per aërem, & quedam animalia aquatilia etiam odorem percipiunt infrà aquam.

Sequitur 341. Obiectum olfactus esse odorem.

art. 5.
In 2. diff.
2. q. 2. a. 5.
& diff. 32.
q. 2. a. 3.
Quæst un.
de an. a. 8.
2. De an.
lett. 19.
De sensu
lett. 9.

2. De an.
lett. 19.

& 20.

D. Thome
De sensu

*sensibili.**lett. 10.**& 12.*

Proba. sequ. Quia ad percipiendum odorem olfactus per se primò institutus est. Est autem odor qualitas patibilis, vel passio ex quatuor primis qualitatibus orta, ita ut siccitas contineat humiditatem.

In 2. diff.

2. q. 2. a. 2. *ad 5.* *Sequitur 342.* Non esse necessarium ad sensationem olfactus, quod obiectum per fumosam exhalationem diffundatur usque ad olfactum.

*In 4. diff.**44. q. 2. a.**1. qu. 4. ad**3.**2. De ani.**lett. 20.*

Probat. sequ. Quia, ex dictis & ut constat experientia, aqua est medium: Sed non potest fumosa illa euaporatio, per aquam diffundi, sicut nec potest etiam diffundi ad tam longinqua spatia, a quibus odor sentitur: Quamuis ergo ex parte obiecti odoriferi, ut odor perueniat ad organum, requiratur aliqua exhalatio; non est tamen necessarium, quod illa diffundatur per totum medium usque ad organum, licet id possit contingere, ut patet experientia.

*2. De ani**lett. 17.**Opusc. 43.**cap. 3.**De sens.**& sensib.**lett. 5.*

Sequitur 343. Organum auditus esse neruos molles, qui a cerebro ad aures descendunt, ut terminantur pellicula quâdam tenui, quæ vocatur tympanum, seu myringa, intrâ quam continetur aer innatus seu vitalis, & quæ sustentatur tribus ossibus, quorum unum incidi, alterum malleolo, tertium stapedæ est simile, ita ut aer ille innatus una cum neruo debeat esse organum auditus.

Proba. sequ. Quia, ut diximus, organum sensus debet esse nervus, ut deferantur spiritus vitales ad potentiam, & species transmittantur ad cerebrum, & debet etiam aliquam habere similitudinem ac proportionem cum medio, ut ab ipso possit recipere species: Atqui haec omnia conueniunt illis nervis, ut terminantur predictâ pelliculâ includente aërem; nam ratione illius aëris potest de facili recipere species pelliculâ, & amphractibus aurium impedientibus, ne sonus vehementius pulsando aërem innatum, illum corruptat; vnde etiam foramen aurium à medicis vocatur cœcum, quia & ad modum labyrinthi est, & plenum denso ac viscofo humore, ne de facili etiam bestiolæ intrare possint & extrâ illam pelliculam intrâ ipsas aures est aër.

Sequitur 344. Medium auditus esse
aërem vel aquam unâ cum aëre illo, qui
est intrâ aurem.

Probat. sequ. Medium est, per quod
deferuntur species, sed species soni de-
feruntur per aërem, & etiam aquam, ut
experienciâ constat; quamuis diffi-
cilius per aquam: quâ etiam ratione Ari-
stoteles 2. de anima textu 76. & 82.
videtur negare aquam esse medium au-
ditus, quod ipse satis explicat textu 79.
quia minus auditur sonus ab inclusâ

2. De ani.

te. 7. 16.

& 17.

in aqua. Quod autem audiatur ab inclusis intrâ aliquod corpus solidum, id sit per poros & rimulas, sine quibus non audiatur sonus.

In 2. dict. Sequitur 345. Ad sensationem auditus requiri immutationem aliquam physicam medijs, saltem secundum aliquam *2. quo. 2.* *a. 2.* *2. De ani.* sui partem.

lett. 16. Probat. sequi. Medium, ex dictis, est aër vel aqua: Sed ad sensationem auditus requiritur immutatio physica, scilicet motus localis aëris vel aquæ; ut enim supra diximus, sonus causatur ex collisione duorum corporum sonorum, & medium resiliens, atque adeò medium debet moueri localiter, imò debet etiā physicè recipere sonum, qui cum sit unum numero accidens non potest subiectari in corporibus se collidentibus; nam, ut diximus, unum accidens non potest subiectari in duobus subiectis: Ergo requiritur immutatio aliqua physica medijs.

2. De ani. *lett. 16.* Sequitur 346. Sonum esse qualitatem sensibilem ex percussione duorum corporum se collidentium causatum.

Probat. sequi. Omne obiectum sensus est qualitas sensibilis, ex dictis: Sed sonus est obiectum sensus: Ergo, &c.

2. De ani. *lett. 16.* Sequitur 347. Sonum non esse ipsum motum.

2. 17. Prob. sequi. Metus non est qualitas

sensibilis propriè; sed tantùm est sensible commune, ex dictis: Sed sonus est quid sensibile proprium & per se: Ergo, &c.

Sequitur 348. Sonum non esse in corpore sonante, sed in medio. D. Thomæ.
2. De anē.
lect. 16.

Prob. sequ. Quia solus motus in corporibus se collidentibus subiectatur: Sed sonus non est motus, ut patet: Ergo sonus non subiectatur in illis corporibus, quod etiam experientiâ constat; nam flante vento ab una parte sonus facilis vel difficilis auditur: quia cum sit in aëre medio, iuxta venti impetum sonus una cum aëre vel impellitur, vel repellitur.

Sequitur 349. Motum esse causam soni. In psal. 17.

Prob. sequ. Sonus est qualitas sensibilis ex collisione duorum corporum causa: Sed collisio est motus: Ergo, &c.

Sequitur 350. Eundem sonum numero esse per totum medium continuum per modum unius.

Prob. sequ. Sonus est qualitas sensibilis ex collisione corporum: Sed non est necessarium, ut multiplicetur, cum unum possit esse in medio: Ergo, &c.

Ssequitur 351. Sonum reflexum sive echo audiri per hoc, quod sonus sive aer percussus, & resiliens in suo motu inueniens aliquod corpus solidum &

concauum, quod resistit illi motui veluti directo, reflectitur, & sic iterum auditur.

Prob. sequ. Quia, ex dictis, sonus est in aëre vel medio tanquam in subiecto motus & soni: Sed subiectum motus, si inueniat aliquod corpus obsistens, reflectitur, ut constat experientiâ: Ergo & sonus, quamvis non sit improbabile posse reflecti solas soni species intentionales saltem aliquando.

*De sensu
& sensib.
lett. s. &
lett. vlti.
Opusc. 43.
cap. 3.*

Sequitur 352. Organum visus esse neruos opticos, siue visorios cum pupilla, siue humore cristallino.

Probat. sequ. Quia organum sensus debet esse neruus aliquis, & aliundè debet esse aliquomodo proportionatum medio: Atqui hoc conuenit neruis opticis, ut continuatis cum humore cristallino; nam ratione humoris cristallini, qui est perspicuus, habet proportionem cum medio, hoc est, aëre, & ratione neruorum opticorum continuatur cum cerebro & in illis est una potentia visiva: Ergo, &c.

*2. De ani.
lett. 15.*

Sequitur 353. Medium visus esse diaphanum illuminatum.

Prob. sequ. Medium est, per quod defferuntur species ad sensum: Sed per diaphanum illuminatum defferuntur species ad oculum, ut patet experientiâ; nam si vel corpus opacum intercedat

D.Thomæ Principium. 191

inter visum & obiectum, vel si sint tenebræ in corpore diaphano interiacente, non potest visus percipere species: Ergo, &c.

Sequitur 354. Lucem & colorem prout conueniunt in hoc, quod sint actus diaphani, posse videri; atque adeò esse obiectum visus.

Probat. sequ. ex dictis suprà. Quod absque illa omnino immutatione physica, vel ex parte obiecti, vel ex parte organi per se requisita potest percipi per potentiam visuam est obiectum visus: Sed lux & color hoc habent in quantum sunt actus diaphani, ut patet experientia, &c.

Sequitur 355. Colorem esse per se visibilem.

Prob. sequ. Obiectum, quod potest terminare potentiam sensitivam sub eius ratione formalis est per se sensibilis: Atqui color, ex dictis, est obiectum, quod potest terminare potentiam visuam sub eius ratione formalis: Ergo, &c.

Sequitur 356. Lucem non esse necessariam ad videndum colorem ex parte obiecti, sed tantum ex parte medijs.

Prob. sequ. Lux est necessaria ad videndum, ut dictum est: Sed non est necessaria ex parte obiecti, ut probatur ex dictis, quia obiectum per se visibile non

D.Thom.

2. De ani.

lect. 4.

Ibidens.

2. De ani.

lect. 14.

3. De ani.

lect. 10.

indiget aliquo alio ex parte sui , vt fiat
visible & videatur in actu , quod enim
est per se tale , non fit tale per aliud: Sed ,
ex dictis , color est per se visibilis : Ergo ,
&c. Hinc habes recte definiti colorem
in ratione obiecti visibilis per hoc , quod
fit motius diaphani secundum actum ,
id est , immutatius intentionaliter
perspicui illuminati ; in ratione vero en-
tis definitur ab Aristotele , Extremitas
perspicui in corpore terminato , id est ,
qualitas quodammodo terminans pers-
picuum , quatenus perspicuitas est in cor-
pore opaco , id est , habente aliquam
opacitatem . Habes etiam , quomodo ve-
rus color & lux essentialiter differant ,
quia lux est actus perspicui ut perspi-
cum est , color autem verus non est ,
nisi in corpore mixto & terminato , ut
dictum est.

2. De ani. 1. De sensib. 2. De sensib. Sequitur 357. Lucem esse per se vi-
sibilem .

lett. 14. & sensib. lett. 6. Probat sequi . Actus diaphani , propt
diaphanum , est per se visibilis , cum sit
obiectum visus , ex dictis : Sed lux est
actus diaphani ut sic , ut patet : Ergo ,
&c.

2. De ani. 1. De sensib. 2. De sensib. Sequitur 358. Lucem non esse cor-
pus , sed qualitatem .

1. p. 967. 4. 2. & 3. Probat sequi . Nullum corpus est per
se sensibile , ex dictis supra : Sed , ex iam
dictis , lux est per se sensibilis & visibilis :
Ergo

Ergo lux non est corpus, immo nec forma substantialis propter eandem rationem, sed qualitas, est per se sensibilis.

Sequitur 359. Lucem videri per se ^{2. De anima} ipsam. ^{lett. 14.}

Prob. sequ. Quod est per se visibile & defert necessaria ex parte medij, ut videatur, videtur per se ipsam; hoc enim est videtur per se ipsum, quod est non indigere aliquo alio, ut videatur: Atqui lux est per se visibilis, & ipsa sola est necessaria ex parte medij, ut patet ex dictis: Ergo lux videtur per se ipsam: quare color est quidem visibilis per se ipsam; non tamen videtur per se ipsam, quia ut videatur indiget luce ex parte medij, ut diximus.

Sequitur 360. Lucem esse rationem ^{Ibidem} distinguendi res visas.

Prob. sequ. Quod per se videtur, est quodammodo ratio videndi, & consequenter est ratio distinguendi res visas; quia quod est per se, est ratio ceterorum, quae sunt per aliud: Atqui, ex dictis, lux per se videtur: Ergo, &c.

Sequitur 361. Visionem non fieri ^{3. De anima} per extramissionem, sed per receptionem. ^{lett. 7. &}

Prob. sequ. Actio immanens manet in suo principio, ut patet ex dictis; aliunde vero actiones sensuum fiunt per receptionem specierum: Sed visio est ^{13.} ^{1. p. q. 12.} ^{a. 2. & q.} ^{55. art. 1.} ^{& q. 79.} ^{art. 2.}

3. Contr. actio immanens, cum sit vitalis, & est
gen. c 49. actio cuiusdam sensus nimirum visus:
 Ergo visio manet in potentia visiva, &
 sit per receptionem speciei visibilis.
 Adde, quod spiritus animales, quibus
 mediantibus fit visio non debent ad ipsa
 obiecta transmitti ad accipiendas spe-
 cies: cum enim hæc transmissio specie-
 rum non sit vitalis, ut patet in speculo,
 ad quod transmittuntur species rerum
 inanimatarum, ad illam transmissionem
 non requiruntur spiritus, qui ad solas
 actiones vitales necessarij sunt, cum ut
 diximus, sint instrumenta ipsius animæ.

I.p. q.78. Sequitur 362. Debere dari quatuor
a.4. potentias sensitivas internas realiter à
Quesit. viii. sensibus externis & inter se distinctas.
De anim. Prob. sequ. Tot dantur potentiae rea-
a.13. liter distinctæ, quot sunt necessariae ani-
 mali ad percipienda obiecta diuersa for-
 maliter ex modo immutandi magis vel
 minus materiali, & quæ etiam exigunt
 organa per se diuersa quodad temperiem,
 ut patet ex dictis suprà: Sed quatuor
 potentiae sensitivæ internæ sunt nec-
 cessariae animali: Ergo, &c. Probatur mi-
 nor: Differentia sensibilium propri-
 rum à sensibus externis & ipsæ illorum
 sensationes præsentes magis materiali-
 ter attinguntur, quando percipiuntur
 ut præsentia, quam dum percipiuntur,
 ut quoadammodo abstrahunt à præsen-

tia & absentia, ita ut tam possint percipi dum absunt, ac dum adsunt; illa enim dependentia ab obiecto sensibili praesenti, importat maiorem materialitatem: Ergo pro his duobus percipiendis debent constitui duæ potentiaz sensitiaz internaz, scilicet sensus communis, quæ percipiat differentiam sensibilium priorum, & sensationes sensuum exterorum in praesentia, & phantasia, quæ eadem percipiat in absentia; & ideo sensus communis exigit per se organum valde humidum & facile immutabile, ut de facili possit percipere statim, ubi sensus externi percipiunt. Phantasia vero, cum debeat retinere species illorum, non debet esse ita humida, ut sit magis retentiva. Similiter sunt aliquæ rationes, quæ formaliter non percipiuntur sensibus externis; nec illis duobus internis iam dictis, qui nihil percipiunt, quod ab externis non fuerit prius perceptum. Has rationes vocant insensatas, quia non percipiuntur sensibus praeditis; putare rationes conuenientiaz, disconuenientiaz, quæ adhuc magis eleuatæ sunt suprà materiam; & hæ possunt percipi, vel in praesentia obiecti, vel in absentia, & magis materialiter percipiuntur in praesentia, quam in absentia: Atqui necesse est, ut animal percipiat has rationes ad sui conseruationem;

necessere est enim, ut animal percipiat proprias sensationes externas, & differentiam obiectorum sensibilium propriorum, tūm in præsentia, tūm in absentia; aliter enim non sufficienter fuisset prouisū animali ad quærenda necessaria; nisi enim canis, v.g. cognosceret differentias illas, non meminisset loci, ubi prædam inuenit: similiter necessarium est animali, ut percipiat rationes insensatas, putà ouī necessarium est, quod percipiat lupum ut disconuenientem: idque tūm in præsentia (quod fit per æstimatiuam) tūm in absentia, ut sibi caueat, quod fit per memoriam: Ergo, &c.

1.p. q.77. Sequitur 363. Potentias sensitivæ esse in composito tanquam in subiecto.
a.5.6.8.

Q. de spir. Prob. sequ. Omne accidens materialis est in toto composito materiali tanquam in subiecto, ex dictis suprà: Sed potentiae sensitivæ sunt accidentia materialia, cum sint affixæ organis corporalibus, ut dictum est: Ergo, &c.
a.4.6.11.

Q. vn. de ani. a.12.

Opusc. 3. Opusculum 3. cap. 89.

O. 92.

Ibidem. Ibidem. Sequitur 364. Conuenienter ponit sensum communem in anteriori parte cerebri, imaginatiuam in proxima cellula, æstimatiuam in media, memoriam in occidente.

De verit. Prob. sequ. Quia organum conuenienter ponitur in partibus magis proportionatis ad functiones potentiarum
q.18.47.8.

exercendas: Sed sensus communis cum
debeat iudicare de distinctione obiecto-
rum sensuum externorum, & de ipsis
sensationibus, debet esse valde vicinus
ipsis sensibus externis, & hoc fit per
situationem in anteriore parte ca-
pitis: imaginativa vero, cum debeat re-
tinere species à sensibus externis ad
communem delatas, debet esse vicina
sensui communi: estimativa, quæ ex
speciebus sensatis debet elicere insen-
satas, debet esse vicina imaginationi:
memoria denique, quæ ex eisdem insen-
satis debet retinere species insensatas,
in posteriori parte: Ergo, &c.

Sequitur 365. Sensus communem
non sentire, nisi in præsentia obiecto-
rum.

Ibidem. C.
3. D. a. ans.
lett. 2.

Probat. sequ. Sensus, qui iudicat de
ipsis sensationibus, non sentit, nisi in
præsentia obiectorum, quando scilicet
sunt ipsæ sensationes: Sed sensus com-
munis iudicat de ipsis sensationibus sen-
suum externorum: Ergo non sentit nisi
in præsentia obiectorum.

Sequitur 366. Imaginativam esse con-
seruatiuam specierum sensatarum.

Prob. sequ. Potentia, quæ debet per-
cipere res per sensum acceptas; etiam in
absentia obiectorum, debet esse conser-
uatiua specierum sensatarum; alias non
posset percipere in absentia: Sed ima-

De verità
qu. 15. a. 2.
ad 8.

ginatiua debet percipere res per sensus
perceptas etiam in absentia: Ergo, &c.

2.2. q. 80. Sequitur 367. Accidere frequenter
2.2. & c. somnia.

95.4.6. & Probat. sequ. Quando aliqua poten-
9.154.4.5. tia habet species obiectorum absentiū,
& 9.172. potest illa percipere in absentia: Sed
a. 1. imaginatiua conseruat species obiecto-
3.p. q. 80. rum absentium per sensus externos per-
4.7. ceptorum: Ergo potest illa percipere in
absentia: Quando ergo humoribus com-
mouentibus species obiecta percipit
animali dormiente, fiunt somnia.

3.p. q. 78. Sequitur 368. Imaginationem na-
art. 4. turaliter vnire & copulare species.

& q. 84. Probatur sequ. tum experientiā,
2.6. & 9. tum etiam, quia humores per organum
35. art. 2. imaginationis fluentes excitant species,
De verit. quæst. 8. & eas vniunt, &c.
articul. 5. & 9. & quæst. 19. art. 1.

3.p. q. 78. Sequitur 369. Æstimatiuam percipe-
a. 4. re rationes insensatas in præsentia,
2. De ani. memoriam in absentia.

leit. 13. Prob. sequ. Quia ad hoc ponuntur.

2. De ani. Sequitur 370. Animalia imperfecta
leit. 3. & carere imaginatiua, & memoria: alia verò
6. habere hanc potentiam imperfectam.

3. De ani. Prob. sequ. Eo modo habent has po-
leit. 14. tentias, quo sunt viuentia sensitiuia:
& 16. Atqui sunt viuentia sensitiuia imperfe-
cta: Ergo, &c.

1.p. q. 6.59. Sequitur 371. Debere etiam in ani-

mali constitui appetitum duplitem, art. 4.
scilicet concupisibilem & irascibilem. § 9.78.4.

Prob. sequ. Quia, ut diximus, debent
in animali constitui potentiae necessariae
ad eius conseruationem, & ad operatio-
nes necessarias: Sed sicut potentiae cog- ; De an.
noscitiae sunt necessariae, ita & appeti- led. 14.
tiæ; tam enim necessarium est, quod
animal appetat, quam, quod cognoscat:
Ergo, &c.

Sequitur 372. Appetitum concupis- Ibidem.
cibilem distingui realiter ab irascibili.

Probat. sequ. Potentiae habentes di-
uersum obiectum formaliter, distingun-
tur inter se realiter, ut diximus & fusiūs
probabimus in tertio principio: Atqui
appetitus concupisibilis habet diuer-
sum formaliter obiectum ab obiecto
irascibili: Ergo sunt duæ potentiae rea-
liter distinctæ. Minor patet: Quia bo-
num sensibile, ut sic ac præcisè, & bo-
num sensibile arduum, ut arduum, sunt
obiecta formaliter diuersa: Atqui ob-
iectum concupisibilis est bonum sensi-
bile ut sic; obiectum autem irascibilis
est bonum sensibile arduum; cum enim
animal debeat per appetitum querere
bonum sibi conueniens, ut diximus, ne-
cessarium est, ut quandoque illud querat,
etiam quando arduum est, ut constat
etiam ipsa experientia: Ergo debet in
animali esse duplex hic appetitus; con-

cupiscibilis, quo quærat bonum sensibile præcisè; & irascibilis, quo quærat bonum arduum.

De verit. Sequitur 373: Vtrumque hunc appetitum esse potentiam affixam organo corporeo.

q. 26. a. 3. Prob. sequ. ex dictis. Tales sunt po-

1. p. q. 4. 10. tentiæ, qualis est ipsa anima, cuius sunt

a. 3. c. q. potentia: Atqui anima sensitiva est forma corporis: Ergo & istæ potentia sensitivæ debent esse formæ non substantiales,

22. art. 2. sed accidentales alicuius organi corporei, sicut suprà diximus de sensibus.

ad 3.

Ibidem.

Sequitur 374. Cor esse organum & subiectum huius utriusque appetitus.

Prob. sequ. Cuilibet potentia sensitiva debet assignari organum conueniens & proportionatum, ex dictis suprà: Atqui nullum aliud est in animali conueniens & proportionatum appetitu, nisi cor: Ergo cor est organum & subiectum appetitus. Minor patet: Quia cor solum est illa pars corporis, quæ ob suum calorem intensum potest ferri quodammodo in obiecta per amorem, desiderium, &c.

Iisdem locis. Sequitur 375. Quemlibet horum appetituum habere proprios actus.

Prob. sequ. Quælibet potentia actiua constituitur ad hoc, ut agat, vel operetur: Sed, ex dictis, uterque hic appetitus est potentia actiua, quâ videlicet

animal quærit sibi bonum sensibile conueniens : Ergo quilibet horum appetitivum debet habere proprios actus.

Sequitur 376. Hos actus horum appetituum fieri cum aliqua transmutatione corporali.

*Ibidem, &
De verit.
q. 25. a. 3.*

Prob. sequ. Omnis actus potentiae affixa organo corporeo, præsertim quæ magis recipit, quām agat debet fieri cum aliqua transmutatione corporali : Atqui hæ duæ potentiae appetitiæ sunt affixa organo corporeo, ex dictis, & ex propria ratione potentiae appetitiæ magis patitur; quia per hoc differt potentia apprehensiua ab appetitiua, quod potentia apprehensiua quodammodo trahit res percipiendas ad se, appetitiua verò trahit ad res: Cuius differentiæ ratio est, quia potentia apprehensiua non quærit nisi notitiam rei, vnde cum huiusmodi perceptio fieri possit per solam rei speciem, non quærit rem ipsam secundum suum esse reale: potentia verò appetitiua trahitur ad res, quia quærit ipsas res in seipsis realiter; qui enim appetit rem aliquam, vult frui illâ non tantum quoad speciem & repræsentationem, sed quoad realem bonitatem, quam habet. Addè quod appetitus sensibilis, cum sit in corde, non trahitur ad res, nisi cum immutatione sanguinis & spirituum vitalium in corde existentium : Ergo, &c.

I §.

*2.2. q. 22.
a. 1. & 2.* Sequitur 377. Hos actus appetitus sensitiui rectè vocari passiones.

Probat. sequ. Actus, qui sunt cum magna transmutatione corporali, rectè vocantur passiones; quia tunc agens patitur per huiusmodi transmutationem: Atqui actus appetitus sensitiui sunt cum magna transmutatione corporali, ex dictis: Ergo hi actus rectè vocantur passiones.

Ibidem. Sequitur 378. Hos actus esse motus quosdam & mutationes.

Probat. sequ. Actus, qui sunt cum transmutatione corporali sunt motus quidam & mutationes, ut patet ex terminis: Atqui actus appetitus sensitiui sunt cum transmutatione corporali, ex dictis: Ergo hi actus sunt quidam motus & mutationes.

*2.2. q. 23.
art. 1. &
sequentia
kiss.* Sequitur 379. Hos actus distinguuntur & ex obiectis, siue terminis, & ex accessu vel recessu respectu eiusdem termini.

Explicatur. In motibus duplex potest inueniri distinctio & contrarietas; nam motus specificatur & distinguitur à termino, & præterea à ex accessu, vel recessu respectu eiusdem termini: sic generatio est motus ad esse, corruptio est motus ab esse, dealbatio vero est motus à nigro in album, denigratio est motus ab albo in nigrum. In appetitu igitur sensitiuo,

poteſt attendi diſtinctio ex contrarieta-
te terminorum, ad quos fit motus: ſic di-
ſtinguntur amor & odium : quia amor
 fertur in bonū, odium in malum. Poteſt
 etiam attendi contrarietas & diſtinctio
 respectu eiusdem termini ; nam v.g. bo-
 num arduum in quantum est bonum
 attrahit appetitum per ſpem, & in quan-
 tum est arduum repellit appetitum , &
 efficit , vt refiliat ab eius proſecutione
 per deſperationem.

Probatur ergo ſequela. In motibus in-
uenitur diſtinctio, vel ex terminis, vel
 ex accessu aut recessu respectu eiusdem
 termini : Atqui , vt dictum eſt, paſſiones
 ſunt quidam motus : Ergo in paſſionib-
 us inuenitur diſtinctio, vel ex contra-
 rietate terminorum , vel ex accessu aut
 recessu respectu eiusdem termini.

Sequitur 380. Dari vndeſim paſſio- *Ibidem*
 nes; ſex in concupiſcibili, & quinque in *a.4.*
 appetitu iraſcibili.

Probat. ſequ. Tot debent eſſe actus
 ſive paſſiones, quoſ necessariæ ſunt ani-
 mali ad querendum bonum , & fugien-
 dum malum : Atqui vndeſim ſunt ne-
 cessariæ animali ad proſecutionem boni
& fugam mali : Ergo , &c. Minor pro-
 batur : Nam ſicut in qualibet re debet
 eſſe primò inclinatio in bonum conue-
 niens, deinde proſecutio boni , & quies
 in bono , debet etiam eſſe horror dif-

conueniens fuga ipsius : ita etiam in animali debet esse 1. amor , qui est inclinatio & complacentia in bono , quod si fuerit absens debet esse prosecutio ipsius per desiderium ; si fuerit præsens, debet esse quies in ipso per delectationem: & respectu mali debet esse odium , quod est horror & displicantia mali:fuga respectu mali absentis:& tristitia de malo p̄senti. Si autē sit bonū arduum debet esse necessariō absentis ; nam bonum præsens & adeptum non potest esse arduum : in bonum autem absens arduum dupliciter potest ferri appetitus; primō quidem prosecutio , & sic est spes : 2. recessu ex eo , quod sit nimis arduum , & sic est desperatio. Similiter respectu mali præsentis est ira , quæ habet repellere malum præsens : respectu mali nondum præsentis, difficultis, id est, quod difficultè euitari potest per accessum , est audacia ad vicendam difficultatem ; per recessum , est timor. Vide D. Thom. 1.2.q.23. a.4.

Hinc habes etiam ordinem passionum; nam cum bonum sit prius malo , sicut forma est prior priuatione , passiones circā bonum sunt priores ijs , quæ sunt circā malum; & passio, quæ est circā bonum absolutè, prior est illis , quæ sunt circā bonum , ut absens, vel præsens, & sic amor est prior desiderio & delecta-

tione, sicut & odio ; & odium est prius fugâ, sicut fuga est prior tristitiâ. Passiones etiam saltem aliquæ concupisibilis, sunt priores passionibus irascibilis: nam passio amoris & desiderij prior est passione spei, vel desperationis; quamvis hæ sint priores delectatione. Similiter odium & fuga mali sunt priores irâ, timore & audaciâ : sed tristitia est posterior timore & audaciâ, & aliquandò est prior irâ; quia ex tristitia aliquandò consurgit ira. Omnes autem passiones irascibilis terminantur ad aliquam passionem concupisibilis: nam passiones irascibilis, quæ sunt circâ bonum per accessum terminantur ad delectationem; quæ verò sunt circâ bonum per recessum terminantur ad tristitiam; quæ sunt circâ malum per recessum terminantur ad delectationem; quæ per accessum ad tristitiam.

Sequitur 381. Amorem esse passionem, quâ appetitus sibi complacet in bono abstrahendo à præsentia & absentia.

1.3. q. 25.
a. 2. & q.
26 art. 1.
& 2.

Prob. sequ. Amor est passio circâ bonum distincta à desiderio & delectatione, ex dictis: Atqui non potest esse distincta, nisi per hoc, quod est complacentia in bono, abstrahendo à præsentia & absentia, ut patet ex dictis: Ergo, &c.

1.2. q. 26. Sequitur 382. Amorem rectè diuidi
in amorem amicitiæ, & concupiscentiæ.
a. 4.

Prob. sequ. Complacentia in bono re-
ctè diuiditur in complacentiam amicitiæ
& concupiscentiæ : alia enim est com-
placentia , quâ quis complacet sibi in
amico ; alia, quâ complacet sibi in bono,
quod sibi , vel amico vult : Atqui amor
est complacentia in bono : Ergo amor
rectè diuiditur in amorem amicitiæ &
concupiscentiæ. Hinc etiam habes dif-
ferentiam inter amorem , amicitiam ,
dilectionem, & charitatem ; nam amor
propriè dicit complacentiam actualem
in bono ; amicitia veluti habitualem ,
& mutuam ; dilectio supponit electio-
nem , quæ cum non sit, nisi in appetitu
libero, non omnis amor est dilectio; Cha-
ritas verò addit suprà amorem, in quan-
tum amor ipse facit existimationem bo-
ni tamquam rari.

1.2. q. 27. Sequitur 383. Causam amoris esse
a. 14 bonum.

Probat. sequ. Obiectum actuum, qui
sunt passiones, est causa ipsorum actuū ;
& idcirco dicuntur passiones , quia ob-
iectum veluti trahit ad se potentiam
& causat actum : Sed bonum est obie-
ctum amoris, ex dictis : Ergo bonum est
causa amoris.

1.2. q. 27. Sequitur 384. Cognitionem non esse
a. 2. causam , sed solum conditionem, sine

qua non, ipsius amoris.

Probat. sequ. Quod se habet, ut applicans causam, non est causa; sed est potius conditio: Sed cognitio se habet ut applicans bonum, quod est causa amoris, ex dictis: Ergo cognitio non est causa amoris, sed potius conditio, sine qua non.

Sequitur 385. Similitudinem & conuenientiam per se quidem esse causam amoris, quamvis per accidens possit esse causa odij. 1.2.q.27^{a.3.}

Prob. sequ. Bonum est causa amoris: Sed simile & conueniens est bonum; est enim veluti vnum cum eo, cui est simile & conueniens: Ergo simile & conueniens est causa amoris, sed diuersimodè; nā simile utrinque in actu est causa amicitiae, & simile in potentia, hoc est, quod habet potentiam ad habendam formam simile, est causa amoris concupiscentiae; concupiscimus enim, quæ possumus habere. Per accidens tamen similitudo est causa odij, in quantum est impeditua boni proprij, & sic figulus figulo inuidet, & superbus superbū odit.

Sequitur 386. Unionem esse effectum amoris. 1.2.q.28^{a.1.}

Prob. sequ. Amor est vnio affectuum ad realem, quantum fieri potest, unionem inclinans, ita ut vnio affectuum sit formalis effectus amoris; realis autem

vnio boni concupiti cum amante, sit effectus amoris in genere causæ efficien-
tis: Ratio est, quia, ut diximus, amans
concupiscit sibi vnire amatum realiter;
in amore quidem amicitiæ per conuer-
sationem & mutuam collocutionem ac
communicationem: in amore verò con-
cupiscentiæ, per fruitionem boni amati.

*i. 2. q. 28.
a. 2.* Sequitur 387. Mutuam inhæsionem
esse effectum amoris.

Prob. sequ. Illi mutuò sibi inhærent,
qui & cogitant de se inuicem, ac se pe-
nitiùs cognoscere satagunt, & habent
complacentiam mutuam: Sed, hoc est,
effectus amoris, qui applicat vim appre-
hensiuam ad cogitandum de bono ama-
to, & facit complacentiam in illo: Ergo
mutua inhæsio prouenit ab amore; & ab
amore quidem amicitiæ prouenit inhæ-
sio perfecta; ab amore verò concupis-
centiæ imperfecta, præsertim quandò
bonum amatum non est capax amoris
reciproci.

*i. 2. q. 28.
a. 3.* Sequitur 388. Extasim esse effectum
amoris.

Probat. sequ. Quod facit exire extrà
se, causat extasim; extasis enim nihil
aliud est, quam exitus extrà se: Sed
amor facit exire amantem extrà se, ad
bonum amatum; quatenus, ut dictum
est, amans trahitur ad bonum extrà se;
Ergo amor facit & causat extasim. Ad-

uerteretamen, quod amor non facit formaliter extasim illam, quæ consistit, in eo, quod quis ponatur extrâ modum connaturalem cognoscendi; hanc enim extasim non facit amor, nisi dispositiuè, quatenus ex eo, quod quis amat, appetitus applicat vim apprehensuam ad cogitandum intensè de re amata: vnde fit, quod per intensam illam cogitationem ponitur extrâ modum cognoscendi sibi connaturalem.

Sequitur 389. Quod effectus amoris ^{1.2 q.28.} fint etiam liquefactio, fruitio, languor, ^{a.4. & 5.} feruor, & zelus.

Probat. sequ. Quia per amorem disponitur cor ad hoc, ut bonum amatum quodammodo subintret ipsum cor, quod vult frui illo bono amato realiter, ut dictum est: Atqui ad hoc necessarium est ut cor liquefiat, ad hoc ut bonum amatum penetreret & subintret; ad quam penetrationem sequitur fruitio. Quod si bonum sit absens sequitur quidam impulsus frequens, ita ut cor veluti ebullire ac feruere videatur, ut versus amatum tendat & feratur: ad quod, si pervenire non valeat, sequitur tristitia de absentia boni amati, & haec tristitia vocatur languor.

Aduerte autem, quod in corde materialiter fiunt similes motus; nam per amorem dilatatur cor cum quadam sua-

uitate, ut sanguis, & spiritus vitales egrediantur & remeent, vel cum maiori suauitate, si bonum amatum sit præsens, vel cum minore impetu & languenter, si sit absens, & iterum ebullit sanguis, & feruent spiritus, ut quærant amatum. Quod verò zelus sit etiam effectus amoris intensi patet; quia intensus amor, quærerit expellere omne id, quod sibi repugnat.

*i. 2. q. 28.
a. 1.* Sequitur 390. Obiectum & causam odij esse malum.

Probatur sequ. Dissonantia appetitus ad id, quod apprehenditur ut repugnans & nocium, est odium: Sed ad malum ut potè disconueniens est dissonantia appetitus, ut patet ex dictis: Ergo malum est obiectum & causa odij.

*i. 2. q. 29.
a. 2.* Sequitur 391. Amorem esse aliquo modo causam odij.

Prob. sequ. Causa, cur aliquid sit repugnans & nocium est; quia est impeditiuum vel corruptiuum conuenientis: Sed amor est respectu conuenientis, ex dictis: Ergo amor est causa, cur aliquid habeatur, ut disconueniens. Explicatur: Idcirco odio habemus aliquid, quia illud impedit aut tollit bonum quod amamus: Sed hoc est amorem esse aliquo modo causam odij, idcirco enim odio habemus malum, quia contrarium est bono, quod amamus: Ergo, &c.

Sequitur 392. Odium non posse esse 1.2. q. 29.
fortius amore; quamvis quandoque ma- 4. 3.
gis sentiatur.

Probat. sequ. Nullus effectus potest
esse perfectior & fortior suâ causâ: Sed,
ex dictis, odium est effectus amoris:
Ergo odium non potest esse fortius amo-
re. Quòd verò magis sentiatur patet;
quia quod magis immutat, magis senti-
tur: odium magis immutat; quia dif-
conueniens magis immutat, quām con-
ueniens.

Sequitur 393. Neminem per se seip- 1.2. q. 29.
sum odiſſe, benè tamen per; accidens. 4. 4.

Probat. sequ. Vnumquodque per se
naturaliter appetit sibi conueniens:
Atqui hoc est amare seipsum; quia ama-
re est velle bonum, quod nihil aliud est,
quām sibi conueniens: Ergo vnuinquod-
que se naturaliter amat; atque adeò per
se. Per accidens tamen potest seipsum
odiſſe: 1. Quia amat tanquam sibi con-
ueniens, quod re vera est disconueniens.
2. Quia amat se secundū partē cor-
poralem & sensitivam, quod est id, quod
minus est in ipso.

Sequitur 394. Nullum posse odiſſe 1.2. q. 29.
veritatē in communi; benè autem in 4. 5.
particulari.

Proba. sequ. Bonum in communi est
ens & verum in communi: Sed nullus
potest odiſſe bonum in communi: Ergo,

212 *Primum Doctrinæ*

nullus potest odire ens & verum in
communi. In particulari vero potest,
1. Quia potest velle non esse verum,
quod est verum: 2. Quia veritas aliqua
potest esse secundum existimationem
impeditiva boni, quod amatur: 3. Quia
potest quis velle, quod alij non cognos-
cant veritatem.

1.2. q. 29. a. 6. Sequitur 395. Odium appetitus sen-
sitiui non posse ferri in obiectum vni-
uersale, quamuis possit ferri ob ratio-
nem quamdam, quæ est vniuersalis.

Probatur sequ. Obiectum odij tale
est, qualis est cognitio, ad quam seque-
tur odium: Sed cognitio ad quam se-
quitur odium appetitus non potest ferri
in obiectum vniuersale, quia cognitio
sensitiua non fertur in obiectum vni-
uersale, ut patet ex dictis, cum hoc sit
proprium intellectus: potest tamen co-
gnitio sensitiua ferri in obiectum, ob-
rationem, quæ re verâ est vniuersalis, si-
c ut visus fertur in obiectum particulare
propter rationem coloris, quæ est vni-
uersalis; ita tamen, ut vniuersalitas
non cognoscatur ab ipso sensu, sed so-
lùm ab intellectu: Ergo, &c.

1.2. q. 30. a. 1. Sequitur 396. Desiderium boni sensi-
bilis propriè vocari concupiscentiam.

Probat sequ. Concupiscere est cum
alio cupere: Sed in desiderio boni sensi-
bilis & delectabilis secundum sensum

anima cum corpore cupit bonum sensibile; in desiderio autem boni spiritu-
lis sola anima videtur cupere: Ergo, &c.

Sequitur 397. Concupiscentiam 1.2. q.30.
esse passionem distinctam ab omni- 4.2.
bus alijs.

Prob. sequ. Obiectum, quod diuer-
simodè ab alijs obiectis mouet appeti-
tum, facit passionem distinctam ab alijs
passionibus; quia, ut diximus, hæ pas-
siones diuersificantur ex vario modo,
quo obiectum mouet appetitum: Atqui
bonum delectabile secundum sensum,
dùm est absens, diuersimodè mouet ap-
petitum, quam bonum ut sic, vel bonum
præsens; bonum enim ut sic mouet ad
simplicem complacentiam; bonum præ-
sens ad delectationem; bonum vero
absens mouet ad sui inquisitionem, ut
patet etiam ex dictis: Ergo bonum ab-
sens facit passionem distinctam ab om-
nibus aliis. Hæc autem, ut diximus, vo-
catur concupiscentia.

Sequitur 398. Dari concupiscentias 1.2. q.30.
naturales, & concupiscentias non na- 4.2. 3.
turales.

Explicatur 1. Concupiscentia natu- *Ab Ari-*
ralis vocatur cupiditas boni sensibilis, *stozele 3.*
quod omne animal inquantum animal *ath. c.11.*
appetit; quale bonum est cibus, potus,
&c. Concupiscentia non naturalis vo-
catur cupiditas boni sensibilis, quod

appetit homo; non quidem ut animal est, sed quatenus etiam per sensum querit aliquod bonum sensibile exco-
gitatum per rationem, ut sunt diuitiae, varia condimentorum genera & huius-
modi.

Ex his ergo patet sequela: Quia ho-
mo cupid nedum cibum, potum, & alia,
quæ omne animal cupid; sed præterea
cupit diuitias, condimenta, &c. Hoc verò
oritur ex eo, quod etiam aliquis sensus
hominis aliquid participat de ratione,
sicut & appetitus in homine aliquid par-
ticipat de libertate, de quo nos aliâs.

1.2.9.30. *a.4.* Sequitur 399. Concupiscentiam na-
turalem esse finitam, non naturalem esse
infinitam.

Prob. sequ. Natura semper tendit ad
aliquid certum & finitum; Ratio verò
procedit in infinitum aliquo modo: Sed
concupiscentia naturalis tendit in bo-
num iuxta naturam, non naturaliter ten-
dit in bonum iuxta rationem, ut dixi-
mus: Ergo concupiscentia naturalis est
finita, non naturalis infinita; & sic vi-
demus, quod animalia non nisi finitum
cibum & potum cupiunt: homo vero
cupit infinitas diuitias.

1.2.9.31. *a.1.* Sequitur 400. Delectationem esse pa-
sionem.

Probat. sequ. Motus appetitus in bo-
num sensibile est passio, ex dictis: Atqui

delectatio est motus appetitus in bonum sensibile : Ergo est passio. Minor probatur: Quia quamuis delectatio sit quies in bono, quatenus anima cessat à motu executionis, quo ferebatur ad adipiscendum bonum ; nihilominus eadem delectatio est motus , quatenus appetitus immutatur ab appetibili.

Sequitur 401. Delectationem esse *Ibidem.* passionem appetitus concupisibilis circa bonum præsens.

Probat. sequ. Delectatio est passio distincta à desiderio, siue concupiscentia, & amore, & aliis : & quidem à passionibus irascibilis differt ; quia non est circa bonum arduum : ab amore autem & concupiscentia ; quia est circa bonum præsens.

Sequitur 402. Delectationem, ut est *1.2. q.31.* quid commune ad delectationem appetitus & voluntatis, non esse in tempore per se, sed tantum ratione boni, de quo est. *4.2.*

Prob. sequ. Quod est per se in tempore, est quid successuum, vel annexum successuō : Atqui delectatio, quatenus est quid commune ad delectationem appetitus & voluntatis per se non est quid successuum ; quia potius est terminus motus executionis , ut diximus : nec ratione boni , quod est obiectum delectationis ; quia hoc bonum potest

esse omnino intramutabile, ut patet
deiis, qui in Deo delectantur: Ergo, &c.

*1.2 qu. 31.
4.3.* Sequitur 403. Delectationem differ-
re à gaudio.

Explicatur: Delectatio potest sumi
dupliciter: 1. genericè, prout est quid
commune ad quietem in bono adepto,
sive sit quies rationis & voluntatis, sive
sit quies appetitus sensitui; secundò
potest sumi, prout est quies in bono sen-
sibili præcisè ut est appetitus. Primò
modo delectatio distinguitur à gaudio,
sicut genus à specie: secundo modo di-
stinguitur sicut una species ab alia sub
eodem genere.

Prob. sequ. Quod est cum ratione &
voluntate rationali distinguitur ab eo,
quod est tantum cum appetitu sensitivo:
Sed delectatio, ut est quies in bono
sensibili iam adepto præcisè, est tantum
cum appetitu sensitivo; gaudium vero
est cum ratione: Ergo, &c. Nota, quod
possimus gaudere etiam de bono sensi-
bili; quia possimus etiam per rationem
valde delectari de illo: Sed bruta non
possunt, nisi delectari, non autem gau-
dere, si propriè sumatur gaudium, bene
tamen si sumatur impropriè; prout
bonum præsens apprehenditur per
sensem internum. Hinc habes dele-
ctionem partis intellectuæ esse gau-
dium.

Sequitur

Sequitur 404. Delectationem esse 1.2. q.31.
posse etiam de ipsa operatione sensus,^{a.4.}
vel intellectus, vel etiam appetitus.

Probat. sequ. Bonum omne coniunctum & possessum, est id, de quo potest esse delectatio: Sed intellectio, volitio, sensatio, appetitio sunt bonum aliquod coniunctum; quia sunt actiones immanentes: Ergo de illis potest etiam esse delectatio.

Sequitur 405. Delectationes spiri- 1.2. q.32.
tuales esse maiores sensibilibus. ^{a.5.}

Prob. sequ. Eò delectatio est maior, quod bonum possessum est maius, & confunctio intimior, & id, cui coniungitur, est nobilis: Atqui in delectationibus spiritualibus bonum possessum est maius; quia si sit de operatione, operatio spiritualis est maius bonum, quam sensuia, & similiter bonum spirituale est maius, quam sensibile. Coniunctio etiam est intimior, quia intellectus percipit essentiam rei, sensus percipit tantum accidentia, coniunctioni boni sensibili adiungitur motus, non autem coniunctioni boni spiritualis; vndè delectatio sensibilis non est tota simul, benè autem spiritualis: denique bonum sensibile est corruptibile, non autem bonum spirituale.

Sequitur 406. Delectationes sensibiles
quoad nos esse vehementiores. ^{1.2. q.32.}
^{a.5.}

Prob. sequ. Quia sensibilia sunt magis nota: quia passiones sunt cum transmutatione corporali, quæ magis percipitur: & quia delectationes sensibiles, cum habeant tristitias contrarias, magis sentiuntur, quam spirituales, quæ non habent tristitias contrarias.

*1. 2. q. 31.
a. 6.* Sequitur 407. Delectationes tactus esse maiores in ratione delectationis sensibilis, quam delectationes aliorum sensuum.

Prob. sequ. Delectatio propter duo diligitur; propter cognitionem & propter utilitatem: propter cognitionem, sicut delectamur visione; quia affert cognitionem: propter utilitatem, sicut delectamur ijs, quæ nobis utilia sunt, ut cibo, &c. Sed delectatio, quæ est propter utilitatem est maior, quam illa, quæ est propter cognitionem; quia, quæ est propter utilitatem, est conseruativa naturæ animalis: Cum ergo delectationes tactus sint & aliquo modo propter cognitionem, & simpliciter propter utilitatem, istæ simpliciter sunt maiores.

*1. 2. q. 31.
a. 7.* Sequitur 408. Dari delectationes naturales, & non naturales.

Explicatur: Delectatio dicitur naturalis; quia est conueniens naturæ; natura autem in homine duplex est, spiritualis, scilicet anima, & corporea: secundum animam delectatio in contemplatione

veritatis & bono virtutis est naturalis: secundū corpus delectatio de conseruatione indiuidui vel speciei est naturalis: sed quia quandoque contingit inclinationes naturæ corrumpi in aliquo indiuiduo siue ex parte animæ propter malam consuetudinem & habitus iam contractos , siue ex mala humoris cōplexione , siue ex ægritudine ; indè fit, quod illud indiuiduū delectatur in rebus, quæ non sunt naturales, imò sunt contrā naturam, id est, contrā inclinationem naturæ specificæ : hoc pacto febricitantes non delectantur dulcibus , & aliqui delectantur comeditione terræ, carbonum, &c. ob malam complexionum & alij comeditione carnium humanarum, coitu bestiarum , vel masculorum: & hæ delectationes vocantur innaturales. Ex his patet sequela.

Sequitur 409. Delectationes ali- 1.2. q.346
quando esse contrarias, non ratione sui ,
sed ratione boni, de quo est delectatio. a. 8.

Probat. sequ. Quia licet in bono virtutis numquam sit contrarietas, eò quod virtus virtuti non est contraria; bonum tamen corporis potest esse alterius boni impeditium, & sic contrarium. Aduerte autem , quod diuersitas & contrarietas delectationum non solum est materialis; sed etiam aliquando formalis , quando bona illa habent diuersum modum de-

lectabilitatis, putà delectabilitas diuitiarum & delectabilitas ciborum, &c.

T. 2. q. 32. ar. 1. Sequitur 410. Operationem esse causam delectationis.

Prob. sequ. Adeptio boni cognita est causa delectationis, ex dictis: Sed hæc adeptio boni & cognitio est aliqua operatio: Ergo operatio est causa delectationis: Sed quia aliquando operatio est laboriosa, idcirco etiam cessatio ab aliqua operatione causat delectationem; verum etiam tunc est ibi aliqua operatio, ut patet in ludo, vel saltem est ibi cognitio boni.

T. 2. q. 32. ar. 2. Sequitur 411. Motum etiam posse causare delectationem.

Probatur sequ. Tria sunt de ratione delectationis, bonum delectans, eius consecutio, & cognitio huius consecutionis: Atqui ex his tribus fit, quod motus causet delectationem: Ergo, &c. Minor probatur: Et quidem ex parte boni; quia bonum idem est ac conueniens alicui: Sed fieri potest, ut quod est modò conueniens processu temporis fiat disconueniens, ut calefieri est conueniens hieme & disconueniens estate: Requiritur ergo motus & mutatio ex parte boni; quia natura nostra est transmutabilis. Ex parte consecutionis etiā; quia fieri potest, ut consecutio boni continua sit disconueniens, ut patet in eo,

qui per longum tempus calefieret. Denique ex parte cognitionis; quia quandoque neque possumus habere totum bonum nisi per motum, neque possumus cognoscere nisi per motum, quod illud habeamus totum, & sic in comprehensione & alijs motus est causa delectationis. Sed in bono intransmutabili, in cuius possessione non potest esse excessus, & quod potest cognosci ut habitum totum simul, non potest esse motus causa delectationis.

Sequitur 412. Spem & memoriam esse quandoque causam delectationis.

1.2. q.32.
ar.3.

Probatur sequela. Consecutio boni est causa delectationis: Sed spes & memoria est aliqua consecutio boni: Ergo, &c. Minor probatur: Quia licet maxima delectatio consequatur in reali consecutione boni; spes tamen aliquo modo reddit bonum praesens, sicut & memoria.

Sequitur 413. Tristitiam per acci-
dens esse posse causam delectationis.

1.2. q.32.
ar. 4.

Probatur sequela. Quod facit bonum aliquomodo praesens causat delectationem: Sed tristitia facit bonum aliquo modo praesens; quando enim quis tristatur de amissione boni; meminit illius boni, & sic bonum illud fit illi praesens secundum apprehensionem. Et similiter quando aliquis meminit se eu-

fuisse tristia , delectatur : sicut etiam tristatur , quando meminit se amisisse delectabilia.

S. 2. q. 32. 414. Sequitur 414. Operationes aliorum posse esse causam delectationis.

q. 3. Probatur sequela. Quod causat bonum adeptum , vel dat cognitionem boni tanquam adepti , vel habetur ut bonum proprium , potest esse causa delectationis , ut patet ex dictis : Atqui operationes aliorum possunt nobis esse causa boni aut adeptionis eius , vel etiam cognitionis boni tamquam adepti , vel haberi ut bonum proprium : Ergo &c. Min. probatur : Quia quando aliqui operando nobis bona faciunt , operationes illorum sunt nobis causa boni : similiter quando aliqui per operationes suas , putâ laudem , admirationem , imò & adulationem testantur bonum aliquod esse in nobis , efficiunt ut cognoscamus bonum aliquod esse in nobis : denique quando aliquem diligimus , estimamus bona illius tamquam propria , & sic de operationibus eius tamquam de bono proprio delectamur.

S. 2. q. 32. 415. 6. Sequitur 415. Benefacere alteri esse causam delectationis per se ; punire autem , increpare , aut vindicare per accidens.

Probatur sequela. Bonum est causa delectationis quando est habitum : At-

qui benefacere alteri est bonum, vel quia alterum tamquam nos ipsos ob amorem æstimamus, vel quia benefaciendo bonum speramus, vel quia benefacere indicat plenitudinem boni, habitum beneficiandi, & amorem. Quod verò punire per accidens causet delectationem, patet, quia punire per accidens causat bonum alterius, vel quia hoc indicat potentiam, auctoritatem, &c. ita & irasci & vincere &c. possunt esse causa delectationis.

Sequitur 416. Similitudinem esse 1.1. q.32.
per se causam delectationis, licet per ac- 4.7.
cidens sit causa tristitiae.

Probatur sequela. Quod est causa amoris, potest esse etiam causa delectationis, quia utrumque est bonum: sed, ex dictis suprà, similitudo per se est causa amoris, & per accidens est causa odij:
Ergo &c.

Sequitur 417. Admiracionem esse 1.2. q.32.
causam delectationis. a.8.

Probatur sequela. Desiderium & spes boni adipiscendi sunt causa delectationis, ex dictis suprà: Sed admiratio habet adiunctum desiderium & spē cognoscendi causam ignotam, cuius effectus admirationem facit: Ergo &c.

Sequitur 418. Dilatacionem esse effec- 1.1.2. q.33.
tum delectationis. a.1.

Probatur sequela. Amplificatio siue

augmentum perfectionis metaphoricè dicitur dilatatio ; quia sicut corpora dilatantur recipiendo aliquo modo maiorem quantitatem molis , quo sunt capacia recipiendi aliquid amplius : ita etiam per delectationem animal recipit bonum sibi conueniens , quod est veluti quantitas virtutis , cum sit eius perfectio , & sit capax recipiendi ulterius bonum.

3.2.9.33. *Sequitur* 419. Delectationem causa-
re sui sitim vel desiderium.
¶r. 2.

Probatur sequela. Delectatio vel est in actu , vel in memoria : Sed utroque modo aliquatenus causat sui sitim vel desiderium : Ergo , &c. Minor probatur. Sitis vel desiderium potest sumi propriè vel impropriè. Delectatio in memoria causat sitim & desiderium propriè , quia qui meminuit delectationis præteritæ , cupit etiam iterum percipere hanc delectationem , si sit in eadem dispositione. Delectatio vero in actu etiam causat sitim vel desiderium propriè , quando possessio boni non habetur tota simul ; & sic in bonis quæ successiue possidentur , delectatio in parte boni possessi causat desiderium possidendi aliam partem : in bonis autem quæ non successiue , sed tota simul possidentur , delectatio causat sitim & desiderium impropriè , id est , intensionem

affectus sine fastidio , quando possidens bonum non lasatur possessione ; & hoc contingit , quando continuatio possessionis non facit superexcedentiam naturalis habitudinis , id est , non tollit conuenientiam boni possessi cum possidente : nam quando tollit hanc conuenientiam tunc fit fastidium , vt patet in comedente , qui quando satur est , fastidit cibos ; hoc autem non contingit in bonis spiritualibus , nisi per accidens , ratione actionis corporalis annexæ .

Sequitur 420. Delectationes corporales impedire usum rationis , non autem spirituales , saltem semper .

1.2. q.33.
a.3.

Probat. sequ. Quando anima intensius operatur per unam potentiam , non potest ita intense operari per aliam , vt diximus , præsertim circa obiecta contraria , & quæ sunt cum transmutatione corporali : Sed in delectationibus corporeis anima intensius operatur per sensus , præsertim per imaginationem & appetitum ; & frequenter bona illa , circa quæ operatur & delectatur , sunt contraria rationi : vt plurimum enim bona sensibilia sunt contraria rationi , & in hujusmodi delectationibus ut potè passionibus inuenitur transmutatio corporalis . Et hæc omnia patent , ex dictis : Ergo delectationes corporales impediunt usum rationis : spirituales autem non semper ,

nisi quando sunt vehementissimæ, ut patet in ijs, qui Diuino amore raptum patiuntur.

1.2. q.33. a.5. Sequitur 421. Delectationem perficere operationem.

Probat. sequ. Bonum superueniens bono, quodammodo illud perficit: Sed delectatio est bonum superueniens operationi, quæ est etiam bonum, cum sit actus: Ergo delectatio perficit operationem. Præterea, quia delectatio in operatione facit ut agens agat attentiùs & perfectiùs.

1.2. q.34. a.5. Sequitur 422. Dolorem vel tristitiam esse propriè passionem.

Prob. sequ. Motus appetitus sensitivus circà malum præsens est propriè passio, ut constat ex dictis suprà, eò vel maximè, quod, quæ molestasunt, passionem sive tolerantiam efficiunt: Sed dolor est motus appetitus sensitivui circà malum præsens: Ergo, &c.

1.2. q.35. a.2. Sequitur 423. Dolorem distinguere tristitia, sicut delectationem à gaudio.

Probat. sequ. Quia sicut gaudium est delectatio de bono præsente per rationem, vel sensum internum apprehenso; ita tristitia est dolor de malo præsente per rationem vel per sensum externum apprehenso: & sicut delectatio strictè est de bono præsente per sensum externum apprehenso; ita dolor est de malo præ-

sente per sensum externum, maximè per tactum, apprehenso.

Sequitur 424. Tristitiam esse contrariam delectationi.

1.2. q.35.
47.3.

Probat. sequ. Actus, qui sunt circā obiecta contraria, sunt contrarij: Atque tristitia & delectatio sunt actus circā obiecta contraria, ut patet ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 425. Omnem tristitiam omni dolori aliquo modo esse contrariam; quamvis aliquando possit fieri, quod sint motus disparati secundūm proprias rationes, vel etiam aliquo modo conuenientes.

1.2. q.35.
4.4.

Probat. sequ. Quia omnis tristitia est horror mali, omnis delectatio est acceptatio boni: Hæc autem sunt contraria; sicut etiam quando de uno & eodem obiecto est tristitia & delectatio, putat quando unus tristatur de morte hominis, & alter gaudet: Sed quando obiecta sunt disparata, putat mors amici, & contemplatio veritatis, tunc etiam tristitia & delectatio sunt motus disparati. Quod si quis v. g. tristetur de aliquo malo & gaudeat de bono opposito, tunc huiusmodi tristitia & delectatio habent quamdam conuenientiam, ut patet.

Sequitur 426. Per se loquendo appetitum delectationis fortiorē esse, quam fugam tristitiae; quamvis per ac-

1.2. q.35.
47.6.

Prob. sequ. Per se loquendo bonum est fortius malo, tūm quia bonum per se est obiectum appetitus; malum verò per accidens in quantum est priuatio boni; tūm quia, cum bonum sit conueniens, & malum disconueniens, potest dari bonum omnino conueniens, non potest dari malum omnino disconueniens, eò quòd, ut suprà diximus, non potest dari summum malum: Sed delectatio per se respicit bonum, tristitia malum: Ergo appetitus delectationis per se fortior est, quam fuga mali. Per accidens tamen contingit oppositum, 1. ratione apprehensionis; quia amor est causa delectationis, & amor magis sentitur in absentia rei amatæ propter tristitiam adiunctam, & sic per accidens ratione amoris tristitia fortior est. 2. Quia contingit aliquandò tristitiam esse de malo, quod est priuatio boni magis amati; & sic fortior est tristitia ob bonum illud magis amatum, quam sit delectatio de alio bono minus amato. 3. Quia tristitia ut plurimum excludit omnem delectationem, & sic magis fugitur, quam appetatur vna aliqua delectatio.

*1. 2. q. 35.
art. 7.* Sequitur 427. Dolorem interiorem per se maiorem esse, quam exteriorem; quamvis per accidens contingat oppositum.

Probat. sequ. Quando causa per se maior est & magis applicatur, etiam per se effectus maior est, ut patet: Sed causa per se doloris interioris est malum repugnans ipsi appetitui per se; causa vero doloris exterioris est malum repugnans ipsi appetitui non per se, sed ratione corporis, cui infligitur dolor; & malum repugnans appetitui per se applicatur per sensum internum, vel per rationem, quæ fortiùs & altius applicant; malum vero repugnans appetitui ratione corporis applicatur per sensum externum, qui minùs applicat: Ergo dolor interior per se maior est quam exterior. Per accidens tamen est minor; quia quicquid repugnat corpori repugnat appetitui, & quicquid apprehenditur sensu externo, apprehenditur etiam interno, quamvis non è contraria.

Sequitur 4:8. Rectè enumerari quatuor species tristitiae, impropriè tamen. 1.2. q.35.
a. 8.

Prob. sequ. Quia, ut supra diximus, genus continet in potentia differentias, quæ quodammodo illi superadduntur; unde quoties aliquid superadditur alicui communi, solet vocari species impropriè: Atqui ita fit in additione quatuor specierum tristitiae, quæ sunt misericordia, quæ est tristitia de malo alieno, quatenus aestimatur proprium: inuidia, quæ est tristitia de bono alieno, sub qua

continetur zelus & nemesis, hoc est, tristitia de bono alterius, quatenus est indignus illo: Anxietas siue angustia, quæ est tristitia tanta, ut fugam mali impedit veluti ob stuporem: Accidia, quæ est anxietas, etiam membra exteriora impediens à fuga.

1.2.q.36. *429.* Bonum amissum & malum coniunctum esse causam tristitiae, sed magis malum coniunctum.

Probat. sequi. Omne malum præsens est causa & obiectum tristitiae: Sed bonum amissum est etiam malum: Ergo bonum amissum est causa tristitiae. Quia ramen malum coniunctum apprehenditur per modum cuiusdam positiui, eò quod priuatio apprehenditur ut ens; inde fit, quod malum coniunctum, licet de facto sit priuatio, est magis causa doloris & tristitiae.

1.2. q.36. *430.* Concupiscentiam esse causam tristitiae.

Proba. sequi. Quod magis amamus & concupiscimus bonum, eò magis tristamur de retardatione vel subtractione illius: Sed hoc est concupiscentiam esse causam tristitiae: Ergo, &c.

1.2. q.36. *431.* Appetitum unitatis esse causam tristitiae.

Probat. sequi. Concupiscentia boni est causa tristitiae, ex dictis: Sed appetitus unitatis est concupiscentia boni; quia

bonum, vnum, & ens idem sunt, & cui-
libet rei vnitas bonum est: Ergo, &c.

Sequitur 432. Potestatem maiorem 1.2. q.36.
inflictuam mali esse causam tristitiae. a.4.

Probat. sequ. Quod est causa mali
ut præsentis, est causa tristitiae, ut patet
ex dictis: Sed potestas maior, cui relisti,
non potest est causa mali ut præsentis:
Ergo, &c.

Sequitur 433. Dolorem vel tristitiam 1.2. q.37.
impedire disciplinam, siue ne homo ad-
discat. a.2.

Probat. sequ. Quia anima intenta
valde vni operationi, non potest valde
alijs intendere, ut suprà ostendimus: Sed
in dolore siue tristitia anima est valde
intenta ad repellendum malum præsens:
Ergo non potest intendere rebus addis-
cendis, imò nec considerandis, si dolor
sit valde intensus.

Sequitur 434. Aggrauationem animi 1.2. q.37.
esse effectum tristitiae. a.2.

Prob. sequ. Aggrauatio animi meta-
phoricè dicitur ex eo, quod sicut res ali-
qua grauitate deprimitur, siue compri-
mitur; ita animus malo præsenti tan-
quam pondere impeditur, ne possit ope-
rari: Atqui ita in tristitia accidit, ut pa-
tet ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 435. Tristitiam impedire 1.2. q.37.
aliquam operationem, & augere aliam. a.3.

Probat. sequ. Tristitia, quæ est cum

spē euadendi malum præfens aliquando non absorbet totam animam ; sed facit , ut fortius anima conetur ad repellendum malum : Sed in hoc casu tristitia impedit quidem aliquam operationem , putat impedit , ne homo addiscat , ut ostendimus ; non tamen impedit , imo auget actionem , quā malum repellitur : Ergo , &c.

*1.2. q. 37.
a. 4.* Sequitur 436. Tristitiam inter omnes passiones esse maximè læsiuam corporis.

Probat. sequ. Vbi est transmutatio corporalis potest esse læsio corporis ; sed quando talis transmutatio corporalis repugnat motioni vitali sanguinis & spirituum , tunc maximè fit læsio corporis viuentis , ut patet : Atqui tristitia inter omnes passiones habet maximè transmutationem corporalem repugnantem motioni vitali ; quia habet transmutationē sibi proportionatā : vnde sicut per tristitiam aggrauatur & comprimitur anima ; ita per eandem comprimitur cor & impeditur sanguis & spiritus vitalis , ne moueatur à corde in membra : & si moueatur , facit ut moueatur languide : Ergo , &c..

*1.2. q. 38.
a. 1.* Sequitur 437. Tristitiam mitigari vel tolli per delectationem.

Proba. sequ. Vnum contrarium mitigatur vel tollitur per contrarium : Sed

tristitia est contraria delectationi, ex dictis : Ergo, &c.

Sequitur 438. Tristitiam mitigari per fletum. 1.2. q.38.
a.2.

Prob. sequ. Ex dictis, omnis delectatio mitigat tristitiam : Sed fletus & gemitus causant delectationem aliquam ; quia est conueniens tristi : Ergo delectatio, quæ fit ex fletu mitigat tristitiam.

Sequitur 439. Tristitiam mitigari per compassionem amicorum. 1.2. q.38.
a.3.

Probat. sequ. Omnis delectatio mitigat tristitiam : Sed compassio amicorum facit delectationem ; quia est signum amoris, quem habent ad nos amici : amari autem causat delectationem : Ergo, &c.

Sequitur 440. Tristitiam mitigari per contemplationem veritatis. 1.2. q.38.
a.4.

Probat. sequ. Omne, quod causat delectationem, mitigat tristitiam, ex dictis : Sed contemplatio veritatis causat delectationem, ut etiam diximus : Ergo, &c.

Sequitur 441. Tristitiam mitigari per somnum, balnea, &c. 1.2. q.38.
a.5.

Probat. sequ. Quia ista & causant delectationem & reficiunt corpus, sanguinem, & spiritus vitales.

Sequitur 442. Spem esse passionem animæ à cupiditate & alijs passionibus distinctam. 1.2. q.40.
a.1.

Probat. sequ. Passio de bono futuro,

arduo ac possibili distinguitur ab alijs , quæ non habent idem obiectum ; quia ut dicemus in tertio principio, motus & actus specificantur ab obiecto : Sed spes est passio de bono futuro, arduo & possibili , ut patet ex dictis suprà: Ergo, &c.

3. 2. q. 40. *a. 2.* Sequitur 443. Spem esse in parte appetitiua quatenus dirigitur ab apprehensiuia.

Prob. sequ. Extensio animæ ad bonum est in parte appetitiua , ad quam pertinet se ad bonum extendere, sicut ad apprehensiuam ad se trahere bonum: Sed spes est quædam extensio animæ ad bonum, ut patet ex dictis : Ergo , &c.

3. 2. q. 40. *a. 3.* Sequitur 444. Spem esse in brutis. Probat. sequ. Passio appetitus sensitivi est in brutis : Sed spes est passio appetitus sensitivi : Ergo Aduerte autem, quod licet bruta non apprehendant futurum ; possunt tamen cognoscere aliquid præsens , ex cuius apprehensione per instinctum superioris agentis possunt ferri in bonum futurum.

3. 2. q. 40. *a. 4.* Sequitur 445. Spei contrariari desperationem.

Prob. sequ. Accessus & recessus respectu eiusdem termini sibi inuicem contrariantur : Atqui spes est accessus ad bonum arduum, desperatio est recessus, ut patet ex dictis : Ergo, &c.

3. 2. q. 40. *a. 5.* Sequitur 446. Experientiam esse causam spei.

Probat. sequ. Quod facit bonum arduum esse possibile, & existimari ut possibile, est causa spei, vt patet ex dictis: Sed experientia facit ut bonum arduum sit possibile; quia per experientiam homo acquirit facilitatem faciendi aliquid: experientia etiam facit ut bonum arduum cognoscatur ut possibile: & quamvis experientia etiam quandoque faciat ut homo existimet aliquid impossibile; quia tamen semper ipsa experientia dat homini facilitatem, idcirco experientia magis dicitur causa spei.

Sequitur 447. In iuuenibus & ebrijs 1.2. q.40.
abundare spem. a.6.

Prob. sequ. Quod facit ut bonum arduum futurum sit possibile facit abundare spem: Sed in iuuenibus sunt aliqua, quæ faciunt bonum arduum futurum esse possibile, aut saltem apprehendi ut possibile; quia iuuenes, cum parum habeant de præterito, existimant se habere multum de futuro, & sic posse consequi bonum: & quia multum caloris habent sunt animosi, sicut & ebrij quia habent cor plenum spiritibus: & quia non habent experientiam, existimant sibi aliquid esse possibile: Ergo, &c.

Sequitur 448. Spem aliquando esse 1.2. q.40.
causam amoris. a.7.

Proba. sequ. Amor est inquisitio eius, quod est bonum etiam utile: Sed spes

est causa inquirendi illud, quod est utile
ad bonum speratum consequendum: Er-
go, &c.

*1. 2. q. 40.
a. 8.* Sequitur 449. Spem per se adiuua-
re operationem.

Probatur sequi. Tùm quia spes causat
delectationem, quæ adiuuat operatio-
nem, ex dictis: tùm quia bonum ar-
duum possibile excitat attentionem ani-
mæ ad operationem, ut patet.

*1. 2. q. 41.
a. 1. Q. 2.* Sequitur 450. Timorem esse passio-
nem.

Prob. sequi. Motus appetitus sensitivus
cum transmutatione corporis existens
præsertim cum nocumento est pro-
priè passio: Sed timor est motus appe-
titus sensitivus circa malum difficile vi-
tandum cum transmutatione corporali
& nocumento; constat enim ex dictis,
timorem, cum sit mali sensibilis futuri
fuga, ad appetitum spectare, ad quem
spectat bonū & malū sensibile respicere:
Et cum appetitus sensitivus sit poten-
tia affixa organo corporeo, eius motus
fieri non potest sine transmutatione cor-
porali, & cum sit circa malum imminens
constringit cor: hæc autem cordis con-
strictio est nociva: Ergo, &c. Hinc con-
stat timorem esse passionem specialem;
quia habet obiectum speciale.

*1. 2. q. 41.
a. 3.* Sequitur 451. Timorem omnem ali-
quo modo esse non naturalem, & aliquo

modo naturalem ; sed præterea aliquem timorem esse non naturalem.

Probat. sequ. Quod est nocuum naturæ non est naturale : Sed, ex dictis, omnis timor appetitus est nocius naturæ: Ergo, &c. Aliundè verò timere malum corruptium naturæ, putà vulnus, &c. est quid naturale ; timere verò malum non corruptium naturæ, sed tantum contristantium appetitus, v. g. infamiam, non est quid naturale : vnde non reperitur nisi in habentibus cognitionem.

Sequitur 452. Sex dari species timoris, segnitem, erubescientiam, verecundiam, admirationem, stuporem, agoniam.

Prob. sequ. Tot sunt species timoris, quot sunt species mali difficulter vitandi ; cum ex dictis, malum difficulter vitandum sit obiectum timoris : Sed sunt sex species mali difficulter vitandi: Ergo sunt sex species timoris. Minor probatur : Malum potest reperiri vel in operatione, vel in rebus externis : Sed in operatione potest dupliciter inueniri malum difficulter vitandum ; ac primò quidem potest reperiri labor grauans & superexcedens potentiam, & sic timor huiusmodi vocatur segnities: secundò potest reperiri in operatione infamia, & sic timor huius mali si sit de ope-

238   *Primum Doctrinæ*
ratione infamante iam facta , ex qua in-
famia futura & difficulter vitanda ti-
meatur, est verecundia: si autem malum
sit in rebus externis, & tantum ut etiam
timens cognoscere non sufficiat, etiam si
velit, est admiratio : si sit tantum ut ti-
mens nec considerare sufficiat, nec velit,
est stupor : denique si sit tantum , ut
nullo modo possit prouideri aut caueri,
quia est impropositum, est agonia.

z.z.q.47.
a. 1.   Sequitur 453. Timorem propriè esse
de malo, quamuis secundùm quid possit
esse de bono , quatenus bonum est pri-
uatium vel illatiuum mali.

Prob. sequ. Quia per hoc , ut dixi-
mus , timor distinguitur ab alijs passio-
nibus , quòd est de malo difficulter vi-
tando : Sed bonum aliquando potest
esse priuatium alterius boni, vel infli-
tiuum mali; vndè potestas potens nos
priuare bono , vel nobis infligere ma-
lum , quamuis in se sit bona , est obie-
ctum timoris: Ergo, &c.

z.z.q.42.
a. 2.   Sequitur 454. Malum, quod timetur
debere esse futurum, & aliquo modo vi-
tabile, licet difficulter.

Prob. sequ. Quia timor per hoc distin-
guitur à cæteris passionibus , quia est
circà malum , quod apprehenditur ut
imminens ac difficulter vitabile : Sed
quando non est futurum, vel saltem non
apprehenditur ut breui futurum , non

est imminens ; & quando nullo modo potest vitari, non est vitabile: Ergo tunc non est timor. Et propterea non timemus mortem , quando illam æstimamus procul abesse , nec quando nullo modo est vitabilis, ut contingit in his, qui iam iam à carnificè plectendi sunt.

Sequitur 455. Malum culpæ non esse obiectum timoris. 1.2. q. 42.
4.3.

Prob. sequ. Quod potest vitari ex sola voluntate , non est difficulter vitabile : Sed malum culpæ potest vitari ex sola voluntate : Ergo , &c. Aduerte autem , quòd qui timeret culpam ex subtractione Diuinæ gratiæ , non tam timeret culpam , quam timeret pœnam , scilicet ipsam subtractionem gratiæ , ad quam sequitur culpa.

Sequitur 456. Timorem aliquo modo posse timeri. 1.2. q. 42.
4.4.

Proba. sequ. Malum imminens difficulter vitabile timeri potest, ex dictis: Sed timor ipse, cum sit nocivus, est malum & aliquando potest esse imminens ; & aliundè ratio & voluntas non ita dominantur appetituī , ut possint ad hibatum motum timoris in appetitu cohíbere , ut constat experientiā , atque adeò timor incussus ab aliquo extrinseco est difficulter vitabilis: Ergo timor ipse potest timeri. Augustinus alicubi dicit op̄positum; sed hoc est , quia potest homo

absolutè per rationem corrigere appetitum.

I. 2. q. 42. a. 5. Sequitur 457. Repentina magis timeri.

Probat. sequ. Quò malum maius apprehenditur & difficiliùs vitatur, eò magis timetur, vt patet ex dictis: Sed mala repentina maiora apparent & difficiliùs vitantur; quia vt plurimùm quando quis magis & attentiùs considerat, videt illud, quod apprehendebat vt malum, vel esse minus, vel non esse omnino malum; etiam præuisione munit se & inuestigat remedia aduersùs malum, siue vt malum repellat: Ergo, &c.

I. 2. q. 42. a. 6. Sequitur 458. Mala, quæ cum acciderint, sunt irremediabilia, magis timeri, quando imminent.

Prob. sequ. Malum, quò apprehenditur maius, eò magis timetur: Sed malum, quod cum acciderit, non habet remedium, apprehenditur vt maius; quia ipsa perpetuitas vel continuatio mali auget rationem mali: Ergo, &c.

I. 2. q. 43. a. 1. Sequitur 459. Amorem esse causam timoris.

Probatur sequ. 1. Quia, ex dictis, amor est quodammodo causa omnium passionum. 2. Quia, quod est causa, cur aliquid apprehendatur vt malum, est causa timoris: Sed amor est causa materialis dispositiua, cur aliquid apprehendatur,

hendatur , vt malum ; qui enim amat bonum aliquod, ex hoc apprehendit oppositum vt malum , quod nullo modo vt malum apprehenderet , nisi amaret ; nam nisi quis amaret amicum , mortem eius non apprehenderet vt malum : Ergo , &c.

Sequitur 460. Defectum virtutis esse causam timoris.

Probat. sequ. Quod facit malum difficultus fugiendum , facit timorem , vt patet ex dictis : Sed defectus virium intimente efficit malum difficultus fugiendum , vt patet : Ergo defectus virium est causa timoris.

Sequitur 461. Contractionem esse effectum timoris.

Probat. sequ. Tunc appetitus dicitur contrahi , quando non ita se extendit ; hoc enim est contrahi in corporibus , non se ita extendere: Sed timor facit ne appetitus se extendat , quia est ex apprehensione debilitatis virtutis , quâ possit resisti malo , vt dictum est : Ergo timor facit contractionem. Aduerte quod timor facit etiam contractionem spirituū & sanguinis , qui ex timore infrigidantur , & cum frigus sit contractiuū , etiam contrahuntur : vnde prouenit tremor ; & fiunt etiam graues spiritus , vnde mouentur ad inferiora : & hinc prouenit , quod timentes purgantur ventre , pal-

lescunt, &c. in verecundia tamen rubescunt ad tempus; quia sanguis procedit à corde ad vultum, quasi ipsi vultui suppetias latus.

*z.z.q. 44.
a. 2.* Sequitur 462. Timorem facere consiliatiuos aliquo modo.

Prob. sequ. Quod dat sollicitudinem capiendi consilium facit consiliatiuos occasionaliter, non autem effectiuè; nam effectiuè solum iudicium, non passio, facit consiliatiuos: Atqui timor dat sollicitudinem capiendi consilium, quia respicit malum difficulter vitandum, ut dictum est; in difficultibus autem consilia mur: Ergo, &c.

*z.z.q. 44.
a. 2.* Sequitur 463. Timorem causare tremoreni.

Probat sequ. Quod facit frigidum & contrahit sanguinem & spiritus ab externis ad interna, facit tremorem, ut patet experientiâ: Sed, ex dictis, timor facit frigidum & contrahit spiritus & sanguinem ab externis ad interna: Ergo timor causat tremorem.

*z.z.q. 44.
a. 4.* Sequitur 464. Timorem aliquo modo impedire operationem, & aliquo modo illam iuuare.

Prob. sequ. Quod impedit instrumentum, impedit operationem agentis per instrumentum: Sed timor impedit membra externa, quæ sunt instrumenta animjæ ad externas operationes, quia

frigefacit, ex dictis; frigus autem impedit operationes vitales, quæ maximè perficiuntur calore, ut aliâs probauimus: Ergo &c. Sed quia timor, quando non est nimius, dat solicitudinem consilandi, ut diximus, & consilium iuuat operationem, ideò timor iuuat operationem.

Sequitur 465. Audaciam esse passionem contrariam timori.

1.2. q. 45.
a. 1.

Probat. sequ. Motus appetitus sensitivi per modum accessus & recessus sunt contrarij; sicut etiam in corporibus accessus contrariatur recessui: Sed, ut patet ex dictis, timor est motus appetitus sensitivi per modum recessus à malo ut fugiendo; audacia verò est motus appetitus sensitivi ad malum ut vincendum: Ergo audacia est passio contraria timori.

Sequitur 466. Audaciam consequi ad spem.

1.2. q. 45.
a. 2.

Probat. sequ. Quod est per accidens consequitur ad hoc, quod est per se: Sed prosecutio mali ardui, quæ pertinet ad audaciam est quid per accidens; prosecutio verò boni ardui, quæ pertinet ad spem, ut patet ex dictis, est quid per se; quia bonum per se est obiectum prosecutionis: malum verò per se est obiectum fugæ: Ergo audacia consequitur ad spem, sicut desperatio, quæ est fuga boni ob difficultatem, consequitur ad

244 *Primum Doctrinæ*
timorem, qui est fuga mali.

1.2. q. 45. a. 3. Sequitur 467. Nullum defectum per se causare spem.

Probat. sequ. Illa solùm causant audaciam, quæ causant spem, à qua procedit audacia, ut dictum est, & quæ expellunt timorem: Sed nullus defectus causat per se spem, vel expellit timorem: Ergo nullus defectus causat per se audaciam. Maior patet. Minor probatur: Ea solùm causant spem, quæ faciunt ut æstimemus bonum possibile adipisci; ut fortitudo, diuitiæ, amici, &c. vel quæ remouent terribilia, aut reddunt malū possibile ad excludendum; ut sunt non habere inimicos, &c. & quæ faciunt caliditatem circa cor, ut cor paruum, pulmo magnus sanguineus, vinum, bilis, &c. Sed hæc non dicunt defectum, ut patet: Ergo, &c. Per accidens tamen defectus experientia facit audaces.

1.2. q. 45. a. 4. Sequitur 468. Audaces promptiores esse in principio, quam in fine.

Prob. sequ. Qui non agunt ex collatione rationis, sed ex motu passionis promptiores sunt in principio, quam in fine; quia non bene ponderant pericula, quæ in fine experiuntur maiora, quam apprehenderant in principio: Sed audaces agunt ex audacia, quæ est passio, ex dictis: Ergo, &c.

1.2. q. 46. a. 1. Sequitur 469. Iram non esse pas-

sionem generalem propriè.

Probat. sequ. Quod est generale, quia est effectus ex multis causis consurgens, non est generale nisi impropre, ut patet: Atqui ira non est passio generalis, nisi quia est passio ex multis alijs passionibus consurgens; consurgit enim ex tristitia mali illati, quam vindicando iratus desiderat & sperat repellere, ut constat experientiâ & generali diuisione passionum: Ergo ira non est propriè passio generalis.

Sequitur 470. Iræ obiectum esse quidem directè malum præsens, hoc est, iniuria vel læsio ut repellenda per vindictam, & indirectè bonum vindictæ, quod videtur bonum irato, sed malum ei cui irascitur, quem respicit etiam ut nociuū.

1.2.q.46.
4.2.

Probatur sequ. Ira est appetitus vindictæ contrà iniuriam illatam, ut constat ex dictis: Sed hic appetitus directè respicit iniuriam ut repellendam per vindictam, & indirectè bonum vindictæ; apprehendit enim vindictam ut bonum, eamque appetit ei, contrà quem irascitur: Ergo, &c.

Sequitur 471. Obiectum iræ esse complexum quoddam ex bono, quod appetit, scilicet vindicta, & ex malo, scilicet eo, cui irascitur, quod tamquam malum apprehendit.

1.2.q.46.
4.2.

Proba. sequ. Obiectum iræ est vin-

246 *Primum Doctrinæ*

dicta inferenda ei, contrà quem est, ex dictis: Sed hoc obiectum est comple-

xum, ut patet: Ergo, &c.

I. 2. q. 46. *47. 3.* Sequitur 472. Itam esse passionem irascibilis.

Probatur sequ. Motus circà bonum vel malum arduum est passio irascibilis: Sed, ex dictis, ira est motus circà vindictam ut est bonum arduum, & circà eum qui iniuriam infert tamquam in malum difficulter propulsandum; nam de rebus, quæ non sunt magna non irascimur: Ergo, &c.

I. 2. q. 46. *4. 4.* Sequitur 473. Itam esse cum ratione.

Prob. sequ. Quod est cum collatione vnius ad alium est cum ratione, quia solius rationis est conferre, ut alias diximus: Sed ira est cum collatione vnius ad alium, scilicet vindictæ cum iniuria: Ergo est cum ratione tamquam propONENTE iniuriam, non tamquam moderante appetitum: vnde in brutis est ira cum ratione gubernante & per instinctum naturalem ea mouente.

I. 2. q. 46. *4. 5.* Sequitur 474. Itam secundum obiectum esse minus naturalem, quam concupiscentiam; quamvis ex parte subiecti aliquo modo sit magis naturalis.

Prob. sequ. Bonum est naturalius malo, & bonum ut sic, quam sit bonum arduum: Sed concupiscentia est circà bonum ut sic; ira vero est aliquo modo

circà malum etiam arduum, ut diximus:
Ergo ira secundùm obiectum non est ità
naturalis ac concupiscentia, sed ex par-
te subiecti aliquo modo est naturalior:
quamvis enim secundùm rationem ge-
nericam animalis naturalius sit appetere
bonum proprium & speciei, quam vin-
dictam; tamen secundùm rationem spe-
cificam hominis, quia ira est aliquo mo-
do cum ratione, magis naturalis est ira:
sicut etiam secundùm complexionem
individui, quia bilis siue cholera cum sit
ignea facilius mouetur, quam sanguis;
ex motu autem bilis fit ira, sicut ex mo-
tu sanguinis fit concupiscentia.

Sequitur 475. Iram non esse ità gra- 1.2. q. 46.
uem ac est odium. 46.

Prob. sequ. Appetere malum sub ali-
qua ratione boni non est ità graue, ac
appetere malum sub ratione mali: Sed
ira est appetitus vindictæ sub ratione
boni, scilicet repulsi iniuriæ; odium
autem est appetitus mali sub ratione ma-
li, odiisse enim est velle malum alteri ut
illi est malum: Ergo, &c.

Sequitur 476. Iram non esse nisi ad 1.2. q. 46.
illos, circà quos est aliquo modo iustitia. 47.

Probat. sequ. Appetitus vindictæ sub
ratione iusti non potest esse, nisi ad illos
ad quos est iustum: Sed ira est appetitus
vindictæ sub ratione iusti, ut patet ex
dictis: Ergo, &c.

s. 2. q. 46. Sequitur 477. Tres dari veluti species iræ, fel siue excandescentiam, maniam, & furorem.

s. 8. Probat. sequ. Appetitus vindictæ est ira, ex dictis: Sed tres dantur species, appetitus vindictæ, subitus motus, manens, vnde mania dicitur, & qui numquam quiescit donec puniat qui est furor: Ergo rectè dicuntur tres veluti species iræ.

s. 2. q. 46. Sequitur 478. Motuum iræ esse aliquid factum contrà ipsum, qui irascitur.

s. 1. Prob. sequ. Vindictæ motuum non potest esse, nisi factum contrà ipsum, qui vult malum sub ratione iusti vindicatiui: Sed ira est appetitus vindictæ, ut diximus: Ergo, &c. Maior patet: Quia quilibet, ut amat proprium bonum, ita naturaliter repellit proprium malum, & si quando quis vult vindicare iniuriam alienam, hoc est, quatenus ratione amicitie aliquo modo ad se pertinet.

s. 2. q. 47. Sequitur 479. Omnes causas iræ reduci ad parcipensionem aliquam.

s. 2. Prob. sequ. Vindicta non potest apprehendi ut iusta, nisi ob parcipensionem: Atqui omnis ira est appetitus vindictæ, quæ apprehenditur ut iusta: Ergo omnis ira oritur ex parcipensione, saltem existimata. Maior patet: Quia vindicta non potest apprehendi ut iusta, nisi supponatur iniuria; iniuria vero

omnis includit paruipensionem , quæ triplex est, Despectus , Epireasmus , id est, impedimentum voluntatis impletæ , & Contumeliatio. Aduerte, quod licet bruta non apprehendant honorem, sub ratione honoris ; apprehendunt tamen quamdam excellentiam.

Sequitur 480. Excellentiam irascentis esse causam iræ , & aliquando etiam defectum ipsum irascentis. 1.2 q.47;
4.3.

Probatur sequ. Paruipensio iniusta est causa iræ, ut dictum est ; & ira est, ex tristitia paruipensionis : Sed excellētia irascentis, qui paruipendit, est causa iniustitiae in ipsa paruipensione , sicut & defectus est causa tristitiae ex ipsa paruipensione : Ergo excellentia irascentis est causa iræ ratione motiui, quod est iniustitia paruipensionis ; & defectus irascentis est causæ iræ ratione tristitiae, ex qua ira oritur.

Sequitur 481. Defectum eius , qui paruipendet, augere iram. 1.2 q.47;
4.4.

Prob.seq. Quod auget rationē iniustæ paruipensionis, auget irā augendo iniuriam , ut patet ex dictis : Atqui defectus eius qui paruipendet, auget rationē iniustæ paruipensionis; quia iniuria fit maior ex vilitate personæ offendentis, ut constat: Ergo defectus eius, qui paruipendet, auget iram. Et similiter amicitia ; quia paruipendi ab amico iniuriosius videtur.

I. 2. q. 48. *a. 1.* Sequitur 482. Iram causare delectationem.

Prob. sequ. Appetitus alicuius sub ratione boni causat delectationem perfectam, quando bonum realiter adest, imperfectam quando non adest, nisi in spe vel apprehensione, ut patet ex dictis supra : Atqui ira est appetitus vindictæ sub ratione boni, hoc est iusti ad propulsandam iniuriam : Ergo ira causat delectationem ; perfectam quidem quando vindicta realiter ponitur, imperfectam quando est in spe vel cogitatione : & quia iratus continuò cogitat de vindicta & sic vindicta est præsens in cogitatione, idcirco iratus semper delectatur.

I. 2. q. 48. *a. 2.* Sequitur 483. Iram causare feroarem sanguinis & spirituum in corde: vnde dicitur, quod est accensio sanguinis circa cor.

Prob. sequ. Transmutatio causata per motum appetitus sensitiui debet proportionari ipsi, ut diximus, & idcirco hi motus vocantur passiones : Sed feroor sanguinis & spirituum maximè proportionatur iræ, est enim ira motus ad propulsandam præsentem iniuriam per vindictam, motus autem appetitus etiam naturalis fit maior & ferventior ex præsentia contrarij; vnde aqua calefacta magis congelatur frigore in præsentia caloris magis agente : Ergo feroor san-

guinis & spirituum circa cor est transmutatio correspondens iræ & causata ab ipsa. Aduerte differentiam ferooris, qui est in amore, & illius qui est in ira, quod in amore feroor est cum quadam dulcedine; vnde calor eius assimilatur calori aëris & sanguinis, & idcirco sanguinei sunt magis amatorij: feroor autem, qui est in ira assimilatur igni & bili; quia ira tendit ad propulsandam iniuriam: vnde est cum quadam amaritudine. Vide pulchram descriptionem irati in D. Thom. ex D. Gregorio.

Sequitur 484. Iram impedire usum rationis. I. 2. 9. 48.
a. 3.

Probat. sequ. Quod facit maximam perturbationem in corpore maximè impedit usum rationis; quia quamuis usus rationis non fiat per corpus tamquam per organum, non fit tamen sine conversione ad phantasma, quæ perturbato corpore etiam perturbantur, & etiam non fit sine functione sensuum, ad quam necessarij sunt spiritus & sanguis: Atqui, ex dictis, ira facit magnum feroorem & perturbationem & veluti abripit totam animam: Ergo, &c.

Sequitur 485. Iram causare taciturnitatem. I. 2. 9. 48.
a. 4.

Probat. sequ. Taciturnitas aliquando oritur ex usu rationis, aliquando oritur ex impedimento usus rationis; quia le-

cutio est signum vsus rationis, & id, quod
vsu rationis interius agimus, externa
locutione significamus: Sed in ira, vt
diximus, est aliquis vsus rationis de-
monstrantis & proponentis iniuriam,
non tamen cohibentis appetitum vindic-
tæ; aliundè verò in ira est impedimen-
tum vsus rationis, ex iam dictis: Ergo
ex utroque causabitur taciturnitas. Ad-
uerte autem, quod tristitia, quæ est in
ira causat taciturnitatem, & perturba-
tio causat inordinatam locutionem; &
quia conturbat spiritus ad motum ne-
cessarios, aliquandò iratus non potest
loqui præ ira: aliquandò etiam ubi se-
mel cœpit loqui, vix potest sese à locu-
tione inordinata cohibere.

I.p. q. 4. 7. 5. Sequitur 486. Animam rationalem
a. 5. esse omnino spiritualem.

Probat. sequ. Anima, potentia eius,
actus, & obiectum debent esse eiusdem
immaterialitatis, ex dictis suprà: Atqui
actus & obiectum intellectus animæ ra-
tionalis sunt omnino quid spirituale; vt
enim patet experientiâ, anima intelli-
git ens abstractum ab omni materia,
quod etiam infrà ostendemus: Ergo
anima rationalis est omnino spiritualis.

D. Thom. Sequitur 487. Animam rationalem
3. De ani. esse immortalem & incorruptibilem.

Iud. 7. Probat. sequ. Quod est spirituale est
3. p. q. 7. 5. immortale, quia materia est principium
a. 2.

corruptionis, vnde eo modo aliquid est
expers corruptionis, quod est eleuatum
suprà materiam: Atqui, ex dictis, ani-
ma est omnino spiritualis; Ergo, &c.
Adde, quod rector vniuersitatis iustus
debet reddere vnicuique præmium &
pœnam debitam, ut aliás ostendemus:
Atqui ut in proximo principio dice-
mus, Deus est iustus rector vniuersita-
tis mundi, nec reddit in hac mortali
corporum vita præmia & pœnas, ut ipsa
experienciam restatur, quā videmus pro-
perare, qui non viuunt conformiter ad
rectam rationem, & infelices esse, qui
sic viuunt: Ergo Deus debet seruasse
aliam vitam, atque adeò anima est im-
mortalis exuta corpore.

Sequitur 488. Animam rationalem
esse per se subsistentem.

Probat. sequ. Res spiritualis omnino
immaterialis debet esse per se subsistens,
aliás non esset purè immaterialis, quia
dependeret absolutè à materia: Sed, ex
dictis, anima est omnino immaterialis:
Ergo, &c. Aliæ verò animæ cum non sint
immateriales, non sunt per se subsi-
stentes.

Sequitur 489. Animam posse subsi-
stere separata.

Probat. sequ. Quod est per se subsi-
stens potest subsistere separatum ab alio,
quia ei per se & ratione sui competit

2. *Contra
gent.* a. 78.
79. & 82.
Qu. unit.
De anima.
a. 14.

*Iijdam loz
cisi.*

*Iijdam
locit.*

subsistere : Sed anima rationalis est per se subsistens : Ergo , &c.

1.p. q.75. Sequitur 490. Animam connaturaliter subsistere in corpore.

Probat. sequ. Forma connaturaliter subsistit in eo, cuius est forma, ut patet : Atqui anima rationalis & immaterialis est forma corporis : Ergo , &c.

2.p. q.75. Sequitur 491. Animam rationalem non esse eiusdem speciei cum Angelis.

2. Contr. gen. c. 92. & 93. Probat. sequ. Quod connaturaliter est forma corporis & subsistit in corpore, non est eiusdem speciei cum eo, quod non est forma corporis , nec in eo subsistit : Sed anima est forma corporis , ut dictum est ; Angelus vero non est forma, ut mox ostendemus : Ergo , &c.

2. idem. Sequitur 492. Esse animæ esse ipsum esse totius hominis.

Probat. sequ. In nullo composito est duplex esse , sed unum , ut postea dicimus in secundo principio ; quia esse est ultima rei actualitas , quæ non potest actuari per aliam: Sed in homine est esse ipsius animæ , cum anima subsistat per se , ex dictis : Ergo in homine non est aliud esse, quam esse animæ spirituale ut quod , corporale, ut quo.

In 4. diff. 43. qm. vn. Sequitur 493. Animam habere naturalem inclinationem ad corpus.

4. i. qm. i. & 3. Probat. sequ. Omnis forma habet naturalem inclinationem ad id, cuius est

forma, ut patet: Sed anima est forma corporis: Ergo, &c.

Sequitur 494. Resurrectionem corporis non esse impossibilem. *Ibidem.*

Proba. sequ. Quod est secundum inclinationem naturalem non est impossibile: Sed supposita animae separatione a corpore ipsa retinet inclinationem naturalem ad corpus: Ergo ipsa resurrectione siue reunio animae cum corpore non est impossibilis.

Sequitur 495. Resurrectionem corporum futuram esse.

Probat. sequ. Deus non dat inclinationem naturalem frustra: Sed frustra esset illa inclinatio animae, nisi esset resurrectio: Ergo, &c. Praeferea; quia, ut dicemus in secundo principio, Deus beatificando animam satiat & compleat omnem eius inclinationem naturalem: & demum, quia anima cum sit immortalis debet reuniri corpori, ut cum ipso corpore poenas vel praemia recipiat; sicut enim habuit corpus socium meriti & demeriti, ita debet habere illud socium praemij vel poenae. Aduerte tamen, quod Resurrectio semper est miraculosa, quia nullum est principium actuum naturale, quod possit animam vniuersitatem corporis post mortem.

Sequitur 496. Animam rationalem, ut est anima perfecta, non reci-

1.p.44.76.
a. 83

In 1. dist. pere in se effectum formalem quantitatis.
8. q. 5. a. 3.

2. Contrā gent. c. 72. Prob. sequ. Quomodo aliqua forma est dependens vel independens à materia, eodem modo & à quantitate; quia, *Despirit. a. 4.* ut diximus, quantitas est veluti proprietas materiæ: Atqui anima rationalis est omnino independens à materia: Ergo etiam à quantitate. Animæ verò vegetantium & animalium imperfectorum ut dependent à materia, ita & à quantitate.

2. De ani. lett. 4. Sequitur 497. Animam rationalem esse omnino indiuisibilem.

Q. De ani. a. 10. Probat. sequ. Quod est omnino independens à quantitate, est omnino indiuisibile; quod enim est independens à forma, est etiam independens ab effectu formalis, cum effectus formalis nil aliud sit, quam forma ut communicata subiecto: Sed anima est independens à quantitate, cuius effectus formalis est dare diuisibilitatem: Ergo est omnino independens à diuisibilitate.

Sequitur 498. Animas etiam perfectorum animalium esse indiuisibiles.

Probatur sequ. Quia animæ etiam perfectorum animalium sunt etiam multum independentes à materia: Quod autem est multum independens à materia est etiam à quantitate: Ergo, &c.

Sequitur 459. Animam esse totam ^{Ibidem lo-}
in toto & totam in qualibet parte. ^{cis.}

Prob. sequ. Indivisible existens in
re diuisibili est totum in toto, & totum
in qualibet eius parte : Sed anima est
indivisibilis, corpus autem est diuisibile,
ut constat : Ergo anima in corpore est
tota in toto, & tota in qualibet corpo-
ris parte.

Sequitur 500. Potentias animae pure ^{1. p. q. 77-}
spirituales esse in sola anima. ^{a. 5. & 6.}

Prob. sequ. Accidens permanens, si ^{De spiritu}
sit omnino spirituale, debet esse in sub- ^{a. 4.}
iecto spirituali, ut sit proportio : Sed po- ^{Opusc. 3.}
tentiae aliquae animae sunt accidentia ^{cap. 89.}
permanentia & spiritualia, ut constat ex ^{& 92.}
dictis : Ergo, &c.

Sequitur 501. In anima rationali esse ^{1. p. q. 79.}
potentiam immaterialem. ^{a. 7.}

Prob. sequ. ex dictis supra : In qual-
ibet anima debent esse potentiae propor-
tionatae : Atqui anima rationalis est
omnino spiritualis : Ergo debent in ea
esse potentiae ei proportionatae, atque
ad eam spirituales.

Sequitur 502. Aliquam potentiam ^{Ibidem,}
animae esse intellectuam.

Prob. sequ. Potentia omnino immat-
erialis est intellectua : Sed datur in
anima rationali potentia omnino immat-
erialis : Ergo & intellectua. Maior pro-
batur : Tum ; quia, ut diximus supra,

vnumquodque inquantum est immaterialis instantium est viuens perfectiori vita : Ergo cum anima sit omnino immaterialis , ex dictis , debet esse viuens perfectissimam vitam , quae est intellectua : Sed non potest esse viuens tali vita , nisi habeat talam potentiam ; quia , ut supra diximus , viuere est operari à principio intrinseco , & nulla substantia sic est immediate operativa , sed mediantē potentiam etiam ; quia quod aliquid est immaterialius , eo est magis illimitatum , vnde si sit capax recipiendi , eo magis potest modo spirituali & aliquo modo illimitato recipere formas aliarum rerum.

*1.p. q. 34.
a. 1.* Sequitur 503. Potentiam intellectuam esse valde illimitatam.

Probat. sequ. Quod est immateriale est illimitatum : Sed potentia intellectua est immaterialis : Ergo & illimitata.

Ibidem. Sequitur 504. Etiam obiectum potentiae intellectuæ esse valde immateriale & illimitatum.

Probat. sequ. Anima , potentia , & obiectum debent esse eiusdem immaterialitatis , ex dictis supra : Sed , &c. Ergo , &c.

*1.p. q. 5.
a. 2. & q.* Sequitur 505. Obiectum intellectus esse ens & verum.

*34.art. 2.
& q. 55.
artic. 1.* Prob. sequ. Obiectum valde immateriale & illimitatum debet esse ens & verum , alia enim obiecta sunt valde li-

mitata; vnde etiam experimur nos intelligere rationem entis ut sic.

¶ 3. & quest. 105. ¶ 4. 1. 2 quest. 9 41. & q. 10 art. 1. & alibi passim.

Sequitur 506. Rationem formalem, sub qua intellectus noster attingit obiectum suum esse exigentiam intelligendi per conuersionem ad phantasma.

Prob. sequ. Sed prius explicatur: In qualibet potentia distinguenda sunt duo scilicet obiectum *quod*, siue ratio formalis *qua*, & modus attingendi obiectū; ratio formalis *qua* attingitur à potentia vitali, sumitur ex immaterialitate potentiae: modus attingendi, qui dicitur ratio formalis *sub qua*, sumitur ex modo immaterialitatis potentiae & modus immaterialitatis potentiae ex modo connaturali immaterialitatis ipsius animæ; quia, vt suprà diximus, anima, potentia, & obiectum sunt eiusdem immaterialitatis: Sed modus immaterialitatis animæ rationalis est, quod quamuis sit omnino spiritualis, vt diximus, tamen connaturaliter respiciat corpus humanum tamquam forma propria ipsius: Ergo etiam modus connaturalis immaterialitatis potentiae intellectuæ animæ rationalis erit, quod respiciat phantasma, id est, species sensibiles in phantasia existentes tamquam materiam: vnde

ipsa potentia desumit connaturaliter species ad intelligendum, & hoc est attingere suum obiectum per conuersiōnem ad phantasmatā.

3. De ani. 3. De ani. 3. De ani. Sequitur 507. Animam non habere species infusas à Deo vel ab Angelis,

l. c. 10. l. c. 10. l. c. 10. sed acceptas à phantasmatibus.

3. p. q. 79. 3. p. q. 79. 3. p. q. 79.

Probat. sequ. Quod debet intelligere per conuersiōnem ad phantasmatā debet connaturaliter accipere species ex phantasmatibus, & non habere illas per se infusas; alias nulla esset necessitas intelligendi per conuersiōnem ad phantasmatā: Sed anima connaturaliter intelligere debet per conuersiōnem ad phantasmatā: Ergo, &c.

3. p. q. 84. 3. p. q. 84. 3. p. q. 84. Sequitur 508. Impediri iudicium & cognitionem per ligamen sensus, præ-

94. art. 4. 94. art. 4. 94. art. 4. fertim phantasie plus minūsve secun-

& q. 101. & q. 101. & q. 101. dūm quod ipsa phantasia ligata est vel

a. 2. a. 2. a. 2. læsa.

1. 2. q. 33. 1. 2. q. 33. 1. 2. q. 33.

Probatur sequ. Quod intelligit per conuersiōnem ad phantasmatā, non intelligit, nec iudicat, nisi dependenter ab illis, & ijs ligatis vel perturbatis non iudicat: Sed anima intelligit per conuersiōnem ad phantasmatā: Ergo, &c.

& q. 172. a. 1. 3. De anim. l. c. 7. & q. 172. a. 1. 3. De anim. l. c. 7.

Ex iisdem Ex iisdem Ex iisdem Sequitur 509. Optimè distingui respectu intellectus duplex obiectum, scilicet obiectum specificatiuum, & obiectum proportionatum siue connaturale.

i. c. ii. i. c. ii. i. c. ii.

Probat. sequ. Obiectum intellectus nostri, ex dictis, est ens in tota sua latitudine, atque adeò absolutè loquendo intellectus noster potest extendi ad totum ens : Ergo ens & quidquid sub ente continetur erit obiectum extensionis ; aliundè verò connaturaliter non potest percipere, nisi obiectum per conuersionem ad phantasmata, atque adeò obiectum proportionatum & connaturale erit illud, quod potest percipi per conuersionem ad phantasmata.

Sequitur 510. Obiectum proportionatum intellectus nostri esse ens concretum quidditati sensibili, siue quidditatem materialem. *Locis cōstat.*

Prob. sequ. Obiectum proportionatum intellectus nostri debet duo habere ; primum est, quòd sit immateriale, secundum est, quòd sit intelligibile per conuersionem ad phantasmata : Atqui ens concretum quidditati sensibili hæc duo habet ; nam ratio entis est immaterialis: ex eo verò, quòd illa ratio entis est in ipsa quidditate materiali est intelligibilis per conuersionem ad phantasmata : Ergo, &c.

Sequitur 511. In intellectu necessarias esse species ad intelligendam essentiam rerum materialium. *1.p. q.14.
a.2. ad 3.
In 2. dist.*

Prob. sequ. Obiectum, ex dictis, debet esse eiusdem immaterialitatis cum *3. q. 3. a. 1.*

potentia, ut sit intelligibile, & debet determinare potentiam, ex dictis de sensu; immo etiam debet esse aliquomodo præsens, saltem in esse intelligibili: At qui obiectum proportionatum intellectui, siue res à parte rei, est quid materiale, nec potest ipsam potentiam intellectuam determinare per seipsum vel esse illi præsens: Ergo necessariae sunt species, quibus ipsum obiectum fiat intelligibile, determinans potentiam, & ipsi præsens.

*3. De ani.
lect. 10.
1.p. q. 79.
a. 3.* Sequitur 512. Debere esse in anima intellectum agentem, qui ex phantasmatis eliciat species intelligibles, quas supponimus, ex dictis suprà, esse necessarias ad intelligendum sicut & ad sentiendum.

Prob. sequ. In anima debet esse potentia ad omnia illa, quæ sunt ipsi necessaria ad intelligendum: Sed ad intelligendum connaturaliter & per conuersationem ad phantasmatata debet anima consumere species à phantasmatis, ex dictis: Ergo debet esse in anima potentia ad eliciendas species intelligibles ex phantasmatis.

Ibidem. Sequitur 513. Non debere dari sensum agentem.

Prob. sequ. Sensus non debet abstrahere species suas ab obiectis: Sed ipsa obiecta immittunt species sensibiles: Ergo, &c.

Sequitur 514. Intellectum agentem, & intellectum possibilem esse duas potentias realiter distinctas.

Prob. sequ. Potentiae habentes per se diuersos reales actus & diuersa obiecta formaliter, sunt realiter distinctæ, ut aliâs dicemus: Atqui intellectus agens & possibilis habent actus per se primò diuersos & obiecta formaliter distincta: Ergo, &c. Minor probatur ex dictis: Quià proprium & per se munus intellectus agentis est elicere species ex phantasmatibus, proprium & per se munus possibilis est recipere tales species, & medijs illis intelligere; vnde cum potentia passiua & actiua respectu eiusdem non possit esse eadem, vt etiam aliâs ostendemus, intellectus agens, qui est potentia actiua & productiua specierum, & intellectus possibilis, qui est potentia passiua & receptiua earum, non poterit esse eadem potentia.

Sequitur 515. Intellectum agentem producere species intelligibiles medianis phantasmatibus tamquam instrumentis.

Prob. sequ. Omnis causa producens aliquem effectum debet illam præcontinere in virtute, vt de se patet: Atqui intellectus agens præcontinet quidem species intelligibiles vt sunt aliquid spirituale; quia & ipse habet virtutem spi-

3. De ani.
lett. 10.

In 2. dist.

17. q. 2. a. 1.

In 3. dist.

14. ap. 1. q.

2. ad 2.

2. Contr. 1

gent. c. 77.

& 78.

Opusc. 3.

cap. 83.

& 88.

1. p. 954.

artic. 1.

& qu. 79.

a. 7. & 10.

Q. vn. de

ani. ap. 4.

ad 8.

In 3. dist.

23. qua. 1.

ad 1.

ritualem : non tamen præcontinet illas, vt quælibet illarum est repræsentatiua obiecti huius, potius quam alterius, alias intellectus agens potuisset ab initio omnes species in intellectu possibili producere, absque concursu alicuius obiecti : Ergo ad hoc, vt causa specierum intelligibilium in seipsa contineat virtutem productiuam illarum, vt sunt etiam repræsentatiuæ, debent etiam necessariò concurrere phantasmatæ, ita vt ex intellectu & phantasmate fiat una integra causa productionis specierum: Sed phantasma non potest concurrere per modum causæ principalis ; quia nulla res immaterialis potest vt causa principalis producere rem spiritualem, qualis est species intelligibilis : Ergo debet concurrere per modum causæ instrumentalis ; non enim sufficit extrinseca tantum assistentia & determinatio, quia semper causa specierum intelligibilium esset impotens ad illas producendas, cum extrinseca illa assistentia nullam conferret ipsi vim ad illas.

*Quodl. 2.
art 2.
Q. 4. sol. 8.
a. 3.
1. p. q. 84.
art. 4. &
85. art. 1.
ad 3.* Sequitur § 16. Intellectum intelligere abstrahendo.

Prob. sequ. Qui intelligit trahendo species intelligibiles à phantasmatibus, & denudando à conditionibus individualibus, intelligit abstrahendo ; hoc enim est abstrahere, & nihil aliud : Sed anima

anima siue intellectus intelligit trahendo species à phantasmatibus, & denundo eas à conditionibus individualibus, ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 517. Hanc productionem siue abstractionem specierum intelligibilium à phantasmate fieri per hoc, quod intellectus agens naturam in phantasmate relucentem cum suis conditionibus individualibus abstrahat ab illis, & sic illius denudatam imaginem producit.

Prob. sequ. Quia, ut omnes fatentur, hæc productio sit per abstractionem: Sed in omni abstractione aliquid assumitur & aliquid relinquitur; neque potest dici, quod hic assumuntur singularitates, & relinquatur natura communis, cum, ex dictis, obiectum proprium intellectus sit ipsa natura concreta quidditati sensibili: Ergo, &c.

Sequitur 518. Species istas intelligibles esse ipsam quidditatem rerum intellectarum, non quidem in esse naturali, sed in esse intentionali & intelligibili.

Probatur sequ. Species omnes sunt formaliter similes obiectis, ex dictis supra; atque adeò hæc species intelligibles sunt formaliter similes quidditati rerum intellectarum, quæ est obiectum intellectus nostri, ex dictis: Sed non

2. Contr^a
gen.c. 77.
De verit.
q.10.art.6.

3. De ani.
lect. 8.
In 4. diff.
50. qua. 1.
art. 3.
Quaest. vñ.
De anim.
art. 20.
Quodl. 11.
a. 12.

2. Contr^a
gen.c. 103.
1.p. q.86.
art. 1.
& qu. 81.
a. 1. ad 3.

2. De ani.
lect. 24.
7. Meta.
ph. lect. 6.
1.p. qu. 12
4. 3. & q..
14. art. 1.
3. Contr^a
gen.c. 49.
Quaest. 2.
De verit.
art. 2.
Quodl. 8.
a. *

possunt esse sic formaliter similes, nisi sint ipsum obiectum in esse intelligibili: Ergo, &c. Probatur minor: Omnis formalis similitudo fundatur in aliqua vni-
tate & identitate, vt aliàs ostendemus; idcirkò enim vnum individuum vnius speciei est simile alteri eiusdem speciei, quià habet vnam & eandem naturam specificam: Ergo, &c.

3. De an. Sequitur 519. Iстas species debere aliquomodo vñiri potentiae intellectuæ in ordine ad intellectionem.

a. 1. Probat. sequ. Eodem modo se habent *Quæst. 2.* huiusmodi species intelligibiles in ordi-
De verit. ne ad intellectum, quo species sensibi-
a. 2. les ad sensum; nam sicut species sensibi-
z. Contrà giles sunt necessariæ ad determinandum
gen. c. 4. sensum ad sensationem huius obiecti,
potius quam alterius, ità & intellectum debent determinare species intelligibiles ad intellectionem vnius obiecti, potiusquam alterius: Atqui species sensibiles ità debent vñiri sensuī, vt nisi vñiantur non possit sensus determinari, nec possit elici sensatio huius obiecti: Ergo, &c.

Ebdidem. Sequitur 520. Species istas intelligibiles vñiri ipsi intellectui formaliter, vt sunt repræsentatiæ.

Probat. sequ. Species intelligibiles debent vñiri ad determinandum intellectum ad intellectionem huius obiecti

potiusquam alterius, ex dictis: Atqui
hoc non possunt facere, nisi vniāntur ut
repräsentatiæ; hac enim ratione de-
terminant intellectum, & per accidens
se habet, quod sint vel substantia vel ac-
cidens secundum suum esse entitatiū:
Ergo debent vniiri ut repräsentatiæ.

Sequitur 521. Ihas species ita vniiri *Ibidem;*
ipſi intellectui, ut per hanc vniōrem ex
objecto & potentia fiat vnum in esse
intelligibili, & ipſe intellectus informa-
tus specie in esse repräsentatio fiat res
intellecta.

Probat. sequ. Omnis vniō vel est per
inherentiam accidentis cum ſubiecto,
vel formæ cum materia, vel termini
ſubſtantialis cum natura, vel per iden-
titatem; non enim potest esse alia: Atqui
vniō ſpecierū cum intellectu, quatenus
illæ ſunt repräsentatiæ, non est per
modum accidentis ad ſubiectum, vel ſub-
iecti ad accidens; cum per accidens ſit
respectu ſpeciei, quod ſit substantia vel
accidens: aliudē non est materia, vel
forma, vel terminus ſubſtantialis, aut na-
tura: Ergo cum debeat eſſet aliqua vniō
erit per modum identitatis, non in eſſe
entitatiuo, ſed in eſſe intentionali.

Sequitur 522. Has species concurre-
re actiuē ad intellectiōnem.

Probatur sequ. Forma determinans
& complens principium actiūm, ut ſic,

*3. Deini.
lett. 12.*

*p. qu. 56.
a. 1. & q.
85. art. 2.*

*Quesit. 2.**De verit.**a. 6.**In 4. dist.**¶ 9. q. 2. n.**1.**In 1. dist.**¶ 9. 3.*

concurrit actiuè ad operationem, vt patet ex terminis: Atqui species determinat & compleat potentiam actiuam, scilicet intellectiuam, ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur § 23. Has species à phantasmatisbus abstractas esse id, quo intelligit intellectus.

Prob. sequ. Quod concurrit ad actionem vt principium, & non vt principium quod, debet esse principium quo: Sed hæ species concurrunt ad intellectionem vt principium, ex dictis; non vt quod, quia non subsistunt per se, agere autem vt quod, est tantum substantium substantium: Ergo vt principium quo.

*In 3. De**an. lect. 8.**1. p. 9 85.**a. 1.**Quesit. vn.**De anim.**a. 20.*

Sequitur § 24. Cognitionem singularium per sensum esse priorem cognitione vniuersalium per intellectum; è contrà verò cognitionem singularium per intellectum esse posteriorem cognitione vniuersalium per intellectum.

Probat. sequ. Ut intellectus agens abstrahat à phantasmatisbus, & à conditionibus individuantibus ipsas species representantes naturam vniuersalem, debet præcedere cognitio singularium; quæ cognitio est per sensum, quia est limitata, vt diximus: Atqui intellectus non potest cognoscere naturam vniuersalem, nisi abstrahendo species à phantasmatisbus: Ergo intellectus non potest cognoscere naturam vniuersalem,

nisi præsuppositâ cognitione singula-
rū per sensum ; & quia intellectus
debet abstrahere species à conditioni-
bus individualibus, ut cognoscat natu-
ram rei, priùs debet illam in vniuersali
cognoscere, quam in singulari.

Sequitur 525. Præter species abstra-
ctas à phantasmatibus posse dari alias
species relicta ex priori intellectione.

Prob. sequ. Nulla cognitio, ex dictis,
fit sine specie : Atqui experimur, quod
postquam v. g. aliquid intelleximus per
conuersionem ad phantasmatā possumus
illius recordari, illudque iterum cognos-
cere sine phantasmate : Ergo datur spe-
cies relicta ex priori intellectione.

Sequitur 526. Nullam speciem abstra-
ctam à phantasmate repræsentare per
se primò singularia.

Prob. sequ. Quod est abstractum ab
aliquo non repræsentat illud, alias non
est abstractum : Atqui species abstracta
à phantasmate, abstrahit etiam à singu-
laritate, ex dictis : Ergo, &c.

2. *Contra gent.* e. 100. 1. p. 9. 85. a. 1. O. q. 86. a. 1.

Sequitur 527. Aliquas species ter-
minare etiam intellectionem.

Probat. sequ. In omni operatione re-
quiritur aliquis terminus præsens per
eam, vel productus, vel attractus similis
ipsi principio : Sed intellectio est ope-
ratio : Ergo in omni intellectione re-

Opus. 43.

1. p. q. 12.

a. 9. ad 2.

1. p. q. 78.

a. 4.

3. *De ani-
lect.* 8.

1n 4. dif.

50. qu. 1.

a. 3.

Quæ. vni-

De anima.

a. 20.

Quodl. II.

a. 12.

1. p. q. 27.

a. 1.

quiritur aliquis terminus per eam productus, vel attractus: Sed terminus similis principio cognitionis est species; debet enim esse similis speciei impressæ, atque adeò debet esse similitudo intentionalis expressa: Ergo, &c.

De pot.

q. 8. a. 1.

Opuscul. 43.

2. Contr.

gent. c. 53.

4. Contr.

gent. c. 11.

x. p. q. 27.

a. 1.

De verit.

q. 4. a. 2.

Sequitur 528. Has species impressas & expressas esse distinctas ab intentione realiter.

Probat. sequ. Quod dicit realem relationem ad aliud, distinguitur realiter ab illo; relatio enim realis non stat sine distinctione: Sed species impressæ & expressæ dicunt realem relationem ad actionem, impressa per modum principij, expressa per modum termini: Ergo, &c. Adde quod datur, ut demonstrabimus in secundo principio, aliqua intellectio sineulla specie impressa, & denique si species expressa secundum suam formalem rationem esset ipsa operatio intellectiva, etiam in Diuinis Verbum esset intellectio & non terminus intentionis; quæ enim ad rationem formalem intentionis & verbì pertinent, reperiuntur in Diuinis.

q. De ani.

l. l. 8.

x. p. q. 79.

a. 6.

De verit.

q. 10. a. 2.

Sequitur 529. In anima rationali memoriam intellectuam non distingui realiter ab intellectu.

Prob. sequ. Quod non respicit obiectum ut præsens, vel præteritum, sed sub ratione altiori ut abstractum à præ-

senti & præterito , est simul potentia perceptiuia & retentiuia, siue est realiter intellectus & memoria ; quia iam sub illa ratione poterit obiectum , quod à parte rei præteriit cognoscere : Atqui potentia intellectiuia respicit obiectum , scilicet naturam siue quidditatem rei materialis, non vt præsentem vel præteritam, sed vt abstractum , & sub ratione entis ; quia ens , vt diximus , est obiectum intellectus : Ergo , &c.

Sequitur 530. Intellectum speculatiuum & practicum esse vnam & eandem potentiam realiter.

Probat. sequ. Potentia , quæ respicit rationes inferiores sub aliqua altiori, est eadem res, vt dicemus: Atqui potentia intellectiuia respicit rationem speculabiliis & practici sub ratione entis , quæ est superior, vt patet ex dictis: Ergo , &c.

Sequitur 531. Rationem & intellectum , rationem superiorem & inferiorem , rationem & intelligentiam esse realiter vnam & eandem potentiam , quæ has varias denominationes recipit secundūm varia munera , quæ peragit,

Probatur sequela. Potentia , quæ respicit obiectum sub aliqua ratione altiori continente alias inferiores non diversificatur per illas inferiores : Sed intellectus respicit ens ut intelligibile , quæ est ratio quædam altior : Ergo , &c.

1.p. q.79.

a. 12.

In 3. diff.

23. qua. 2.

4. 3.

De verit.

q. 3. art. 3.

3. De ani.

lett. 15.

1.p. q.79.

a. 9.

1. 2. q.74.

47. 7.

In 1. diff.

24. a. 2.

De verit.

q. 25. a. 2.

Vocatur ergo intelligentia, quia prima apprehensione cognoscit, aut iudicat simpliciter: vocatur ratio, quia ratiocinatur; ratio superior, quia ratiocinatur de rationibus superioribus; ratio inferior, quia ratiocinatur de inferioribus.

Sequitur 532. Intellectionem non esse operationem de prædicamento actionis.

Prob. sequ. Omnis operatio de prædicamento actionis debet esse aliquid fluens ab agente & cum motu propriè dicto, id est, actu entis in potentia prout in potentia; quia de ratione huius actionis est, quod sit productio alicuius termini ab eo aliquo modo distincti, & sic actio illa actuat subiectum in potentia prout in potentia ad terminum: Sed intellectio non est aliquid fluens ab intellectu; sed reminens in illo: nec est cum motu; quia, ut patet ex dictis, per se non habet producere terminum, & quando illum producit hoc non est per se, & veluti ex propria ratione; sed ex indigentia obiecti, quod non est intelligibile & præsens ipsi intellectui in actu secundo.

Sequitur 533. Intellectum non posse primò singularia materialia cognoscere directè, sed tantùm indirectè.

Probatur sequ. Intellectus potest ea dumtaxat & directè cognoscere, quorum habet speciem directè repræsenta-

D. Thom.
3. De ani-
let. 8.

I. p. q 85.
artic. 1.
Q. un. de

tiuam : Sed , ex dictis suprà , nulla ^{ans. 4.20.}
 species abstracta à phantasmatibus ^{ad 1,} est
 directè repræsentatiua singularium :
 Ergo quandò intellectus in prima cog-
 nitione cognoscit singularia per illam
 speciem , quæ directè repræsentat na-
 turam , non potest directè cognoscere
 singularia ; sed tantùm īdirectè pro-
 pter connexionem , quām habet tūm
 natura cùm singularibus , tūm etiam illa
 species cum phantasmatibus repræsen-
 tantibus directè singularia : vndè fit ,
 quod intellectus cognoscendo naturam ,
 cognoscit etiam confusè singularia , &
 veluti reflectendo se suprà propriam
 speciem cognoscit illam abstractam
 fuisse à phantasmatibus , & sic respici-
 endo phantasmatata etiam cognoscit
 singularia . Quia verò , vt suprà diximus ,
 per cognitionem nostram , etiam quan-
 doque producuntur species obiecto-
 rum , quæ remanent in intellectu ha-
 bitualiter post cognitionem ; ideo vbi
 semel intellectus noster indirectè cog-
 nouit singularia per primam cognitio-
 nem , potest deindè eadem directè cog-
 noscere ; quia iam habet species intel-
 ligibiles directè repræsentatiuas reli-
 cas ex priori cognitione indirecta .

Sequitur 534. Intellectum no- ^{l.p. 9.17.}
 strum posse cognoscere propriam cog- ^{4.2.44.3.}
 nitionem .

q.76. a.1. Prob. sequ. Quod continetur intrà ad 4. quæ obiectum potentia potest attingi à posse. art. 2. tentia: Sed propria cognitio continetur intrà obiectum intellectus, quod est & 3. In 2. dist. ens, ex dictis, intrà quod continetur 23. quæ 2. etiam propria cognitio: Ergo, &c.
articu. 1. 2. Contrà gent. cap. 74. 4. Contrà gent. cap. 11.
De verit. q. 2. a 2. ad 2. Opusc. 3. cap. 85. 2. De anima. lett. 6.
3. De ani. lett. 9.

Ibidem & Sequitur 535. Intellectum nostrum 1.p. q.28. posse reflecti suprà propriam cognitionem. a.4. ad 2.

& quæ 87. Probatur sequ. Reflecti nil aliud est, & 3. quæm cognoscere propriam cognitionem: Atqui intellectus noster potest cognoscere propriam cognitionem, ex dictis: Ergo, &c. Maior pater: Quiā sicut in corporalibus reflecti est quodāmodo redire ad principium, ita in spiritualibus reflecti est redire ad cognitionem vel actum.

Ibidem & Sequitur 536. Intellectum nostrum In 2. dist. posse se reflectere, vel formaliter & in 3. q. 3 a.1. actu signato, vel virtualiter & in actu & dist. 14. exercito.

a.1. quæ 4. Proba. sequ. Reflectere se formaliter & in actu signato, est per posteriorem cognitionem percipere aliam priorem & distinctam; reflectere vero in actu exercito & virtualiter, est per unam & eandem cognitionem cognoscere obiectum, & percipere cognitionem obiecti.

vt patet ex dictis : Atqui hoc potest intellectus noster , ut ipsa experientia testatur : Ergo, &c.

Sequitur 537. Sensus non esse reflexuos.

Probat. sequ. Idecū intellectus est reflexius ; quia ipsa sua intellectio est intrā obiectum intellectus ; est enim intrā ipsum ens : Atqui sensatio non continetur intrā obiectum ipsius sensus : Ergo sensus non est reflexius.

Sequitur 538. Sensus non propriè iudicare.

Probatur sequela : Ad iudicium propriè dictum requiritur virtualis saltem reflectio ; in eo enim consistit iudicium, quod formando aliquam propositionem per intellectum, illamque cognoscendo, virtualiter intellectus reflectitur suprà se & suum actum, & iudicat suum ipsum actum esse conformem rei , ut statim dicemus : Atqui sensus non sunt reflexui, ex dictis : Ergo, &c.

Sequitur 539. Animam posse seipsum cognoscere, & Angelos, & Deum.

Prob. sequ. Anima potest cognoscere aliquomodo quicquid continetur intrā obiectum intellectus : Sed anima ipsa , Angelus , & Deus continentur intrā obiectum illud ; cum illud sit ens , ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 540. Animam non posse

1.p. q. 14.
a.2. q.57.
a.2. q.78.
a.4.
2. De ani.
lett. 13.
3. De ani.
lett. 2.
C. 3.

1.p. q. 14.
a.2. ad 1.
Cq.78.a.
4.ad 2. C
q.87.a.3.
ad 3.
In 2 dist.
19.47.1.
In 2 dist.
23. q.1.a.
2. ad 3.
2. Contrā
gens.c.65.

1sdem lo-
cis, quibus
dicit ens
esse obie-
ctum in-
tellectus.

1.p. q. 64.

art. 1. ad 1. scipiam, Angelos, vel Deum cognoscere,
& qu. 89. prout est in corpore, nisi per species
ar. 2. ad 3. abstractas à sensibus.

Q. 2. vñ. Probat. sequ. Quia, ex dictis, ani-
De anim. ma pro hoc statu non potest cognosce-
q. 16. re, nisi per species abstractas à phantas-
 matibus.

Locus sūm- Sequitur 541. Animam posse cognos-
præ cito- cere actus voluntatis & intellectus sui.
tis. Proba. sequ. Quia hæc etiam conti-
 nentur intrà obiectum suum.

1.p. q. 86. Sequitur 542. Animam posse cognos-
a. 2. cere infinita syncategorematicè, non
De verit. autem actu.

q. 2. 4. 15. Probat. sequ. Quia potest cognosce-
ad 3. re, quæcumque continentur intrà obie-
Quodl. II. ctum intellectus, quæ sunt infinita; quia
a. 2. ad 4. tamen ipsa anima & virtus intellectiva
 ipsius est finita, non potest cognoscere in-
 finita actu, nec comprehendere Deum.

2.p. q. 14. Sequitur 543. Animam non posse
art. 13. naturaliter cognoscere contingentia ut
De verit. futura.

q. 2. 4. 15. Prob. sequ. Quia hæc non possunt cog-
ad 3. nosci per species abstractas à phantasma-
 tibus, & quia hæc in suis causis incerta
 sunt.

2.p. q. 50. Sequitur 544. Intellectum nostrum
a. 2. posse apprehendere rerum quidditates,
De verit. præsertim materialium; posse etiam iu-
q. 22. a. 11. dicare ac ratiocinari.

Probatur sequ. Quia potentia intel-

lectiuia in homine potest quidquid necessarium est ad hoc, ut homo percipiat ens & verum proportionatum, cum hoc sit eius obiectum, ex dictis: Sed hæc tria sunt necessaria, scilicet apprehendere, iudicare, & ratiocinari: Ergo, &c.

Sequitur 545. Ista tres operationes esse tres operationes mentis.

Proba. sequ. Quia hæc tres conueniunt menti nostræ, ex dictis; & nulla est alia, quæ ad aliquā istarū triū non reducatur.

Sequitur 546. Quamlibet hanc operationem esse reflexam virtualiter & in actu exercito.

Probatur sequ. Quælibet operatio mentis potest esse reflexa virtualiter & in actu exercito, ut patet ex dictis; quia non est maior ratio de una, quam de alia: Atqui quælibet harum est operatio mentis, ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 547. Primam apprehensionem esse simplicem actum, quo intellectus percipit quidditatem obiecti.

Prob. sequ. Quia hic actus est operatio intellectus, ex dictis; nec potest esse alius. ad 7. & dist. 38. a. 3. In 3. dist. 23. qu. 2. a. 2. quæst. 1. q. 14. a. 1. 3. De ani. lect. 11.

Sequitur 548. Iudicium esse actum, quo in actu exercito res iudicatur esse vel non esse, sicut per propositionem apprehensuam enuntiatur.

Probat. sequ. Actus, quo intellectus percipit quidditatem obiecti est simplex

In 1. dist.

33. q. 1. 6.

1. ad 3.

1. Post. in principio.

Ex dictis
suprà. præ-
fertum

In 2. dist.

3. q. 3. a. 1.

& dist. 14.

a. 1 q. 4.

s p. q. 83.

a. 2. ad 3.

2 2. q. 83.

a 3.

In 1. dist.

9. q. 5. a. 1.

De verit.

Ibidem.

operatio, ex dictis: Atqui potest intellectus apprehendere quidditatē propositionis, v.g. homo est animal; propositio enim habet suo modo quidditatem: Ergo quando intellectus apprehendit propositionem, tunc adhuc est simplex operatio: Ergo ut sit secunda mentis operatio, debet in actu exercito res iudicari esse, sicut per propositionem apprehensiuam enuntiatur.

I. p. q. 78. Sequitur 549. Cogitatiuam in homine esse aliquomodo iudicatiuam & discursiuam ex participatione intellectus; sed tantum circa singularia.

a. 4. & q. *In 3. d. 3.* Proba. sequ. Virtus inferior ex vnione cum superiori participat aliquid de perfectione illius licet imperfectè: Atqui cogitatiua est vnta intellectui in eadem *g. 1. art 2.* anima, & intellectus est iudicatiuus & *In 4. d. 3.* discursivus, ex dictis: Ergo cogitatiua *7. q. 3. a. 3.* participat hanc perfectionem, sed im-
q. 2. perfectè & tantum circa obiecta propria, *2. Contra* gent. e. 59. quæ sunt singularia.

& 172. *De verit. q. 10. a. 5.* & q. 14 art. 1. ad 9. & q. 15. a. 1.
2. De ani. lect. 13.

Ibidem. Sequitur 550. Hanc perfectionem non conuenire aestimatiuæ brutorum; sed id, quod agunt, agere ex instinctu, etiam si videatur quoddam iudicium & discursus.

Probatur sequela: Quod conuenit alicui tantum ex participatione superio-

ris, non conuenit ipſi quando non vni-
tū superiori, vt patet: Atqui iudicare
ac discurrere non conuenit cogitatiæ
hominis, niſi ex vniōne cum intellectu,
ex dictis: Ergo non conuenit æstimati-
uæ brutorum; ſed hoc, quod agunt, in
quo videtur eſſe aliquod vestigium iu-
dicij, agunt ex iñſtinctu; quia opus natu-
ræ eſt opus intelligentiæ.

Sequitur 551. Intellectum poffibilem
eſſe potentiam magis paſſiuam quam
actiuam.

Probatur ſequela. Quod magis reci-
pit quam agat, eſt magis paſſiuum
quam actiuum: Sed intellectus poffibi-
lis magis recipit, quam agat; recipit
enim ſpeciem impreſſam & expreſſam,
imò & actum ſuū ut potē immanente, ^{per}
elicit veſtantū ſuū actum: Ergo, &c.

Sequitur 552. Intellectum noſtrum
intelligere componendo & diuendo.

Proba. ſequ. Componere & diuidere
nihil aliud eſt, quam illud, quod repræ-
ſentatur per vnam ſpeciem attribuere
vel denegare illi, quod repræſentatur
per aliā ſpeciē: Atqui intellectus noſter,
quando iudicat, hoc præſtat: Ergo in-
telligendo & diuidendo cognoscit.

Sequitur 553. Vnum intellectum in-
telligere melius alio.

Probat. ſequ. Secundūm dispositio-
nem organi phantasie intellectus melius.

1.p qu. 79.
a. 2.
In 3. diſt.
14. art. 1.
q. 2.
2. Contrad
gent c. 5. q.
De verit.
q. 16. art. 1.
ad 13.

1. p. q. 52.
4. 4. & 5.
& qu. 85.
a. 5.
In 3. diſt.
35. q. 2. a.
2. quaq. 1.

1. 2. q. 50.
a. 4. ad 3.
3. Contrad
gent. 6. 84.

280 *Primum Doctrinæ*

format species, & consequenter melius percipit obiecta per species repræsentata : Sed intellectus intelligit per conuersionem ad phantasmatum : Ergo intellectus melius iudicat secundum dispositionem organi phantasiæ.

sq. q. 35. a. 7. Sequitur 554. Vnam animam perfectiorem esse aliâ individualiter substantialiter.

Prob. sequ. Anima rationalis, quæ perfectius intelligit ratione perfectiorum dispositionum, quas ipsa ut forma substantialis facit, est perfectior substantialiter : Sed una anima perfectius aliâ intelligit propter dispositionem organi phantasiæ, quam dispositionem organi ipsa anima facit, ut patet ex dictis supra in definitione animæ : Ergo una anima est perfectior alterâ individualiter substantialiter.

sq. p. q. 16. a. 2. Sequitur 555. In sola propositione iudicativa reperiri propriæ veritatem.

In 1. dñst. 19. a. 1. q. 1. De verit. 6r. 3. Prob. sequ. Veritas propriæ est conformitas intellectus, ut intellectus est, ad rem, ex dictis : Sed hæc conformitas solum propriæ reperitur in propositione iudicativa : Ergo, &c. Minor probatur : Ibi propriæ reperitur conformitas intellectus, ut intellectus est, cum re, ubi reperitur conformitas ut cognita ; per hoc enim differt intellectus ab alijs rebus, quia cognoscit, ut patet ex dictis :

Sed in sola iudicatiua propositione reperitur conformitas cognita in actu exercito, ut patet ex dictis; sola enim propositio iudicatiua iudicat rem ita se habere sicuti est.

Sequitur 556. Etiam falsitatem solūm *Ibidem* propriè reperiit in iudicio.

Probat. sequ. Contraria, qualia sunt veritas & falsitas, nata sunt fieri circā idem: Atqui veritas propriè solūm est in iudicio, ex dictis: Ergo & falsitas.

Sequitur 557. Falsitatem contingere *Ibidem* in iudicio, ex eo, quod ratio repræsentata per vnam speciem coniungitur alteri repræsentatæ per alteram speciem, itavt intellectus iudicet vnam rationem alteri competere, cum tamen à parte rei non competit.

Prob. sequ. Contrariorum contraria est ratio: Atqui veritas consistit in conformitate intellectus ad rem: Ergo falsitas consistit in disformitatē iudicatiua: Sed talis disformitas fit per hoc, quod intellectus ex duabus speciebus elicit vnam speciem repræsentantem coniunctionem rationum, quæ non sunt coniunctæ: Ergo, &c.:

Sequitur 558. Intellectum obnoxium *Quesit. 22.* veritati & falsitati indigere aliquo habitu superaddito, ut per eum attingat infallibiliter veritatem. *De verit. a. 2.*

Probatur sequela: Quod deber

attингere aliquod obiectum, & ex se non infallibiliter attingit, debet ex aliquo superaddito attingere, vt infallibiliter attingat: Atqui intellectus debet attingere ens vt verum, ex dictis; nec illud infallibiliter attingit: Ergo, &c. Illud autem superadditum, quo infallibiliter intellectus attingit verum dicitur habitus.

In 1. diff. Sequitur 559. Habitū, quibus intellectus attingit infallibiliter veritatem debere esse ordinatiuos specierum;
3. q. 5. ad 1. *In 3. diff.* itavt ratio repræsentata per vnam speciem non coniungatur alteri per aliam speciem repræsentatæ, nisi à parte rei ipsi conueniat.

14. a. 1. q. Probatur sequ. Habitū, quibus infallibiliter attingitur veritas debent esse exclusiū falsitatis: Sed, ex dictis, falsitas sit per hoc, quod ratio repræsentata per vnam specie attribuit rationi repræsentatæ per alteram speciem; neque hoc potest excludi nisi ordinentur species: Ergo, &c.

1. 1. qu 8. Sequitur 560. Hos habitus non possunt habere obiectum tam latè patens, ac
a. 2. ad 3. *6. q. 54.* ipse intellectus.

4. 1. & 9. Proba. sequ. Quia si haberent obiectum tam latè patens, haberent idem obiectum & non possent dare intellectus. *In 3. diff.* Etui, vt attingeret infallibiliter veritatem: Atqui consequens est falsum:

Ergo, &c. Sequela probatur: Quia, ut
alias ostendemus, potentiae & habitus
specificantur ex obiectis, & aliundē vni-
uersalitas nimia obiecti impedit, ne ve-
rum attingatur semper infallibiliter,
nisi ordinentur species.

que. 1. &
dict. 33. q.
1. a. 1. q. 1.
De verit.
q. 1. a. 12.

Sequitur 561. Tot esse habitus in-
tellectus, quot sunt varia genera vero-
rum infallibiliter attingibilium.

1. 2. q. 57.
a. 1. 2. & 3.
& qu. 68.
ar 7.

Prob. sequ. Quod per se ordinantur ad
aliquid, etiam specificatur & diuersifi-
catur ab ipso, ut ostendemus in tertio
principio: Sed habitus intellectus per
se ordinantur ad attingenda infallibili-
ter vera: Ergo, &c.

2. 2. q. 4.
a. 8. & q.
4. a. 5.
3. Contrà
gen. c. 44.
De verit.
q. 1. a. 1. 2.
& 13.
Iijdem lo-
ciss.

Sequitur 362. Quatuor aut quinque
esse habitus intellectus, scilicet habitum
primorum principiorum, qui subdivi-
ditur in habitum primorum principio-
rum speculabilium, & synderesim, quæ
est habitus primorum principiorum pra-
cticorum: scientiam, quæ subdividitur in
scientiam strictè, & sapientiam, pruden-
tiam, & artem.

Probatur sequela: Tot sunt habitus
intellectus, quot sunt genera verorum
infallibiliter attingibilium, ex dictis:
Sed sunt quatuor aut quinque: Ergo,
&c. Minor probatur: Omne verum vel
attingitur infallibiliter per medium, vel
sine medio; si sine medio est habitus
primorum principiorum, tum speculabi-

lium, qui dicitur intelligentia, tūm præticorum, qui dicitur synderesis; si per medium, tunc vel est speculatum existens intrà intellectum, vel non, sed est practicum; si speculatum est scientia communiter dicta, quæ est cognitio rei per causam, quæ, si sit causa superior, est sapientia, si inferior, est scientia: si sit præticum vel est agibile, id est, operationis immanentis obiectum, vel est factibile, id est, obiectum operationis transeuntis; si immanentis, est prudentia, si transcurrentis, ars. Omissis autem artibus & prudentiâ, de quibus fortè infrà.

*ss. q. 40.
a. 1. 2. & 3.* Sequitur 563. Hos habitus esse distinctos realiter à potentia intellectiva.

Prob. sequ. Qualitas actiua per se ordinata ad attingendum infallibiliter verū distinguitur realiter ab ea, quæ potest etiam aliquandò falli, & quæ habet diuersum formaliter obiectum: Sed, ex dictis, hi habitus per se ordinantur ad verum infallibiliter attingendum & habent diuersum formaliter obiectum; potentia autem intellectiva aliquandò fallitur: Ergo, &c.

*2. Post
lect. 5.* Sequitur 564. Habitum primorum principiorum speculabilium versari tam circa dignitates, id est, propositiones universalissimas per se notas, quam circa positiones, id est, principia minus universalia per se nota sapientioribus.

Prob. sequ. Quæ sub aliqua ratione formalí attingunt aliquid, attingunt ea, quæ sub tali ratione formalí continentur, ut de se patet, & aliàs ostendetur: Atqui habitus primorum principiorum attingunt principia, ut per se & sine medio nota, in quo conueniunt tām dignitates, quām positiones: Ergo, &c.

Sequitur 565. Hunc habitum primum principiorum haberi cognitis terminis propositionum, circā quas versatur, acquisitis speciebus per actionem intellectus agentis.

Prob. sequ. Propositiones immediatæ per se cognoscuntur cognitis terminis: Sed cognoscuntur per habitum principiorum, ex dictis: Ergo cognoscuntur per habitum illum cognitis terminis, & cum ad cognitionem terminorum requirantur species, ut patet ex dictis suprà, hic habitus habebitur habitis speciebus intelligibilibus: Sed species intelligibiles habentur actione intellectus agentis, ex dictis: Ergo & hic habitus, non quòd hic habitus non distinguatur à speciebus, cù, ut patet ex dictis, species se teneant ex parte obiecti supplentes deficitu intelligibilitatis eius, habitus verò ex parte potentiae suplentis fallibilitatē eius; sed quia cōsurgit statim ad productionē specierū.

Sequitur 566. Scientiam esse habitum cognoscitium effectus per causam priùs cognitam.

2. Post. 7.
lett. vlt.
1.2. q. 53.
4. 1.
2. Contr.
gen. c. 78.
quest. 16.
De verit.
4.1.ad 14.

Proba. sequ. Medium, quo effectus cognoscitur est causa; non enim potest benè cognosci nisi cognitâ causâ; quia ignotū non deducit ad cognoscendū: Atqui scientia omnis est, quā aliquis effectus cognoscitur: Ergo, &c. Nomine autem effectus & causæ intelligitur causa siue virtualis siue formalis; formalis est, à qua effectus formaliter procedit, virtualis, à qua verè non procedit, sed si procederet, ab illa procederet: potest etiam intelligi nomine causæ illud, quod non est verè causa effectus, sed est tantum causa cognitionis; quæ tamen cognitione per causam sic intellectam non est ita propriè scientia.

*3.2. q.54.
a.2.* Sequitur 567, Scientiam esse cognitionem certam ex vi medij.

Probat. sequ. Cognitio, quæ fit per medium, quo attingitur infallibiliter verum, est certa ex vi medij; alias enim illi non competenter per se certitudo, quia per se solum illi competit respicere obiectum per medium: Atqui scientia est cognitione, quæ fit per medium, quo attingitur infallibiliter verum, videlicet per causam, ex dictis: Ergo, &c.

*Quast. 4.
De veris.* Sequitur 568. Scientiam connaturaliter esse cognitionem euidentem.

*a.9. ad 3.
2. Post
lett. 7.* Prob. sequ. Cognitio certa connaturaliter est euidentis: Sed scientia, ex dictis, est cognitione certa: Ergo, &c. Maior

probatur: Quia certitudo connaturaliter oritur ex euidentia; certitudo enim est adhæsio intellectus ad obiectum iudicatum & cognitum ex vi medij, quo sit iudicium: illa autem vis connaturaliter est euidentia, quamuis possit esse authoritas infallibilis, ut in fide supernaturali; intellectus enim noster non adhæret indiuulse obiecto ex vi medij, quo iudicat, nisi vel sit euidentis vel dicentis authoritas sit omnino infallibilis.

Sequitur 569. Scientiam in nobis esse habitum ex aliqua priori cognitione.

2. Post.
lect. 1.

Probat. sequ. Cognitio per medium cognitum debet fieri ex priori cognitione, debet enim prius cognosci medium: Sed, ex dictis, scientia est per medium cognitum: Ergo, &c.

Sequitur 570. Priorem illam cognitionem esse certam: & vel esse immediatam & per se, vel reducibilem ad immediatam.

Ibidem.

Prob. sequ. Si prior illa cognitione non esset certa, cognitione procedens non esset certa; non enim potest certitudinem habere cognitione orta ex incerta, ut patet, sicut non potest superaedificatum esse firmum, si fundamentum vacillet: Atque scientia est cognitione certa: Ergo, &c. Aliundè vero omnis cognitione certa vel est immediata, vel per medium.

Sequitur 571. Optimam esse defini-

2. Post.

tionem demonstrationis traditam ab Aristotele, quod videlicet sit sillogismus procedens ex veris, primis, & immediatis, notioribus, prioribus, causisque conclusionis.

Probat, sequ. Quia nomine demonstrationis intelligitur ratiocinatio, quæ producitur scientia: Sed ratiocinatio, quæ producitur scientia debet procedere ex propositionibus veris sive certis, primis sive immediatis, aut saltem reducilibus ad immediatas, quæ sint etiam causæ cognitionis scientificæ, ut patet ex dictis, & consequenter, quæ sint causæ conclusionis, atque adeò, quæ sint notiores ac priores; omnis autem causa est prior suo effectu, ut constat: Ergo, &c.

2. Post.
litt. 12.

Sequitur 572. Non posse dari scientiam naturalem de singularibus.

Prob. sequ. Scientia debet esse cognitio certa & innixa principijs certis, ex dictis: Sed circà singularia non potest esse cognitio certa & innixa principijs certis; quia ipsa singularia sunt mutabilia, quæ etiam ratione non potest dari de contingentibus ut contingentia sunt, solum ergo potest dari de vniuersalibus & necessarijs.

Nidem.

Sequitur 573. Scientiam debere procedere per ratiocinationem, saltem ex una propositione vniuersali & per se, non autem ex omnino extraneis.

probatur

Probat. sequ. Quia alias esset de singularibus & non necessarijs, seu contingentibus.

Sequitur 574. Præmissas in demonstratione sive ratiocinatione scientifica esse causas efficientes conclusionis.

Proba. sequ. Cognitio scientifica est causata ex præmissis : Ergo, &c.

Sequitur 575. Intellectum posito assensu præmissarum non posse suspen-
dere assensum conclusionis. 2. Post.
lect. 2.

Prob. sequ. Positâ causâ in actu secundo non potest suspendi effectus, qui est in eodem instanti, in quo causa est in actu: Atque præmissæ sunt causæ in actu, sive potius ipse intellectus est causa conclusionis mediantibus præmissis tanquam proprijs causalitatibus, per quas constituitur in actu secundo, præsertim per minorem propositionem: Ergo, &c.

Sequitur 576. Scibile ut sic esse obiectum infallibiliter attingibile ut verum ex vi medijs cogniti. 1.2 q. 54.
a. 2.
De veritate
q. 2. a. 13.

Prob. sequ. Quo modo aliquid potest sciri est scibile; scibile enim solum dicitur, quod potest sciri: Atque vnuquodque quatenus potest attingi infallibiliter ut verum ex vi medijs cogniti, eatenus potest sciri, ut patet ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 577. Tot esse genera scibiliū, quot sunt genera obiectorum, quæ ex vi medijs cogniti possunt infalli- 2. Post.
lect. 4.

Proba. sequ. Tot modis dicitur definitum, quot definitio: Atqui obiectum quod per medium cognitum infallibiliter attingi potest ut verum, est scibile, ex dictis : Ergo, &c.

Ibidem.

Sequitur 578. Tot esse genera scientiarum , quot sunt genera obiectorum, quæ per medium cognitum infallibiliter possunt attingi ut vera.

Probat. sequ. Quot sunt genera scibilem, tot sunt genera scientiarum ; quia scientia per se primò ordinatur ad scibilia : Atqui tot sunt genera scibilem , quot sunt genera obiectorum , quæ per medium cognitum infallibiliter possunt attingi ut vera, ex dictis : Ergo , &c.

Ibidem.

Sequitur 579. Obiectum scibile debere esse intelligibile.

Probat. sequ. Quod debet attingi per intellectum est intelligibile , ut patet ex terminis : Sed, ex dictis, scibile debet attingi per intellectum : Ergo , &c.

*6. Meta-
phy. tex. 4
lett. 10.*

Sequitur 580. Obiectum scibile debere esse immateriale.

*3. De ani-
lett. 2.
2. Post.
lett. 41.*

Prob. sequ. Obiectum intelligibile debet esse immateriale , cum(ex dictis) obiectum & potentia debeat esse eiusdem quodammodo immaterialitatis: Atqui , ex dictis , obiectum scibile est intelligibile : Ergo est immateriale.

6. Meta-

Sequitur 581. Obiectum scibile for-

maliter ut tale debere esse abstractum ph. lect. 6.
à materia. & 10.

Probat. sequ. Scibile duo importat , primò intelligibilitatem , secundò virtutem, quæ faciat ut infallibiliter attingatur ut verum : Sed & ratio intelligibilis requirit abstractionem à materia , ex dictis , & virtus ad attingendum verum infallibiliter requirit etiam abstractionem à materia; sicut enim permixtio & confusio est causa erroris , ita abstractio, separatio, & ordinatio est causa attingendi veritatem: Ergo scibile & in ratione veluti generica intelligibilis , & in ratione propria , quæ est , ut attingatur tamquam verum ex vi medij, debet esse abstractum à materia.

Sequitur 582. Medium , vi cuius obiectum est infallibiliter attingibile ut verum , debere esse immateriale.

Prob. sequ. Quod constituit formaliter obiectum scibile ut sic debet esse immateriale ; quia constitutum non potest esse immateriale , nisi constitutum sit etiam immateriale : Atqui medium constituit obiectum scibile formaliter; quia obiectum scibile per hoc differt ab omni alio obiecto, etiam infallibiliter cognoscibili , quia alia obiecta sunt cognoscibilia sine medio , scibile autem per medium: Ergo formaliter scibile constitui-

t. p. 975.

a. 1.

3. p. 977.

a. 2. ad 4.

In 2. dist.

2. ar. 2. ad

4.

Quaest. 2.

De verit.

4. 6.

Quaest. 10.

De verit.

4. 4.

6. Metra-

ph. lect. 10

& 11.

292 *Primum Doctrinæ*
tur tale permedium, siue per ordinem
ad medium.

Ibidem. Sequitur 583. Tot esse genera scibiliū, quo sunt genera mediorum abstractorum à materia.

Prob. sequ. Tot sunt genera constitutorum, quo sunt constituentium, ut satis patet: Atqui, ex dictis, media immaterialia siue abstracta à materia constituunt scibile ut sic: Ergo, &c.

Opusq. 70. Sequitur 584. Tot esse genera scientiarum, quo sunt genera mediorum abstractorum à materia.

q. 5 ar. 1. 2. Post.
l. 8. 41. 3. p. qn. 1.
a. 1. ad 2. *De sensu &*
sensato. *lett. 6.* Prob. sequ. Tot sunt genera scibile, quo mediorum abstractorum à materia, ex dictis: Sed tot sunt genera scientiarum, quo scibile, ex dictis: Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 585. Tria esse genera scientiarum naturalium.

Prob. sequ. Tot sunt genera scientiarum naturalium, quo mediorum abstractorum à materia, ex dictis: Atqui tria sunt genera abstractorum intelligibilium à materia; tripliciter enim potest obiectum intelligibile abstrahi à materia, sicut etiam triplex est materia: est enim materia singularis, id est, affecta hac quantitate, & his qualitatibus individuantibus; est materia sensibilis, id est, materia affecta quantitate & qualitatibus sensibilibus in communi; est denique materia intelli-

gibilis, id est, materia cum sua quantitate perceptibilis tantum per intellectum: & ita potest fieri abstractio à materia singulari; considerando illam ut est sensibilis in communi; Secundò potest fieri abstractio à materia etiam sensibili, considerando solum quantitatē; Tertiò potest fieri abstractio à materia omni & quantitate, considerando rationem aliquam, in qua conueniant materialia & immaterialia: Cum ergo omne medium, quo naturaliter acquiritur scientia debat esse abstractum, aliquā, istarum abstractionum debet esse abstractum; & si quidem sit abstractū à materia singulari, est medium ad infallibiliter attingendū verum de subiecto qualitatū sensibilium, id est, quæ acquiruntur per motum sensibilem; atque adeò est medium ad attingendum verum de ente mobili, & sic constituitur genus scientiæ physicæ siue naturalis; si abstrahat etiam à materia sensibili, est medium ad attingendum verum de materia intelligibili siue de quantitate, & constituitur genus scientiæ Mathematicæ; denique si sit abstractū à materia intelligibili est medium ad attingendum infallibiliter verum secundū eam rationem, in qua conueniunt materialia & immaterialia, & sic constituitur tertium genus innominatum, quod est commune Metaphysicæ & Logicæ.

294 *Primum Doctrinæ**Videm.*

Sequitur 586. In quolibet horum trium generum tot distinguendas esse scientias, quot media siue principia prima intrà prædictas abstractiones.

Explicatur : Scientia per se primò ordinatur ad attingendum infallibiliter verum ex vi medijs cogniti; medium autem illud vel cognoscitur per aliud medium intrà eandem abstractionem, vel non : si non cognoscitur per aliud medium, dicitur primum , quia est principium totius cognitionis scientificæ intrà illam abstractionem ; si autem cognoscatur per aliud medium, tunc de illo alio inquiritur , an cognoscatur sine medio vel per medium , & sic donec perueniatur ad aliquod medium, quod intrà abstractionem illam sit independens à quocumque alio medio : Tot ergo erunt species scientiarum in quolibet genere , quot erunt media ad attingendum verum infallibiliter prima & immediata modo explicato.

Probatur ergo sequela : Tot sunt in quolibet genere species , quot sunt differentiæ per se diuisiæ illius generis : Sed scientiæ per se diuiduntur ex ordine ad scibilia, ex dictis , & scibilia diuiduntur per se ex medijs primis & immediatis : Ergo , &c.

2. Post.
168.25.

Sequitur 587. In primo genere abstractionis à materia singulari dari qua-

tuor species scientiarum ; scilicet physi-
cam , medicinam , musicam , & aliam in-
nominatam , quæ posset dici geometria
naturalis.

2. Physic.
lett. 2.

Explicatur : Non intendimus hic de-
terminare an quælibet istarum sit spe-
cies athoma ; de hac enim posteà ; sed
dumtaxat has quatuor species contineri
sub abstractione à materia singulari.

Prob. sequ. Hæ quatuor species ali-
quomodo distinguntur, vt omnes faten-
tur: Sed sunt sub abstractione à materia
singulari tantùm. Nam Physica conside-
rat ens mobile ad locum, quantitatem ,
qualitates,&c. Medecina considerat cor-
pus humanum vt mobile ad sanitatem
& morbum; Musica numerum sonorum;
Geometria naturalis quantitatem vt
sensibilem: ista autem omnia locus ,
qualitates, sanitas, morbus, sonoreitas ,
& sensibilitas continentur intrà mate-
riam sensibilem, nec abstrahunt ab illa :
Ergo, &c.

Sequitur §88. Physicam esse vnam *Ibidem*
scientiam specie athomâ.

Probat. sequ. Qui à habet vnum me-
dium intrà propriam abstractionem in-
dependens à quolibet alio , quo probet
vel mediataè vel immediataè omnia , quæ
tractat, scilicet definitionem entis mo-
bilis ; ex illa enim definitione pendent
quæcumque traduntur in octo libris

physicorum, de cœlo, de generatione, de anima, in pâris naturalibus, & si quæ alia sunt, quæ spectent ad physi-
cam.

Ibidem.

Sequitur 589. Valdè probabile esse medicinam non distingui specie à phy-
sica.

Probat. sequ. Quia corpus hominis, ut mobile ad sanitatem & mōbum, pen-
det à principijs entis mobilis ut sic, &
est, ut diximus, sub abstractione à mate-
ria singulari tantum.

Ibidem.

Sequitur 590. Musicam esse vnam
specie atomâ.

Probatur sequela : Quia numerus
sonorus ut est principium consonan-
tiæ & harmoniæ in sonis, habet pro-
priam definitionem, quæ est medium,
à quo dependent omnia, quæ tradun-
tur in musica, & independens intrâ ab-
stractionem à materia singulari à quo-
cumque alio : quamvis enim ratio nu-
meri ut sic dependeat ex unitate, quæ
est mensura quantitatis discretæ ; non
tamen intrâ abstractionem, etiam à ma-
teria sensibili, ut patet ex dictis, & ma-
gis explicabitur.

Ibidem.

Sequitur 591. Valdè etiam probabi-
le esse geometriam naturalem esse vnam
specie atomâ.

Explicatur: Nōmine geometriæ na-
turalis intelligimus scientiam, quæ

applicat principia geometriæ ad materias sensibiles, ut ad visum, & vocatur perspectiva; ad mundum, & vocatur cosmographia; ad cœlos & astra, & vocatur astrologia; ad ciuitatem & ad locum & vocatur topographia; ad aquas & maria, & vocatur hydrographia, ad machinas & vocatur machinatiua; ad corpora diuersa, & est stereometria.

Probatur ergo sequela: Quià istæ omnes procedunt ex principijs geometriæ, ut applicatis ad materias sensibiles; atque adeò intrà abstractionem à materia singulari tantum procedunt ex ijsdem principijs.

Sequitur 592. Sub abstractione à materia sensibili contineri duas scientias specie atomâ distinctas, scilicet Geometriam & Arithmeticam.

Probatur sequ. Quià intrà abstractionem à materia sensibili omnia principia reducuntur ad duo; scilicet ad unitatem, quæ est principium numeri, & ad punctum, quod est principium quantitatis continuæ; unitas verò non reducitur ad punctum, vel è contrà: Ergo, &c.

Sequitur 593. Aliquas scientias contineri sub alijs quantum ad principia.

Probatur sequ. ex dictis: Aliquæ scientiæ applicant principia alterius

ad materias alienas; ut Geometria naturalis applicat principia Geometriæ ad materias sensibiles: Perspectiva applicat principia Geometriæ Mathematicæ ad visum; Musica principia numeri ad sonoreitatem: Sed hoc est, aliquas scientias contineri sub alijs quoad principia: Ergo, &c.

a. Post. Sequitur 594. Aliquas scientias alijs
lett. 15. & subalternari.

25. Probat. sequ. Subalternari est vnam scientiam contineri sub alia quoad principia: Atqui ita est: Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 595. Ad subalternationem requiri ut principia scientiæ inferioris, & subalternatae sint conclusiones probatae in scientia superiori & subalternante.

Probat. sequ. Quia vna scientia non potest alio modo contineri sub alia quoad principia, nisi principia vnius probentur in alia; non enim potest alia excogitari continentia, nisi ista: Ergo, &c.

Ibid. & Sequitur 596. Ad subalternationem
1.p. qu. 1. in naturalibus requiri, ut obiectum inferioris scientiæ addat differentiam quodammodo accidentalem ad obiectum scientiæ superioris.

Probatur sequ. Ad subalternationem requiritur ut principia vnius scientiæ probentur in alia, ex dictis: Sed hoc fieri nequit, nisi obiectum addat differentiam accidentalem; si enim esset em-

ninò idem obiectum , vel contineretur essentialiter sub obiecto, vel adderet solum proprietatem, non distinguerentur scientia subalternans & subalternata : scientiæ enim , quæ habent idem obiectum non distinguntur, sicut & scientia de genere non distinguitur à scientia de specie : Ergo , &c.

Sequitur 597. Obiectum scientiæ sub-alternatae esse per se scibile. 2. Post.
lett. 15.

Probat. sequ. Obiectum cuiuslibet scientiæ debet esse per se scibile , ut patet ex dictis: Atqui scientia subalternata est scientia : Ergo , &c.

Sequitur 598. Obiectum scientiæ subalternatae esse per se scibile, in quantum obiectum superioris scientiæ subalternantis consideratur à scientia subalternante solum ut principium obiecti subalternatae ; v. g. obiectum musicæ est numerus sonorus , qui est unum per se in ratione obiecti scibilis, in quantum consonantia per se consideratur à musica : numerus verò solum consideratur ut principium consonanriæ.

Prob. sequ. Obiectum scientiæ subalternatae debet esse per se scibile , ex dictis : Sed non potest alio modo esse , nisi in quantum est principium obiecti per se spectati in scientia subalternata , ut patet exemplo allato : Ergo , &c.

N 6

I.p. qu. 1. Sequitur 599. Scientiam subalternam posse esse scientiam in absentia subalternantis, licet non habeat statum scientiæ.

Q. 4. 14. *De verit.* Probatur sequela: Cognitio rei per causam est scientia, ex dictis: Atqui subalternata in absentia subalternantis

poteſt esse cognitio rei per causam: Ergo, &c. Probatur minor: Quia v. g. in perspectiva probamus res, quæ videntur à longè, apparere minores, hoc fillogismo? Lineæ ductæ ab eadem basi ad punctum distantius causant minorem angulum: Atqui visio fit per lineas ductas ab obiecto, quod est veluti basis ad pupillam: Ergo quod pupilla erit distantior causabunt minorem angulum: Sed res, quæ videntur per minorem angulum apparent minores: Ergo, &c. Atqui hæc cognitio est cognitio rei per causam; nam verè maior est causa conclusionis: & licet non sit certa vel eidens à priori in absentia Geometriæ, potest tamen esse eidens & certa à posteriori, & supponi tamquam certa à discente perspectivam, & credente ipsi magistro ut scienti.

Ibidem.

Sequitur 600. Theologiam verè subalternari scientiæ Dei ac beatorum, quâ formaliter beati sunt.

Probatur sequela: Scientia, cuius

principia probantur vel sunt euidentia
in superiori scientia , subalternantur
ipsi superiori , ex dictis : Atqui Theo-
logia est scientia , vt postea ostende-
mus , cuius principia sunt euidentia
in superiori scientia Dei ac beatorum,
quâ beati sunt ; quia ibi videntur cla-
rè per essentiam Diuinam tamquam per
medium : Ergo , &c.

Sequitur 601. Theologiam esse ve-
ram scientiam.

Probatur sequela : Cognitio rei per
causam certa , & saltem aptitudinaliter
euidens , est scientia , ex dictis : Atqui
Theologia hoc habet ; cognoscit enim
effectus per causam supremam , scilicet
Deum : & est certa , vt potè , quæ in-
nittitur principijs fide Diuinâ creditis ;
& est aptitudinaliter euidens , quià vt
alias ostendemus , manet eadem in pa-
tria : Ergo , &c.

Sequitur 602. Actum scientiæ &
opinionis non posse esse simul in
eodem intellectu circà idem obiectum
formaliter.

Probat. sequ. Certitudo & incerti-
tudo non possunt simul & semel conue-
nire eidem intellectui circà idem obie-
ctum , etiam per diuersa media : Sed scien-
tia , ex dictis , importat essentialiter cer-
titudinem , opinio incertitudinem (vt
omnes fatentur) quià est assensus *vn*

Ibidem.

*1. Post.
lett. 41.
& 44.
2.2. q.1.4.
5. ad 4.
quaest. 14.
De verit.
a.9. ad 6.*

parti cum formidine alterius: Ergo, &c.
Maior probatur: Quia implicat intellectum ex vi vnius medij adhærere firmiter obiecto, & ex vi alterius medij simul & semel non adhærere firmiter eidem; adhærere enim & non adhærere firmiter inuoluit contradictionem, etiā ratione diuersi medij: cuius ratio est; quia adhærere, est ex vi medij iudicare rem ita se habere, ut aliter se habere non possit: Hoc autem iudicium implicat cum iudicio, quod res possit se habere aliter; alias enim scientia & error possent esse simul.

Ibidem.

Sequitur 603. Habitum scientiæ & habitum opinionis non posse esse simul & semel in eodem intellectu de eodem obiecto, etiam per absolutam Dei potentiam.

Prob. sequ. Quæ opponuntur ex ratione formalis tam opponuntur in habitu, quam in actu: Atqui, ex dictis, actus scientiæ & opinionis opponuntur ex ratione formalis certitudinis & incertitudinis: Ergo, &c. **Maior probatur:** Quia habitus specificantur per actus & actus per obiecta formalia, ut dicimus.

3.2.9.1.4.
4. & 5.
6.9.4.4.1.
3.P. 94.7.

Sequitur 604. Actum vel habitum fidei Diuinæ non posse esse simul cum visione, vel scientia, vel opinionione.

Probat. sequ. Quia scientia connaturaliter est euidens, sicut & visio ; fides verò Diuina est essentialiter obscura ex obiecto formali ; opinio autem est essentialiter incerta, & fides Diuina est certissima.

Sequitur 605. Diuum Paulum in D.Thom.
raptu , quo vidit essentiam Diuinam 22.q.17.s.
vt docent Diuus Thomas, & Diuus 4.3. ad 3.
Augustinus & alij , non retinuisse
fidem in ordine ad essentiam Diuinam,
secundūm quod erat ratio videndi ali-
qua misteria , quæ tunc vidi; benè au-
tem in ordine ad alia , quæ tunc non vi-
debat.

Probatur sequ. Quià alijs tunc di-
cendum foret fidem & scientiam esse
compossibiles, cuius oppositum ostendimus.

Sequitur 606. Sub abstractione ab 0pus.42.
omni materia contineri metaphysicam cap. 3.
& logicam. Et Opus. 70.q.5. a.
s. ad 2.

Probat. sequ. Sub abstractione ab
omni materia continentur duo media
prima & immediata, scilicet ratio entis
ut sic , & ratio entis rationis directius
operationum intellectus : Ergo , &c.
Consequentia patet ex dictis : Antece-
dens probatur : In ratione abstrahente
ab omni materia, materialia & immate-
rialia debent conuenire : Sed non pos-
sunt conuenire, nisi vel in ratione entis

vel in ratione entis rationis directiū actuum intellectus; non enim possunt in aliquo alio conuenire.

Opuscul. 41. cap. 3. 4. Meta- ph. lett. 4. Sequitur 607. Obiectum metaphysicæ esse ens ut sic, quatenus abstractum ab omni materia.

Probat. sequ. In obiecto metaphysicæ conueniunt res materiales & immateriales: Sed non possunt conuenire, nisi in ratione entis abstracti ab omni materia: Ergo, &c.

4. Meta- ph. lett. 4. Sequitur 608. Obiectum logicæ esse ens rationis directium operationum intellectus.

cap. 2. 1. Post. lect. 20. Probatur sequ. Obiectum logicæ debet esse tale, in quo conueniant omnia scibilia tam materialia, quam immaterialia, ex dictis: Sed non conueniunt nisi vel in ente reali, vel in ente rationis directuo; aliundè verò entis realis ratio non spectat ad logicam, vt de se patet: Ergo, &c:

1.p. q. 79. a 11. 1. 2. q. 57. a. 1. ad 1. 2. 2. q. 179 Sequitur 609. Omnem operationem intellectus, quatenus sifit intrà intellectum, esse speculationem siue contemplationem veritatis.

6. 1. Probat. sequ. Omnis operatio cuiuscumque potentiae tendit in obiectum illius potentiae, & non potest, vt est ab illa potentia, tendere extrà: Sed, ex dictis supra, obiectum intellectus est ens & verum: Ergo omnis operatio intellectus

Etus est ut sic cognitio siue contemplatio
veri; atque adeo est speculatio.

Sequitur 610. Nullam operationem ibidem.
intellectus esse praxim.

¶ Probat. sequ. Nulla speculatio ut sic
est praxis ; speculatio enim & praxis
diuidunt operationem adæquatè , mem-
bra autem diuidentia non se mutuò in-
cludunt in bona diuisione : Atqui om-
nis operatio intellectus est speculatio :
Ergo nulla operatio intellectus est pra-
xis.

Sequitur 611. Operationem intel- 1. p. q. 14.
ar. 16.
lectus non denominari practicam ,
secundùm quod sistit intrà intellectum.

Probatur sequela : Nulla specula-
tio ut sic potest denominari practica :
Sed omnis operatio intellectus, secun-
dùm quod sistit intrà intellectum ,
est speculatio ut sic , ex dictis : Er-
go , &c.

Sequitur 612. Operationem intel- ibidem lo-
cis.
lectus , quæ verè denominatur practi-
ca, debere respicere aliquam aliam ope-
rationem existentem extrà intelle-
ctum.

Probatur sequela: Operatio intel-
lectus denominantur practica , vt om-
nes fatentur : Sed , ex dictis , non de-
nominatur practica ex eo , quòd sistat
intrà intellectū: Ergo ex eo, quòd tendat

extrà: vndè Aristoteles ait intellectum extensione fieri practicum.

1.2. q. 53. Sequitur 613. Scientiam denominari practicam ex eò, quòd respiciat operationem extrà intellectum.

a.3. ad 2. *2.2. q. 51.* Probat. sequ. Omnis habitus denominatur à sua operatione, vt omnes fatentur, & probabimus in tertio principio: Sed nulla operatio denominatur practica, nisi respiciat operationem extrà intellectum: Ergo nec habitus.

Ibidem. Sequitur 614. Scientiam speculativam & practicam distingui; quia speculativa elicet operationes sive leutes tantùm intrà intellectum; practica verò elicet operationes, quæ respiciunt alios actus extrà intellectum.

Prob. sequ. Scientia eliciens tantùm speculations est speculativa, & scientia eliciens tantùm operationes practicas est practica: Sed speculatio est operatio sistens intrà intellectum, praxis verò est extrà intellectum: Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 615. Obiectum speculativa esse verum vt sic; obiectum verò practicæ esse verum in ordine ad aliquam operationem extrà intellectum.

Probat. sequ. Obiectum cuiuslibet scientiæ debet esse ipsi & eius operacioni proportionatum, vt omnes fatentur: Atqui verum vt sic est obiectum proportionatum speculationi; verum autem

in ordine ad operationem extrâ intellectum est obiectum proportionatum practicæ : quia, ut diximus , speculatiua sicut intrâ intellectum, cuius obiectum est ens & verum ; practica vero est quidem in intellectu , atque adeò respicit ens & verum , sed extenditur ad operationem extrâ intellectum , atque adeò eius obiectum debet esse verum in ordine ad operationem aliquam extrâ intellectum.

Sequitur 616. Finem speculatiæ esse *Ibidem.* veritatem, practicæ opus.

Prob. sequ. Finis proximus cuiuslibet scientiæ est illud , ad quod operatio illius immediatè ordinatur : Atqui, ex dictis , operatio speculatiæ ordinatur ad veritatem , practicæ vero ad opus extrâ intellectum : Ergo, &c.

Sequitur 617, Physicam , Mathematicam, Metaphysicam, imò & etiam Logisticam esse scientias speculatiuas ; Moralem vero, & Medicinam practicas.

Probat. sequ. Quia istæ omnes scientiæ per se non respiciunt, nisi contemplationem veritatis, ut constat ex dictis; nam etiam Logica respicit ens rationis directuum operationum intellectus in ordine ad rectè & sine permixtione errorum contemplandam veritatem ; Moralis vero, & Medicina respiciunt opus extrâ intellectum ; illa, opera moralia

Ex illis locis.

308 *Primum Doctrinæ*
voluntatis, hæc opera circà sanitatem
corporis humani.

I.p. qu. 1. Sequitur 618. Theologiam esse emi-
a 4. & 5. nenter formaliter, speculatiuam & pra-
*Et in pro-*cticam.

leg. 1. sent. Explicatur : Continere eminenter
a 3. q. 1. formaliter est continere rationes for-
males seclusis imperfectionibus ; ratio
autem speculatiui, quæ est contempla-
tio veritatis ut sic, non importat im-
perfectionem, nisi quatenus est ratio
speculatiui tantum, id est, cum exclu-
sione practici ; & idem dicendum de ra-
tione practici : Quia ergo scientiæ na-
turales sunt valde limitatae & conse-
quenter sunt imperfectæ, impossibili-
le est, quod scientia aliqua naturalis
sit simul speculativa & practica; Theo-
logia verò, quæ est scientia supe-
rior, potest utramque rationem inclu-
dere.

Probatur sequ. Quale est obiectum
formale scientiæ, talis est scientia, ut
patet ex dictis : Atqui, ex dictis, etiam
obiectum Theologiæ est Deus sub
Diuina reuelatione ; non formaliter &
immediatâ, sed virtuali & mediata :
Ergo talis erit Theologia, qualis est
Deus sub Diuina reuelatione virtuali
atttingibilis : Sed Deus sub Diuina re-
uelatione virtuali atttingibilis, est emi-
nenter formaliter ens & verum, quod

est obiectum speculationis ; & bonum, siue finis, quod ut sic est obiectum praxis : Ergo etiam Theologia erit eminenter formaliter speculativa & practica.

Sequitur 619. Theologiam etiam, *Ibidem*, quoad omnes conclusiones esse speculativam & practicam modo praedicto.

Probatur sequ. Omnes actus alicuius habitus sunt tales , qualis est ratio formalis, sub qua huiusmodi habitus respicit suum obiectum, ut alias ostendemus: Atqui , ex dictis , Theologia respicit suum obiectum , scilicet Deum , sub ratione Diuinæ reuelationis mediatæ , in qua includitur ratio speculatiui & practici : Ergo, &c.

Sequitur 620. Theologiam esse *1.p. que. i.* scientiam supernaturalem saltem im- *ar. 1. 5. 6.* perfectè.

Probat. sequ. Scientia, cuius obiectum formale , principia , & certitudo sunt quid supernaturale, debet esse supernaturalis : Sed obiectum Theologiae est supernaturale , est enim Diuina reuelatio virtualis ; principia etiam Theologiae sunt supernatura , sunt enim articuli reuelati, ut fide Diuinâ crediti , qui ut sic sunt supernaturales ; certitudo etiam est supernaturalis, ut potè superans omnem certitudinem naturalem , etiam

310 *Primum Doctrinæ*

illius primi principij, *Quodlibet est, vel non est*: Denique ratio illa, quā Theologia continet rationem scientiæ speculatiuæ & practicæ, est superior ad omnes rationes naturales; alias non posse eminenter formaliter continere utrumque illam rationem: Ergo, &c.

Opusc. 70. *g. 5. a. 1.* Sequitur 621. Logicam esse unam specie scientiam.

Prob. sequ. Scientia sub una abstractione attingens unum obiectum formale in ratione scibilis, est una specie, ex dictis: Atqui logica sub una abstractione respicit unum obiectum formale in ratione scibilis, scilicet sub abstractione ab omni materia respicit ens rationis directuum operationum intellectus: Ergo, &c.

*4. Meta-
ph. lect. 4.* Sequitur 622. Logicam docentem & utentem non esse duos specie habitus.

Prob. sequ. Unus specie habitus non distinguitur in plures specie habitus, ut patet ex terminis: Sed, ex dictis, Logica est unus specie habitus: Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 623. Logicam non concurre effectuè ad demonstrationes aliam scientiarum.

Probatur sequela: Nulla scientia concurrit ad demonstrationes aliquas, nisi

attīgendo suum obiectum formale : Sed Logica in demonstrationibus aliarum scientiarum non attīgit suum obiectum formale ; quia obiectum formale non attīgitur , nisi cognoscatur : Sed in demonstrationibus aliarum scientiarum non cognoscitur obiectum formale logicæ , quod , ex dictis , est ens rationis , quod non cognoscitur per demonstrationes aliarum scientiarum , ut patet : Ergo , &c. Quare quando fit demonstratio in materia , v. g. Physicæ logica non producit effectiū illos actus saltem pro materiali , qui sunt tres propositiones iudicatiæ , scilicet maior , minor , & conclusio ; ratio autem formalis , siue ordo ille propositionum , quod vna sit maior , &c. est ens rationis , quod non potest effectiū produci ; quia , ut postea ostendemus , fit per resultantiam : Ergo , &c. Concurrit ergo Logica tantum directiū.

Sequitur 624. Logicam esse necessariam ad acquirendas alias scientias in statu perfecto , & quoad plures conclusiones remotiores à principijs.

Probatur sequ. Intellectus noster , ne erret in difficultioribus , indiget directione , ut patet ex dictis : Sed , ex dictis , hæc directio pertinet ad logicam : Ergo , &c. In facilitioribus verò sufficit lumen naturale intellectus .

*2. Post.
lect. 20.* Sequitur 625. Logicam inuentā esse
réflexione intellectus suprà suas ope-
rationes & obseruatione præceptorum.

Prob. sequ. Qui à non potuit alio mo-
do inueniri.

*3. Peri-
her. lect. 2.* Sequitur 626. Logicam habere tres
partes: scilicet partem, quæ dirigit pri-
mam apprehensionem per definitio-
nem, quæ explicat, quid res sit: partem,
quæ dirigit secundam mentis operatio-
nem per diuisionem & compositionem:
& partem, quæ dirigit ratiocinationem.

Prob. sequ. Scientia directiua opera-
tionum intellectus debet illas omnes di-
rigere, quæ sunt illę tres, ex dictis suprà:
Sed logica est scientia directiua opera-
tionum intellectus: Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 927. In tertia parte tres
alias partes posse reperiri; scilicet de-
monstratiua, topicam, & sophisticam.

Probat. sequ. Tertia pars logicæ est
directiua tertiae mentis operationis, ex
dictis: Sed tertia mentis operatio, quæ
est ratiocinatio, vel est ratiocinatio con-
uincens & scientifica, vel est tantum
probabilis, vel est sophisticæ, ut constat:
Ergo, &c.

*4. Meta-
ph. lect. 4.* Sequitur 628. In parte demonstra-
tiua logicam docere scientificè præcepta
bonæ demonstrationis, sicut & in to-
pyca scientificè docere præcepta argu-
mentandi probabiliter, & in sophisticæ
docere

docere scientificè præcepta argumen-
tandi captiosè.

Probat. sequ. Omnis scientia tradit
scientificè suas conclusiones : Sed logi-
ca est scientia tradens in tertia parte
præcepta demonstrationis , syllogismi
probabilis , & sophystici : Ergo scienti-
ficè tradit illa præcepta.

Sequitur 629. Logicam in materia ^{Ibidem}
demonstrativa aliarum scientiarum non
habere usum , atque adeò non posse in
materia aliarum scientiarum demonstra-
tiua diuidi in logicam docentem &
utentem.

Probatur sequ. Logica dicitur utens ,
quatenus concurreat effectuè ad confi-
ciendas demonstrationes , syllogismos ,
definitiones , diuisiones , &c. dicitur
autem docens , quatenus tradit præ-
cepta : Atqui in materia aliarum scientia-
rum non concurreat effectuè ad demon-
strationes , syllogismos , definitiones ,
diuisiones , &c in materia aliarum
scientiarum : sed tantum tradit præ-
cepta , ut patet ex dictis : Ergo non potest
dici utens in materia aliarum scientiarū .

Sequitur 630. Ens rationis direc-
tiuum operationum mentis , diuidi ^{Ex dictis}
adæquate in directuum primæ , secun-
dæ , & tertiaræ operationis . ^{Supradictis}

Probatur sequ. Quia , ex dictis , non
sunt nisi istæ tres operationes mentis .

Opuscul. 48. *Sequitur 631.* Ens istud rationis habere totum suum esse in intellectu.
tract. 2.
cap. 1.

Proba. sequ. Obiectum Metaphysicæ & Logicæ distinguntur, ex dictis: Sed ens, quod est obiectum Metaphysicæ, est illud, quod est à parte rei, ut patet ex dictis: Ergo ens rationis, quod est obiectum Logicæ, habet tantum esse obiectuum in mente.

1. p. q. 16. *Sequitur 632.* Ens rationis non esse denominationem extrinsecam.
a. 3. ad 1.

Opuscul. 52. *Probat. sequ.* Quod existit à parte rei non est ens rationis, ex dictis: Sed denominatio extrinseca est à parte rei; nemine enim cogitante, realiter & à parte rei verum est, parietem v. g. esse visum à me: Ergo ens rationis non est denominatio extrinseca.

Opuscul. 48. *tract. 2.* *Sequitur 633.* Ens rationis directiuum operationum solum posse ab solo intellectu.
cap. 1.

1. p. qu. 12. *Prob. sequ.* Ab eo solum potest fieri ens rationis directiuum operationum intellectus, qui potest sese reflectere super operationes intellectus, ut patet ex dictis: Sed solus intellectus per modum potentiarum cognoscitorum potest sese reflectere: Ergo, &c.

Idem. *Sequitur 634.* Entia rationis directiuia operationum intellectus optimè vocari secundas intentiones.

Explicatur: Intentio propriè est ten-

dentia in aliud ; & quia proprium est voluntatis tendere in bonum & finem , ideo præsertim intentio dicitur actus voluntatis tendentis in finem , ut dicimus alias : quia tamen intellectus tendit in suum obiectum , etiam actus intellectus potest dici intentio . Et quia (ut supra dictum est) actus intellectus est duplex , directus , & reflexus ; idcirco duplex est intentio , prima siue directa , & secunda siue reflexa : & quia frequenter soliti sumus vocare obiecta nomine actuum , qui ea attingunt ; idcirco etiam ipsa obiecta cognitionis solent vocari intentiones : ut tamen distinguantur ab actibus ipse actus vocatur intentio formalis , obiectum verò vocatur intentio obiectiva : & quia ens rationis directium operationum intellectus fit per reflexionem intellectus supra suas operationes , ut patet ex dictis ; ideo ens rationis solet vocari secunda intentio . Hinc patet sequela .

Sequitur 635. Definitionem esse modum sciendi , siue orationem , quæ explicat naturam rei .

Probat. sequ. Definitione , ex dictis supra , est ens rationis directium primæ apprehensionis : Sed ad dirigendam primam apprehensionem , necessarium est explicare naturam rei ; nam prima cognitio est cognitio simplicium quiddita-

5. Metas
ph.lectr. 18.
1. Peri
ermerias.

tum , vt suprà diximus , eo autem ipso quòd definitio est directua operatio-
nis , est modus sciendi , quia dirigit ad sciendum siue cognoscendum: Ergo , &c.

*s. Meta-
ph. lect. 3.* Sequitur 636. Definitiōnē debere constare genere & differentia.

¶ 6. Prob. sequ. Quod explicat naturam rei debet explicare aliquod vnum , in quo res illa cum alijs conueniat , & illud per quod differt : Sed definitio naturam rei explicat , ex dictis : Ergo debet explicare illud , in quo res conuenit , & illud per quod differt : Illud autem , in quo res cum alijs conuenit vocatur genus ; illud per quod differt vocatur differentia : Ergo , &c. Vnde fit alias definitiones , in quibus aliquid ponitur loco generis , quod verè non est genus , vel loco differentiæ , quod verè non est differentia , non esse propriè definitiones.

*Opus sc. 48.
tratt. 1.
cap. 2.* Sequitur 637. Genus , quo debet constare definitio , debere esse vniuersale.

*In 2. diff.
34 q 2. a.
2. art.* Probat. sequ. Vnum , in quo plura conueniunt , est vniuersale ; dicitur enim vniuersale quasi vnum versus alia , id est , vnum respiciens alia plura : Atqui , ex dictis , genus , quo debet constare definitio , debet esse vnum , in quo plura conueniant : Ergo , &c.

*Opus sc. 55.
¶ 56.* Sequitur 638. Genus , & quodcumque vniuersale de formalī duo exigere ,

vnitatem, & ordinem ad plura.

Probatur sequ. Vnum, in quo plura conueniunt, importat vnitatem cum conuenientia plurium, vt patet ex dictis: Sed genus & quodcumque vniuersale est vnum, in quo plura conueniunt: Ergo, &c.

Sequitur 639. Vniuersale duo importare, scilicet, pro materiali naturam, quæ denominatur vniuersalis, & de formali vnitatem cum ordine ad plura.

Probat. sequ. Omne concretum duo importat, materiale & formale: Sed vniuersale est concretum, vt patet, & de formali importat vnitatem cum ordine ad plura, vt diximus: Ergo, &c.

Sequitur 640. Ut vniuersale in essendo, detur à parte rei, debere dari aliquam naturam omnino indiuisionem existentem in pluribus.

Probat. sequ. Ut detur vniuersale in essendo à parte rei, debet dari à parte rei tām materiale, quām formale vniuersalis in essendo: Sed materiale est natura, formale verò est vnitas (quæ importat indiuisionem) cum ordine ad plura, qui ordo debet esse ad existendum à parte rei in illis pluribus, adhoc ut sit vniuersale in essendo: Ergo, &c.

Sequitur 641. Non dari vniuersale à parte rei in essendo.

Prob. sequ. Ut detur à parte rei vni-

Opus. 53.

& 56.

cap. 4. de-

ent. &

essent.

Q'odl. 7.

De p'st.

art. II.

Opus. 53.

& 56.

cap. 4.

De ent & tijent. uersale in essendo, debet dari natura ali-
qua omnino indiuisa existens in pluri-
bus, saltem aptitudinaliter, ex dictis: At-
qui nulla datur talis natura; omnis enim
natura, quæ est à parte rei, cum sit per
actionem singularem producta, est vna
vnitate individuali, atque adeò est diui-
sa à quacumque alia; itavt inter natu-
ram, v. g. humanam & differentiam in-
dividualalem Petri nulla omnino sit realis
distinctio, sed sint omnino eadem en-
titas: Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 642. Non dari à parte rei
aptitudinem vnius omnino naturæ ad
existendum in multis.

Probat. sequ. Nullum singulare dicit
positiūam aptitudinem ad existendum
in multis; esset enim & non esset singu-
lare: Atqui omnis natura à parte rei
existens, est quid omnino singulare, ex
dictis: Ergo nulla natura importat apti-
tudinem ad existendum realiter in mul-
tis.

Ibidem. Sequitur 643. Vniuersale pro forma-
li esse ens rationis.

Probatur sequ. Vnitas apta ad exi-
stendum in multis est ens rationis, cum
non sit à parte rei, ex dictis: Sed vni-
uersale pro formalī est vnitas apta esse
in multis, ex dictis: Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 644. Vniuersale fundamen-
taliter esse à parte rei.

Prob. sequ. Vniuersale fundamenta-

liter est fundamentum, ex dictis, vniuersalis, quod est vniuersitas apta inesse multis: Sed datur à parte rei fundamentum talis vniuersitatis aptæ ad esseendum in multis; quia similitudo plurium individuorum in natura est sufficiens fundamentum, & hæc similitudo est à parte rei: Ergo, &c.

Sequitur 645. Vniuersale non fieri 1.p. q.18.
a. L.
In 1. dist.
2.q.1. a.3.
Opusq. 48.
cap. 1.
per actionem intellectus agentis abstractoris species intelligibiles à phantasmatibus.

Prob. sequ. Nullum ens rationis potest fieri per actionem potentiae non cognoscitivæ, ex dictis: Sed vniuersale est ens rationis, ex dictis: Ergo non potest fieri per intellectum agentem, qui non est potentia cognoscitiva, ut ostendimus.

Sequitur 646. Vniuersale non fieri Ibidem.
per actionem intellectus possibilis, quæ dicitur abstractio, quā videlicet cognoscitur natura secundūm prædicata essentialia, & non secundūm conditiones individuales.

Prob. sequ. Quando natura cognoscitur directe secundūm prædicata essentialia, quæ ipsi conueniunt à parte rei, non fit ens rationis: Atque per abstractionem illam cognoscitur natura tantum secundūm prædicata essentialia: Ergo per illam non fit vniuersale saltus logicum.

Videns.

Sequitur 647. Vniuersale non fieri per comparationem compositam intellectus possibilis, scilicet, per actionem, quā sit actualis prædicatio de pluribus.

Prob. sequ. Actualis prædicatio præ-supponit aptitudinalem, & prædicatio aptitudinalis præsupponit aptitudinem ad essendum in multis: Sed, ex dictis, vniuersale importat aptitudinem ad existendum in multis: Ergo ante actualem prædicationem est vniuersale, atque adeò non sit per actualem prædicationem.

Videns.

Sequitur 648. Vniuersale Logicum fieri per comparationem simplicem.

Probat. sequ. Vniuersale Logicum est natura abstracta à singularibus concepta cum aptitudine, id est, relatione positivæ capacitatris essendi in pluribus, ut patet ex dictis: Sed tale vniuersale fit per comparationem simplicem, id est, per simplicem apprehensionem mentis, quā concipitur natura abstracta cum respectu positivo ad singularia; in quo distinguitur vniuersale Logicum à Metaphysico; quia Metaphysicum est ipsamē natura ut abstracta à singularibus & negatiuē indifferens ad singularia, v. g. humanitas concepta ut abstracta à singularibus neque importat ordinem ad illa, neque negat, sed concipitur tantum secundūm prædicata essentialia; & tunc

est vniuersale Metaphysicum : concepta autem cum positio respectu ad illa, est Logicum.

Sequitur 649. Vniuersalia Metaphysica esse perpetua & æterna, non positivè sed negatiuè.

Probat. sequ. Natura abstracta à singularibus est incorruptibilis & perpetua negatiuè ; quia nullum dicit principium corruptionis , cum corruptio fiat in singularibus : Atqui, ex dictis , vniuersale Metaphysicum est natura abstracta à singularibus : Ergo , &c. Hoc autem nihil aliud est dicere , quām asserere , quod vniuersale Metaphysicum, siue natura ut concipitur abstracta à singularibus, non dicit corruptibilitatem vel incorruptibilitatem , sed abstrahit : positivè autem non est æterna ; quia ut esset æterna deberet existere, ac consequenter deberet esse singularis, atque adeò non esset vniuersalis, ut patet ex dictis.

Sequitur 650. Propositiones necessariae , quæ sunt de vniuersalibus , esse æternæ veritatis.

Explicatur : Dupliciter contingit aliquam propositionem esse de vniuersalibus ; primò formaliter, ut, *omnis homo est animal* : secundò virtualiter, ut, *Petrus est animal*, quæ est vera inquantum in illa priori vera continetur.

Probatur ergo sequela: Eo modo sive

1.p. q. 16

4.7. ad 2.

Quest. 1.

De veritate

4.5. ad 13.

& 14.

1.p. q. 20.

4.3. ad 3.

propositiones verè quo ipsa obiecta: Sed vniuersalia sunt perpetua negationē , ex dictis : Ergo & propositiones de vniuersalibus ; sed, quia datur præterea intellectus verè cognoscens de facto has propositiones, scilicet intellectus Diuinus , idcirco absolute ac simpliciter istæ sunt sempiternæ veritatis.

Ibidem Sequitur 651. Vniuersale esse prædicabile de multis.

Prob. seq. quia prædicari sequitur esse, prædicamus enim , quod cognoscimus , & cognoscimus quod est, si verè cognoscimus : Atqui, ex dictis , vniuersale est vnum aptum inesse multis : Ergo , &c.

2. Contrā 2. Contra 652. Vniuersalia esse tantum quinque.

Probatur sequi. Vnum aptum inesse multis est vniuersale , ex dictis : Atqui quinque tantum sunt, quorum quodlibet est vnum aptum inesse multis; Quod probatur: Vnum aptum inesse multis est natura cum relatione ad multa , vt diximus : Sed natura una potest esse cum relatione ad multa quintupliciter ; primò tanquam quid essentiale illis multis ; secundò tamquam quid accidentale sive non essentiale ; si autem fuerit quid essentiale, vel est essentiale ut quid potentiale , vel ut quid actuans : si natura concipiatur ut una per ordidem essentiale ad multa per modum potentia-

lis, est genus; si per modum actuantis, est differentia; si per modum constituti ex potentiali & actuante, est species; si verò natura vna concipiatur cum relatione ad multa non essentialiter, vel concipitur ut orta ex principijs essentialibus, vel non; si concipiatur, est proprium; si non, est accidens commune. Genus autem siue sit infimum, siue subalternum, eodem modo respicit species; & differentia siue sit atomā, siue subalterna, eodem prorsū modo respicit individua speciei: species siue sit atomā, siue subalterna, eodem prorsū modo respicit siue individua, si est atoma, siue species, si est subalterna: nam genus omne respicit per modum essentialis perfectibilis, differentia per modum essentialis perfectiui, & sic de alijs modo dicto.

Sequitur 653. Vniuersale esse genus ad quinque vniuersalia.

Probat. sequ. Vnum aptum esse in pluribus per modum essentialis perfectibilis est genus, vt patet ex dictis: Atqui vniuersale est vnum aptum esse in genere, differentia, specie, proprio, & accidente, vt quid illis essentiale; potentiale tamen & determinabile per propriam cuiuslibet differentiam: Ergo est genus.

Sequitur 654. Genus esse vnum Opus. 48

D. Thom.
I. Contrā
gent. c. 32.
Opus. 56.

præf. 2. aptum inesse multis per modum perfectibilis essentialis.
cap. 2.

In 2. dist.

q. 4. q. 1. a.

2. ad 1.

Prob. sequ. Genus est vniuersale, ex dictis, atque adeò est vnum aptum inesse multis, non quomodocunque, ut constat ex dictis, sed essentialiter; nec tamen essentialiter per modum totius constituti ex potentia & actu, nec per modum actus: Ergo per modum totius potentialis. Et ad hanc definitionem, quæ est essentialis, reducitur illa alia Porphyrij, quæ tantum est descriptiva, scilicet, genus est, quod prædicatur de multis specie differentibus in quid; hoc enim quod prædicatur de multis est vniuersale, ut patet ex dictis, & quod prædicatur in quid est esse essentialis, & quod prædicatur de specie differentibus, debet necessariò prædicari ut quid potestiale & contrahibile ad species per differentias. Si autem velis definire genus in abstracto sive generitatem, dic, illam esse vniuersalitatē naturæ perfectibilis.

Sequitur 655. Deffinitum in hac definitione generis esse secundam intentionem in concreto.

Explicatur: Omne accidens debet definiiri per ordinem ad subiectum, sed diuersimode; quando enim accidens sumitur in abstracto, ordo veluti incipit ab accidente, & terminatur ad subiectum; albedo si quidem est forma, quam subiec-

Etum fit album, vnde importat habitudinem, quæ incipit à forma & terminatur ad subiectum: quando verò sumitur accidens in concreto, significatur eadem habitudo inter subiectum & accidens, quæ tamen incipit à subiecto & terminatur ad accidens, v. g. album significat albedinem; vnde in definitione accidentis in abstracto debet poni primo loco & tamquam genus (genus enim primo loco ponitur in definitione) id, quod est ratio vel effectus formalis accidentis; & secundo loco, aut tamquam differentia debet poni subiectum: è contrà vero, quando definitur accidens in concreto, debet poni subiectum primo loco & tamquam genus; ratio verò vel effectus formalis accidentis loco differentiae, ut etiam docet S. Thomas I. 2. q. 57. art. 2. ad 3.

Prob. sequ. In definitione concreti accidentalis, quamvis subiectum ponatur loco generis, tamen definitur id quod significatur per nomen concretum: Sed genus est concretum accidentale significans ens rationis, siue secundam intentionem in concreto, ex dictis: Ergo in definitione generis definitur ipsa secunda intentio in concreto.

Aduertè tamen hoc esse particulare in definitione accidentium ut significantur in concreto, quod definitio non

conuenit ipsis accidentibus *ut quod*, sed tantum *ut quo*; quia res definiuntur sicut significantur per nomina: Per nomen autem concretum accidentale significatur forma accidentalis tamquam exercens, *ut quo*, suum effectum formalem in subiecto recipiente illum *ut quod*: Ergo definitio, quæ est ratio significata, debet etiam conuenire subiecto *ut quod*, & formæ accidentalí *ut quo*, & quod diximus de genere, debet etiam dici de alijs vniuersalibus.

Opusc. 48.

trat. 1.

cap. 4.

In 1. dist.

25. q. 1. ar.

3. ad 2.

De ente

& essent.

cap. 3.

Sequitur 656. Genus continere differentias, non *ut totum actuale*, sed *ut potentiale*.

Prob. sequ. Genus eo modo continet differentias, quomodo est vniuersale; vniuersale enim debet aliquo modo continere ea, respectu quorum dicitur vniuersale: Sed genus non est vniuersale per modum totius actualis, sed tantum potentialis, ex dictis: Ergo debet continere differentias per modum potentialis.

3. p. q. 90.

a. 3.

Quodl. 10.

3. q.

Sequitur 657. Genus prædicari de speciebus *ut totum potentiale*, non tamen secundum totam vniuersalitatem.

Prob. sequ. Genus prædicatur de qualibet specie in quantum genus & in quantum continet differentiam propriam illius speciei: Sed genus *ut genus* non continet illam differentiam; nisi

ut totum potentiale , ex dictis : Ergo &c. Adde, quod omnis praedicato dicit identitatem praedicati cum subiecto : Sed in predicatione, in qua genus praedicatur de specie aliqua, falsum est, quod ratio significata per genus , quatenus concipitur ut pars, sit idem cum specie ; falsum est enim, quod homo sit animal, quod est pars hominis , sicut falsum est , quod totum sit sua pars. Unde aduertitur, quod alio modo sumitur v. g. animal quando habet rationem partis componentis hominem cum rationali , & alio modo quando animal seorsim praedicatur de homine ; quando enim sumitur ut pars, significat tantum animal , id est, viens sensibile cum praescione omnimoda ab omni continentia tam actuali , quam potentiali ; quando vero sumitur ut genus & praedicatur de homine , sumitur ut totum potentiale , quatenus faltem in potentia includit rationale.

Sequitur 658. Genus in rebus corporeis radicaliter sumi à materia , & differentiam à forma.

Probatur sequela ; Omne potentiale sumitur à prima radice totius potentialitatis in habentibus illam , & omne actuale à primo actu: Sed genus est quid potentiale, & differentia quid actuale : Ergo in habentibus primam radicem potentialitatis genus sumetur ab ea :

rp. q. 50.

a. 2. ad 1.

De ente

& essent.

cap. 6.

Oriusc. 42.

cap. 5.

Sed materia est prima radix totius potentialitatis, quia est pura potentia: in Angelis verò genus sumitur tam formaliter, quam radicaliter à tota substantia ut est quid potentiale; quia non habent materiam. In accidentibus denique, quando significantur in abstracto, id est, ut abstracta à subiecto, genus sumitur ab ipsa essentia, ut est quid potentiale in ordine ad afficiendum subiectum, per quod veluti fit actuale, & sic differentia sumitur à subiecto: quando autem significantur in concerto, genus sumitur ab eo, quod habet in eis rationem materiæ, scilicet à subiecto; & differentia ab eo, quod habet rationem actus, scilicet à proprio effectu formalis, qui actuat subiectum.

Opus. 48. tract. 1. cap. 3. Sequitur 659. Speciem esse vniuersale per modum naturæ perfectæ constitutæ.

Prob. sequ. Species est vniuersale, ex dictis: Sed non est vniuersale per modum potentialis, vel per modum actus constituentis, ut patet ex dictis: Ergo, &c. Species verò est vniuersalitas naturæ essentialiter perfectæ. Et ad hoc reducitur definitio descriptiva Porphyrij, species est id, quod prædicitur de multis numero differentibus in quid; nam alia definitio, scilicet species est, quod subiicitur generi, non est defi-

finitio speciei vt vniuersalis , sed vt
subiectibilis.

| Sequitur 660. Genus non posse conser- 1. Post.
uari in vna specie , bene autem speciem 10. 12.
in vnicō indiuiduo. In 1. dict.

Probat. sequ. Nulla potentia potest
conseruari sine suo actu, quem respicit ;
actus tamen perfectus potest conseruari
sine extrinsecis : Atqui, ex dictis, genus
est potentia, siue totum potentiale essen-
tialiter diuisibile per differentias varias,
quas omnes respicit vt proprium actum;
species verò est actus, siue totum actuale ,
quod proindè non potest respicere
indiuidua, nisi vt extrinseca: Ergo genus
non potest conseruari, si per vñā solum
differentiam ad vnam speciem contrahatur;
species verò potest conseruari in
vnicō indiuiduo.

Sequitur 661. In Angelis posse dari
specie vniuersale, quāuis in illis implicet
dari plura indiuidua eiusdem speciei.

Probat. sequ. ex dictis : Species po-
test conseruari in vno indiuiduo : Atqui
tunc etiā poterit esse vniuersalis. Quod
probatur ; quia tunc quamuis, si conci-
peretur vt est in se, non posset fieri vni-
uersalis ; attamen concepta ad modum
rerum aliarum habet , quod ex modo ,
quo comparatur ad vnum indiuiduum ,
apta sit comparari ad plura ; quæ si non
sunt possibilia, per accidens est ad illum

modum quo comparatur: & sic hæc species dicitur vniuersalis ratione tantum; quia & formaliter est ens rationis & fundamentaliter innititur modo nostro concipiendi, non autem alicui similitudini, quæ reperiri possit inter individua: Habet tamen aliquod fundamentum remotum; quatenus natura Angelica est potentialis, non est suum esse, nec sua subsistentia; vndè sit, quod potest concipi ut communicabilis pluribus ex modo nostro concipiendi. Aliæ verò species dicuntur vniuersales ratione & re, quia habent fundamentum reale, ipsam scilicet similitudinem realem individuum inter se.

*2. Poff.
lect. 13.*

Sequitur 662. Differentiam esse naturam vniuersalem per modum actus & determinantis realiter.

Probatur sequela: Differentia est vniuersale: Sed non est vniuersale per modum constituti, vel per modum potentialis essentialis: Ergo per modum actuantis. Differentialitas verò est vniuersalitas nature per modum actus essentialiter determinantis: Hinc valet Porphyriana descriptio, differentia est, quod prædicatur de pluribus specie differentiis in qualequid; vndè colliges solam differentiam, quam Porphyrius vocat propriissimam esse veram differentiam.

Ibidem.

Sequitur 663. Differentiam esse uni-

uersale per ordinē ad indiuidua specieī,
non per ordinem ad ipsam speciem.

Probat. sequ. Omne vniuersale con-
stituitur per ordinem ad plura: Sed dif-
ferentia propriissima non dicit ordinem
ad plures species , cum tantūm consti-
tuat vnam speciem, vt patet: Ergo non
constituitur vniuersalis per ordinem ad
speciem, sed ad indiuidua.

Sequitur 664. Differentias infimas
& atomas non includere differentias
subalternas vel genera.

Probatur sequ. Id , quo formaliter
res differunt , si sit vniuocum , non est
id, in quo formaliter conueniunt, vt vi-
detur euidens : Sed omnis differentia
sicut & omne vniuersale est quid vniuo-
cum , ex dictis suprà : Ergo differentia gen.c.17.
quā species aliqua differt non est id in
quo formaliter conuenit cum alijs: Sed
conuenit cūm alijs in differentijs sub-
alternis , & genere: Ergo differentia ,
quæ est id, quo formaliter species diffe-
runt , non includit genus , vel diffe-
rentias superiores & subalternas , in
quibus species conueniunt ; vndē dif-
ferentia excludit genus & genus dif-
ferentiam Metaphisicè.

Sequitur 665. Differentiam omnem esse genere perfectiorem.

Probatur sequela : Actus est perfe-
ctor potentia : Sed differentia est ut

2. Post.
lett. 13.
3. Meta-
ph. lett. 8.
5. Meta-
ph. lett. 12.
cap. 7.
De ante
& effent.
1. Contra

Quest. de
spir creat.
a. 8. ad q.
1. p. q. 50.
a. 4. ad l.

& q. 75. actus, genus est ut potentia : Ergo,
a. 2. ad 2. &c.

Opusc. 48. Sequitur 666. Proprium esse natu-
s. 6. & 7. ram vniuersalem cum ordine ad multa
accidentaliter per modum orti ex prin-
cipijs essentialibus.

Patet ex dictis : Quod conuenit na-
turæ specificæ omni, soli, & semper, &
non essentialiter , debet conuenire ac-
cidentaliter tamquam ortum ex princi-
pijs essentialibus : Sed proprium est
vniuersale , quod conuenit naturæ spe-
cificæ omni, soli, & semper : Ergo con-
uenit tamquam ortum ex principijs es-
sentialibus accidentaliter. Si verò velis
deffinire ipsam secundam intentionem
proprij , dices ipsam esse secundam in-
tentionem naturæ, non essentialiter, sed
accidentaliter conuenientis tamquam
ortæ ex principijs essentialibus. Et hinc
verum habet deffinitio Porphyrij, scili-
cket, proprium est , quod prædicatur ac-
cidentaliter de omni, solo, & semper.

Ibidem. Sequitur 667. Solum proprium quar-
to modo , id est , quod conuenit omni,
soli, & sempit constituere quartum vni-
uersale.

Probatur sequ. Illud constituit hoc
vniuersale, per quod differt ab alijs ,
præsertim à quinto: Sed, ut patet, differt
per hoc , quod proprium est vnum ver-
sùs multa accidentaliter per modum

orti ex principijs essentialibus: Ergo,&c.

Sequitur 668. Proprium conuerti *Ibidem*.
cum eo, cuius est proprium.

Probat. sequ. Quod conuenit omni,
soli, & semper, conuertitur cum eo, cui
conuenit; itavt ubi vnum reperitur, re-
periatur & alterum, & è contrà: Atqui
proprium conuenit omni, soli, & semper:
Ergo, &c.

Sequitur 669. Proprium non esse *Ibidem*.
vniuersale per ordinem ad speciem, à
qua dimanat, & cum qua conuertitur;
sed per ordinem ad indiuidua talis
speciei.

Probat. sequ. Qui à omne vniuersale
constituitur per ordinem ad plura: Sed
proprium per ordinem ad vnam spe-
ciem ut sic, non dicit ordinem ad plura:
Ergo, &c.

Sequitur 670. Accidens esse natu-
ram vniuersalem, siue dicentem ordi-
nem ad plura accidentaliter, non ne-
cessariò, nec vt ortam ex principijs essen-
tialibus.

De spirit.
creat.
Q. 1. a. vni-
art. ult.
ad 7.

Patet ex dictis: Et hoc modo intelli-
genda est descriptio Porphyrij, scilicet,
quod adest & abest absque subiecti cor-
ruptione, id est, quod affirmatur vel ne-
gatur absque eo, quod destruatur defi-
nitio subiecti; accidentalitas verò est
vniuersalitas naturæ non necessariò
conuenientis.

*D. Thom.**Opus. 48.**cap. 7.*

Sequitur 671. Accidens constitui
quintum prædicabile per ordinem ad
subiecta, quæ denominat; v. g. albedo
per ordinem ad cynum, papyrum, &c.
non per ordinem ad individua, v.g. ad
hanc albedinem & illam, &c.

Probatur sequ. Per ordinem ad illa,
de quibus prædicatur non necessariò,
constituitur accidens quintum prædicabili,
vt patet ex dictis: Sed solum prædicatur
accidentaliter de subiectis, non
de inferioribus v. g. albedo prædicatur
accidentaliter de subiectis, non de infe-
rioribus; prædicatur enim accidentaliter
de pariete, papiro, &c. non autem de hac
& illa albedine de qua prædicatur essen-
tialiter.

*D. Thom.**1. Ethico**rum ini-**cio.*

Sequitur 672. Dari etiam scientiam
directiuam liberarum operationum vo-
luntatis.

Probatur sequ. Voluntas & intelle-
ctus sunt potentia reflexiæ suprà se-
ipsas, ex dictis: Sed ex eo, quod intel-
lectus sit reflexius suprà operationes
aliarum potentiarum, dantur variæ ar-
tes, vt diximus; & ex eo, quod sit refle-
xius suprà suas operationes datur Logica,
vt etiam dictum est: Ergo ex eo
quod sit etiam reflexius suprà opera-
tiones voluntatis, debet dari alia scien-
tia, quam vocamus moralem; quia
dirigit mores, id est, actus liberos vo-
luntatis.

Sequitur 673. Hanc scientiam dirigere operationes voluntatis in ordine ad attingendum bonum.

Prob. sequ. Directio operationum aliquius potentiae fit in ordine ad attingendum infallibiliter obiectum illius: Sed datur scientia ad directionem operationum voluntatis: Ergo datur scientia ad attingendum infallibiliter obiectum voluntatis: Atqui, ex dictis supra, bonum est obiectum voluntatis: Ergo debet dari scientia ad attingendum infallibiliter bonum.

Sequitur 674. Hanc scientiam versari circa dirigendas operationes liberas voluntatis.

Probat. sequ. Scientia ad dirigendas operationes est tantum circa illas, quæ aliter se habere possunt, siue quæ possunt falli & decipi in attingendo suo obiecto, ut patet ex dictis supra de Logica: Sed voluntas potest falli in attingendo bono per liberas actiones, non autem per necessarias: Ergo, &c.

Sequitur 675. Hanc scientiam versari circa actus humanos & morales.

Prob. sequ. Actus liberi sunt humani & morales; dicuntur enim humani & morales, quia conueniunt homini ut agenti intellectuali: Atqui datur scientia, quæ versatur circa actus liberos. ex dictis: Ergo &c.

Ibidem.

Ibidem.

Sequitur 676. Rectè hanc scientiam
vocari moralem.

Prob. sequ. Scientia de moribus re-
ctè vocatur moralis: Atqui hæc scientia
est de moribus, cum versetur circà actus
humanos & morales, qui sunt mores,
Ergo, &c.

2.2 q.47.

a.11. c. q.

48. art. 5.

ad 2.

Sequitur 677. Hanc scientiam esse
practicam.

Probat. sequ. Scientia, quæ versatur
circà actus humanos & morales est pra-
ctica, quia versatur circà actus alterius
potentiae ab intellectu; actus enim liberi
& morales sunt actus voluntatis: Sed
hæc scientia versatur circà hos actus hu-
manos & morales: Ergo, &c.

*Loci ci-
taris.*

Sequitur 678. Obiectum huius scien-
tiæ esse mores, id est, actus liberos in
ordine ad bonum.

Proba. sequ. Id, circà quod scientia
versatur est obiectum eius: Sed hæc
scientia versatur circà mores: Ergo mo-
res sunt obiectum eius.

Ibidem.

Sequitur 679. Obiectum huius scien-
tiæ esse quid reale.

Proba. sequ. Mores ordinati in finem
sunt quid reale, realiter enim ordinan-
tur in finem: Sed obiectum huius scien-
tiæ sunt mores ordinati in finē: Ergo, &c.

Verum ut hæc percipiatur, redeun-
dum est ad superiùs dicta; diximus enim
suprà tot debere dari potentias in vi-
vente,

uente, quæ sunt necessariæ ad operationes vitales congruas ipsi vitæ: Sed ad vitam omnino immaterialem, qualem ostendimus esse vitam animæ rationalis, requiritur etiam inclinatio & operatio in bonum per rationem cognitum: Ergo in viuente vitâ rationali requiritur potentia, quæ sit inclinatio in huiusmodi bonum & prosecutiua ipsius: hanc autem potentiam vocamus voluntatem, quæ consequenter est appetitus rationalis: Sequitur ergo, ex dictis, dari in homine voluntatem.

Sequitur 680. Voluntatis obiectum esse bonum cognitum per rationem.

Prob. sequ. Illud, in quod per se primò fertur potentia, est obiectum eius, ut frequenter diximus: Sed (ex iam dictis) voluntas fertur per se primò in bonum per rationem cognitum: Ergo bonū per rationem cognitum est obiectum voluntatis.

Sequitur 681. Intellectum esse potestiam simpliciter nobiliore voluntate.

Prob. sequ. Potentia, quæ habet nobilis obiectum in ratione obiecti est nobilior; quia potentiae specificantur ab obiectis, ut obiecta sunt, ut dicemus in tertio principio: Sed intellectus habet nobilis obiectum in ratione obiecti, quam voluntas; quia ens, quod est obiectum intellectus, est nobilis bono, quod est obiectum voluntatis; quia ens

P

est ipsa ratio boni appetibilis abstractior, quam ratio boni, quod est concretum in ipsis rebus: vnde obiectum intellectus est abstractius & simplicius; atque adeo nobilior, quam obiectum voluntatis. Explicatur: Potentia, quæ attingit subtiliorem & magis abstractā rationem, atque (ut sic dicamus) magis immaterialē, est nobilior & perfectior: Atqui ratio entis est subtilior, quam ratio boni, quia ratio boni attenditur in ipsa actuali existentia; ratio autem entis attenditur in ipsa quidditate: vnde quamvis in esse rei id, quod existit, sit quoddammodo nobilior; tamen in ratione obiecti eleuatiōr est modus, quo res abstracta ab existentia attingitur. Adde, quod potentia propinquior & immediatior ipsi animae nobilior est & perfectior aliā, quæ fluit ab anima mediante illā priori; voluntas autem fluit ab anima mediante intellectu, qui etiam mouet voluntatem quoad specificationem: vnde comparatur ad illam sicut actus ad potentiam, vel sicut mouens ad mobile.

D. Thom.

Sequitur 682. Voluntatem non debere distingui in appetitum concupiscebilem & irascibilem tamquam in duas

En 3. diff.

17 q. 1. a. 1. potentias realiter distinctas.

. 3.

Proba. sequ. Potentia respiciens obie-

De verit.

ctum suum sub aliqua communi ratione,

q. 25 a. 3.

non diuersificatur realiter ex inferiori-

bus obiecti differentijs sub ea ratione
communi contentis , vt dicemus in ter-
tio principio : Atqui, ex iam dictis, vo-
luntas est potentia respiciens bonum
vt cognitum per rationem sub commu-
ni ratione boni : Ergo non debet diuer-
sificari ex differentia boni appetibilis &
ardui, sicut diuersificatur appetitus sen-
sitivus. Quare sicut non est alia poten-
tia cognoscitiva boni cogniti per ratio-
nem , siue sit bonum appetibile ut sic ,
siue sit bonum arduum , sed utrumque
cognoscitur ab eodem intellectu : ita
respectu voluntatis non habet aliam ra-
tionem obiecti bonum appetibile ut sic ,
quam bonum arduum. In appetitu autem
sensitivo bonum sensibile ut sic per
imaginationem percipitur; bonum vero
arduum per aestimatiuam: & sic ratio bo-
ni appetibilis secundum sensum alia est
a ratione boni ardui cogniti per aestima-
tiuam; non quodd cognitio sola distinguat
appetitum , sed quia ratio boni ardui
cogniti per aestimatiuam alio modo mo-
uet & terminat appetitum , quam ratio
boni concupiscibilis secundum sensum.

Sequitur 683. Voluntatem nihil ap-
petere, nisi sub ratione boni in commu-
ni ut cogniti per rationem. D. Thomae
Iijsdem
locis.

Probat. sequ. Potentia nihil attingit ,
nisi sub ratione sui obiecti specificatiu:
Sed voluntatis obiectum, siue ratio eius.

340 *Primum Doctrinæ*

specificatiua est bonum, siue conueniens ut sic cognitum per rationem: Ergo voluntas nihil appetet, nisi sub ratione boni cogniti per rationem.

D. Thom. Sequitur 684. Intellectum mouere
s.p. q. 82. voluntatem quoad specificationem.

¶. 4. Probat sequ. Quod applicat potentia suum obiectum, ita ut applicatio illa sit conditio essentialiter requisita, ut potentia ab obiecto moueat, mouet potentiam quoad specificationem; quia potentia specificatur ab obiecto: Sed, ex dictis, intellectus applicat voluntati obiectum siue bonum; ita ut applicatio illa sit conditio essentialiter requisita: Ergo intellectus mouet voluntatem, quoad specificationem.

D. Thom. Sequitur 685. Nihil esse volitum,
et idem. quin præcognitum.

Probat. sequ. Volitum est illud, ad quod mouetur voluntas quoad specificationem: Sed ad nihil mouetur voluntas quoad specificationem, nisi sit cognitum; quia, ut diximus, cognitio est conditio essentialiter requisita: Ergo nihil est volitum, quin præcognitum.

Sequitur 686. Voluntatem non posse libere ferri in aliquod obiectum, nisi præcedente iudicio.

Probat. sequ. Cognitio illa, quam proponitur obiectum ut indifferens, est iudicium; iudicat enim obiectum esse in-

differens : Sed voluntas non potest ferri
in obiectum liberè, nisi cognoscatur in-
differens, ex dictis. Ergo non potest ferri
liberè in obiectum, nisi præcedente iu-
dicio.

Sequitur 687. Tot debere præcedere
actus intellectus ostendentis bonum,
quot sequuntur actus ex parte volun-
tatis prosequentis idem bonum.

Probat. sequ. Nihil volitum, quin
præcognitum, ex dictis: Sed per quem-
cumque actum voluntatis aliquid est
volitum : Ergo ante quemcumque actū
voluntatis idem est præcognitum, atque
ad eō ante quemcumque actum volun-
tatis præcedit cognitio eiusdem obiecti
voliti: neque potest fieri ut postquam
voluntas semel voluit aliquod obiectum,
illud idem vel aliud velit, nisi iterum
intellectus proponat; alias cognitio non
esset conditio essentialiter requisita ad
volitionem: Ergo tot debent præcede-
re actus intellectus, quot subsequuntur
actus voluntatis.

Sequitur 688. Voluntatem in suo D.Thomæ.
actu non posse cogi siue violentiam pati. 1. p. 9 28.
4. 1.

Probat. sequ. Quod est à principio
intrinseco secundùm inclinationem, non
potest esse violentum: Sed omnis actus
voluntatis est à principio intrinseco se-
cundùm inclinationem agentis, siue vo-
lentis cum cognitione : Ergo nullus

actus voluntatis potest esse violentus. Minor patet ex dictis: Tum quia omnis actus vitalis est à principio intrinseco, cum quia voluntas est inclinatio in bonum, extra quod non potest ferri.

Ibidem.

Sequitur 689. Voluntatem amare naturaliter bonum ut sic, siue bonum uniuersale cognitum.

Probat. sequ. Omnis potentia attingit naturaliter suum obiectum: Atque, ex dictis, bonum ut sic, siue bonum uniuersale est obiectum voluntatis: Ergo voluntas amat naturaliter bonum ut sic, siue bonum uniuersale.

Ibidem.

Sequitur 690. Voluntatem amare necessariò necessitate specificationis bonum ut sic, siue bonum in communi.

Prob. sequ. Quod naturaliter amatur, amatur necessariò, necessitate saltem specificationis; naturaliter namque idem est ac necessariò necessitate naturali: Sed voluntas amat naturaliter bonum ut sic, siue bonum in communi, ex dictis: Ergo voluntas amat bonum ut sic necessariò necessitate naturali: Non quoad exercitium, ut statim ostendemus: Ergo quoad specificationem modo mox explicando.

*Tota q.
82.1.p.*

Sequitur 691. Voluntatem velle bonum prout illi proponitur ab intellectu.

Probat. sequ. Potentia, quæ non potest attingere suum obiectum, nisi cum

conditione actus alterius potentia tamquam essentialiter requisita, non potest illud attingere nisi iuxta actum præsuppositum, ut patet ex terminis: Atqui voluntas non potest velle bonum, nisi propositum ab intellectu, ex dictis: Ergo non potest illud velle, nisi sicut proponitur; si enim alio modo vellet, quam ei proponitur & quam cognoscitur, iam ferretur in incognitum, neque cognitio esset conditio essentialiter requisita.

S^{equitur} 692. Voluntatem non necessariò etiam necessitate quoad specificationem velle bonum particulare.

Probat. sequ. Voluntas non vult necessariò necessitate quoad specificationem, nisi obiectum, quod specificat ipsam, vel quod continet obiectum eius specificatiuum, aut saltem, quod proponitur ab intellectu ut aliquomodo illud continens: Atqui bonum particulare non specificat ipsam, nec continet totum obiectum specificatiuum; nec proponitur ut omnem rationem boni continens: Ergo voluntas non vult bonum particulare necessariò, necessitate quoad specificationem.

S^{equitur} 693. Voluntatem posse velle suum actum.

Probat. sequ. Voluntas potest velle quicquid continetur intrà obiectum suum specificatiuum: Atqui proprius

ibidem.

*4. Contrad.
gen. 6. II.*

actus voluntatis continetur intrâ obiectum ipsius specificatiuum ; cum actus ipsius sit bonum & ens , ut patet ex dictis suprà : Ergo voluntas potest velle suum actum.

Ibidem. Sequitur 694. Voluntatem esse reflexiuam.

Probat. sequ. Potentia , quæ potest suum proprium actum attingere , est reflexua , ut patet ex dictis suprà de intellectu : Atqui voluntas potest velle & attingere suum actum : Ergo , &c.

Ex eadem loco. Sequitur 695. Voluntatem esse reflexiuam formaliter & virtualiter.

Probat. sequ. Potentiam esse reflexiuam formaliter est ipsam actu distincto attingere alium actum suum ; esse autem reflexiuam virtualiter est , quandò eodem actu , quo attingit obiectum directè , attingit etiam indirectè illum ipsum actum , quo attingit obiectum , ut patet ex dictis de intellectu : Atqui voluntas non solum potest actu distincto velle suam volitionem : Sed eodem actu , quo directè vult obiectum , vult etiam illum ipsum actum ; quando enim voluntas vult v. g. scientiam , non solum vult scientiam directè , sed etiam vult se velle scientiam , ut constat ipsâ experientiâ : Ergo voluntas est reflexua & formaliter & virtualiter.

ap. q. 83. c. i. Sequitur 696. In homine esse liberum arbitrium.

Prob. sequ. Potentia, quæ non necessariō, siue necessitate coactionis, siue necessitate naturali, fertur in suum obiectum propositum ut indiferens, est liberum arbitrium: Sed in homine est huiusmodi potentia: Ergo in homine est liberum arbitriū. Maior est euidens ipsā explicacione terminorū: Nam omnis vera necessitas est, vel necessitas coactionis & violenta, vel necessitas naturalis; quia omnis necessitas vel oritur ex principio quodam extrinseco, & hæc est necessitas coactionis & violenta, vel oritur ex principio intrinseco, & hæc est necessitas naturalis. Quando autem aliquod obiectum proponitur ut indiferens, ex vitalis propositionis non est necessitas violenta, ut patet, imò est indifferentia; non est etiam necessitas naturalis, & à principio intrinseco; cum propositio illa obiecti indifferentis non sit naturalis, nec obiectum sit naturaliter determinatum: Ergo tunc nulla est necessitas; atque adeò est libertas. Minor verò probatur: Voluntas, ex dictis, non potest necessitari necessitate coactionis vel violentiā: ex dictis etiam, non necessitatatur necessitate naturali, nisi circā bonum ut sic, vel bonum vniuersale: Ergo nulla est in voluntate circā bonum particulare necessitas: Est ergo libertas. Præterea voluntas fertur in bonum, sicut ei

proponitur, ut diximus: Ergo sicut bonum particulare proponitur voluntati ut indifferens; ita voluntas fertur in illud tamquam indifferens: Sed voluntas, quæ fertur in bonum ut indifferens non potest non esse liberum arbitrium: Ergo voluntas est liberum arbitrium. Minor patet: Nam liberum arbitrium duo dicit, videlicet arbitrium & liberum: Atqui arbitrium idem est, quod iudicium, liberum idem est ac indifferens: Ergo ubi est iudicium indifferens, ibi etiam est liberum arbitrium; non quod in iudicio indifferenti constat libertas voluntatis, sed quod à iudicio indifferenti ea oriatur, tamquam à causa essentialiter annexa: quomodo enim voluntas à ratione siue intellectu oritur, ita actus voluntatis à iudicio intellectus ortum habet; quia, ut diximus, nihil volitū, quin præcognitū, & eodem proorsus modo, quo cognoscitur bonum per iudicium, etiam amatur; atque adeò si iudicatur ut indifferens, etiam appetitur sub indifferentia, & consequenter cum libertate.

Confirmatur: Quia voluntas respicit bonum uniuersale non eo modo, quo visus v. g. respicit colorem in communione; visus enim non potest ferri nisi in colorem aliquem particularem, quamuis feratur in illum sub ratione communis;

Voluntas verò fertur in bonum in vniuersali hoc sensu, quòd potest actu quodam singulari ferri in omne bonum, vel in aliquod obiectum particulare, quod contineat in se totam rationem boni perfectè satiatiuam ipsius voluntatis, ex quo fit, quòd circà aliud quodcumque bonum non continens omnimodam rationem boni se habeat indifferenter; quia in eo non est totum id, quod voluntas naturaliter appetit, scilicet omnimoda & tota ratio boni: Ergo circà quodcumque bonum particulare se habet liberè.

Sequitur 697. Liberum arbitrium esse omnino eamdem potentiam cum voluntate.

Probat. sequ. Voluntas ut indifferens non distinguitur à potentia appetitiua rationali, ut patet ex dictis suprà: Sed liberum arbitrium est voluntas ut indifferens, ex modo dictis & probatis: Ergo liberum arbitrium non distinguitur à potentia appetitiua rationali: Hæc autem potentia est ipsa voluntas: Ergo, &c.

Sequitur 698. Non posse tolli ab homine liberum arbitrium, quamdiù manet voluntas.

Probarur sequ, Quæ sunt omnino eadem ita se habent, ut non possit tolli vnum alio stante, ut patet: Atqui, ex dictis, voluntas & liberum arbitrium

D. Thoma
1. p. q. 83.
4. 3. 6
4.

sunt omnino eadem potentia: Ergo, &c.

Sequitur 699. Fieri non posse, ut voluntas feratur in bonum particulare sibi propositum & iudicatum ut indifferens ab intellectu, quin feratur liberè.

Probatur sequ. Voluntas non potest ferri in bonum, nisi eo modo, quo illud ei proponitur ab intellectu, ex dictis: Sed proponitur ipso ut indifferens, ut supponimus: Ergo non potest ferri in illud, nisi ut indifferens; atque adeò indifferenter & liberè.

*x.p. q. 82.
a. 2.* Sequitur 700. Voluntatem nostram, quamdiù sumus in hac vita, esse liberam quoad exercitium circà quodcumque obiectum, si deliberatè agat.

Probatur sequ. Voluntas nostra est libera circà quodcumque obiectum propositum sibi ut indifferens, ex dictis: Sed quamdiù sumus in via, si deliberatè agamus, semper quodlibet bonum nobis proponitur ut indifferens: Ergo circà illud omne voluntas erit liberta. Minor probatur ex dictis supra: Quia voluntas est formaliter & virtualiter reflexiva, & quoties vult obiectum aliquod directè, vult etiam suum actum virtualiter: Sed quantumcumque proponatur in hac vita aliquod obiectum, siue bonum in communione, siue Deus ut continens omnem rationem boni, semper actus, quo voluntas vult tale obiectum,

proponitur ut bonum quoddam particula-
lare indifferens: Ergo semper manet li-
bera; quia, ut diximus, quoties ipsi
proponitur bonum indifferens, manet
libera.

Aduerte autem duplicitate posse pro-
poni aliquod obiectum ut indifferens;
primò in actu signato, quando nimirum
intellectus veluti expressè intimat vo-
luntati, hoc obiectum est tibi indiffe-
rens: secundò in actu exercito, quando
intellectus proponit voluntati bonum
aliquod ut limitatum & finitum, vel
non appetibile propter se; hoc enim
ipso quod intellectus proponit volun-
tati obiectum finitum ut finitum, & non
amabile propter se, proponit ipsum, ut
non habens omnimodam rationem bo-
ni, & consequenter, ut habens aliquem
defectum, ratione cuius non est appeti-
bile propter se; vnde fit indifferens in
actu exercito. Omnia igitur bona, quæ
ab intellectu proponuntur voluntati
quamdiù sumus in via, proponuntur
ut indifferentia in actu exercito, si deli-
beratè proponantur.

Sequitur 701. In motibus primò-pri-
mis voluntatem non esse formaliter li-
beram.

Probat. sequ. Quando bonum non
proponitur ut indifferens, voluntas non
manet libera, ut patet ex dictis: Sed in

1. 2. 9. 74.

4. 3.

2. 2. 9. 154.

6. 5.

Q. 1a. 3.

De malo.

4. 3. ad 8.

& q. 7. 47. motibus primò-primis non proponitur
 6 ad 6. bonum ut indifferens : Ergo voluntas
 De verit. non manet libera. Minor probatur :
 q. 15. 43.
 45. Quia motus primò-primi sunt illi , in
       quibus ratio non iudicat , sed ex prima
       & veluti simplici apprehensione obiecti
       voluntas agit : Atqui quando ratio non
       iudicat, non proponitur bonum ut indif-
       ferens ; quia non potest proponi ut in-
       differens, nisi per iudicium. Vnde in his
       motibus primò-primis intellectus solum
       apprehendit rationē boni in obiecto, &
       sic illud proponit voluntati, & voluntas
       fertur in illud necessariò. Dixi autem
       voluntatem in illis non esse formaliter
       liberam; quia præsuppositiū potest esse
       libera , quatenus potuit ipsa applicare
       intellectum ad melius iudicandum. Ve-
       rūm de hoc aliàs.

1 p. 9. 83. Sequitur 702. Voluntatem nostram
 art. 3. ferri in finem & in media.
 Quest. 14. Probatur sequ. Quod fertur in om-
 De verit. ne illud, quod habet rationem aliquam
 a. 6. boni , fertur in finem & in media : Sed
 1. 2. qu. 8. voluntas nostra fertur in omne illud,
 a. 2. quod habet rationem boni , ex dictis:
       Ergo , &c. Maior patet ex dictis suprà:
       Quia finis & media habent aliquam ra-
       tionem boni.

Ibidem. Sequitur 703. Voluntatem non ferri
       in media, nisi propter finem.

Probat. sequ. Voluntas fertur in sua

objeta, secundum quod habent rationem boni: Sed media non habent rationem boni, nisi propter finem, ut alias diximus: Ergo voluntas non fertur in media, nisi propter finem.

Sequitur 704. Alios esse actus voluntatis, quibus ipsa fertur in finem, alios, quibus fertur in media. *Ibidem.*

Probat. sequ. Actus, quo aliquid appetitur propter se, & actus, quo quid appetitur propter aliud, sunt distincti, ut patet: Atqui actus, quo voluntas appetit finem, est, quo appetit aliquid propter illud ipsum, & quo appetit media, est ille, quo appetit propter finem, ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 705. Actum, quo voluntas appetit finem ut finis est, non esse liberum.

Probat. sequ. Actus, quo voluntas appetit bonum non propositum ut indifferens, non est liber: Atqui actus, quo voluntas appetit finem ut finem, est actus, quo appetit bonum non propositum ut indifferens: Ergo ille actus non est liber. Maior patet ex supra dictis. Minor probatur: Finis ut finis, non est, nisi bonum cognitum dumtaxat ut bonum: Atqui bonum ut bonum & cognitum tantum ut bonum non proponitur ut indifferens: Ergo finis ut finis non proponitur ut indifferens. Maior

1.p. q.83.

a. 4.

I.2. q.13.

a.3.

352 *Primum Doctrinæ*
parat: Quia bonum & finis conuertuntur.

D. Thom. Sequitur 706. Liberum arbitrium re-
1 p. q. 83. Etè definiri, vim electiuam seruato ordi-
nare. & 3. ne finis.

Proba. sequ. Quælibet potentia re-
tè definiatur per actum, quem per se
primò respicit, ut dicemus in tertio
principio: Sed, ex dictis, liberum ar-
bitrium per se primò respicit electio-
nem, sumendo electionem latè, prout
est actus quilibet voluntatis circà media:
Ergo liberum arbitrium rectè defini-
tur per hoc, quod est esse vim electi-
uam; hoc enim est per se primò respi-
cere electionem. Minor constat ex di-
ctis. Si enim nullus actus circà finem ut
finem est liber, omnis actus liber est cir-
cà media; quia, ut infrà ostendemus,
non datur actus neuter, id est, qui sit
circà aliquod obiectum, quod neque
sit finis, nec medium. Additur autem in
definitione, seruato ordine finis, ad ma-
iorem explicationem; hoc enim suffi-
cienter intelligebatur in eo, quod dici-
tur vis electiua.

1 p. q. 62. Sequitur 707. Posse deficere ab or-
dinare finis, non esse de ratione aut per-
fectione libertatis.

Prob. sequ. De ratione aut perfectio-
ne illius, de cuius essentia est, seruare or-
dinem finis, non potest esse, posse defi-

ficere ab ordine finis, vt ex terminis constat: Sed, ex dictis, est de essentia liberi arbitrij, seruare ordinem finis: Ergo posse deficere ab ordine finis, non est de essentia vel ratione libertatis.

Sequitur 708. Non esse etiam de ratione aut perfectione libertatis vt sic, posse ordinare ad finem, qui non sit Quæst. 12.
De verit.
a. 6. verè bonum, sed tantùm apparens.

Probat. sequ. Posse decipi circà proprium obiectum, non potest esse de ratione aut perfectione alicuius potentiae, vt est euidens: Atqui posse ordinare media in finem, qui non sit verum bonum, sed tantùm apparens, est voluntatem decipi circà proprium obiectum, quod est bonum, vt diximus: Ergo non est de ratione aut perfectione voluntatis, nec consequenter libertatis, posse ordinare media in finem, qui non sit bonum. Minor patet: Nam sumere tamquam bonum, quod non est verè bonum, est decipi.

Sequitur 709. Posse peccare non esse ibidem. de ratione aut perfectione libertatis.

Prob. sequ. Posse deficere ab ordine finis, vel posse ordinare media in finem, qui non sit verè bonum, non est de ratione aut perfectione libertatis, vt diximus: Atqui posse peccare nihil omnino aliud est, quam posse deficere ab ordine finis, qui sit verè bonum, hoc est, con-

354 *Primum Doctrina*
ueniens & conforme rationi hominis,
vt omnes admittunt, & nos postea
ostendemus: Ergo posse peccare non est
de ratione aut perfectione libertatis.

Ibidem.

Sequitur 710. Perfectiorem esse li-
bertatem, quandò est huiusmodi, vt
peccare non possit.

Probat. sequ. Perfectior est libertas,
quandò eligit verum & utile medium
in verum finem & bonum: Sed liber-
tas, quandò peccare non potest, eligit
infallibiliter verum & utile medium in
verum finem & bonum, vt constat: Ergo
libertas, quandò peccare non potest, est
perfectior, etiam in ratione libertatis:
quamuis non diffiteamur posse peccare
esse signum libertatis, non utcumque,
sed deficientis à perfecta ratione liber-
tatis, vt etiam postea ostendemus.

Ibidem.

Sequitur 711. Christum Dominum,
Beatissimam Virginem Mariā, Sanctos
in cœlo, confirmatos in gratia esse per-
fectius liberos.

Probat. sequ. Qui habet perfectio-
rem libertatem est perfectius liber, vt
ex terminis constat: At qui Christus Do-
minus, Beata Virgo Maria, Beati, & con-
firmati in gratia, qui non possunt pec-
care habent perfectiorem libertatem:
Ergo sunt perfectius liberi.

Ibidem.

Sequitur 712. Eos, qui peccant, ha-
bere quidem libertatem, sed deficientē.

Probat. sequ. Qui habet vim electi-
uam seruato aliquo ordine finis , sed de-
ficiendo vel ab ordine ad finem, vel à
vera ratione finis, qui sit verè talis, habet
quidem aliquam libertatem , in quan-
tum eligit seruando ordinem aliquem
ad finem ; sed illa libertas est valde de-
ficiens , quia deficit ab ordine finis vel
ab ipso fine, ut patet : Atqui omnis, qui
peccat, eligit seruato ordine finis ; eligit
enim medium ordinatum in finem bo-
num, saltem apparenter : Sed deficit ab
illo ordine ; quia vel illum non perfe-
ctè seruat , vel finis ille non est verus
finis : Ergo omnis, qui peccat, habet qui-
dem libertatem , sed deficientem.

Sequitur 713. Ad libertatem neceſ- 1.p. q. 8³.
ſariam esse indifferentiam obiectiuam ^{47. 1}
iudicij.

Probat. sequ. Ad indifferentiam po-
tentiae , quæ non agit , niſi circà obie-
ctum cognitum & iudicatum requiritur
indifferentia obiectua cognitionis &
iudicij : Sed voluntas est potentia , quæ
non agit , niſi circà obiectum cognitum
& iudicatum, ex dictis : Ergo ad indiffe-
rentiam voluntatis requiritur indifferentia
obiectua iudicij : Cum ergo in
hac indifferentia voluntatis sit libertas,
ad libertatem requiritur indifferentia
obiectua iudicij.

Sequitur 714. Indifferentiam, in qua 1. Cento,

gen. c. 82. formaliter consistit libertas, esse indifferentiam actiuam.

Probat: sequ. Indifferentia principij actiui ut sic est indifferentia actiuam, ut patet ex terminis: Sed indifferentia, in qua formaliter consistit libertas, est indifferentia voluntatis, ut est principium actuum: Ergo indifferentia, in qua consistit formaliter libertas, est indifferentia actiuam.

Ibidem. Sequitur 715. Indifferentiam passiuam non esse de ratione libertatis.

Probat. sequ. Indifferentia principij actiui ut sic non est indifferentia passiuam, ut constat: Sed libertas est indifferentia principij actiui ut sic: Ergo, &c. Confirmatur, quia in Deo est libertas; & tamen in eo non est indifferentia passiuam.

Ibidem. Sequitur 716. Indifferentiam potentialem non esse de ratione libertatis.

Probatur sequ. Indifferentia passiuam non est de ratione libertatis: Sed indifferentia potentialis est indifferentia passiuam; quia hoc, quod est esse potentiæ, est esse receptivum & mutabile ab ipsa potentia ad actum, ut constat: Ergo indifferentia potentialis non est de ratione libertatis.

Ibidem. Sequitur 717. Indifferentiam necessariam ad libertatem posse reperiri in actu secundo.

Prob. sequ. Indifferentia non poten-

ialis, sed actiua, aut (vt ita dixerim) actualis, potest reperiri in actu: Atqui indifferentia necessaria ad libertatem est indifferentia non potentialis, sed actiua; immo & actualis, ex dictis: Ergo indifferentia necessaria ad libertatem potest reperiri in actu secundo.

Sequitur 718. Actum secundum posse esse intrinsecè liberum. *Ibidem.*

Probatur sequela. Indifferentia actiua & actualis potest esse in actu secundo intrinsecè: Sed libertas consistit in illa indifferentia actiua seu actuali, ex dictis: Ergo libertas potest esse intrinsecè in actu secundo; atque adeò actus secundus potest esse intrinsecè liber.

Sequitur 719. De facto actum secundum esse intrinsecè liberum. *Ibidem.*

Prob. sequ. Potentia specificatur ab eo, quod actus habet intrinsecè, vt dicimus in tertio principio: Sed liberum arbitrium est potentia, ex dictis: Ergo liberum arbitrium vt liberum debet specificari ab eo, quod actus liber habet intrinsecè: Atqui specificatur ab ipsa libertate: Ergo liberum arbitrium habet libertatem intrinsecè.

Sequitur 720. Libertatem in actu secundo non esse denominationem pure extrinsecam à potentia libera. *Ibidem.*

Probat. sequ. Quod denominatur ab aliquo intrinseco, non habet illud

358 *Primum Doctrinæ*
per denominationem purè extrinsecam:
Atqui actus dicitur liber à libertate,
quam habet intrinsecè, ex dictis: Er-
go, &c.

Ibidem.

Sequitur 721. Libertatem creatam
& potentialem esse passiuam, non ex eo
præcisè, quod est libertas; sed ex eo,
quod sit creata & potentialis.

Probat. sequ. Quod habet aliquid,
& non habet illud ex una ratione aliqua
formali, habet illud ex aliqua alia, ut
patet ex terminis: Sed libertas poten-
tialis creata habet, quod sit passiuam, non
ex ratione libertatis: Ergo hoc habet
ex eo, quod sit creata & potentialis.

*I.p.que.2.
a.81. & 1.
2.9.8 a.6.*
Sequitur 722. Libertatem creatam
& potentialem debere priùs aliquid re-
cipere, quam sit libertas in actu se-
cundo.

Prob. sequ. Quod est passiuum priùs
quam sit actiuum debet priùs recipere,
quam agat, ut patet: Atqui libertas
creata & potentialis est quid passiuum
priùs quam sit actiuum; nam priùs est
in illa, quod sit quid potentiale, quam
quod transeat ab illa potentialitate ad
actus secundum, quia prior est poten-
tia quam actus: Ergo libertas creata &
potentialis debet priùs recipere aliquid,
quam agat.

Ibidem. Sequitur 723. Libertatem creatam
& potentialem debere recipere motio-

nem ab eo , à quo essentialiter dependet, priùs quàm agat.

Probatur sequela : Quod debet priùs recipere quàm agat , maximè debet recipere ab eo , à quo essentialiter dependet , vt est euidens : Sed libertas creata & potentialis priùs debet recipere , quàm agat, ex dictis : Ergo priùs debet recipere ab eo , à quo essentialiter dependet : Id verò quod debet recipere , est motio , vt aliàs ostensum est : Ergo , &c.

Sequitur 724. Libertatem creatam & potentialem debere à Deo præmoueri. *Ibidem.*

Probatur sequela. Quod priùs quàm agat, debet recipere motionem ab eò , à quo essentialiter dependet , debet præmoueri : Sed libertas potentialis creata debet recipere motionem ab eo , à quo essentialiter dependet , qui est Deus solus , vt aliàs ostendemus : Ergo debet præmoueri.

Sequitur 725. Libertatem creatam *l. Contra* actualem in actu secundo esse entitatem *gen. c. 81.* quamdam creatam , siue modum creatum in ipsa operatione voluntatis existentem.

Probatur sequela. Quicquid est intrinsecè in aliqua re creata , est entitas vel modus creatus : Atqui , ex dictis , libertas actualis est intrinsecè in operatione voluntatis , quæ est etiā res creata : Ergo est entitas vel motus creatus.

Sequitur 726. Libertatem hanc actualē posse ac debere producī à Deo.

Probatur sequi. Omnis entitas creata, vel modus entitatis creatæ debet producī à Deo, vt dicemus in secundo principio: Sed libertas actualis in actu secundo est entitas creata, vel modus entitatis creatæ, ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 727. Hanc libertatem exi-
t. 2. q. 10. gere, vt voluntas præmoueatur physicè
n. 4. à Deo.

Probatur sequela. Hæc libertas non potest produci à Deo nisi voluntas physicè præmoueatur à Deo: Sed hæc libertas exigit, vt producatur à Deo: Ergo exigit etiam, vt voluntas præmoueatur physicè à Deo. Maior probatur: Actus vitalis, vel modus quicumque vitalitatis vt sic non potest produci realiter à causa alia, quām illa ipsa, quæ vitalitatem elicit; nisi illa vitalem & efficientem causam realiter præmoueat: Sed libertas illa est saltem modus quidam vitalitatis creatæ: Ergo non potest à Deo produci, nisi Deus causam vitalem creatam præmoueat realiter. Maior patet: Quia cum vitalitas exigit produci à principio vitali coniuncto, non potest vitalitas produci, nisi principium vitale coniunctum verè ac realiter moueatur ad producendam illam.

Sequitur 728. Libertatem actualē in

in actu esse modum distinctum ab entitate & substantia actus, qui vocatur liber.

Probat. sequ. Quod est quid intrinsecum in actu & variabile inuariatâ entitate actus, est quid distinctum ab actu, ut est evidens: Sed modus ille libertatis actualis est variabilis inuariatâ entitate actus, cum idem actus possit transire à necessariò in liberum, & à libero in necessarium, ut patet de illo, qui motu primò-primo vellet aliquid, & prosequendo actum planè aduerteret, tunc enim actus ille primò necessarius fieret liber: similiter si anima aliqua egrediendo ex corpore eliceret actum charitatis & illū prosequeretur intrans cœlum, idem actus charitatis liber, fieret necessarius: Ergo, &c:

Sequitur 29. Appetitum sensituum non esse secundūm se liberum.

1.z. q. 10.

4.2.

Quaest. 4.

De veritate.

4.6.

Probatur sequ. Potentia, quæ non fertur in bonum propositum ut indifferens, non est libera, ex dictis: Sed appetitus sensitius non fertur in bonum propositum ut indifferens: Ergo non est potentia libera. Minor probatur: Potentia, quæ non attingit bonum vniuersale, neque est reflexua suprà suum proprium actum, non potest attingere obiectum ut indifferens; quia, ut attingat obiectum ut indifferens, debet esse ca-

Q

pax attingendi omnem rationem boni,
vt patet ex dictis suprà , & debet posse
reflecti suprà proprium actum, vt habeat
dominium sui actus, vt constat: Ergo, &c.

i.p.q.83. *¶ 3.* Sequitur 730. Intellectum non esse
formaliter & ex se liberum.

Probat. sequ. Quod non attingit bonum vt propositum iudifferens , non est potentia formaliter & ex se libera : Sed intellectus non attingit bonum propositum vt indifferens ; quamuis enim attingat bonum , illud tamen attingit sub ratione veri & entis , non sub ratione boni : Ergo, &c.

Ibidem. Sequitur 731. Actus intellectus non denominari iiberos nisi per denominationem extrinsecam ab actibus voluntatis,

Probatur sequ. Quod non est à potentia formaliter & ex se libera, non potest dici formaliter & intrinsecè liberum vt est ab illa , sed debet ab aliquo extrinseco denominari liberum si aliquo modo libertas illi conueniat: Atqui actus intellectus dicuntur liberi : liberè enim aliquando cognoscimus ; neque dicuntur liberi ab ipso intellectu , qui , vt diximus , non habet formaliter & ex se libertatem ; atque adeò illam non potest actibus suis communicare : Ergo debent dici liberi per denominationem extrinsecam ab actu voluntatis libero,

qui applicat intellectum ad cognoscendum sive considerandum.

Idem dicendum de actibus externis, quod videlicet sint liberi per solam denominationem extrinsecam. De actibus verò appetitus sensitui alio modo loquendum est.

Sequitur 732. In appetitu sensitivo ^{1.2.9.74:} hominis reperiri aliquam libertatem ^{4.} cert valde imperfectam.

Probatur sequela, ex dictis supra: Eo modo potest appetitus sensitivus hominis participare aliquam libertatem, quomodo cogitativa ipsius participat aliquam vim ratiocinativa & discursiuam: Atqui cogitativa participat aliquam vim discursiuam, ut diximus supra: Ergo & appetitus aliquam libertatem. Maior patet: Quia tota ratio, propter quam cogitativa in homine participat aliquam vim discursiuam est, quia radicatur in anima rationali, in qua radicatur etiam ipse intellectus, ex quo fit, quod participet aliquid luminis ipsius intellectualis: Atqui similiter appetitus sensitivus radicatur in eadem anima, in qua est voluntas, quae est formaliter libera: Ergo & appetitus participabit aliquid de libertate quamvis imperfecte.

Sequitur 733. Actus appetitus sensitivi dici liberos partim intrinsecè ob imperfectam illam libertatem, partim

extrinsecè; quia imperantur à ratione & voluntate. Patet sequela, ex dictis.

*I.2. qu.1.
a.1.* Sequitur 734. Omnem actum voluntatis vel esse circà bonum honestum, vel utile, vel delectabile.

Probatur sequi. Omne bonum vel est honestum, vel utile, vel delectabile, ut ostendimus suprà: Sed omnis actus voluntatis est circà bonum, cum bonum sit obiectum voluntatis: Ergo omnis actus voluntatis est circà bonum honestum, vel utile, vel delectabile.

Ibidem. Sequitur 735. Omnem actum voluntatis, vel esse circà finem, vel circà media.

Probatur sequi. Omne bonum vel est finis, vel medium: Sed omnis actus voluntatis est bonum: Ergo omnis actus voluntatis est circà finem, vel circà media. Maior patet ex dictis: Quia bonum honestum est appetibile propter se; bonum utile est appetibile, non propter se, sed propter aliud; bonum vero delectabile consequitur principaliter ex bono honesto, & minus principaliter ex utili: vnde actus qui versatur circà bonum delectabile, versatur circà bonum vel honestum, vel utile. Quare sicut nullum est medium inter hæc duo, appetibile propter se, & appetibile non propter se, sed propter aliud; ita nullum est medium inter actum voluntatis circà finem,

& eum, qui est circā medium.

Sequitur 736. Non dari actum neutrum. 1.2. q. 6.
a. 1.

Prob. sequ. Actus neuter est ille , qui neque est circā finem , nec circā media; sic enim explicant omnes actum neutrum : Atqui nullus datur actus, qui sit huiusmodi, vt neque sit circā finem, neque circā media , vt iam ostendimus : Ergo nullus datur actus neuter.

Sequitur 737. Hominem semper agere propter finem , quotiēscumque 3. Contrā
gent. c. 2.

voluntariē agit.

Prob. sequ. Qui agit propter bonum, agit propter finem , cum bonum & finis conuertantur : Atqui homo semper agit propter bonū, quotiē voluntariē agit, cum obiectum voluntatis sit bonum: Ergo omnis homo voluntariē agens agit propter finem. Præterea omnis actus voluntatis vel est circā finem, vel circā media: Sed actus qui est circā finem est propter ipsum finem ; actus enim est propter obiectum, saltem vt attingendum vel assequendum : actus verò qui est circā media est propter finem ; quia media non appetuntur nisi propter finem : Ergo omnis actus voluntatis est propter finem , cum omnis actus voluntatis sit vel circā finem, vel circā media.

Sequitur 738. Omne etiam agens agere propter finem. 1.2. q. 6.
a. 1.

Probat. sequ. Bonum est finis, ut diximus: Sed omne agens agit propter aliquod bonum, ut alias etiam ostendimus: Ergo omne agens agit propter finem.

Ibidem
n. 2.

Sequitur 739. Etiam bruta agere propter finem.

Ibidem.

Probatur sequ. Quia & ipsa agunt. Sequitur 740. Bruta etiam agere speciali modo propter finem.

Probatur sequ. Qui agit propter bonum aliquo modo cognitum & perceptum, agit speciali modo propter finem, est enim specialis modus agendi quando fit actio cum cognitione: Sed bruta agunt cum aliqua cognitione boni, atque adeò finis, ut patet ex his, quæ supra diximus de viuente sensitu: Ergo bruta speciali quodam modo agunt propter finem.

Ibidem.

Sequitur 741. Bruta non agere propter finem cognoscendo proportionem mediorum ad finem.

Probat. sequ. Proportio mediorum ad finem non est cognoscibilis per aliquem sensum externum vel internum; quia est quædam collatio mediorum cum fine, quæ collatio nequit fieri sine discursu, ut patet: Atqui bruta non agunt propter finem & bonum; nisi cognitum per sensum, ut constat ex dictis: Ergo bruta non agunt cognoscendo pro-

portionem mediorum cum fine. Itaque quæ bruta agunt, in quibus videtur esse aliqua collatio & ratiocinatio, agunt ex instinctu naturæ ; quia opus naturæ est opus intelligentiæ.

Sequitur 742. Ipsam etiam consecutionem finis esse propter finem.

Prob. sequ. Omnis actio est propter finem : cum omne agens agat propter finem : Sed consecutio finis est actio : Ergo consecutio finis est propter ipsum finem. Sed aduertè duplicem esse finem alium formalem, qui est ipsa consecutio boni : alium obiectuum, qui est ipsum bonum : consecutio ergo finis est propriè propter ipsum finem obiectuum , & impropriè est etiam propter seipsum ; consequitur enim quis bonum ut consequantur eo planè modo , quo dicitur, quod finis appetitur propter sc.

Sequitur 743. Ipsam etiam delectationem , quæ consequitur ad possessionem finis esse propter finem aliquo modo.

Prob. sequ. Omnis actio est propter finem : Sed ipsa delectatio est quædam actio : Ergo est propter finem , & quidem est propter ipsum finem obiectuum ; nam propter ipsum finem delectatur in eo & possessione ipsius ; est etiam aliquo modo propter ipsam consecutionem finis ; quia delectatio efficit ipsam pos-

Q. 4. q. 21.
De verit.
a. 2.

Ibidem;

sessionem aliquo modo magis appetibilem: Hoc verò magis reperitur in delectatione, quæ est actus ipsius voluntatis; quia, cum (ut diximus) voluntas sit reflexua suprà suum actum, potest velle possidere ut possideat, actu virtualiter reflexo; sicut potest velle delectari, ut quodammodo magis possideat.

*3.2. que. i.
a. 1.*

Sequitur 744. Hominem speciali modo agere propter finem.

Probat. sequ. Qui agit cum cognitione finis & mediorum & proportionis mediorum ad finem speciali modo agit propter finem, ut de se patet: Atqui homo agit cum cognitione finis mediorum & proportionis mediorum ad finē; quia ista omnia sunt intelligibilia & bona, cum sint entia: vndē & cognoscuntur ab homine & appetuntur: Ergo homo speciali modo agit propter finem.

Ibidem.

Sequitur 745. Hominem speciali modo mouere seipsum.

Explicatur: Mouere se potest intelligi tripliciter; primò quidem quatenus aliquod agens agit per principium intrinsecum tamquam per virtutem principalem, & hoc modo omnia viuentia dici possunt mouere seipsa: secundò quatenus aliquod agens ex cognitione seipsum fert in bonum, & hoc modo bruta possunt dici mouere se: tertio quatenus agens cognoscit & bonum, &

proportionem mediorum ad finem, & reflectitur supra proprium actum, ex qua cognitione, saltem virtualiter reflexa, fert se in obiectum, & hoc modo sola agentia intellectualia mouent se ipsa.

Ex hac explicatione iam patet sequela: Mouere se speciali modo, est mouere se ex cognitione finis, mediorum, & proportionis mediorum ad finem, quæ cognitione sit saltem virtualiter reflexa: Atqui homo hoc pacto se mouet, ut patet ex dictis: Ergo homo mouet se speciali modo, & hæ actiones vocantur propriè humanæ.

Sequitur 746. Debere dari vltimum aliquem finem.

1.2 qu. 1.
a.4.

Prob. sequ. Quicquid appetitur vel appetitur propter se tantum, vel non propter se tantum, sed propter aliud, vel partim propter se, & partim, atque aliquo modo propter aliud, ut patet ex dictis: Sed, quod appetitur propter se tantum, est tantum finis; quod appetitur tantum propter aliud, est tantum medium; quod appetitur partim propter se, & partim propter aliud, secundum quod appetitur propter se, habet rationem finis, & secundum quod appetitur propter aliud habet rationem medij, ut ex dictis constat: Cum ergo detur aliquid, quod propter se tantum appeti-

Q.5

tur, debet dari vltimus finis. Probatur
hæc consequentia : Quia quod appeti-
tur propter se tantum, ad nihil aliud or-
dinatur, & alia ordinantur ad ipsum :
hoc autem est esse vltimum finem: Ergo
&c. Vtrum verò possint dari plurè vlti-
mi fines simpliciter, & in quo consistat
vltimus finis, dicemus in secundo prin-
cipio.

*i. 2. qn. 1.
a. 4.* Sequitur 747. Dari voluntarium siue
spontaneum.

Probat. sequ. Quod est à principio
intrinseco cum cognitione finis, est vo-
luntarium siue spontaneum : Sed datur
aliquid, quod est à principio intrinseco
cum cognitione finis, ex dictis : Ergo
datur voluntarium siue spontaneum.

*Ibidem.
a. 2.* Sequitur 748. Dari etiam in brutis
spontaneum.

Probat. sequ. Spontaneum est, quod
procedit à principio intrinseco cum cog-
nitione finis : Sed datur in brutis, quod
procedat à principio intrinseco cum cog-
nitione finis : Ergo datur in brutis spon-
taneum.

Ibidem. Sequitur 749. Perfectum volunta-
rium & spontaneum reperiri in homine.

Prob. sequ. Quod procedit à prin-
cipio intrinseco cum perfecta cognitione
finis, est perfectè voluntarium & spon-
taneum : Atqui, ex dictis, in homine
reperitur, quod procedat à principio in-

trinseco cum perfecta cognitione finis : Ergo in homine reperitur perfectum spontaneum & voluntarium. Maior patet : Quia si ad rationem voluntarij requiratur cognitio finis , vbi erit perfecta cognitio finis, erit perfecta ratio voluntarij, maximè cum perfecta cognitio finis faciat , ut quodammodo magis ab intrinseco aliquid procedat , eo quod ex intrinseca cognitione finis illud proueniat. Minor verò probatur, ex dictis ; quia homo cognoscit finem & proportionem mediorum ad finem , ex quo fit quod perfectiori modo moueat seipsum , atque adeò quod perfectius procedat aliquid ab ipso tamquam à principio intrinseco. Hinc habes, quod voluntarium perfectum est duplex scilicet liberum , & necessarium ; quia utrumque potest esse cum perfecta cognitione : nam & in actu libero est perfecta cognitio , ut pater , & in actu necessariò v. g. visione beatifica est etiam perfecta cognitio.

Sequitur 750. Non posse dari obmissionem voluntariam absque omni actu tam antecedente , quam concomitante per se vel per accidens.

Prob. sequ. Quod procedit à principio intrinseco cum cognitione non potest esse sine omni actu : Atqui omissione non potest esse voluntaria, nisi procedat à principio intrinseco cum cognitione .

^{1. 2. qu. 71.}

^{a. 5.}

^{Qua. 2.}

^{De mali.}

^{a. 1.}

ut patet ex dictis: Ergo omissione non potest esse sine omni actu. Maior probatur: Procedere à principio intrinseco est influxus positius voluntatis in actū circā obiectum contentum intrā obiectum ipsius specificatiuum; implicat enim aliquid procedere à potentia, & potentiam non influere, sicut etiam implicat potentiam influere, nisi circā proprium obiectum.

*3. qu. 6.
2. q.*

Sequitur 751. Quod quicquid tollit vel minuit, quod aliquid procedat à principio intrinseco, vel etiam aufert aut minuit cognitionem, tollat etiam rationem voluntarij.

Probatur sequ. Quicquid tollit vel minuit rationem essentiale rei, tollit vel minuit ipsam rem, ut est certum: Sed, ex dictis, essentia voluntarij consistit in hoc, quod est procedere à principio intrinseco cum cognitione finis: Ergo quicquid tollit aut minuit hoc, quod est procedere à principio intrinseco, vel etiam cognitionem, tollit aut minuit essentiam & rationē voluntarij.

Ibidem.

Sequitur 752. Violentiam tollere rationem voluntarij.

Probatur sequ. Quod tollit hoc, quod est procedere à principio intrinseco, tollit rationem voluntarij, ex dictis: Sed violentia tollit hoc, quod est procedere à principio intrinseco, cum violen-

tum sit à principio extrinseco passo non conferente vim, id est , passo saltem per potentiam passiuam resistente: Ergo violentia tollit rationem voluntarij. Hinc habes, quod suprà diximus , quòd voluntas in actibus, quos elicit , non potest pati violentiam ; in actibus autem imperatis potest pati violentiam , quia fieri potest , vt voluntate volente eliceret aliquem actum externum, aliquis per vim impedit, ne illum eliciat.

Sequitur 753. Metum non facere in-
uoluntarium simpliciter. *Ibid. 4.6.*

Probat. sequ. Quod fit à principio intrinseco cum cognitione finis, est simpliciter voluntarium: Atqui quod fit ex metu, fit à principio intrinseco cum cognitione finis, vt est euidens : Ergo quod fit ex metu est simpliciter voluntarium.

Sequitur 754. Metum facere inuo-
luntarium secundùm quid. *Ibidem.*

Probat. sequ. Quod facit vt actus secundùm quid non procedat à principio intrinseco , facit involuntarium secundùm quid , vt patet ex dictis: Sed metus facit, vt actus secundùm quid non procedat à principio intrinseco, scilicet ab inclinatione , quam seclusâ circumstantiâ metus voluntas haberet: Ergo metus facit involuntarium secundùm quid. Aduertè autem hoc intelligi de metu , qui est tota ratio agendi siue eli-

gendi, non autem quando ille non est tota ratio; quia videlicet res, quæ ex metu eligitur, habet aliundè bonitatem, ratione cuius etiam secluso metu ametur, & sic qui ex metu gehennæ obseruat Dei mandata, non operatur involuntariè etiam secundùm quid; quia obseruantia mandatorum Dei habet bonitatem, ratione cuius etiam secluso tali metu diligatur. Quare qui ex metu gehennæ operatur, non peccat, nisi taliter esset affectus, ut haberet veram displicentiam rei præceptæ ut præcepta est; hæc enim displicentia esset peccatum. Verum de hoc alias.

Ibidem.

¶.7.

Sequitur 755. Metum & quamlibet aliam passionem, si totaliter auferat iudicium rationis, facere omnino inuoluntarium siue non liberum.

Probatur sequ. Quod auferit cognitionem tollit voluntarium, & quod auferit cognitionem perfectam auferit perfectum voluntarium siue liberum: Sed aliquando metus & quælibet alia passio violenta auferit iudicium rationis: Ergo auferit perfectum liberum.

Ibid ¶

In 4. diff quando perfectam libertatem, quando *29. art. 3.* scilicet est grauis attentâ conditione *§. 1.* personæ.

Probatur sequ. Quod auferit iudicium de indifferentia obiecti auferit perfe-

Etiam libertatem, ut patet ex dictis supra: Sed quandoque metus aufert iudicium de indifferentia obiecti, ut quando est grauis & iniuste incutitur: Ergo, &c. Cætera, quæ de metu dici possunt ad casus conscientiæ spectantia dicemus alias.

Sequitur 757. Concupiscentiam non 1.2. qu.6; causare inuoluntarium, sed potius facere 4.7. magis voluntarium.

Prob. sequ. Quod facit actum procedere à principio intrinseco cum cognitione finis causat potius voluntarium, quam inuoluntarium, ex dictis: Sed concupiscentia facit potius, ut actus procedat à principio intrinseco, scilicet à voluntate illam inclinando: Ergo potius facit voluntarium. Intellige hæc iuxta prius dicta, quando passio concupiscentiæ non tollit iudicium rationis.

Sequitur 758. Ignorantiam antecedentem causare inuoluntarium. 1.2. qu.6. a. 8.

Explicatur: Ignorantia potest tripliciter se habere ad aliquem actum. Primo, ita ut sit causa non voluntaria ipsius actus, hoc est, quod ipsa ignorantia non sit vel formaliter, vel virtualiter volita, sed priuet cognitione, quæ si adesset, actus nō fieret. Secundò ita, ut ignorantia se habeat per accidens ad actum; quia actus ille fieret æquè benè, si adesset cognitio, quā priuat ignoratiæ. Tertiò ita ut

ignorantia vel inconsideratio, quæ est causa actus, sit formaliter, vel directè, aut virtualiter, vel indirectè volita. Prima ignorantia vocatur antecedens, secunda concomitans, tertia consequens.

Probatur ergo sequela: Quod priuat hominem inuitum aut nolentem cognitione, causat inuoluntarium, ut patet ex dictis: Sed ignorantia antecedens priuat hominem inuitum & nolentem cognitione, ut patet ex explicatione: Ergo ignorantia antecedens causat inuoluntarium.

Ibidem. Sequitur 759. Ignorantiam concomitantem causare non voluntarium.

Prob. sequ. Ignorantia, quæ non inducit ad actum, qui æquè bene fieret si adest cognitio, ac quando non adest, facit non voluntarium; non enim facit aliquid repugnans inclinationi voluntatis, sed facit quod illud factum non sit volitum; quia non est cognitum: Sed ignorantia concomitans non inducit ad actum; quamvis id, quod cum illa sit non sit repugnans inclinationi voluntatis: Ergo ignorantia concomitans facit non voluntarium.

Ibidem. Sequitur 760. Ignorantiam consequentem nullo modo causare inuoluntarium vel non voluntarium.

Probat. sequ. Quod est voluntarium non potest causare inuoluntarium, ut

patet : Sed ignorantia consequens est voluntaria, vt constat ex explicazione prius allata : Ergo ignorantia consequens non causat inuoluntarium vel non voluntarium.

Sequitur 761. Operationem Dei in rebus creatis non causare simpliciter violentiam.

Probat. sequ. Quod non facit, quin actus procedat à principio intrinseco, non causat violentiam simpliciter, vt patet ex dictis: Atqui operatio Dei non facit, quin actus causarum secundarum sint à principio intrinseco; quia in quilibet re creata est inclinatio ad obediendum Deo, vt alias ostendemus: Ergo operatio Dei non potest causare violentiam simpliciter,

Sequitur 762. Quicquid Deus operatur in rebus creatis, numquam esse violentum simpliciter, quamuis possit esse violentum secundum quid, vel in genere aut ordine morali.

Prob. sequ. Quod est à principio intrinseco, non est violentum simpliciter, vt patet ex dictis: Sed quicquid Deus operetur in rebus creatis est semper à principio intrinseco, nimirum ab illa inclinatione ad obediendum Deo ut cause vniuersalissimæ: Ergo, &c. Hinc habes pœnas etiam damnatorum non esse simpliciter violentas, si physicè

3. Centr.

gen.c. 100.

1.p.q. 103.

a. 8. ad 3.

1. 2. q. 109.

4. L

3. p. q. 44.

4. 2. ad 2.

Ibid. &

Quaest. 6.

De pot.

a. 1. ad 1.

Quaest. 13.

De veris.

a. 1.

378 *Primum Doctrinæ*
tantum considerentur; bene tamen in-
esse moris.

D. Thom.
1. 2. qu. 7.
a. 1. Sequitur 763. In actibus voluntatis
individualiter consideratis posse dari
circumstantias.

Probat. sequ. In qualibet re singulari-
dantur accidentia individualia, ut ex
suprà dictis aperte colligitur: Atqui, ut
constat ex modo dictis, actus voluntatis
possunt esse quedam res singulares: Ergo
in quolibet actu voluntatis possunt esse
circumstantiae; quia nomine circumstan-
tiarum non intelliguntur, nisi acciden-
tia individualia, quae se habent ad
actum voluntarium eo modo, quo ea,
quae stant circa locum se habent ad ea,
quae sunt locata.

1. 2. qu. 7.
a. 3. Sequitur 764. Circumstantias om-
nes recte enumerari hoc versu; *Quis,*
quid, ubi, quibus auxilijs, cur, quomodo,
quando.

Probatur sequ. Accidentia extra sub-
stantiam actus voluntarij existentia &
illum aliquo modo attingentia sunt cir-
cumstantiae, ex dictis: Sed omnia huius-
modi accidentia reducuntur ad illa, quae
in illo versu numerantur: Ergo recte
numerantur. Probatur minor: Quicquid
attingit actum, vel attingit ipsum secun-
dum se, vel ratione suae causæ, vel ratio-
ne sui effectus: Si attingat actum secun-
dum se, vel in ratione mensuræ, quae

duplex est scilicet locus (& sic est circumstantia *vbi*) vel tempus (& sic est circumstantia *quando*) vel attingit ut qualitas siue modus , & sic est *quomodo* ; Ex parte verò causæ potest attingere vel per modum causæ finalis, & sic est circumstantia *cur* , vel per modum causæ efficientis principalis , & sic est circumstantia *quis* , vel instrumentalis , & sic est *quibus auxilijs* , vel per modum cause materialis , & sic est circumstantia *quid vel circà quid.*

Sed aduerte ista septem non dici circumstantias, quando sunt de substantia, siue natura ipsius actus , sed solum quando sunt accidentia ; vnde finis , qui est etiam obiectum , non est circumstantia , sicut nec quando est finis, ad quem obiectum actus per se , & ex natura sua ordinatur , v. g. Studet aliquis ut sciatur , hic finis non est circumstantia , sed si studet , ut lucretur , finis ille lucri est circumstantia : vnde finis operis non est circumstantia, bene autem finis operantis . Similiter, furatur quis alienum: hoc quod est esse alienum , non est circumstantia *quid*, vel *circà quid* , sed quod sit paruum , vel magnum est circumstantia *quid*. Eodem modo , quod is qui elicit actum humanum & voluntarium sit homo non est circumstantia *quis* , sed quod sit persona grauis , vel leuis , laica vel

380 *Primum Doctrinæ
Ecclesiastica, affinis, consanguinea, &
ita in cæteris.*

D.Thom.
1.2. qu.7.
a.4.

Sequitur 765. Circunstantiam finis
esse maximè considerandam, deinde
circunstantiam personæ vel ipsius actus,
quæ magis accedit ad substantiam actus.

Probatur sequela. Quæ propinquius
circunstant sunt principiores circun-
stantiæ: Sed finis, qualitas actus & per-
sona propinquius circunstant actum vo-
luntarium, ut potè qui est ab homine
propter finem: Ergo, &c.

D.Thom.
1.2. qu.8.
& seq.

Sequitur 766. Omnes actus volunta-
tis esse tantùm sex, videlicet simplicem
finis volitionem, intentionem, consen-
sum, electionem, & usum actuum, &
fruitionem.

Prob. sequ. Omnis actus voluntatis,
vel est circà finem, vel circà media, ut
dictum est: Sed circà finem sunt tres
actus, videlicet simplex volitio, inten-
tio, & fruitio; circà media etiam tres,
consensus, electio, & usus: Ergo sunt
tantùm sex. Minor explicabitur in se-
quentibus.

D.Thom.
ibidem.

Sequitur 767. Sex etiam esse debere
actus intellectus, qui præcedant hos
sex actus voluntatis.

Prob. sequ. Nullus est actus volunta-
tis, quem non præcedat actus aliquis
intellectus, ex dictis: Sed sunt sex actus
voluntatis in processu agentis intelle-

etualis & voluntarij : Ergo sex debent esse actus intellectus, videlicet simplex cognitio finis , quæ præcedit simplicem volitionem & complacentiam; cognitio finis ut acquisibilis , quæ præcedit intentionem ; consilium de medijs , quod præcedit consensum ; iudicium de aptioribus medijs, quod præcedit electiōnem ; imperium , quod præcedit usum; cognitio, quæ vel sit ipsa possessio finis, vel sit cognitio, quâ cognoscitur finis ut possessus , & hæc præcedit fruitionem.

Sequitur 768. Simplicem finis volitionem, quæ dicitur voluntas , esse tantum respectu finis. 1. 2. q. 8.
4. 2.

Prob. sequ. Simplex actus potentiae est circà illud , quod est per se , & simpliciter obiectum potentiae : Sed, ex dictis , finis est per se & simpliciter obiectum voluntatis : Ergo simplex complacentia, siue volitio , quæ dicitur voluntas, est tantum respectu finis.

Sequitur 769. Intentionem esse actum D. Thom. voluntatis , quo vult finem ut acquirendum per media saltem in communi. 1. 2. q. 12.
a. 1. ad 4.

Prob. sequ. Intentio est veluti motus ad terminum ut attingendum, distinctus à simplici complacentia finis, ex dictis : Atqui non potest esse motus huiusmodi sic distinctus, nisi sit ad finem ut acquirendum per media: Ergo est actus voluntatis , quo vult finem per media. Maior

patet: Quia intendere est in aliquid tendere, illud autem in quod aliquis tendit, est terminus. Simplex autem finis complacentia non tendit in ipsum finē ut terminum acquirendum, quamvis versetur circā illum ut obiectum: vnde patet minor.

Ibid. n. 2. Sequitur 770. Intentionem non esse tantū finis ultimi.

Prob. seq. Quicquid habet rationem finis habet rationem termini ad quem tenditur, & consequenter circā illum potest esse intentio; cum intentio sit ad illud, in quod tenditur: Sed finis non ultimus potest etiam habere rationem finis, ut diximus: Ergo circā finem etiā non ultimum potest esse intentio.

Ibid. ar. 3. Sequitur 771. Intentionem posse etiam esse circā plura, quatenus vel sunt subordinata, vel sunt aliquo modo vnum.

Probat. sequ. Finis non ultimus potest esse multiplex: Sed intentio est circā finem non ultimum: Ergo intentio potest esse circā multa; quia tamen omnis motus habet unitatem ex termino, oportet ut illa plura vel habeant inter se aliquem ordinem, vel respectu alicuius tertij, & sic potest quis intendere plura vel ut subordinata inter se, sicut quando quis intendit diuitias, ut vivat in delitijs, vel ut sunt subordinata vni ter-

tio , vt quando quis vult vestes , cibos ,
&c. vt viuat in delitijs.

Sequitur 772. Intentionem esse actū, *Ibid. a. 4.*
quo etiam attinguntur media.

Probatur sequ. Motus, quo mobile
mouetur ad terminum per medium, at-
tingit etiam media : Sed intentio est
quidam motus, quo voluntas mouet se-
ipsum in finem per media ; quia , vt di-
ximus vult finem vt acquirendum per
media : Ergo intentio attingit etiam
media.

Sequitur 773. Bruta non habere in-
tentionem finis. *Ibid. a. 5.*

Probatur sequ. Intentio est motus ,
quo voluntas se mouet in finem per me-
dia : Sed bruta non sic se mouent ; quia
vt sic se moueant, debent aliquo modo
ordinare media ad finem & cognoscere
proportionem mediorum ad finem ,
quod non possunt bruta, vt supra osten-
sum est : Ergo , &c.

Sequitur 774. Voluntatem intenden-
tem finem applicare intellectum ad in-
quirenda media. *D. Thom.*
1. 2. q. 14.
a. 1.

Probat. sequ. Voluntas est potentia
non cognoscitiva , & sic de se non cog-
noscit media , atque adeò, vt in particu-
lari possit illa media prosequi, debet ap-
plicare potentiam cognoscitivam ad inqui-
renda media : Sed solus intellectus est
potentia cognoscitiva mediorum , &

omnis boni , quod est obiectum voluntatis : Ergo , &c.

Ibidem.

Sequitur 775. Inquisitionem illam mediorum esse actum intellectus , qui dicitur consilium.

Probatur sequela. Inquirere , sive inuestigare , & penetrare cognoscendo est actus intellectus , vt patet : Sed inquisitione mediorum est ipsum inuestigare ac penetrare cognoscendo : Ergo est actus intellectus. Dicitur autem consilium , quia intellectus ex voluntatis motu veluti simul salit & mouetur in diversa ; sive quia consilium , quasi considium , quia intellectus simul sedet cum voluntate , vt deliberet , vt ait D. Thom.

D. Thom.
1.2. q. 13.
4.2.

Sequitur 776. Consilium non esse de fine.

Probatur sequ. De his , quæ præsupponuntur ut certa , non est quæstio vel inquisitione : Sed consilium est inquisitione , ex dictis : Ergo non est de fine , qui præsupponitur ut certus ; sicut enim se habent prima principia in speculatiis respectu conclusionum , ita se habet finis in practicis : Principia autem in speculatiis non probantur : Sed præsupponuntur ut certa : Ergo etiam de fine non est consilium , sed de medijs .

Ibid. ar. 3.

Sequitur 777. Consilium esse de incertis , & quæ aliter se habere possunt.

Probatur sequela. Inquisitione non fit de

de certis, quia certa ut sic supponuntur:
Sed consilium est inquisitio : Ergo non
est de certis.

Sequitur 778. Consilium esse de his, *Ibidem.*
quæ à nobis debent fieri.

Probat. sequ. De incertis , & contingentibus potest esse consilium: Sed, quæ
à nobis debent fieri, aliquando sunt in-
certa : Ergo , &c.

Sequitur 779. Consilium non esse *Ibid. a. 4. 2.*
de rebus minimi momenti.

Probatur sequ. De his, quæ veniunt
in dubium , est tantum inquisitio &
consilium : Sed res minimi momenti
non veniunt in dubium , quia parum
refert, an sic vel alio modo fiant: Ergo ,
&c.

Sequitur 780. Consilium procedere *Ibid. a. 5. 2.*
modo resolutorio.

Explicatur : Duplex est modus pro-
cedendi , compositius & resolutius ;
compositius est, quando proceditur ab
ijs, quæ sunt priora tamen in cognitione ,
quam in esse, & sic processus à causis ad
effectus est compositius ; quia causæ
sunt simpliciores, & effectus sunt magis
compositi, & ideo dicitur processus com-
positius. Resolutius est, quando pro-
ceditur à posterioribus in esse ad priora,
& sic processus ab effectibus ad causas
est resolutius.

Probatur ergo sequela : Processus à

posterioribus in esse ad priora est resolutiorius : Sed processus consilij est à posterioribus in esse, quia est à fine, ut patet ex dictis, qui finis est posterior in esse, quam media ; nam mediantibus medijs ponitur in esse finis, qui est quid primum in intentione & posterior in executione : Ergo, &c.

Ebd. a. 64

Sequitur 781. Consilium non debere procedere in infinitum.

Prob. sequ. Quod est inter duos terminos certos non debet procedere in infinitum : Sed, ex dictis, consilium est inter duos terminos certos, nimirum inter finem, & quædam principia certa, quæ supponuntur ad consilium, ut diximus, & inter id à quo debemus incipere actionem, quia ut ostensum est, consilium est de his, quæ nos debemus agere ; vnde si hæc abirent in infinitum, numquam inciperemus agere : Ergo consilium non procedit in infinitum per se. Per accidens tamen potest contingere, ut abeat in infinitum in potentia, quia determinato fine ad illum consequendum occurruunt alia & alia in infinitum agenda.

I. 2. q. 15. a. 1. Sequitur 782. Consensum, qui sequitur ad consilium, esse actum appetitus & non intellectus.

Probatur sequ. explicando, quid sit consentire : quamvis enim sentire vim

apprehensiuam denocet nihilominus
consentire significat inclinationem &
applicationem , siue inhæsionem animi
ad rem, quæ ex hac inhæsione veluti per
experientiam sentitur : Atqui inclina-
tio & inhæsio animi ad rem , est actus
voluntatis ; nam, ut diximus suprà, vo-
luntas ipsa est inclinatio per modum po-
tentiae , vndē actualis inclinatio est actus
ipse voluntatis: Ergo consensus est actus
voluntatis.

Sequitur 783. Consensum non con- *Ibid. a. 3.*
uenire propriè brutis.

Probatur sequ. Applicatio & inhæsio
animi ad rem, non conuenit brutis; quia
applicare est illius, qui habet rem appli-
candam in sua potestate; bruta verò non
habent appetitum in sua potestate, cum
non sint agentia libera: Atqui, ex dictis,
consensus est applicatio & inhæsio ani-
mi ad rem : Ergo consensus non conue-
nit brutis.

Sequitur 784. Consensum esse tantum *Ibid. a. 3.*
de medijs & non de fine , id est, vlu-
naté consentire in media & non in finē.

Proba. sequ. Consensus est applicatio
voluntatis, siue acceptatio eius respectu
eorum , quæ per consilium adiuvanta
sunt : Atqui ea , quæ per consilium sunt
adiuvanta , sunt tantum media, ut pro-
batum est: Ergo consensus est tantum
de medijs.

Ibid. a.3.

Sequitur 785. Consensum differre ab electione.

Probat. sequi. Acceptatio eorum omnium, quæ per consilium adinuenta sunt, differt ab electione, quæ est præacceptatio aliquorum ex his, quæ per consilium adinuenta sunt: Sed consensus est acceptatio eorum omnium, quæ per consilium adinuenta sunt, ex dictis: Ergo consensus saltē ut plurimum differt ab electione. Quod si aliquandò vnu dumtaxat per consilium sit adinuentum, tunc consensus & electio sunt idem realiter, quamvis differant ratione; nam quatenus illud vnum simpliciter acceptatur, est consensus; quatenus verò illud idem præacceptatur præ alijs, quæ potuerunt per consiliū inueniri, est electio.

Ibid. a.4.

Sequitur 786. Consensum in actum, ut actus est, pertinere ad rationem superiorē.

Probat. sequi. Ratio superior est intellectus, ut iudicat de rebus secundum rationes superiores & Diuinās, sicut ratio inferior est idea intellectus, ut iudicat de rebus secundum rationes inferiores, & voluntas sequens intellectum iudicantem ex rationibus superioribus etiam dicitur ratio vel pars superior; & sequens intellectum iudicantem ex rationibus inferioribus, dicitur etiam ratio vel pars inferior: Atqui

consensus in actum pertinet ad voluntatem , quatenus sequitur intellectum iudicantem ex rationibus superioribus: Ergo , &c. Probatur minor : Executio non fit, nisi post finalem & ultimam sententiam , ut de se patet: Atqui consensus in actum est executio ; est enim veluti actualis ipsius actus positio : Ergo consensus in actum non fit, nisi post finalem & ultimam sententiam ; haec autem finalis & ultima sententia pertinet ad rationem superiorem, quae eo ipso, quod dicitur & est superior, debet ultimam sententiam ferre.

Sequitur 787. Consensum in cogitationem vel delectationem ex cogitatione ortam duplicitate posse considerari : primò quatenus cogitatio & delectatio illa est actus quidam ; secundò quatenus cogitatio illa & delectatio ordinatur ad alium actum : & primò quidem modo consensus in cogitationem & delectationem pertinet ad rationem superiorem ; secundò modo ad inferiorem.

Probat, sequ. ex dictis : Consensus in actum, ut actus est pertinet ad rationem superiorem : Atqui consensus in cogitationem & delectationem primò modo est consensus in actum, ut actus est: Ergo pertinet ad rationem superiorem. Secundo autem modo cogitatio & delectatio

Ibid. ad 1.

statio, licet sint actus, tamen eon considerantur ut actus, sed potius ut media ad actum perfectum & ultimum, & sic pertinent ad rationem inferiorem.

Hæc fusiūs prosequi libuit quia ex his pendet resolutio plurium casuum, de quibus alijs.

3.2 q.13. Sequitur 788. Post consilium & con*st. 1. ad 3.* sensum sequi ex parte intellectus iudicium de medijs inuentis, & acceptatis.

Probat. sequ. Inquisitio & inuentio imò & acceptatio nihil facerent ad opus, nisi subsequeretur iudicium, nisi enim de inquisitis, inuentis, & acceptatis fieret iudiciū, numquam deuenienter ad opus, vt experientiā constat: At qui consilium est inquisitio & inuentio mediorum; consensus est voluntariaeorsu acceptatio: Ergo, vt deueniatur ad opus, debet subsequi iudicium, quo videlicet iudicetur hoc vel illud medium esse aptius ad consequendum finem.

Ibidem. Sequitur 789. Hoc iudicium debere esse practicè practicum.

Explicatur, ex dictis suprà: Actus intellectus non dicitur practicus, nisi quantum ordinatur ad opus aliquod extra intellectum: dicetur ergo practicus, quando ordinatur ad opus, siue ad actum voluntatis: Hæc verò ordinatio duplēciter fieri potest; primò in communi; secundò in singulari atque hic & nuac;

si primo modo , vocatur iudicium practicum si secundo vocatur practicè practicum , v.g.hoc iudicium . Semper melius est eligendum , est iudicium practicum , quia est iudicium de actione voluntatis ; sed non est practicè practicum , quia est in communi ; istud vero , hic & nunc hoc bonum singulare tamquam melius est eligendum , est iudicium practicè practicum.

Ex hac explicatione manet probata sequela hoc pacto : Ad electionem ut actu ponendam requiritur hoc iudicium , hic & nunc hoc bonum tamquam melius est eligendum : Sed hoc iudicium est practicè practicum , ut patet ex explicatione : Ergo , &c.

Sequitur 790. Electionem secundum substantiam & materialiter esse actum voluntatis.

Explicatur : Nomine illo materialiter non intelligit D. Thom. veluti partem aliquam essentiale in actus , cui adueniat alia veluti pars , quæ sit ut differentia aut forma essentialis ; sed intelligit ipsam totam substantiam actus prout elicetur à potentia ; quia vero illa eadem potentia mouetur ab alia & participat aliquid ab ea , à qua mouetur , idcirco vocat formale id , quod paricipat ab ea ; ita seipsum explicat pluribus in locis. Quare actum aliquem esse ab ali-

D. Thom.

1.2 q. 13.

a. 1.

1.2. q. 17.

a. 4.

Quaest. 14.

De verit.

a. 5.

Quaest. 2.

De malo.

a. 2. ad II,

qua potentia vel habitu pro materiali,
non est, quod aetus ille non habeat to-
tam suam entitatem essentialē specifi-
cam, & individualē ab huiusmodi po-
tentia vel habitu secundū rationem
formalem illius potentiae vel habitus,
sed est, actum illum secundū suam to-
tam entitatem esse ab illa potentia vel
habitu, & habere præterea aliquem mo-
dum participatum ab alia potentia vel
habitu; v.g. actus temperantiae impera-
tus à charitate, dicitur esse pro materiali
à temperantia, & pro formalī à charita-
te, non quod totus ille actus non elici-
tur à virtute & habitu temperantiae;
sed solum, quod actus ille elicitus ab
ea virtute secundū formalem ratio-
nem illius virtutis, participat aliquem
modum à charitate, ratione cuius ordi-
natur in Deum: & quia hic modus se
habet formaliter, siue tamquam actuans
& informans actum temperantiae, idcir-
cō dicitur esse à virtute temperantiae
materialiter siue pro materiali, & à cha-
ritate formaliter siue pro formalī, quam-
uis hæc ratio formalis sit accidentalis;
itā similiter actus electionis totas &
secundū totam suam entitatem est à
voluntate: quia tamen habet ab intel-
lectu ordinationem ad finem, eo quod
ordinatio omnis est ab intellectu, idcir-
cō dicitur esse ab intellectu pro formalī.

Probatur ergo sequela : Actus, cuius obiectum est bonum utile & ordinatum ad aliud, est actus voluntatis : Sed electio est actus, cuius obiectum est bonum utile & ordinatum ad aliud : Ergo electio est actus voluntatis. Maior patet ex dictis : Quia voluntas habet pro obiecto bonum in tota sua latitudine ; unde omnis actus , qui respicit bonum cognitum per rationem est actus voluntatis : Sed actus, cuius obiectum est bonum utile , & ordinatum ad aliud , est actus, qui respicit bonum cognitum per rationem ; sola enim ratio habet ordinare : Ergo, &c. Minor vero probatur: Quia electio distinguitur ab intentione, quæ respicit bonum & finem; electio vero respicit bonum utile.

Sequitur 791. Electionem non competere brutis. *Ibid. 4.2.*

Probat. sequi. Actus in bonum utile presupponens cognitionem ordinis , & proportionis ipsius boni utilis ad finem, non conuenit brutis; quia haec cognitionis non competit : Sed, ex dictis , electio est actus in bonum utile presupponens huiusmodi cognitionem: Ergo, &c.

Sequitur 792. Electionem esse tantum eorum, quæ sunt ad finem , non vero ipsius finis. *1.3. q.13. 4.3.*

Probat. sequi. Bonum utile est tantum illud, quod est ad finem, non autem ipse.

finis : Sed electio respicit bonum utile : Ergo respicit ea , quæ sunt ad finem , non autem ipsum finem .

Mider. Sequitur 793. Media ut media esse obiectum formale , quod siue ratio qua formaliter attingitur per electionem ,

a. 4. finē verò esse rationem formalē *subqua.*

3. p. q. 18. Probatur sequ. Quod attingitur ut

In 2. diff. quod , quatenus est utile , attingitur tam-

38. art. 3. quam obiectum formale quod , siue ratio

ad 4. formalis qua , quamuis attingatur sub

formali ratione illius , ad quod est utile ,

ut ferè patet ex terminis : Sed per elec-

tionem attinguntur media ut utilia

tamquam obiectum formale quod , siue

ratio formalis qua attingitur , quamuis

attingatur sub ratione formali ipsius bo-

ni , ad quod sunt utilia : Ergo media ut

media per electionem attinguntur tam-

quam ratio formalis qua ; quamuis at-

tingantur sub ratione formali *subqua*

ipsius finis . Maior est euidens tūm

exemplo , tūm ratione exemplo quidē ,

quia conclusiones ut conclusiones attin-

gantur ut in ijs est ratio formalis qua ,

quamuis attingantur sub ratione for-

mali principiorum ; ratione verò , quia

per hoc differt electio ab intentione ,

quia intentio attingit finem ut ratio-

nem formalem qua & subqua , quamuis

attingat media materialiter , cum sit vo-

litio finis per media acquirendi , electio

verò attingit media ut utilia , ità ut utilitas sit ratio formalis *qua* , fuisse vero siue illius bonitas sit ratio formalis *sub qua*. Ratio vero huius est ; quia aliud est attingi ut ratio *qua* , aliud est attingi ut ratio *sub qua*; attingi enim ut ratio *qua* , est ita attingi , ut ipsa ratio , quæ attingitur non sit ratio attingendi , sed sit ipsa res attracta. Atque hinc patet minor.

Sequitur 794. Electionem esse eorum , quæ per nos sunt.

1.2. 4.13;
4.4.

Probatur sequela : Quotiescumque voluntas vult obiectum , vult etiam ipsum actum , quo vult obiectum ob reflexionem virtualem : Sed in omni electione voluntas vult obiectum utile : Ergo vult etiam electionem , quo vult illud obiectum ; atque adeò vult quod per eam sit. Maior patet ex dictis. Minor etiam. Et confirmatur : Quia finis vel est aliqua actio nostra , vel aliquid quod per actionem nostram attingitur : Atqui non minus attingitur medium utile per electionem : Ergo medium vel est actio aliqua nostra , vel aliquid quod per actionem nostram attingitur.

Sequitur 795. Electionem esse tandem possibilium. Ibid. 4.5.

Prob. sequ. Quæ per nos attinguntur ad consequendum finem sunt possibilia , vel saltem existimantur & iudicantur ut possibilia , alias non attinge-

rentur à nobis ut apta ad consequendum finem possibilem: Sed electio est eorum, quæ per nos aguntur & attinguntur ad consequendum finem, ut patet ex dictis: Ergo electio est possibilium.

Apid. 86. Sequitur 796. Electionem esse liberam.

Prob. sequ. Praeacceptatio unius præ alio est libera, cum sit de obiecto indiferenti: Atqui electio est praeacceptatio unius præ alio: Ergo est libera.

Sequitur 797. Etiam supposita intentione finis efficaci, & supposito, quod non detur nisi unicum medium, electionem esse liberam.

Probat. sequ. Quando obiectum proponitur ut secundum se indifferens, actio est libera, ex dictis supra: Sed etiam supposita intentione efficaci finis, unicum medium est secundum se indifferens, quamvis sit necessarium ex suppositione: Ergo electio est libera.

Sequitur 798. Ex duobus medijs propositis & iudicatis per iudicium ultimum practicè practicum ut æqualis utilitatis, non posse voluntatem eligere alterum.

Proba. sequ. Fieri non potest, ut ex duobus medijs iudicatis æqualibus, iudicio ultimo voluntas feratur in alterum, nisi relinquat aliud: Atqui hoc non potest, alias ferretur in incognitum; nam absque cognitione præcligeret unum

alteri: Diximus autem suprà non posse voluntatem ferri in incognitum, diximus etiam voluntatem necessariò sequi iudicium practicè practicum: Ergo, &c.

Sequitur 799. Non posse voluntatem præeligere medium minus utile relicto utiliori, quando sic est iudicatum iudicio pratico; bene autem quando est tantum ita iudicatum iudicio speculativo vel non ultimo.

Probat. sequi. Non potest voluntas ferri liberè in obiectum ut indifferens, nisi cognitum ut sic iudicio practicè pratico, ex dictis suprà: Atqui præeligere unum minus utile alteri, relicto utiliori, est ferri liberè in obiectum ut indifferens & sic cognitum: Ergo non potest præeligere, nisi præcedat iudicium practicè practicū de præeligendo.

Sequitur 800. Imperium debere sequi post electionem.

12. q. 17.
6.1.

Probat. sequi. Executio debet sequi post electionem; aliás inutilis esset, non solum electio, sed etiam consensus, iudicium, consilium, & intentio, ut patet: Sed imperium est principium executionis: Ergo imperium debet sequi post electionem.

Sequitur 801. Imperium esse actum *Ibidem*, rationis, non voluntatis.

Prob. sequi. Ordinatio denuntiatio est actus rationis, non voluntatis: Sed

imperium est ordinatio denuntiatiua; Ergo est actus rationis. Maior est euidentis ex dictis: Quia ordinare est rationis sicut & denunciare, eò quod ordinare est cognoscere, & cognoscendo dirigere vnu ad aliud, & similiter intimare siue denuntiare pertinet ad rationem: est enim intimare, loquac dicere; dicere vero est rationis; vnde intellectio quatenus est productio verbi interioris est dictio. Minor vero probatur: Quia qui imperat, denuntiat ei, cui imperat, eumque ordinat & dirigit ad aliquid facendum.

Ibidem.

Sequitur 802. Imperium importare aliquam motionem quoad specificationem.

Probat sequ. Omnis cognitio, qua proponitur aliquod obiectum voluntati importat motionem quoad specificationem, vt patet ex dictis supra: Sed imperium est cognitio, ex dictis, & denuntiatiua usus, qui est actus voluntatis, vt statim ostendemus; atque adeo per imperium proponitur aliquid voluntati: Ergo imperium importat motionem quoad specificationem.

Ibidem.

Sequitur 803. Imperium importare etiam motionem quoad exercitium.

Probat. sequ. Quod incipit executionem importat motionem quoad exercitium: Sed imperium incipit execu-

nem, ut etiam statim ostendemus: Ergo imperium importat motionem quoad exercitium.

Confirmatur ex differentia, quæ est inter ordinationem purè denuntiationem sine motione quoad exercitium, & eam denuntiationem, quæ est cum motione quoad exercitium; nam ordinatio purè denuntiationia exprimitur modo indicatio, v. g. *hoc est faciendum*, & hæc ordinatio est dumtaxat iudicium, quod tantum mouet voluntatem quoad specificationem: Ordinatio verò denuntiationia & actu motiva exprimitur modo imperatio, v. g. *fac hoc*: & hæc ordinatio mouet quoad exercitium, ut patet.

Sequitur 804. Hanc motionem siue vim motiuam quoad exercitium conuenire imperio ex vi præcedentis actus voluntatis siue efficacis electionis.

Ibidem;

Proba. sequ. Mouere quoad exercitium conuenit voluntati, sicut mouere voluntatem quoad specificationem conuenit intellectui, ut patet ex dictis, & constabit ex mox dicendis: Sed imperium mouet quoad exercitium, ex dictis: Ergo imperium participat hanc vim mouendi ab aliquo actu voluntatis, nimirum ex efficaci electione; eo enim ipso, quod voluntas elegit efficaciter media, mouet intellectum, ut intimet & ordinet executionem.

1.2. q.17. ^{a.3.} Sequitur 805. Electionem esse ultimum actum processus & ordinis intentionis, imperium vero esse primum actum processus & ordinis executionis.

Probatur sequ. Ordo intentionis est ille, quo ab ipsa cognitione & intentione finis proceditur ad electionem mediorum per consilium, iudicium, & consensum : Sed in hoc ordine electio est ultimus actus, ut patet ex dictis : Ergo &c. Ordo vero executionis est ille, quo proceditur ad consecutionem actualiem finis : Sed hic ordo incipit ab imperio ; cum enim, ut diximus, antea quilibet actum voluntatis debet precedere aliquis actus intellectus, qui prelucet voluntati, debet necessariamente totam executionem voluntariam precedere aliquis actus intellectus : nullus est autem alias, nisi imperium, qui est actus intellectus, ut diximus.

1.2. q.17. ^{a.3.} Sequitur 806. Ordinem executionis esse aliquo modo contrarium ordini intentionis.

Explicatur : Ordo intentionis incipit a fine & progreditur ad media: primo ad propinquiora fini, mox ad alia, quae non conferunt ad finem, nisi mediantibus illis propinquioribus : Ordo vero executionis incipit ab ultimis medijs remotoribus a fine, mox ab alijs propinquioribus ; & sic progreditur ad ipsum finem

realiter consequendum: Sed hic vterque
ordo est contrarius, vt cōstat: Ergo, &c.
Maior patet ex dictis: nam primō co-
gnoscimus finem, amamus illum & in-
tendimus, mox consiliamur, deinde
consentimus, postea iudicamus & eligi-
mus, & in ipsa electione eligimus pri-
mō media aptiora ad finem consequen-
dum, & ad ista media eligimus alia re-
motiora à fine, & sic consequenter do-
nec deueniamus ad medium, quod primō
est executioni mandandum, & hīc sūstinet
ordo intentionis: O:do yerē executio-
nis incipit ab hoc medio, quod primō
est executioni mandandum, deinde
procedit ad aliud & aliud, quo ad vsque
perueniatur ad ultimum & ad finem;
& hic ordo executionis statuitur per
imperium: vnde imperium est ordina-
tio, etiam ex hoc capite.

Sequitur 807. Actum imperij non
conuenire brutis. 1.2.q.17.
47.2.

Probatur sequ. Ordinatio intimati-
ua non conuenit, nisi agentibus intel-
lectu vel ratione præditis; quia ordi-
nare est intellectus: Atqui imperium est
ordinatio intimatiua; Ergo non conue-
nit carentibus ratione, atque adeo nec
brutis.

Sequitur 808. Ex Imperio & actu im-
perato coalescere quodammodo vnu-
moralem actum. 1.2. q.17.
47.4.

Explicatur. Non intendimus quod
physicè loquendo actus imperans & ac-
tus imperatus non sint duo distincti ac-
tus, cum si loquarur de impvio pro-
priè, interueniat realis quedam relatio
inter illos: sed solum volumus, quod
ex actu imperij & ex aucto imperato
coalescat moraliter unus actus, & hoc
sensu.

Prob. sequ. Ex ordinatione activa &
passiva coalescit moraliter unus actus:
sed imperium est ordinatio activa ex di-
ctis; actus vero imperatus ut sic est or-
dinatio passiva, ut constat: Ergo, &c.
Maior probatur: quia actus superioris
potentiae se habet sicut forma, & actus
inferioris se habet sicut materia: vnde si-
cuit ex materia & forma fit unum cōpositū
physicum, ita ex actu superioris poten-
tiæ & inferioris fit unus actus moraliter:
Atqui ordinatio activa est actus supe-
rioris potentiae; passiva vero est actus
inferioris: Ergo, &c.

1.2.9.17.
a.5.4.6.7
3.6.9.

Sequitur 809. Solos illos actus posse
imperari, qui subduntur potestati vo-
luntatis & rationis.

Probatur sequela. Soli illi actus pos-
sunt ordinari, qui subduntur potestati
voluntatis & rationis; qui enim non
subduntur, ordinari non possunt, ut est
evidens: sed per imperium actus ordi-
nantur ex dictis: Ergo solum possunt

imperari , qui potestati rationis subduntur.

Sequitur 810. Actus voluntatis posse *Ibid. 47.5.* imperari.

Probatur sequ. Quia & isti subduntur rationi.

Sequitur 811. Actus rationis posse *Ibid. 47.6.* imperari.

Prob. sequ. Actus, qui subduntur rationi possunt imperari : Sed actus ipsius rationis subduntur ipso rationi, utpote quæ reflectit se supra proprios actus: Ergo quatenus subduntur possunt imperari. Dixi quatenus subduntur: nam secundum aliquam rationem non subduntur, videlicet secundum quod sunt apprehensioi veritatis , vel secundum quod sunt assensus necessarij : & sic apprehensio veritatis non subditur imperio rationis , sicut nec lumen, quo fit haec apprehensio : similiter assensus primorum principiorum , vel etiam assensus conclusionis suppositis assensibus praemissarum recte dispositarum non subduntur ipso rationi , nec imperantur ; bene tamen assensus eorum , quæ per medium non conuincens probantur.

Sequitur 812. Actus appetitus sensitiui , ut dependent ab organo corporali, non imperari.

Probatur sequ. Quia ut sic non sub-

404 *Primum Doctrinæ*
duntur, eò quod dispositio organi corporei non subditur rationi.

Ibidem. Sequitur 813. Actus appetitus sensitivi posse imperari ut excitantur ab imaginatione, quatenus ratio potest imaginationem auertere.

Probatur sequela. Quia actus illi ut sic subduntur rationi.

Ibid. a. 3. Sequitur 814. Actus animæ vegetativaæ non posse absolutè, & ut sic imperari.

Prob. sequela. Quæ non subduntur cognitioni, non subduntur etiam rationi; quia ratio est cognoscitiva: Sed actus animæ vegetativaæ non subduntur cognitioni; non enim diriguntur aliqua cognitione, ut patet ex dictis supra: Ergo, &c.

Aduerte tamen quod indirectè possunt aliquo modo subdi, putà quia homo potest applicare cibum, &c.

Ibid. a. 9. Sequitur 815. Motus membrorum exteriorum aliquos posse imperari, alios verò non.

Probatur sequ. Actus, qui non subduntur rationi, non possunt imperari, ex dictis: Sed aliqui motus membrorum non subduntur rationi, ut motus cordis, &c. Alij verò subduntur, ut motus progressivus, &c. Ergo, &c.

8. 2. q. 16. 6. r. l. Sequitur 816. Vsum esse actum voluntatis, qui consequitur ad imperium,

Prob. sequela. Applicatio potentiae executiuae est actus voluntatis directae ab intellectu quoad executionem; quia mouere quoad executionem, siue quoad exercitum pertinet ad voluntatem, directam tamen ab intellectu: Atque usus non est, nisi applicatio potentiae executiuae, ut patet: ut enim dicimur equo, quando applicamus illum ad currendum, quod est applicare ad equitandum; & ut dicimur gladio, quando illum applicamus ad incidendum: Ergo usus est actus voluntatis directae ab intellectu. Dirigitur autem voluntas ad executionem per imperium, ut diximus: Ergo usus est actus voluntatis consequens ad imperium.

Sequitur 817. Usus non competere *Ibid. 4.2.*
brutis.

Probatur sequela. Applicare potentiam executiuan ex imperio non competit brutis, ut patet ex dictis: Sed ut est applicare potentiam executiuan ex imperio: Ergo, &c.

Sequitur 818. Usus non esse respectu ultimi finis. *Ibid. 4.3.*

Probatur sequela. Applicare ad aliud non est respectu ultimi finis; nam ultimus finis non applicatur ad aliud: Sed ut est applicare ad aliud: Ergo ut non est respectu ultimi finis. Quia tamen aliquando res, quae appetitur propter se,

406 *Primum Doctrinæ*

quandantenus applicatur ipsi appetenti,
vt eam possideat, idcirco impropriè po-
test dici usus respectu rei, quæ est finis:
& hoc modo aliquando SS.PP.loquun-
tur.

Ibid ar. 4. Sequitur 819. Vsum propriè dictum
subsequi electionem.

Probatur sequela. Applicatio potentia
executiæ in ordine ad consequendum
realiter finem, subsequitur electionem:
Atqui usus est applicatio potentia
executiæ in ordine ad consequendum
realiter finem, vt patet ex dictis: Ergo
usus consequitur electionem. Maior
probatur: quia voluntas duplē dicit
habitudinem ad finem; prima est, qua-
tenus finis est in intentione; secunda
est, quatenus finis est habendus reali-
ter: hæc secunda est posterior primâ,
quia prius est, quod finis sit in inten-
tione, quam quod habeatur realiter:
Atqui electio pertinet ad illam priorem
habitudinem: cum voluntas ex eo quod
habet finem in intentione moueat se ad
eligenda media: applicatio autem po-
tentia executiæ est quidem ex inten-
tione finis, sed iam incipit realis habi-
tudo ad finem realiter consequendum,
vt patet: Ergo electio prior est illâ ap-
plicatione.

Ibidem. Sequitur 820. Post usum actuum
subsequi usum passuum.

Probatur sequela. Ad applicationem actiuam sequitur applicatio passiuæ: implicat enim agens applicare aliud ad agendum, quin concipiatur illud aliud applicatum agere, ut patet: Atqui usus, qui est actus voluntatis, est applicatio actiuæ potentiaæ executiuaæ ad agendum, ex dictis: Ergo ad usum actiuum debet subsequi usus passiuus, qui nihil est aliud, quam operatio potentiaæ ipsius executiuaæ, quatenus progreditur ab illa, ut applicata à voluntate.

Sequitur 821. Post usum actiuum & 1.2.9.ii.6. passiuum subsequi possessionem realem 4. finis.

Probatur sequela. Ad applicationem potentiaæ executiuaæ in ordine ad consecutionem finis, sequitur consecutio finis, ut patet ex terminis: sed usus est applicatio potentiaæ executiuaæ in ordine ad consecutionem realem finis: Ergo post usum sequitur possessio finis.

Sequitur 822. Post possessionem vel in ipso actu possessionis reperiri actum intellectus, quo vel possidetur ipse finis, vel cognoscitur possessio illius.

Probatur sequ. Voluntas numquam fertur in incognitum, sed omnem eius actum debet præcedere aliqua cognitio: Atqui fruitio finis, ut statim dicemus, est actus voluntatis: Ergo ante fruitionem debet esse aliqua cognitio per

Ib:dem.

quam intellectus vel possideat, vel nos-
cat hominem possidere.

Ibid. av. 1. Sequitur 823. Fruitionem esse actum
voluntatis.

Prob. sequ. Delectatio in bono intel-
ligibili possesto est actus voluntatis, vt
est euidens: sed fruitio est delectatio in
bono intelligibili possesto: Ergo, &c.
Minor probatur. Bonum intelligibile
possessum, vel quod voluntas intendit
possidere, est quid vltimum cum qua-
dam suavitate perceptibile, quia est fi-
nis: Sed fruitio dicitur actus ille, qui est
circà bonum intelligibile possesum, qua-
tenus est quid vltimum cum quadam
suavitate perceptibile; dicitur enim
fruitio à fructu, qui est quid vltimum
cum suavitate perceptibile: Ergo, &c.

Ibid. av. 2. Sequitur §24. Fruitionem propriè
esse tantùm intellectualis naturæ.

Probatur sequela. Eo modo est frui-
tio finis, quo est eius cognitio: Sed
cognitio finis propriè est tantùm intel-
lectualis naturæ: Ergo & fruitio. Qua-
re bruta impropiè dicuntur frui, quia
non cognoscunt finem sub ratione fi-
nis.

Ibid. av. 3. Sequitur 825. Fruitionem esse tan-
tùm propriè respectu vltimi finis.

Probatur sequ. Fructus est quid vlti-
mum cum suavitate & quiete appeti-
tus perceptum: Sed fruitio est de fru-
ctu

etū , vnde & ab eo dicitur : Ergo fruitio
erit de vltimo propriè , in quo totaliter
quiescit appetitus.

Sequitur 826. Fruitionem strictè non
esse nisi de fine posseſſo.

Ibid. 4.

Probatur sequ. De illo, quod non est
vltimum cum suavitate & quiete per-
ceptum, non est fruitio strictè : Atqui
finis non possesus non est quid vlti-
mum , quia restat semper ipsemē finis
realiter possidendus , nec quietatur ap-
petitus , sed mouetur , quādīu non
possidet : Ergo , &c. Quare imperfēctē
dicimur frui re , quā fruturos nos
speramus.

Sequitur 827. Quod quando finis est
obiectum amicabile , id est , persona ,
cum qua possit haberi amicitia , tunc
simplex volitio finis dicitur benevol-
entia.

1. p. q. 20

ar 2. ad 3.

2. 2. q. 27.

ar. 1.

Probatur sequ. Quando finis est per-
sona , cum qua potest haberi amicitia ,
alio modo amatur , quād cum est tan-
tūm bonum concupiscibile , vt patet ex
ijs , quæ diximus cum de passionibus
ageremus : Sed hæc differentia conſi-
ſit in hoc , quòd cum finis ille est per-
sona , nos bonum ei velimus : in hoc
enim , vt diximus , conſiſit amicitia:
Ergo tunc simplex volitio finis est bene-
volentia. Sed aduerte , quòd compla-
centia finis aliquo modo diſtinguitur à

simplici volitione , quatenus simplex complacentia importat quamdam delicationem ex fruitione imperfecta finis, quæ habetur per simplicem volitionem: Dilectio verò addit vniōnem aliquam, quatenus amans reputat amatum quasi seipsum.

Agendum hic foret de moralitate , hoc est, de malitia & bonitate horū actuum, & eorum, quæ sunt ipsorum principia, hoc est, habituum : Sed quia hæc sunt alterius ordinis, nimirum moralis, de quo agendum est in appendice ad tria principia , eò quod illa moralia ex tribus principijs speculatiuis dependent , idcirco illa in appendicem remittimus acturi ibidem de distinctione virtutum & vitiorum , sicut & differentia inter prudentiam , scientiam & artem.

Iam verò iterum ascendendum est, ad ea, quæ superius de immaterialitate diximus , scilicet vnumquodque instantium esse intellectiuum, & intelligibile, inquantum est immateriale. Ex quo.

Sequitur 828. Angelos esse intellectuos.

Probatur sequela. Natura substancialis immaterialis est intellectua : Sed Angelus est natura substancialis & immaterialis : Hoc enim intelligimus nomine Angelī : Ergo , &c.

D.Thoma Principium. 411

Sequitur 829. Angelos esse incor- *i.p. q. 50*
ruptibles ab intrinseco. *ar. 5.*

Prob. sequela. Quæ sunt omnino im-
materialia sunt incorruptibilia: quia ca-
rent principio corruptionis, quod est
materia, ut aliàs ostendimus: Sed An-
geli sunt omnino immateriales: Ergo
sunt omnino incorruptibles ab intra-
seco.

Aduerte autem nos non dicere illos
esse indefectibiles: cum enim sint ex
nihilo, possent à Deo in nihilum redigi:
dicuntur tamen incorruptibles, quia
non habent ullum principium intrin-
secum corruptionis.

Sequitur 830. Angelos non habere *Ibidem*
corpora sibi naturaliter unita. *q. 51. ar. 1.*

Prob. sequela. Substantiæ completæ
omnino immateriales non habent cor-
pora sibi naturaliter unita: cum corpus
sit altera pars in substantijs materiali-
bus: Atqui Angeli sunt substantiæ com-
pletæ immateriales, ex dictis, quia per
hoc differunt ab anima rationali, quæ
non est substantia completa: Ergo An-
geli non habent corpora sibi naturaliter
unita.

Sequitur 831. Angelos posse assume- *Ibidem*,
re corpora. *ar. 2.*

Probatur sequela. Quod videtur id-
que communiter ab omnibus, vel est
corpus, vel habet corpus sibi unitum,

vel assumit aliquod corpus, ut per illud videatur: Atqui Angeli visi fuerunt, idque communiter ab omnibus, cum quibus conuersabantur, ut patet ex scriptura, neque sunt corpus, nec habent corpora sibi naturaliter unita, ut dictum est: Ergo possunt assumere corpora, condensando aërem, &c.

Aduerte. Corpora non assumi ab Angelis præcisè per hoc, quod ab ipsis moueantur: quia non omnia corpora, quæ mouentur ab Angelis, assumi dicuntur ab illis, unde cœli, qui mouentur ab Angelis, non assumuntur. Quare ad assumptionem requiritur, quod Angelus vniatur illis corporibus assumptis, tamquam motor repræsentatus per illa corpora. Ita D. Thom. 1.p. quæst. 51. ar. 2. ad 2.

Ibidem. Sequitur 832. Angelos in corporibus assumptis non exercere opera vitæ.

¶ 7. 3. Prob. sequela. Quod vnitur alicui corpori tantum ut motor repræsentatus, non exercet vera opera vitæ mediante illo corpore: Atqui Angeli assumentes corpora vniuntur illis tantum ut motores per illa repræsentati, ex dictis: Ergo non exercent in illis vera opera vitæ. Maior constat ex dictis suprà: Ad verum opus vitæ requiritur quod sit à principio intrinseco coniuncto radicali principio vitæ: Sed corpora illa, quæ assumpta

mouentur ab angelis, non exercent opera à principio intrinseco coniuncto, quia Angelus non vnitur illis ut forma, sed tantum ut motor extrinsecus: Ergo, &c.

Sequitur 833. Nullas potentias vita- *Ibid. ar. 5.*
les organicas dari in Angelis.

Prob. sequ. Vbi non sunt organa animata non sunt potentiae organicæ vitales: quia potentiae vitales organicæ, sic dicuntur, eò quod inhærent organis animatis, ut ex suprà dictis constat: Sed in Angelis non sunt organa animata, cum, ut diximus, ipsis Angeli non vniatur corporibus ut formæ, sed tantum ut motores: Ergo in Angelis non sunt potentiae vitales organicæ.

Sequitur 834. Non dari in Angelis *Ibid. a. 4.*
intellectum agentem.

Prob. sequ. Vbi non sunt phantas-
mata, non datur intellectus agens: cum,
ut suprà diximus, intellectus agens so-
lùm ponatur ad illuminanda phanta-
mata: Sed in Angelis non sunt phan-
tasmata, quia ista sunt in phantasia, quæ
est potentia organica: Ergo, cum nulla
potentia organica sit in Angelis, non
erit etiam intellectus agens in ipsis.

Sequitur 835. Non dari in Angelis
potentiam loco-motiuam ab intellectu
& voluntate illorum distinctam.

Prob. sequela. Omnis potentia debet
esse proprietas substantiæ, cuius est po-

1.p qu. 70.

a. 3. qu. 6.

de malo

a. 1. ad 14.

tentia , saltem secundum aliquem gradum metaphysicum in eadem substantia inuentum : Sed potentia loco-motiuua distincta ab intellectu & voluntate non potest esse proprietas substantiae Angelorum secundum aliquem gradum metaphysicum : Ergo potentia loco-motiuua non potest esse in Angelis : Maior patet , nam v. g. potentiae vegetatiue sunt in homine secundum gradum viuentis ; potentiae sensitiue secundum gradum animalis ; & ratio est , quia quilibet gradus substantialis habet operationem sibi correspondentem , cumque non possit substantia esse immediate operatiua , ut alias ostendemus , debet necessariò mediare aliqua potentia . Minor autem probatur : quia in Angelo non sunt nisi tres gradus Metaphysici , scilicet gradus entis , gradus substantiae , & gradus Angelicus : Atqui potentia loco-motiuua nullius istorum potest esse proprietas : Ergo , &c. Minor patet , quia potentia loco-motiuua distincta ab intellectu & voluntate non potest conuenire gradui entis vel substantiae , alias omne ens , aut omnis substantia haberet potentiam loco-motiuam , quod patet manifestè falsum : cum sint plura entia & plures substantiae , quæ nullam habent potentiam loco-motiuam actiuam , ut constat : neque potest potentia

loco-motiuia actiuia distincta ab intellectu & voluntate dimanare à gradu substantiæ intellectualis ; quia ab hoc gradu ut intellectualis est, non possunt dimanare, nisi proprietates vitales & intellectuales, quæ, ut constat, non sunt , nisi intellectus & voluntas : Ergo , &c.

Sequitur 836. Angelum non posse ^{1.p. q. 57} intelligere per species abstractas à phantasmatibus. ^{4.2.}

Probatur sequ. Vbi non sunt phantasmata, non possunt esse species abstractæ à phantasmatibus , ut constat: Atqui in Angelis non sunt phantasmata , ex dictis : Ergo nec species abstractæ à phantasmatibus.

Sequitur 837. Angelos non habere ^{Ibidem;} species à rebus sensibilibus abstractas.

Probatur sequ. Species non possunt abstrahi à rebus sensibilibus , nisi mediante sensu externo & phantasia: Sed in Angelis non est sensus externus aut phantasia, ex dictis : Ergo neque species abstractæ à sensibilibus. Maior patet : Quia, ut supra diximus , inter naturam intelligentem, potentiam intellectuā , speciem,actum , & obiectum debet esse proportio in ipsa immaterialitate : vnde species non possunt abstrahi à rebus sensibilibus , nisi saltem potentia , quæ abstrahit,habeat proportionem cum re, à qua illam abstrahit ; cum ergo intelle-

ētus, qui est potentia naturæ omnino immaterialis, nullam habeat proportionem cum rebus sensibilibus ut sic, non poterit immediate abstrahere species ab illis: immo, cum nec etiam sensus id possit, (vnde diximus suprà non dari sensum agentem) consequens est, ut intellectus id etiam non possit. Adde, quod natura superior & diuersi ordinis non dependet in sua operatione connaturali à natura inferiori & alterius ordinis: Atqui natura Angelica, ut potè omnino immaterialis, est superioris ordinis ad natūram sensibilem: Ergo non pendet in sua operatione, quæ est intellectio, à rebus sensibilibus.

^{3 p. q. 55.}
^{n. 1.}

Sequitur 838. Angelos non intelligere omnes res distinctas à seipsis per propriam substantiam tamquam per speciem.

Probat. sequ. Substantia limitata non continet in se omne ens etiam in esse repræsentatio siue ut formalis, & distincta repræsentatio omnium, alias esset infinita saltem in hoc genere: Sed substantia Angeli est limitata: nomine enim Angeli, ut dictum est, intelligimus substantiam creatam immaterialem: Ergo substantia Angeli non continet omnia ut formalis omnium repræsentatio. Quia tamen Angelus continet inferiora saltem secundum communes & confusas

rationes, & participat aliquid de superioribus, respicitque Deum tamquam causam, potest per suam substantiam cognoscere in communi & confusè alia omnia.

Sequitur 839. Angelos habere species acceptas à Deo. 1. p. q. 55.
a. 2.

Probat. sequ. Angeli intelligunt res. aliàs frustrà creati essent: Sed non intelligunt per species à rebus acceptas, vel per propriam substantiam, ex dictis: Ergo intelligunt per species acceptas aliundè: Hoc autem esse non potest nisi à Deo: Ergo, &c.

Sequitur 840. Has species à Deo acceptas esse in Angelis ab ipsorum creatione veluti infusas. Ibidem,

Probat. sequ. Angeli statim ut creati sunt potuerunt intelligere ipsas res: Sed non potuerunt intelligere sine speciesbus; quia, ut suprà ostendimus, sine illis determinantibus intellectus non potest intelligere: Ergo Angeli has species habuerunt ab ipsa creatione.

Sequitur 841. Has species esse veluti proprietates naturæ Angelicæ. Ibidem,

Probat. sequ. Quod connaturaliter exigitur, & simul producitur cum ipsa natura est veluti proprietas illius naturæ: Atqui species connaturaliter exigebantur, & simul productæ sunt cum ipsa natura Angelicæ, ex dictis: Ergo ha-

species sunt veluti proprietates: Dixi veluti proprietates, quia licet natura Angelica exigeret species aliquas in communi, non tamen exigebat has potius quam alias; si enim unus Angelus fuisset creatus in alio universo non exigisset species huius universi, sed alterius, in quo creatus esset: unde nec species, quas habent Angeli, dimanant effectiuè ab ipsorum natura: & sic non sunt propriè & in rigore veræ proprietates, sed quasi proprietates.

Vid. 4.2.

Sequitur 842. Has species Angelicas è esse universiores in representando, quod quilibet Angelus est naturæ perfectioris & altioris.

Prob. sequ. È aliiquid est universalius in suo genere, quod est immaterialius; quia, ut diximus, materia limitata: Sed huiusmodi species Angelicæ sunt valde immateriales, & quod Angelus est perfectior, atque adeò immaterialior, exigit species magis immateriales, ut sint ipsis proportionatae, ut patet ex dictis: Ergo hæ species è erunt universiores in suo genere, hoc est, in representando, quod ipse Angelus erit perfectior. Adde, quod hæ species, ut diximus, sunt illis veluti infusæ à Deo iuxta capacitem cuiuslibet intellectus Angelici: atque adeò non sunt acceptæ à rebus, nec consequenter limitatae per ipsas res, sed

funt exemplatæ ab ipsa essentia Diuina,
quæ est vniuersalissima omnium rerum
species: Ergo debent esse magis vel mi-
nùs vniuersales iuxta capacitatem An-
gelorum; quia possunt hoc habere ex
vi sui exemplaris; & ita sicut videmus,
quòd in sensibus externis hominis dan-
tur species, quæ non repræsentant, nisi
singularia sub aliqua ratione particulari;
deinde in sensu communi dantur species
immaterialiores & vniuersaliores, quæ
repræsentant obiecta nedū vnius sensus
externi, sed omnium, & in imaginatione
dantur species etiam immaterialiores
repræsentantes obiecta magis vniuersa-
liter, cum illa repræsentent etiam ab-
sentia, & in cogitatiua etiam vniuersa-
liores, quia repræsentant rationes in-
sensatas, ac demum in intellectu adhuc
funt magis vniuersales, quia repræsen-
tant naturam communem; ita similiter
in ipsis Angelis species erunt vniuersa-
liores, quòd immaterialiores, & quòd per-
fectior erit Angelus.

Sequitur 843. Maiorem vel minorem
perfectionem Angelorum, quæ facit spe-
cies magis vel minùs vniuersales non
attendi solùm iuxta diuersitatem hierar-
chiarum vel ordinum, sed iuxta maio-
rem vel minorem perfectionem specifi-
cam cuiuslibet Angeli; ità ut eo modo,
quo vñus Angelus excedit in perfectio-

Ibidem:

ne naturæ specificæ alium Angelum, eodem gradu species perfectioris sunt vniuersaliores.

Probat. sequ. Eò aliquid est vniuersalius, quò est immaterialius, vt diximus : Sed nedum Angeli vnius Hierarchiæ vel ordinis sunt immaterialiores Angelis inferioris Hierarchiæ vel ordinis : verum etiam intra vnum & eundem ordinem vnuus est alio immaterialior & perfectior, atque adeò species vnius sunt magis immateriales speciebus alterius, cum species debeat esse proportionatæ intellectui & perfectioni naturæ intellectualis : Ergo maior vel minor vniuersalitas non petetur ex diuersitate Hierarchiæ vel ordinis, sed ex maiori perfectione & immaterialitate cuiuslibet Angeli.

Ex 84d.

Sequitur 844. Maiorem vniuersalitatem specierum Angelicarum non attendi penes representationem plurium possibilium vel pauciorum.

Probat. sequ. Penes illorum representationem debet attendi maior vniuersalitas, quorum Angeli vt partes vniuersi huius exigunt habere species iuxta maiorem vel minorem capacitatem & immaterialitatem, vt constat ex dictis : Sed Angeli non exigunt habere species possibilium ; quia, vt sunt partes huius vniuersi, non exigunt intelligere alia al-

terius vniuersi : Ergo maior vel minor illa vniuersalitas, non debet attendi penes repræsentationem plurium vel pauciorum possibilium, imò ex propria perfectione non exigunt cognoscere possibilia saltem illa , quæ non continentur in virtute causarū, quæ de facto existūt, in vniuerso. Quare licet non repugnet , Deum dare illis species repræsentatiuas aliquorum huiusmodi possibilium, quæ non pertinent ad ordinem huius vniuersi, tamē repugnat dari species repræsentatiuas omnium possibilium, ut dicimus in secundo principio.

Sequitur 845. Maiorem vel minorem vniuersalitatem specierum non attendi penes plura vel pauciora repræsentata hoc sensu , quod Angelus inferior pauciora cognoscat absolutè, quam superior.

Probat. sequ. Quia, ut supponimus & infrà probaturi sumus, quilibet Angelus omnes res naturales in vniuerso existentes cognoscit : Atqui non potest illas cognoscere sine speciebus , ex dictis: Ergo habet species omnium illorum ; atque adeò non attenditur maior vel minor vniuersalitas penes hoc, quod unus plura, aliis pauciora cognoscat.

Sequitur 846. Maiorem vel minorem vniuersalitatem specierum Angelicarum non attendi penes hoc , quod est repræsentare plura vel pauciora individua

D.Thom.
De verit.
Quæst. 8.
a.10.ad 2.

D.Thom.
In 2. dist.
3.q.2.a.3.
ad 3.

Probat. sequ. Quò immaterialior est natura, cò immaterialior & vniuersalior in repræsentando debet esse species : Sed natura etiam infimi Angeli est immaterialior anima rationali, vt patet ex dictis : Ergo species infimi Angeli debet esse vniuersalior in repræsentādo quām sit species animæ rationalis : cum ergo species animæ rationalis repræsentet omnia singularia eiusdem naturæ specificæ, vt conueniunt in illa, debet species etiam infimi Angeli repræsentare omnia saltem indiuidua vnius naturæ specificæ, cum hac differentia, quòd species animæ rationalis non repræsentat distinctè singularitates cuiuslibet indiuidui, sed tantum confusè ; species verò etiam infimi Angeli repræsentat etiam distinctè singularitates cuiuslibet indiuidui : Ergo maior vel minor vniuersalitas specierum quæ sunt in alijs Angelis, non petetur ex repræsentatione plurium vel pauciorum indiuiduorum. Hæc vltima consequentia est euidens ; quia alias species superiorum Angelorum, qui sunt suprà infimum, non essent vniuersaliores speciebus infimi Angeli ; cum quælibet istarum repræsentet ad minus omnia indiuidua vnius naturæ specificæ.

*Ridens &
Quest. 8.*

Sequitur 847. Maiorem vel minorem vniuersalitatem specierum Angelicarum

attendi penè representationem pluriū
vel pauciorum naturarum specie distin-
ctarum.

De vniuersalitate.
4.14.

Probat. sequ. Maior vniuersalitas, quæ non est respectu individuorum, debet esse respectu naturarum specie distinctarum, ut est eidens: Atqui, ex dictis, maior vniuersalitas specierum Angelicarum non attenditur penè representationem plurium vel pauciorum individuorum: Ergo attenditur penè representationem plurium vel pauciorum naturarum specie distinctarum.

Sequitur 848. Maiorem vel minorem vniuersalitatem attendi penè ea, quæ sunt inferiora.

D. Thom.
2. Contrà
gens. c 98.

Explicatur: Quilibet Angelus inferior habet specialem, & particularem speciem cuiuslibet Angeli superioris, sed respectu rerum inferiorum per unam speciem potest plura cognoscere.

Probatur ergo sequela. Maior vel minor vniuersalitas specierum petitur ex immaterialitate, quatenus Angelus magis immaterialis exigit speciem magis immateriale, atque adeò vniuersaliter speciebus & obiectis ipsis inferioribus: cum, ut alias diximus, species sit ipsum obiectum in esse representatio: Sed Angelus inferior non habet maiorem immaterialitatem Angelo superiori: Ergo etiam nulla species in inferiori

Angelo existens habet maiorem vniuersitatem specie repræsentatiua alterius Angeli superioris, & consequenter Angelus inferior intelliget quemlibet superiorem per propriam & adæquatam speciem, quæ dumtaxat superiorem repræsentabit.

D.Thom. Sequitur 849. Angelum quemlibet,
1.p. q.55. quò superior est, habere pauciores spe-
cies.
4.3.

Probat. sequ. Quò species sunt vniuersaliores, eò pauciores sufficiunt ad repræsentanda & intelligenda obiecta, vt patet: Sed Angelus quò superior est, eò habet vniuersaliores species, ex dictis: Ergo & pauciores.

D.Thom. Sequitur 850. Species Angelicas vniuersales repræsentare plura non vt plura, sed vt conueniunt in aliquo.
1.p. q.58. 4.2.

Prob. sequ. Vnitas rei specificata ab aliquo, siue ab ordine ad aliud, nō potest esse maior, quam sit vnitas ipsius specificatiui quatenus est huiusmodi, vt patet ex terminis, & probabitur in tertio principio: Sed vnitas speciei repræsentatiuae petitur ab obiecto repræsentato, vt constat ex dictis: Ergo vnitas speciei non poterit esse maior, quam vnitas obiecti, atque adeò, si species sit vna, obiectum repræsentatum debet esse vnum, nec potest esse multiplex, nisi vt plura conueniunt in aliquo.

Sequitur 851. Hanc conuenientiam plurium repræsentatorum debere attendi penès rationem *qua* repræsentatur, & penès rationem sub qua repræsentatur.

Probat. sequ. Omnia specificantia rem distinctam, quæ non specificatur, nisi per ordinem ad aliud, debent conuenire in ratione, *qua* & *sub qua*: Sed obiecta repræsentata specificant speciem repræsentantem ratione ordinis illius speciei ad ipsa obiecta, ex dictis: Ergo obiecta repræsentata debent conuenire in ratione *qua* & *sub qua*. Maior probabitur in tertio principio; & ostenditur breuiter, quia quæ specificantur per ordinem ad aliud, duo important, scilicet ipsum ordinem, & rationem, quæ præcisè respicitur per huiusmodi ordinem: Atqui ratio quæ respicitur, est ratio *qua*, ratio verò *sub qua* est modus tendendi; cum ergo ad specificationem requiratur & modus tendentiae, & ipsa tendentia ut terminata ad aliquam rationem certam, & determinatam, requiritur ratio *qua* & *sub qua*.

Sequitur 852. Angelum posse ad libitum vti specie vel secundum totam vniuersalitatem intelligendo simul omnia repræsentata per illam speciem, vel non secundum totam vniuersalitatem intelligendo dumtaxat unum ex illis repræsentatis.

*Ex eodem
loco.*

D. Thom.
Ques. 8.
De verit.
a. 13. ad 3.

Probat. sequ. Qui habet formam per modum habitus, potest ad libitum vti illâ, quia habitibus vtimur, vt volumus: Sed Angelus habet speciem per modum habitus : cum se habeat tantum quasi proprietas, hoc est, non sit vera proprietas, sed dumtaxat qualitas, quæ potius ad habitum reducitur maximè in Angelis, vt postea ex D. Thoma dicemus: Ergo Angelus poterit vti illâ specie ad libitum. Nec valet si dicas, speciem esse causam naturalem in repræsentando: hoc enim verum est de habituali repræsentatione, non de actuali : cum certum sit Angelum posse vti vel non vti tali specie, sicut & nos possumus vti vel non vti nostris.

*S. p. q. 55.
¶ 3. ad 2.* Sequitur 853. Angelum superiorem posse intelligere veritatem magis in vniuersali.

Explicatur: Dupliciter potest intellegi veritas in vniuersali ; primò in abstracto, ita vt intellectus non perueniat siue non attingat distinctim veritates omnes particulares, quæ in illa vniuersali continentur, sicut quando nos intelligimus animal in vniuersali, non pertingimus distinctim ad omnes & singulas species contentas sub genere animalis, & hoc modo attingere in vniuersali, est attingere imperfectè ; secundò potest intelligi veritas in vniuersali in

concreto, ita ut ipse intellectus attingat distinctum omnes & singulas veritates, quæ in illa vniuersali continentur v. g. intellectus attingat distinctum omnes & singulas species animalis intelligendo ipsam rationem animalis, & hoc modo est attingere perfectè, & sic attingunt Angeli.

Probatur ergo sequela: Qui cognoscit per speciem vniuersalem attingit magis in vniuersali suum obiectum; attingit enim sicut representatur per speciem, Sed, ex dictis, superior Angelus cognoscit per speciem vniuersaliorum: Ergo attingit veritatem magis in vniuersali,

Sequitur 854. Substantiam Angeli I. p. qu. 56.
a. I.
etiam esse intelligibilem.

Probatur sequ. Quod est immateriale, est etiam intelligibile, ex dictis supra: Sed substantia Angeli est omnino immaterialis: Ergo est intelligibilis.

Sequitur 855. Angelum seipsum intelligere per propriam substantiam tamquam per speciem impressam. Ibidem.

Probatur sequ. Quod est præsens ipsi intellectui & intelligibile, potest per se ipsum intelligi tamquam per speciem impressam; quia, ut ostendimus alias, tota ratio, propter quam necessaria est species impressa, est, quia obiectum est absens vel non est intelligibile: Atqui

substantia Angeli est præsens ipsi intellectui eius, ut constat, & est intelligibilis, ex iam dictis: Ergo, &c.

D. Thom.

4. *Contra gent.* c. 11.

De verit.

q. 4. a. 2.

De poren-

q. 9. a. 5.

Sequitur 856. Angelum non posse intelligere seipsum per propriam substantiam tamquam per speciem expressam, & ideo formare verbum à se distinctum.

Prob. sequ. Quod est quidem præsens & intelligibile, sed non per modum actus secundi, non potest habere rationem speciei expressæ: Atqui Angeli substantia est quidem præsens & est intelligibilis non per modum actus secundi: Ergo, &c. Maior patet: Quia intelligibilitas conueniens speciei expressæ est intelligibilitas per modū termini actualiter terminantis intellectiōnem, & per hoc differt ab intelligibiliitate speciei impressæ, quæ est intelligibilitas per modum principij habitualis, & non actualis ex vi propria. Minor vero probatur ex dictis: quia talis est intelligibilitas substantiæ Angeli, qualis est eius immaterialitas: Sed immaterialitas Angeli non est per modum actus puri, quia etiam Angelus componitur ex potentia & actu, nec eius essentia est suū esse, sicut nec eius potentia intellectiva est suum intelligere: Ergo substantia Angeli non est intelligibilis per modum actus secundi.

Sequitur 857 Vnum Angelum cog- 1.p. q. 56.
noscere alium. 6. 2.

Prob. sequ. Ad intelligendum sufficit virtus intellectiva, obiectum intelligibile, & species: Sed vñus Angelus habet ista omnia respectu alterius, vt patet ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 858. Vnum Angelum non *Ibidem.*
intelligere distinctè alium per suam
essentiam.

Probat. sequ. Angelus non intelligit
alia à se per suam essentiam, vt diximus:
Ergo nec alium Angelum.

Sequitur 859. Vnum Angelum non *Ibidem.*
intelligere alium per essentiam Angeli
intellecti tamquam per speciem.

Prob. sequ. Ad hoc, quod res aliqua
intelligatur, non sufficit, quod sit intel-
ligibilis, sed requiritur, quod sit præsens
intellectui: Atqui essentia vñus An-
geli non est præsens intellectui alterius,
vt patet; quia, vt anteā diximus, An-
gelus non est præsens, nisi per opera-
tionem, non potest autem vñus Angelus
operari in intellectu alterius, vt aliás
ostendemus: Ergo, &c.

Sequitur 860. Angelum comprehen-
siuè cognoscere seipsum, & omnia sibi
inferiora. *Ques. 16.*
De malo.
a. 8.

Probatur sequela. Cognoscere aliquid
quantum est cognoscibile est illud cog-
noscere comprehensiū: Atqui Angelus

cognoscit se quantum est cognoscibilis, sicut & alia, quæ sunt ipsi inferiora: Ergo Angelus cognoscit comprehensiuè seipsum & alia sibi inferiora. Maior est certa, quia sicut vnam quantitatem comprehendere aliam, nihil aliud est, quam vnam tangere aliam secundum totam extensionem molis: ita comprehendere intellectualiter est virtutem intellectuam attingere aliam secundum totam qualitatem virtutis sive cognoscibilitatis. Minor vero probatur, quia Angelus tantum est intellectuus, quantum intelligibilis, & è contra; eò quod causa intellectualitatis & intelligibilitatis est vna eademque immaterialitas. Alia vero, quæ sunt inferiora Angelo sunt minoris immaterialitatis, & consequenter minoris intelligibilitatis, quam Angelus sit intellectualis.

Ex his habes, quod Angelus comprehendendo se cognoscit suam subsistenciam, existentiam, proprietates, species, accidentia; quia alias non comprehendenderet se, siue non cognosceret se quantum cognoscibilis est.

& videm. Sequitur 861. Angelum inferiorem non comprehendere superiorem.

Prob. sequela. Quod non est tantæ intellectualitatis, quantæ intelligibilitatis est obiectum, non potest illud comprehendere: ut patet ex dictis: Atqui

Angelus inferior non est tantæ intellectualitatis, quantæ intelligibilitatis est superior: Ergo, &c. Minor probatur, quia cum immaterialitas sit radix & intellectualitatis & intelligibilitatis, sicut Angelus inferior non est tantæ immaterialitatis, ita nec tantæ intellectualitatis, quantæ intelligibilitatis est superior.

Sequitur 862. Angelum quemlibet cognoscere Deum.

Probatur sequela. Qui cognoscit effectum, ut dependentem à causa, cognoscit & ipsam causam tamquam terminum illius habitudinis & dependentiæ: vnde dicitur quod relatiua sunt simul naturæ & cognitione, ut aliás ostendemus: Atqui Angelus cognoscit seipsum & alia, ut effectus dependentes à Deo, ut pote à quo solo possunt produci: cum seipsum & alia comprehendat, ut dictum est: Ergo etiam cognoscit Deum tamquam causam.

Sequitur 863. Angelum eadem cognitione, quā cognoscit seipsum cognoscere Deum.

Probatur sequela. Qui comprehensiūe cognoscit effectum per eamdem cognitionem cognoscit causam: quia per illam cognitionem cognoscit dependentiam effectus à causa: Sed Angelus comprehensiūe cognoscit seipsum, ex dictis:

1.p. q 56.
ar. 3.

Ibidem.

Ergo per eamdem cognitionem cognoscet Deum ut causam.

Ibidem.

Sequitur 864. Angelum cognoscere Deum per suam (id est, ipsius Angeli) essentiam ut speciem.

Probatur sequela. Qui vnâ & eâdem cognitione cognoscit causam per effectum , per eamdem speciem cognoscit & causam & effectum: quia vnius cognitionis vna species est principium , maximè quando cognitio non fit per compositionem & diuisionem: Atqui ex dictis Angelus vnâ & eâdem cognitione cognoscit se ut effectum & Deum ut causam, neque cognoscit componendo, diuidendo , aut ratiocinando , ut postea ostendemus : &, ut iam ostensum est, cognoscit seipsum per propriam substantiam tamquam per speciem : Ergo per eamdem substantiam ut speciem cognoscit Deum.

Ibidem.

Sequitur 865. Angelum cognoscere etiam Deum per alia à se, præsertim per illa , quæ comprehendit.

Prob. sequela. Qui cognoscit effectum ut dependentem cognoscit causam: Sed Angelus cognoscendo alia à se cognoscit illa ut effectus: Ergo cognoscit eorum causam , quæ est Deus , ut dicimus in secundo principio.

Ibidem.

Sequitur 866. Angelum non posse cognoscere Deum per propriam substantiam

stantiam tamquam per speciem, quin prius aliquo modo cognoscat seipsum.

Probatur sequela. Non potest cognosci causa in effectu nisi prius aliquo modo cognoscatur effectus: quia effectus non cognitus ut effectus non dicit in cognitionem causæ, ut est euidens: Sed, ex dictis, Angelus cognoscit Deum ut causam in seipso ut effectu: Ergo prius aliquatenus debet cognoscere seipsum ut effectum, quam cognoscat Deum ut causam. Dixi aliquatenus: quia cum sit una & eadem cognitione, quā Angelus cognoscit se & Deum, ut probatum est, non potest interuenire realis prioritas inter cognitionem, quā Angelus se cognoscit, & cognitionem, quā cognoscit Deum: & idem dicendum proportionaliter de cognitione, quā Angelus cognoscit Deum in alijs à se.

Sequitur 867. Non esse necessarium, quod Angelus cognoscendo Deum in se ut effectu, cognoscat suam substantiam ut speciem sui.

Ibidem

Probatur sequela. Ut cognoscatur causa in effectu, non est necessarium, quod cognoscatur species repræsentans effectum sub ratione speciei, ut patet etiam in nobis: Sed Angelus cognoscit Deum ut causam cognoscendo se ut effectum: Ergo non est necessarium quod cognoscat suam substantiam ut speciem.

T

sui. Quia tamen cognoscit se comprehensuē, idcirco cognoscit etiam suam substantiam esse speciem.

D. Thom. Sequitur 868. Angelum cognoscere
l. p. q. 56. Deum in sua substantia, tamquam in
6. 3. imagine quamvis imperfecta.

Probatur sequela. Qui cognoscit comprehendensuē rem, quæ est quodammodo imago, cognoscit rem, cuius est imago, alias non cognosceret imaginem comprehendensuē, ut patet: Sed Angelus cognoscendo se, cognoscit suam substantiam comprehendensuē, ex dictis: Ergo cognoscit se, ut est aliquo modo imago Dei, siue potius ut est ad imaginem Dei; nam, ut dicemus alias, Angelus & homo sunt imago siue potius ad imaginem Dei.

l. p. q. 93. Sequitur 869. Angelum perfectius cognoscere Deum per suam substantiam, quam per res pure materiales.

Probatur seqꝫ. Idem intellectus perfectius cognoscit causam per effectum perfectiorem, & rem representatam per perfectorem imaginem, ut est euidentis: Sed Angelus cognoscens Deum per propriam substantiam, cognoscit illum, ut effectum per causam, & ut rem representatam per imaginem, ex dictis: aliundè verò ipse est perfectior effectus & perfectior imago Dei, quam res pure materiales, quæ non sunt ima-

go propriè, sed potius vestigium Dei, ut alias ex D. Thom. I.p.q. 93.ar.3. & 6. ostendemus: Ergo sicut perfectius cognoscitur res per unam imaginem, quam per plura vestigia, perfectius cognoscet Deum Angelus per suam substantialiam, quam per res purè materiales.

Sequitur 870. Angelum perfectius *Ibidem*
cognoscere Deum per suam substantialiam, ^{ad 3.} quam per animam nostram, vel per Angelum inferiorem.

Probat. sequ. Per perfectiorem imaginem perfectius cognoscitur res representata, sicut & per perfectiorem effectum perfectius cognoscitur causa, supposita aequalitate luminis cognoscens: Atqui Angelus superior est perfectior imago Dei, quam sit ipsa anima nostra vel angelus inferior: cum perfectio imaginis consistat in participatione maiori vel minori perfectionis Diuinæ, quam certum est Angelum superiorem magis participare: unde est etiam perfectior effectus: Ergo Angelus per eundem intellectum cognoscens seipsum, & animam nostram, & Angelos inferiores, perfectius per seipsum cognoscet Deum, quam per animam nostram vel per Angelos inferiores.

Sequitur 871. Angelum inferiorem *Ibidem*, perfectius ex parte rei cognitæ cognoscere Deum per speciem Angeli super-

rioris, quām per propriam substantiam: quamuis secundūm quid & ex parte modi cognoscendi perfectiūs eum cognoscat per propriam substantiam, quām per speciem Angeli superioris.

Probatur sequ. Per effectum & imaginem perfectiorem perfectiūs cognoscitur causa & res repræsentata, ut diximus: Atqui Angelus superior est effectus & imago Dei perfectior, quām sit Angelus inferior: Ergo Angelus inferior perfectiūs cognoscet Deum per speciem Angeli superioris, quām per propriam substantiam ex parte rei cognitæ; quia tamen Angelus inferior comprehendit seipsum; & , ut diximus, non comprehendit superiorem, idcirco ex parte modi cognoscendi perfectiūs cognoscit Deum per seipsum, quām per speciem Angeli superioris.

1. p. q. 60. Sequitur 872. Angelum?perfectiūs
a. 2. cognoscere Deum per species omnium
2. 2. q. 76. inferiorum simul, quām per speciem
a. 2. Angeli superioris, vel per propriam substantiam.

Probatur sequ. Imago & effectus perfectior, perfectiūs repræsentat: Sed species illius mirabilis ordinis, qui est in rebus creatis, est perfectior imago & perfectior effectus, quām sit Angelus unus superior seorsim sumptus; sicut enim ordo vniuersi est ita perfectus, ut sup-

positis istis rebus non possit esse melior,
vt ait D. Thom. ita ordo ille præ-
ponderat cuilibet rei in particulari, &
magis manifestat perfectionem Dei.

Sequitur 873. Angelum non cognos-
cere de Deo per supradictas cognitio-
nes, nisi solùm, quod sit, & quoad attri-
buta necessaria, & quod habeat decreta,
de illis omnibus, quæ videt esse creata.

Probatur sequ. Intantum Angeli
cognoscunt Deum per huiusmodi cog-
nitiones, inquantum ex effectibus ipsa
causa cognoscitur, vt pater ex dictis:
Sed ex effectibus illis non cognoscitur
Deus vt causa, nisi quantum ad an est,
& quoad aliquas perfectiones sive attri-
buta necessaria, & quoad decreta de
illis effectibus creandis: Ergo, &c. Qua-
re Angelus non cognoscit alia Dei de-
creta libera per hanc cognitionem.

Sequitur 874. Angelum posse intel-
ligere res materiales.

Probat. sequ. Substantia immateria-
lis continens res materiales modo im-
materiali, potest illas intelligere; quia,
vt diximus, immaterialitas est radix in-
tellectualitatis & intelligibilitatis: At-
qui Angelus est substantia immaterialis
continens res materiales modo immate-
riali; quia habet species earum, vt
ostensum est: Ergo Angelus potest
intelligere res materiales.

1.p. q. 56.
a. 3.

1.p. q. 56.
a. 1.

438 *Primum Doctrinæ*

Ibidem

¶ 2.

Sequitur 875. Angelum posse cognoscere singularia.

Probat. sequ. Qui potest cognoscere res materiales potest cognoscere singularia; quia cognoscendo præsertim comprehensiū materiam cognoscit illam esse principium individuationis, & sic cognoscit singularitatem, atque adeo potest cognoscere singularia: Sed, ex dictis, Angelus potest cognoscere res materiales. Ergo, &c.

Ibidem.

Sequitur 876. Angelum de facto cognoscere singularia.

Prob. sequ. Qui habet intellectum & species repræsentantes singularia, cognoscit illa: Sed, ut diximus, Angelus habet intellectum, &, ut est pars huius vniuersi, habet species singularia repræsentantes: Ergo, &c.

*I.P. q. 55.
n. 3.*

Sequitur 877. Angelum cognoscere singularia per species vniuersales in repræsentando.

Prob. sequ. ex dictis suprà. Quæcumque Angelus cognoscit, ea cognoscit per species vniuersales: Atqui cognoscit singularia: Ergo illa cognoscit per species vniuersales.

Ibidem.

Sequitur 878. Has species vniuersales repræsentare singularia.

Prob. sequ. Nulla res cognosci potest sine specie aliquo modo repræsentante ipsam, ex dictis suprà: Sed singularia

cognoscuntur ab Angelo per species
vniuersales: Ergo hæ species vniuersales
repræsentant singularia.

Sequitur 879. Has species repræsen- *Ibidem*
tare primariò naturam specificam vel
genericam, & secundariò indiuidua.

Probat. sequ. Indiuidua sunt plura
ut plura, nisi quatenus conueniunt in
natura specifica, vel genericā; quia ut
sunt aliquo modo vnum ratione con-
uenientiæ, quam habent in illa natura:
Sed, ex dictis suprà, nulla species potest
primariò repræsentare plura ut plura:
Ergo nulla species potest primariò re-
præsentare indiuidua, nisi ut conue-
niunt in natura: Hoc autem est repræ-
sentare primariò naturam, & secundariò
indiuidua, nihil enim aliud intelligi-
mus, quando dicimus repræsentare pri-
mariò & secundariò; non enim volumus,
quod huiusmodi species non repræsen-
tent, nisi naturam communem, & non
singularia, quasi singularia per illam
speciem cognoscantur per discursum
saltem virtualem, sed volumus quod
ipsa singularia de facto repræsententur,
non tamen primariò & per se: Atque
ut exemplo sensibili id explicetur, aduer-
te, quod sicut si in tabella esset exactè
depicta ciuitas, etiam secundariò essent
depicti vici, plateæ, domus, &c. ita in
speciebus Angelicis primariò repræsen-

tatur natura specifica, & secundariò repræsentantur singularia.

Eidem.

Sequitur 880. Per eamdem speciem, per quam in Angelis primariò repræsentatur natura, repræsentari etiam non solùm proprietates, subsistentiam, existentiam, sed etiam omnia accidentia, & ipsain durationem.

Probatur sequ. Per eamdem speciem, per quam primariò repræsentatur natura, repræsentantur etiam singularia, ex dictis: Sed non possunt repræsentari singularia, nisi repræsententur accidentia; quia per hæc accidentia fiunt singularia: maximè cum per huiusmodi species debeant ita repræsentari singularia, ut ex vi illius representationis Angelus ea comprehendat, quod fieri nequit, nisi omnia omnino accidentia naturalia repræsententur: Ergo illa omnia debent per eamdem speciem repræsentari.

Eidem.

Sequitur 881. Ista omnia repræsentari etiam ut quod & non tantum ut conditiones, sine quibus alia non repræsentarentur.

Probat. sequ. Quæ cognoscuntur ut quod etiam repræsentantur ut quod; eodem enim modo repræsentantur, quo cognoscuntur: Sed ista omnia cognoscuntur ut quod ab Angelo: Ergo etiam repræsentantur ut quod per speciem

Angelicam. Quod ut intelligas aduerte differentiam, quæ est inter sensibilia communia percepta à sensibus externis, & huiusmodi accidentia cognita ab ipsis Angelis ; nam duratio v.g. & quantitas albedinis in subiecto percipitur à visu non ut res visa & obiectum visum, sed ut modus & conditio rei visæ & obiecti : vnde duratio illa & quantitas separata ab albedine, non perciperetur à visu, eð quòd non est obiectum illius , at verò duratio alicuius singularis v. g. Petri cognoscitur ab Angelo non solum ut modus & conditio Petri , sed etiam ut res cognita ; quia duratio illa , cum non solum ut conditio, sed etiam secundum se sit ens , atque adeò intelligibilis , potest esse obiectum ut quod cognitum ab intellectu.

Sequitur 882. Non esse necessarium, *Quæst. 8.* quòd Angelus cognoscendo naturam *De verit.* v.g. specificam , cognoscat omnia eius **13. ad 2.* indiuidua.

Probat. sequ. Cognito obiecto, quod primariò repræsentatur per speciem , non est necessarium, quòd cognoscantur omnia secundaria : Sed natura specifica vel genericā est obiectum primariò repræsentatum per speciem Angelicam , indiuidua verò sunt tantum obiectum secundariò repræsentatum: Ergo non est necessarium, quòd Angelus cognoscet

442 *Primum Doctrinæ*
do naturam v. g. specificam cognoscat
omnia indiuidua.

Ibidem.

Sequitur 883. Posse Angelum cog-
noscere naturam non cognitis aliquibus
indiuiduis.

Probat. sequ. Oppositum eius , quod
non est necessarium, est possibile : Sed
non est necessarium , quod Angelus co-
gnoscendo naturam cognoscat omnia
indiuidua: Ergo possibile est, quod cog-
noscat naturam non cognitis quibusdam
indiuiduis.

Ex 1. p. Sequitur 884. Speciem Angelicam
q. 57. a. 2. non repræsentare formaliter indiuidua
ut actu existentia in aliqua temporis
differentia, nisi , quando actu existunt.

Prob. sequ. Quod tantum secunda-
riò repræsentatur, non repræsentatur ut
actu existens in aliqua differentia , nisi
quando actu existit : Sed indiuidua se-
cundariò repræsentantur per speciem
Angelicam: Ergo non repræsentantur ,
nisi quando actu existunt. Minor patet
ex dictis: Maior probatur: Quia quod
repræsentatur secundariò non repræsen-
tatur, nisi quando habet conuenientiam
& unitatem cum eo , quod est primariò
repræsentatum , ratione cuius conue-
nientiæ actu consurgit relatio inter
ipsa : Sed hæc conuenientia & unitas
non conuenit repræsentatis secundariò,
nisi quando actu existunt ; tunc enim

solum habent conuenientiam actu, prius
vero habebant tantum conuenientiam
possibilem, ut constat: Ergo secundariò
repræsentata non repræsentantur ut actu
existentia, nisi quando habent actu exi-
stentiam & conuenientiam.

Sequitur 885. Angelum non cognos-
cere indiuidua ut actu existentia in certa
differentia temporis, nisi quando exi-
stunt.

D.Thomæ

I.P. q.57.

4.3.

Probat. sequ. Indiuidua non habent
actu conuenientiam cum natura, nisi
quando actu existunt: Sed non cognos-
cuntur ab Angelo ut actu existentia,
nisi quando habent actu conuenien-
tiam; tunc enim solum hoc modo re-
præsentantur: Ergo non cognoscuntur
ut actu existentia in aliqua duratione,
nisi quando de facto existunt.

Aduerre igitur speciem Angelicam re-
præsentare quidem indiuidua alicuius
naturæ, imò & ipsam existentiam, du-
rationem, &c. sed hæc omnia repræsen-
tat ut possibilia ex vi causarum in vni-
uerso existentium; at vero in actu
exercito non repræsentat existentia illa,
nisi quando actu existunt.

Sequitur 886. Angelum non posse Ibid. 4.3;
cognoscere præterita ut præterita, nisi ad 3,
cognoverit illa, quando erant præsen-
tia, vel nisi reliquerint aliquod sui ve-
stigium, quod sit præsens.

Probat. sequ. Species Angelicæ non repræsentat singularia ut in certa & determinata differentia temporis existentia, nisi quando de facto existunt, ut diximus: Atqui præterita, quæ non cognouit, quando erant præsentia, eodem modo se habent respectu eius, ac si numquam extitissent, nisi reliquerint aliquod sui vestigium: Ergo præterita illa non repræsentantur per speciem Angelicæ, nisi ea repræsentauerit & Angelus ea de facto cognoverit, quando erant præsentia, vel reliquerint aliquod sui vestigium, in quo cognoscantur.

*Ibid. & q.
55. ar. 2.* Sequitur 887. Angelum non cognoscere præterita etiam, quæ cognouit præsentia, per speciem suæ cognitionis ut præteritæ.

Probatur sequela. Per speciem, quæ non est in Angelo, non potest Angelus cognoscere aliquod obiectum, ut patet. Sed in Angelo non est species suæ cognitionis ut præteritæ: Ergo, &c. Minot patet, ex dictis suprà; Primo, quia Angelus non cognoscit per species à rebus acceptas: Sed illa species quæ repræsentaret cognitionem ut præteritam, esset accepta vel potius relicta ex cognitione præcedente, ut constat: Ergo, &c. Deinde Angelus per propriam substantiam tamquam per speciem cognoscit se & omnia sua, ut diximus suprà;

Sed non potest per propriam substantiam cognoscere suam cognitionem ut præteritam præcisè, nisi aliquid aliud addatur : Ergo , &c. Denique cognitio Angelii non potest relinquere speciem, quæ ipsam cognitionem repræsentet ut præteritam : quia cognitionis præsens non potest in specie causare repræsentationem modi præteritionis , quod esset planè necessarium : & ratio est, quia causa omnis debet suum effectum continere: Sed cognitionis præsens non continet ullo modo modum præteritionis : Ergo , &c.

Sequitur 888. Angelum cognoscere praeterita, quatenus ex vi determinacionis, quâ ipsa species Angelica, per quam facta est illa cognitionis, mansit determinata ad repræsentationem in actu exercito illius rei cognitæ per huiusmodi cognitionem. ibidem

Explicatur. Species, per quam fit cognitionis actualis ; eo ipso quod est principium huiusmodi cognitionis , habet actualem conuenientiam cum obiecto cognito , quam actualem conuenientiam non habebat antequam illud obiectum actu per huiusmodi speciem cognosceretur. Et per huiusmodi actualem conuenientiam manet species determinata, ut repræsentet illud obiectum ut existens in actu exercito in tali duracione: Angelus ergo per huiusmodi spe-

ciem sic determinatam, cognoscit illud obiectum etiam ut præteritum, quia videt huiusmodi speciem suam esse determinatam ex vi præcedentis cognitionis ad speciale illam conuenientiam, cum illa re.

Probatur sequela. Angelus non potest cognoscere aliquod obiectum sine aliqua specie, ut patet ex dictis: Sed nullam aliam speciem habet, quā possit repræsentare rem præteritam, nisi illam **eamdem**, per quam repræsentata est præsens; alias darentur in quolibet Angelis infinitæ species rerum præteritarum, contra id quod diximus, quodd quo sunt perfectiores, eò per pauciores species cognoscunt: Ergo Angelus non potest cognoscere rem præteritam, nisi per speciem, per quam cognouit præsensem: hoc autem supposito debet necessariò dici, quodd cognoscit rem præteritam per speciem determinatam modo explicato: Ergo, &c.

*1.7. q.17.
art. 3.* Sequitur 889. Angelum non posse cognoscere futura, quæ verè ac propriè sunt contingentia.

Probatur sequela ex dictis. Angelus non cognoscit, nec species angelica repræsentat obiectum ut in aliqua certa duratione in actu exercito existens, nisi ratione actualis conuenientiæ, quæ est inter speciem & obiectum repræsenta-

tum: Atqui respectu illorum, quæ sunt
verè ac propriè contingentia futura
species Angelica non habet nec habuit
actualem illam conuenientiam: Ergo
Angelus non potest illa cognoscere. Mi-
nor probatur, quia actualis illa conue-
nientia inter speciem & obiectum sup-
ponit, quòd obiectum vel sit in seipso,
vel in sua causa determinata: Sed obie-
ctum verè ac propriè contingens & fu-
turum nec est in seipso, nec in sua causa
determinata: Ergo illud non habet ac-
tualem illam conuenientiam. Minor
probatur: Quod est verè ac propriè
contingens, quandiu consideratur ut
futurum, consideratur in causa indeter-
minata: in qua non potest certò cognos-
ti: quatenus verò est in seipso, non con-
sideratur nec cognoscitur ut futurum:
quia res ut est in seipso non est futura
sed existens: ut alias ostendemus: Er-
go obiectum verè ac propriè contin-
gens, quamdiu est futurum nec est in
se, nec in sua causa determinata. De
hoc in secundo principio.

Sequitur 890. Angelum posse cog-
noscere cogitationes cordium, id est, ac-
tus liberos ut possibles.

Explicatur. Duplieiter possunt cog-
nosci actus liberi interni, primò qui-
dem ut possibles, & hoc modo non est
dubium, quin quilibet Angelus possit

D.Thoma
1.pq 574
47.4.

cognoscere omnes actus liberos saltem animæ & Angelorum inferiorum , imò & superiorum aliquo modo. Secundò possunt cognosci actus liberi , vt actu existentes , & quatenus h̄ic & nunc in actu exercito elicuntur ab agente libero : & hoc modo dupliciter cognosci possunt ; primò per aliquos effectus , putà , quia videtur opus externum correspondens actui interno libero , v.g. audio Petrum ratiocinantem , cognosco illum habere actum , quo vult ratiocinari , & sic de alijs ; secundò possunt cognosci actus liberi ut in actu exercito elicuntur per causam , quia video ipsam causam ut actu elicit illos . In hac ergo sequela solū loquimur de actibus liberi , ut sunt possibles.

Prob. ergo sequela. Qui comprehendet , vel cognoscit perfectè , quid causa potest , cognoscit effectus ut possibles : Sed Angelus comprehendit voluntatem hominis , & Angelorum inferiorum , ut patet ex dictis ; quia diximus , quòd comprehendit omnia inferiora sibi : cognoscit etiam Angelus inferior , quos actus liberos possit elicere superior , ipsā suā experientiā , quia videt se illos posse elicere : Ergo Angelus potest cognoscere actus liberos ut possibles.

Idem.

Sequitur 891. Angelum posse cognoscere cogitationes cordis per effectus

& signa externa quæ videt.

Prob. sequi. Angelus habet intellectum & species, quæ repræsentant tum actus liberos internos ut possibles, tum etiam effectus & signa, ut actu existunt, & connexionem, quæ est inter huiusmodi effectus & signa & ipsos actus internos liberos, ut patet ex dictis: Atqui hoc sufficit, ut possint cognosci actus interni liberi: vnde ipsi homines etiam mediantibus his signis eos aliquando cognoscunt: Ergo Angelus potest etiam illos cognoscere.

Aduerte autem esse differentiam inter homines & angelos: quod homines, qui accipiunt cognitionem à sensibus, non cognoscunt nisi signa omnino externa, putà nutus oculorum, opera manuum, &c. Angeli vero cognoscunt clarè ac distinctè illa, quæ sunt in phantasia & sensibus internis, & ideo possunt ex ipsis aliquo modo cognoscere actus liberos internos, & multò perspicacius quam homines.

Sequitur 892. Nullum angelum posset naturaliter cognoscere cogitationes cordium, quatenus hic & nunc eliciuntur liberè à causam libera. *Ibidem*

Prob. seque. Supponendo quod tripliciter potest cognosci actus liber ut exercitus, primò per effectum; secundò per causam; tertio per ipsam visionem

actus in seipso: Sed primò modo potest Angelus cognoscere cogitationes cordis, siue actus liberos, ut diximus; secundo autem & tertio non potest, tum quia hoc est proprium Dei ex scriptura & Patribus, ut alias dicemus; tum denique quia ad cognoscendum actum liberum ut exercitum per causam non sufficit cognoscere voluntatem ut liberam etiam si cognoscatur comprehensiuè, sed debet cognosci causa libera ut determinata hic & nunc, & à seipsa, & à Deo tamquam à prima causa; & hoc etiam requiritur ad hoc, ut actus liber exercitus in seipso videatur: quia ipsa existentia exercita actus liberi nihil aliud est, quam actualis influxus voluntatis determinatae: unde non potest cognosci in se, nisi videatur hic actualis influxus: Atqui hunc non potest videre Angelus: Ergo, &c. Min. prob. Quia, ut alias dicemus, voluntas creata libera determinatur ad actum hic & nunc exercitum saltem quoad individuum à decreto Dei libero & à seipsa: Atqui ex dictis supra Angelus non potest cognoscere decreta Dei libera, nisi ea dumtaxat, quæ naturâ suâ ex effectibus manifesta sunt: Ergo non potest cognoscere determinatum voluntatis liberæ. De hac conclusione plura dicemus in secundo principio.

D. Thoma Principium. 451

Sequitur 893. Hanc impotentiam cognoscendi actus liberos non oriri præcisè ex ordinatione Dei extrinseca impediente cognitionem Angelicam. *Ex eodem loco.*

Probatur sequela. Id, cuius assignatur vera & propria atque intrinseca ratio, non oritur ex sola ordinatione Dei extrinseca, ut ex terminis patet: Sed assignatur vera & intrinseca ratio, cur Angelii non cognoscant actus liberos, ut patet ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 894. Hanc impotentiam non oriri ex defectu specierum. *Ibidem.*

Probat. sequela. Qui habet species, quibus de facto cognoscit aliquid ut possibile, non caret specie illud repræsentante absolute: Sed, ex dictis, Angelus habet species, quibus cognoscat actus liberos ut possibles: quia ut supra probauimus species Angelicæ repræsentantes essentiam v. g. hominis, cum sint yniuersales, sunt huiusmodi, ut per eas repræsententur omnia accidentia & affectiones eiusdem: Ergo non est ex defectu ipsarum specierum, quod Angelus non cognoscat actus liberos.

Sequitur 895. Angelum cognoscere cogitationes cordium, quando illi à Deo, vel à voluntate creata manifestantur. *Ibidem &c.*
q. 107. 47. 3.

Probatur sequela. Quando manifestatur obiectum anteà occultum, illud cognoscitur ab habente lumen & spe-

cies: Sed cogitationes cordium manifestantur à Deo vel ab aliqua voluntate creata ipsi Angelo, qui habet, ut dictum est, species & lumen: Ergo, &c. Minor probatur, quia Deus qui voluntatem determinat potest manifestare suam determinationem & voluntas similiter: Quare cum tota ratio, cur Angelus non possit cognoscere actus liberos, sit, quia non potest cognoscere determinationem voluntatis, ut est à Deo, neque ut est ab homine, sequitur planè, quod sublato hoc impedimento cognoscet illos.

Ibidem.

Sequitur 896. Angelum, cum cognoscit actus liberos ex manifestatione alterius Angeli vel hominis cognoscere cogitationes cordium siue actus liberos per speciem hominis vel Angeli manifestantis, & per speciem, quam cognoscit seipsum, & etiam aliquo modo per speciem obiecti, de quo est ipsa cogitatio.

Prob. sequ. Per eamdem speciem, per quam Angelus cognoscit substantiam alterius Angeli vel hominis, cognoscit etiam omnia eius accidentia & affectiones, propter earum vniuersalitatem: Sed Angelus per propriam substantiam cognoscit seipsum & ea quæ ad se spectant; & per speciem alterius Angeli vel hominis cognoscit illius substantiam: Ergo

per propriam substantiam cognoscet cogitationes alterius Angeli quatenus ad ipsum quodammodo spectant; & per speciem, per quam cognoscit substantiam Angeli vel hominis manifestantis ipsis suos actus, cognoscet illas cogitationes absolutè; & denique per speciem obiecti, de quo est cogitatio, cognoscet etiam id, quod de huiusmodi obiecto cogitauit Angelus vel homo manifestans.

Sequitur 897. Hanc manifestationem ^{1.p. q. 107.} cognitionum esse locutionem in An-
gelis. ^{art 1,}

Prob. sequela. Manifestatio conceptus est locutio in omnibus loquentibus: Sed manifestatio cogitationis cordis est ipsa manifestatio conceptus, ex dictis: Ergo hæc manifestatio conceptus est locutio in Angelis.

Sequitur 898. Hanc locutionem non fieri per productionem nouæ speciei factam ab Angelo loquente in intellectu Angelii, cui loquitur.

Ibid.

Prob. sequela. Manifestatio cogitationis non fit per productionem nouæ speciei, ut diximus: Sed locutio est manifestatio cogitationis ex dictis: Ergo locutio non fit per productionem nouæ speciei in intellectu Angelii, cui fit manifestatio siue locutio.

Sequitur 899. Locutionem Angelo-

Ibid.

rum non fieri per hoc , quod Deus concurrat cum Angelo , cui fit , ad hoc , ut cognoscat cogitationem alterius Angeli , quam poterat quidem naturaliter cognoscere , sed de facto non cognoscebat deffectu concursus Diuini , quam Deus ab eo subtrahebat , ne posset huiusmodi cogitationem cognoscere.

Prob. sequela. Manifestatio cogitationis non fit per hoc , quod Deus det concursum , quem prius non dabat , ut ostendimus : Sed locutio in Angelis est manifestatio cogitationis : Ergo locutio non fit per hoc , quod Deus det concursum , quem prius non dabat .

*Ex eod.
loco.*

Sequitur 900. Locutionem Angelorum non fieri per signa , nutus , carachteres aut alia similia .

¶ Probatur sequela. Signa , nutus , carachteres , & alia similia non possunt esse nisi in subiectis & medijs materialibus : cum non possint esse nisi materialia , nec possint immediatè imprimi in intellectu alterius Angeli , cui debet fieri manifestatio ; quia , ut postea dicemus , unus Angelus non potest operari immediatè in intellectu alterius , alias illaberetur intra ipsum : ed Angeli non sunt quid materiale ex dictis : Ergo non possunt recipere vel percipere , vel dare hæc signa nutus , carachteres & similia .

Ibid.

Sequitur 901. Locutionem Ange-

licam non posse fieri per productionem
alicuius rei ad extra factam ab Angelo
loquente.

Prob. sequ. Vel enim illa productio
fieret ab Angelo loquente immediatè
in Angelo audiente, vel per aliquod me-
dium; non immediatè; alias unus Ange-
lus loquens illaberetur & fieret præsens
intrà substantiam, & intellectum Ange-
li audientis, quod posteà ostendemus
impossibile; non per aliquod medium;
illud enim vel esset substantia spiritua-
lis, & sic esset Angelus; atque adeò An-
gelus loquens esset in Angelo audiен-
te, cum sit, ubi operatur, ex dictis su-
prà: neque fieri posset per medium ali-
quod materiale; quia medium materiale
non potest naturaliter deferre ali-
quid, quod recipiatur in subiecto spiri-
tuali, ut constat: Ergo locutio illa fieri
nequit per aliquid productum ad extrà
per Angelum loquentem.

Sequitur 902. Locutionem Angelor-
um fieri per solam directionem, quâ
Angelus loquens dirigit cognitionem
suam ad Angelum, quem vult audire, &
vult illam ipsi innotescere.

Ibid.

Probatur sequ. Manifestatio concep-
tus & cognitionis non potest fieri, nisi
per huiusmodi directionem, ex dictis:
Sed locutio est manifestatio conceptus
sue cognitionis: Ergo locutio non po-

test fieri , nisi per huiusmodi directio-
nem. Maior patet ex dictis : Tum quia
omnes alij modi , quibus fieri posset, ex-
clusi sunt; tum etiam, quia manifestatio
conceptus debet fieri auferendo impe-
dimentum , quo siebat idem conceptus
occultus : Atqui, ut vidimus, conceptus
erat occultus, eò quod determinatio vo-
luntatis non poterat innotescere : hoc
autem impedimentum tollitur per hoc,
quod ipsa voluntas dirigendo suum con-
ceptum manifestat suam determina-
tionem.

Colligitur Sequitur 903. Auditionem Angeli,
ex eodem cui alter loquitur fieri per hoc , quod
loco. ipse auditurus cognoscens semper actu
seipsum per suam propriam substantiam
tamquam per speciem , cognoscit in ea
aliquo modo quicquid ad ipsum perti-
net, ut supra dictum est , & cognoscen-
do in sua substantia in confuso aliquem
Angelum se alloquentē respicit in spe-
cie illius Angelī cogitationem sibi di-
rectam & manifestatam, & simul atten-
dens ad speciem , quæ repræsentat ipsi
objecrum , de quo est talis cogitatio,
perfectissimè concipit , quid Angelus
loquens dicat.

Probat. sequ. ex dictis : Quia quilibet
Angelus per propriam substantiam
tamquam per speciem cognoscit omnia,
quæ ad ipsum spectant , ordinis natura-
lis:

lis: Atqui eo ipso, quod cogitatio alterius Angeli ad ipsam dirigitur, illa cogitatio aliquatenus spectat ad ipsum: Ergo aliquo modo cognoscit ipsam: cum, ut dicemus, semper sit attentus sibi & semper se actu cognoscat. Vbi vero percepit alterum Angelum dirigere ad se cogitationem, aduertit & videt in specie, per quam nouit Angelum loquentem, illam cogitationem ad se directam, quam prius cognoscebat tantum ut possibilem, videt illam, inquam, ut actu existentem, id que fit ex vi manifestationis, ut iam dictum est: Ergo, &c.

Sequitur 904. Angelum inferiorem ^{1. p. q. 107}
_{4. 2.} posse alloqui superiorem.

Prob. sequ. Angelus inferior potest manifestare suam cogitationem superiori, cum illi sit occulta, & alter sit liber in ea manifestanda: Atqui hoc est loqui, ex dictis: Ergo inferior potest alloqui superiorem.

Sequitur 905. Angelum posse alloqui Deunt non quidem manifestandorem, quæ occulta ipsi esset, sed aliquo modo ad eum eam dirigendo. ^{Ibid. ap. 1.}

Probatur sequ. Quia hoc quidem reperitur in locutione Angelorum inter se, quod cogitatio loquentis prius erat occulta: sed hoc non requiritur per se ad locutionem; sufficit enim, ut diximus: directio: Atqui potest Angelus dirigere

458 *Primum Doctrinæ*

suam cogitationem ad Deum, ut aliquid ab eo recipiat, vel eum consulat, &c.
Ergo potest alloqui Deum.

Ibid ar. 4. Sequitur 906. Locutionem Angelorum non impediri per locorum distantiā.

Probatur sequ. Res omnino independens à loco, & tempore non impeditur per locorum distantiam, ut ex terminis constat: Sed directio cogitationis vnius Angeli ad alium, in qua consistit locutio, ex dictis, est omnino independens à loco & à tempore nostro, cum sit quid purè spirituale: Ergo locutio non impeditur per locorum distantiam.

Ibid. ar. 5. Sequitur 907. Non omnes Angelos percipere locutionem duorum inter se, nisi ipsi velint.

Probat. sequ. Cogitatio & directio cogitationis vnius ad alium, & ipsa auditio sunt actus liberi: Sed alij Angeli non percipiunt actus liberos duorum Angelorum, nisi ipsi velint, ex dictis: Ergo alij Angeli non percipiunt cogitationem & directionem cogitationis vnius ad alium.

I.p. q. 106. ar. 6. Sequitur 908. Dari posse in Angelis illuminationem.

Probat. sequ. Manifestatio veritatis ignotæ est illuminatio: Atqui datur in Angelis manifestatio veritatis ignotæ, ut patet ex dictis: Ergo datur in illis illuminatio.

Sequitur 909. Illuminationem esse *Ibid.*
quidem locutionem, sed addere aliquid.

Probat. sequ. Manifestatio veritatis
ignotæ addit aliquid supra locutionem :
Sed illuminatio est manifestatio verita-
tis ignotæ : Ergo , &c. Maior probatur
& declaratur : Manifestatio veritatis
ignotæ dupliciter potest fieri ; primò ,
quando sit de veritate ignota veluti per
accidens ; secundò per se : Per accidens
sit, quando veritas illa , qua manifesta-
tur quantum est de se , est proportiona-
ta intellectui cui manifestatur, sed aliun-
de illi est occulta , eò quod non spectat
ad ipsum eam cognoscere , & hoc modo
locutio est manifestatio veritatis igno-
tæ ; nam Angelus , cui alter loquitur
habet intellectū quantum est de se pro-
portionatum ad intelligendam & cog-
noscendam cogitationem alterius , & de
facto intelligit obiectum cogitationis , si
manifestatio illa sit tantum locutio : At
verò in illuminatione requiritur per se ,
quod nedium manifestetur cogitatio al-
terius , sed manifestetur obiectum illius
cogitationis ignotum & improportiona-
rum intellectui eius , cui manifestatur.
Hinc ergo patet maior : Quia simplex
locutio est tantum manifestatio cogita-
tionis, illuminatio est manifestatio cogi-
tationis de obiecto improportionato &
incognito.

Ibid.

Sequitur 910. Per illuminationem
duo quædam munia , & officia præstare
Angelum illuminantem ipsi Angelo il-
luminato ; primò quidem confortat
intellectum eius ; secundò distinguit &
veluti particularizat obiectum , vt fiat
proportionatum capacitati Angeli infe-
rioris. Explicatur : Hæc duò conforta-
re intellectum Angeli & distinguere ;
atque aptare obiectum capacitati intel-
lectus illius, non sunt duo realiter distin-
cta , sed sunt vnum & idem realiter ,
cum per vnam & eamdem realiter actio-
nem siue illuminationem fiant : imò ex
secundo oritur primum aliquo modo ;
ex eo enim , quod obiectum distingua-
tur & proportionetur , fit , quod ipse in-
tellectus sit capax attingendi illud : Sed .
quia ad hoc , vt intellectui proportione-
tur debet necessariò ille , qui aptat , re-
picere capacitatem illius , cui aptat , &
dirigere suam coaprationem iuxta capa-
citatem intellectus illius , cui veritas
coaptatur , idcirco D. Thomas hanc di-
rectionem primo loco posuit , illamque
vocauit conuersionem vnius Angeli ad
alium , & dixit per illam confortari in-
tellectum alterius Angeli.

Aduertendum autem & recolendum ,
quod diximus suprà , nimirum , Angelos ,
quod superiores , eò per species vniuer-
saliores intelligere , & consequenter

etiam intelligere veritatem magis in vniuersali, quam intelligat inferior: illa ergo veritas, quam superior attingit in vniuersaliori ratione ut sic, non est proportionata captui & capacitatii alterius Angeli, qui non attingit sub ratione ita vniuersali: Superior ergo Angelus, qui, ut diximus suprà, potest utri specie suâ vniuersaliori, vel adæquatè secundum totam suam vniuersitatem, vel inadæquatè non secundum totam vniuersitatem, quando vult illuminare alium, utitur sua specie inadæquatè, intelligendo per illam speciem veluti partem illius obiecti, deinde aliam & aliam: id què iuxta capacitatem & captum illius, cui vult totam illam veritatem manifestare: dirigit igitur singulas illas cogitationes ad alterum iuxta capacitatem eius, & sic intellectus alterius fit capax percipiendi illam totam veritatem per partes, quam non poterat totam simul capere: vnde intellectus illius quodammodo confortatur, & obiectum distinguitur & proportionatur ipsi.

Ex his ergo, quorum omnia serè superius sunt probata probatur sequela. Veritatem in vniuersali cognitam diuidi, & veluti proponi per partes proportionata captui alterius, est intellectum confortari & obiectum proportionari & diuidi: Atqui in illuminatione veritas in

vniuersali cognita sic diuiditur: Ergo in illuminatione intellectus illuminati confortatur, & obiectum diuiditur.

Ibid.

Sequitur 911. Illuminationem non fieri per productionem realem alicuius rei, vel entitatis realis ab Angelo illuminante in intellectu Angeli illuminati.

Probat. sequ. Illuminatio fit per divisionem veritatis in vniuersali cognitione & directionem cognitionum, quibus illa veritas tota cognoscitur, ex dictis: Sed ad neutrum horum requiritur productio physica & realis alicuius entitatis facta ab Angelo illuminante in intellectu Angeli illuminati: Ergo hæc productio non requiritur ad illuminationem. Minoris prima pars patet: Nam vt Angelus illuminans diuidat veritatē vniuersalem in plures partiales non est necessarium, quod producat aliquid physicum in intellectu Angeli illuminati; cum possit facere huiusmodi divisionem in se ipso solo, vt patet ex dictis supra, non vtendo sua specie vniuersali secundum totam vniuersalitatem adæquatè. Secunda verò pars minoris probatur: Quia, vt diximus, ad directionem & locutionem non requiritur productio alicuius entitatis realis in intellectu Angeli, ad quem dirigitur locutio: Ergo ad neutram harum operationum requiritur illa productio, nec consequenter ad illuminationem.

Sequitur 912. Illuminationem in An-
gelis fieri posse de his , quæ pertinent
ad ordinem naturæ, gratiæ,& gloriæ.

Probat. sequ. De illis omnibus po-
test fieri illuminatio , quæ Angelus il-
luminans cognoscit in vniuersali,& quæ
sunt ignota alteri , possuntque ad illum
dirigi & cognosci , vt patet ex dictis :
Atqui hæc possunt esse in ordine naturæ
gratiæ, & gloriæ: sunt enim multa fu-
tura contingentia, quæ Deus reuelat su-
periori Angelo in vniuersali, tam in or-
dine naturæ, quam in ordine gratiæ, &
gloriæ, quæ sunt ignota inferiori Ange-
lo, quæ tamen possunt ad illum dirigi, &
ab illo cognosci: Ergo, &c.

Sequitur 913. Angelum inferiorem *Ibid. n. 3.*
non posse illuminare superiorem.

Probatur sequ. Ille , qui illuminat,
debet cognoscere veritatem magis in
vniuersali,quam cognoscat illuminatus,
vt patet ex dictis : Sed , vt suprà osten-
dimus, Angelus inferior non intelligit
veritatem magis in vniuersali , quam
superior, imò potius è contrâ: Ergo,&c.

Sequitur 914. Angelos superiores de
facto illuminare inferiores.

Probatur sequ. Quò aliquis magis *Ibid. n. 4.*
participat bonitatem Dei,eò magis illam
diffundit , quia bonum est diffusuum
sui , vt patet ex dictis , cum sit perfe-
ctuum : Sed Angeli superiores magis

participant bonitatem Dei: Ergo magis illam diffundunt: hæc autem diffusio maximè fit per communicationem veritatis cognitæ, ut est euidens: Ergo, &c. Ex his habes in dæmonibus non posse esse illuminationem, bene tamen locutionem, quia non manifestat veritatem in ordine ad Deum.

19957. *57.5.* Sequitur 915. Angelos non posse naturaliter cognoscere mysteria gratiæ, quæ sunt supernaturalia quoad substantiam.

Explicatur opera dupliciter possunt esse supernaturalia; primò quoad substantiam, qualia sunt ipsa gratia iustificans & gloria, ut dicimus in sequenti principio; secundò possunt opera esse supernaturalia quoad modum, sicut visus restitutus cœco nato: hic enim fuit opus naturale, nimirum potentia visiva, quæ entitatiuè est naturalis; sed modus ipse, quo restituta est, fuit supernaturalis: Hoc ergo supposito.

Probat. *sequela.* Obiectum debet esse proportionatum potentia etiam intellectiuæ, ut possit ab ea attingi, ut diximus supra: Sed obiectum supernaturale non est proportionatum potentiae solidi naturali, qualis est intellectus Angelicus naturaliter consideratus: Ergo obiectum supernaturale non poterit ab intellectu Angelico attingi.

Sequitur 916. Quemlibet Angelum 28. de
verit. a. 6.
semper actu cognoscere.

Prob. sequela. Ex dictis suprà: Omne viuens semper est in aliquo actu naturali vitæ, ut patet inductione & experientiâ; nam semper vegetativa nutriuntur, & semper animalia habent motum cordis: Sed quilibet Angelus est viuens, & perfectius viuens, quam viuentia materialia: Ergo est semper in aliquo actu vitæ intellectiæ, quæ sola ei competit.

Sequitur 917. Quemlibet Angelum In 2. dist.
11 q 1. art.
3. ad 4.
semper actu cognoscere seipsum.

Probatur sequela. Operatio maximè connaturalis vitæ debet esse circa obiectum maximè connaturale & proportionatum: Sed cognitio, quam semper habet Angelus est operatio maximè connaturalis vitæ intellectiæ: Ergo debet esse circa obiectum maximè connaturale & proportionatum, quod, ut diximus, est ipsamet substantia Angeli.

Sequitur 918. Quemlibet Angelum 2. contr.
Gen. a. 76.
etiam semper cognoscere Deum.

Probatur sequela. Qui semper cognoscit effectum ut effectum, semper aliquo modo cognoscit causam: Sed Angelus semper cognoscendo seipsum comprehensiæ, cognoscit se semper tamquam effectum Dei, ut suprà ostensum est: Ergo semper etiam cognoscit Deum ut causam.

I. p. q. 58. Sequitur 919. Angelum numquam
esse in nuda potentia.

Probatur sequela. Qui aliquando est
in nuda potentia, habet potentiam sine
vlo actu: Sed angelus numquam habet
potentiam sine vlo actu, ex dictis: Ergo
&c.

Ibidem. Sequitur 920. Angelum numquam
esse in nuda potentia etiam respectu
aliorum obiectorum à se, & à Deo.

Probatur sequela. Qui est in nuda
potentia ad cognoscendum non habet
semper species, quia species sunt actus
aliquis in ordine ad cognoscendum, va-
patet ex dictis: Sed, ut supra ostendi-
mus, Angelus habet species innatas
principio suæ creationis: Ergo non est
in nuda potentia.

Ibid. q. 2. Sequitur 921. Angelum simul plurima
intelligere.

Probatur sequela. Qui semper se &
Deum cognoscit, & quandoque etiam
alia, plura intelligit: Sed, ex dictis, An-
gelus semper se & Deum, & quandoque
alia cognoscit: Ergo plura intelligit.

Ibidem. Sequitur 922. Angelum etiam simul
intelligere plura alia.

Probatur sequela. Angelus potest in-
telligere simul omnia per unam spe-
ciem repræsentata: Sed illa sunt plura
quia, ut diximus, Angelus intelligit per
species universales: Ergo, &c.

Sequitur 923. Angelos non intelligere *Ibid. 47. 5.*
discurrendo.

Probatur sequela. Qui perfectè intelligunt, non intelligunt discurrendo: Sed Angeli, ut potè omnino immateriales, perfectè intelligunt: Ergo non intelligunt discurrendo. Maior patet, quia qui perfectè intelligunt, in causis vident effectus, & in effectibus causas & conclusiones in principijs: Ergo non indigent discursu, ut prius noscant causas, & deinde effectus.

Sequitur 924. Angelos non intelligere *Ibid. 47. 6.*
re componendo & diuidendo.

Prob. sequela. Qui perfectè intelligit, non intelligit componendo & diuidendo: quia in quidditate cuiuslibet objecti ob perfectionem luminis intellectualis penetrat omnia, quæ possunt illi attribui, vel ab eo remoueri: Sed Angelus perfectè intelligit, ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 925. Angelum non posse plura per eamdem speciem repræsentata *I.P. q. 58.
art. 2.*
pluribus actibus simul intelligere.

Probat. sequela. Ex dictis supra: Duo accidentia solo numero distincta non possunt simul & semel esse in eodem subiecto: Sed illi actus essent solo numero distincti: si enim v.g. per speciem naturæ humanæ intelligerer unum individuum, putà Petrum, & per eam-

dem diuerso actu intelligereret etiam si-
mul & semel Paulum , illæ duæ cogni-
tiones non essent nisi solo numero di-
stinctæ : Ergo , &c.

Ibidem.

Sequitur 926. Angelum posse plura
& pluribus actibus intelligere per spe-
cies adinuicem subordinatas.

Probatur sequela. Quia in hoc casu
cessat inconueniens , quod plura acci-
dentiæ solo numero distinctæ sint in co-
dem subiecto : & aliunde Angelus bea-
tus non posset habere ullam cognitio-
nem naturalem , & quando seipsum in-
telligereret non posset alia à se intellige-
re , vel deberet cessare à propria cogni-
tione : quæ omnia sunt falsa , ut patet
ex dictis.

Ibid. ar. 5.

Sequitur 927. In intellectu Angelū
per se non posse esse falsitatem.

Probatur sequela. In intellectu ap-
prehendente simpliciter naturam rei
non potest esse falsitas : Sed Angeli per
per se loquendo semper intelligunt , si-
cūt intellectus apprehendens naturam
rei , quia non intelligunt componendo,
diuidendo , aut discurrendo , ex dictis:
Ergo , &c. Maior explicatur & proba-
tur : Falsitas consistit in hoc , quod res
concipiatur alio modo , quam sit : Sed
per intellectum , qui de omnibus iudicat
per modum simplicis apprehensionis ,
non potest per se apprehendi res alio

modo, quām sit: Ergo, &c. Minor probatur: Intellectus apprehendens rem aliquam v.g. subiectum & simul videns in eo omnia prædicata, quæ illi conueniunt, vel apprehendit subiectum vel non: si non apprehendit, non cognoscit subiectum; si illud apprehendit, & non potest illud apprehendere, nisi videndo omnia prædicata, quæ illi verè conueniunt, non potest attribuere illi subiecto aliquod prædicatum verè illi non conueniens v. g. Qui apprehendit hominem & ita apprehendit, ut videat omnia, quæ illi verè conueniunt, ex vi illius apprehensionis per se numquam potest decipi.

Sequitur 918. Per accidens posse reperiri falsitatem in intellectu Angeli mali respectu eorum, quæ supernaturaliter conuenire possunt rei. 1.p. q. 58.
ar. 5.

Probatur sequela. Entitas rei naturalis non potest esse principium apprehendi vel iudicandi de re aliqua quantum ad ea, quæ ipsi supernaturaliter conuenire possunt: Sed Angeli mali iudicant de entitate rei naturali, & in hoc numquam decipiuntur: Ergo si vterius velint iudicare de ijs, quæ conuenire possunt supernaturaliter, propter voluntatem peruersam, possunt decipi & decipiuntur: & ita dæmones videntes hominem mortuum, si iudicent nos

470 *Primum Doctrina*

I. p. 959. resurrectorum, falluntur, ut patet.

ibid. 1. Sequitur 929. In Angelis dari voluntatem.

Probatur sequ. Ad cognitionem boni vniuersalis, siue rationis boni in communi sequitur inclinatio in idem bonum, ut suprà ostendimus: Sed Angeli cognoscunt rationem boni in communi: Ergo ad hanc cognitionem sequitur inclinatio in idem bonum, quæ inclinatio est voluntas. Minor patet: Quia cognoscunt omnia naturalia, & Deum, &c. ut dictum est.

Ibid. 2. Sequitur 930. In Angelis voluntatem distingui ab intellectu.

Prob. seq. In omni re cognoscente creatâ inclinatio differt à principio cognoscitivo, ut patet ex dictis suprà: Sed Angeli sunt res cognoscentes creatæ, ex dictis: Ergo in illis voluntas differt ab intellectu.

Ibidem. 3. Sequitur 931. In Angelis esse liberum arbitrium.

Probatur sequ. Vbi est intellectus cognoscens vniuersalem rationem boni, ibi est liberum arbitrium, ex dictis supra de homine: Sed in Angelis est intellectus cognoscens rationem vniuersalem boni, ut ostensum est: Ergo in Angelis est liberum arbitrium.

Ibid. 4. Sequitur 932. In Angelis non distingui appetitum concupiscibilem & irascibilem.

Probat. sequ. Vbi est tantum appetitus intellectius, non distinguitur irascibilis & concupiscibilis, ex dictis, de anima rationali: Sed in Angelis, cum sint immateriales, est tantum appetitus intellectius, sicut est sola cognitio intellectua, ex dictis: Ergo in Angelis non distinguitur concupiscibilis & irascibilis.

Sequitur 933. In voluntate Angelorum dari amorem naturalem. <sup>I p. q. 60.
a. 1.</sup>

Prob. sequ. In omni re naturali inuenitur inclinatio naturalis iuxta modum naturæ: vnde in re naturali cognoscente per sensum inuenitur etiam inclinatio naturalis consequens ad cognitionem sensitivam: Atqui Angeli sunt res naturales cognoscentes per intellectum: Ergo in illorum voluntate dabitur inclinatio & amor naturalis.

Sequitur 934. In Angelis dari dilectionem electiuam. ^{Ibid. a. 2.}

Probat. sequ. Vbi est liberum arbitrium, est dilectio electua; quia, ut diximus, liberum arbitrium est vis electua: Sed in Angelis est liberum arbitrium, ex dictis: Ergo, &c.

Sequitur 935. Angelum diligere se- ^{Ibid. a. 3.}
ipsum dilectione naturali & electua.

Probatur sequ. Velle bonum alicui est ipsum diligere, ut patet: Sed Angeli volunt sibi bonum dilectione naturali

& electiua , vt satis constat ex dictis :
Ergo , &c.

*I.p. q. 60.
n. 4.* Sequitur 936. Angelum diligere aliū naturali dilectione , sicut seipsum, non ita vt ly *scut* dicat æqualitatem, sed proportionem.

Proba. sequ. Qui seipsum diligit , diligit naturali dilectione ea , quæ sunt sibi aliquo modo vnum : Atqui Angelus seipsum diligit , & alius Angelus est aliquo modo vnum cum illo ; quia sunt eiusdem naturæ intellectualis: Ergo , &c. Quia tamen ipsemet Angelus est magis sibi vnum, quàm alter , idcirco se magis diligit.

Ibid ar. 5. Sequitur 937. Angelum naturali dilectione diligere Deum plūs quàm se ipsum.

Proba. sequ. Nulla dilectio naturalis potest esse peruersa : alias natura ipsa , à qua procederet hæc dilectio esset mala : Sed dilectio , quâ Angelus Deum diligit est naturalis , & esset peruersa si non magis Deum diligeret ; quia quælibet res debet diligi eo modo , quo est bonum; Deus autem , cum sit summum bonum est, maius bonum, quàm sit Angelus , imò est ipsi etiam maius bonum, quia est eius causa efficiens & conservans , & finis , & exemplar , & bonum vniuersale : Ergo , &c.

Sequitur 938. Angelum & hominem

esse imaginem, siue potius ad imaginem
Dei.

Probatur sequela: Similitudo ad imitationem alicuius expressa est imago, & si sit imperfecta dicitur res potius ad imaginem: Sed Angelus & homo sunt quædam similitudo ad imitationem Dei expressa, inquantum sunt intellectualis naturæ producentes verbum & amantes, & à Deo ad hoc factæ, quamvis sint imperfectæ similitudines: Ergo Angelus & homo sunt imago, siue potius ad imaginem Dei.

Sequitur 939. Reliquas creaturas non
esse ad imaginem Dei.

Ibid. ar. 2.

Probatur sequela: Quod non est intellectualis naturæ, non est ad imaginem Dei: Sed reliquæ creaturæ non sunt intellectualis naturæ: Ergo non sunt ad imaginem Dei. Maior patet: quia imago debet esse similitudo in specie, vel in accidente aliquo proprio. Minor etiam constat, quia reliquæ creaturæ habent quidem esse & vivere, non tamen habent intelligere, quod est aliquid proprium Dei. Quare reliquæ creaturæ sunt potius vestigium Dei, quam imago vel ad imaginem eius.

Sequitur 940. Angelum esse magis
ad imaginem Dei, quam hominem.

Ibid. ar. 3.

Probatur sequela: Quod est magis
intellectualis, est simpliciter magis ad

imaginem Dei: quia ratio imaginis simpliciter attenditur penes intellectualem naturam: Sed Angelus est magis intellectualis, quam homo, quia est magis immaterialis: Ergo Angelus est magis ad imaginem Dei, quam homo.

Ibid. ap. 4. Sequitur 941. Quod aliquis magis imitatur Deum intelligendo & amando, eò perfectius esse ad imaginem Dei.

Probatur sequela: Quod est magis intellectuale, eò est magis ad imaginem Dei: Sed quod perfectius quis intelligit & amat præsertim Deum, est magis intellectualis: Ergo est magis ad imaginem Dei. Quare per creationem homines omnes sunt ad imaginem Dei, per gratiam multò magis, sed maximè per gloriam.

Ibid. ap. 5. Sequitur 942. Angelum & hominem esse ad imaginem Trinitatis.

Probatur sequela: Imago Trinitatis consistit in hoc, quod intelligendo quis producit verbum, & volendo producit amorem: Sed Angelus & homo intelligendo producunt verbum, & volendo producunt amorem: Ergo Angelus & homo sunt ad imaginem Trinitatis. Major patebit in secundo principio.

Ibid. ap. 6. Sequitur 943. Rationem imaginis conuenire homini secundum mentem.

Probatur sequela: Ratio intellectuallis naturæ conuenit homini secundum

mentem : Sed ratio imaginis conuenit homini secundūm naturam intellectua-
lem : Ergo ratio imaginis conuenit ho-
mini secundūm mentem.

Sequitur 944. Rationem vestigij homi- *Ibidem.*
ni conuenire secundūm alias partes.

Probatur sequela : Effectus non per-
tingens ad similitudinem speciei , re-
präsentat per modum vestigij : Sed ho-
mo secundūm alias partes est effectus
non pertingens ad similitudinem spe-
ciei , siue ad rationem intellectualis :
Ergo homo secundūm alias partes habet
rationem vestigij. Maior patet : quia si-
cut in alijs creaturis inuenitur ratio ef-
fectus repräsentans aliquomodo Diui-
nam perfectionem eo modo , quo vesti-
gium repräsentat animalia illud impri-
mentia , ita etiam in hominē quoad alias
partes inuenitur ratio effectus eodem
modo repräsentans perfectionem Dei ,
siue quoad rationem intellectiui , in-
quantūm opus naturæ est opus intelli-
gentiæ , siue quoad inclinationem &
veluti amorem.

Sequitur 945. Imaginem Dei reperiri *Ibid. 447.*
in homine & Angelo maximè secun-
dūm actus.

Probatur sequela : Quò magis imago
accedit ad similitudinem eius , cuius est
imago , cò est perfectior : Sed Angelus
& homo magis accedunt ad similitudi-

nem Dei secundum actus intelligendi & amandi: quia intellectualitas Dei est ipse actus intelligendi, ut dicemus in secundo principio, & eius voluntas est ipsum velle; & ratio verbi & amoris procedentis inuenitur etiam in homine secundum actus: Ergo Angelus & homo secundum actus maximè sunt ad imaginem Dei,

Ibidem

¶. 8.

Sequitur 946. Imaginem Dei maximè reperiri in homine & Angelo per comparationem ad obiectum, quod est Deus.

Probatur sequela: Similitudo Diuinæ naturæ, & trium personarum, quanta est possibilis creaturæ, habet maximè rationem imaginis in Angelo & homine: Sed intellectio & volitio Angeli & hominis per comparationem ad obiectum, quod est Deus, maximè est similitudo Diuinæ naturæ & trium personarum: Ergo intellectio & volitio Angeli & hominis per comparationem ad obiectum, quod est Deus, habet maximè rationem imaginis. Maior patet, quia Deus intelligit se primariò & intelligendo se primariò producit Verbum; & amat se tamquam obiectum primarium, & amando se producit amorem, ut dicemus in secundo principio.

Sequitur 947. Similitudinem ab imagine distingui dupliciter, scilicet vel ut

quid præambulum ad imaginem, vel ut
quid subsequens ad imaginem.

Explicatur. Omnis imago est similitudo; sed non omnis similitudo est imago: vnde ratio similitudinis est veluti ratio communior; Sed aliquando similitudo addit perfectionem supra imaginem, inquantum imago dicitur magis vel minus similis rei repræsentatæ.

Hinc probatur sequela subsumendo: Sed utroque modo imago differt à similitudine: nam primo modo similitudo est quid communius; & hac ratione imago addit supra similitudinem, hoc, quod est, esse ad imitationem; secundo autem modo similitudo addit maiorem vel minorem perfectionem in repræsentando: Ergo semper similitudo aliquo modo differt ab imagine: & hinc est, quod homo dicitur ad imaginem Dei ratione naturæ, sed ad similitudinem eius ratione gratiæ & virtutis.

ꝝ ꝝ: ꝝ ꝝ ꝝ ꝝ ꝝ: ꝝ ꝝ

*EPILOGVS ET TRANSITIO
ad secundūm principium.*

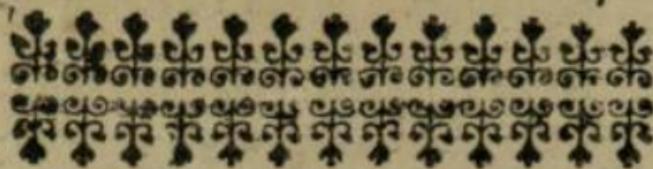
VIDIMVS in hoc principio ex eo, quod ens sit transcendens materiam esse puram potentiam passiuam & receptiuam, & ea, quae habent aliquem actum, sive potentiam actiuam eleuari aliquo modo supra materiam, præsertim verò illa, quae habent potentiam actiuam per modum causæ principalis, quæ vocantur viuentia. Inter ea vidimus aliqua alijs esse perfectioris vitæ, vel minus perfectæ iuxta maiorem, vel minorem eleuationem supra materiam, & sic vegetatiua esse minus perfectæ vitæ, sensitiua perfectioris, intellectiua etiam multò amplius, & inter intellectiua Angelos eò perfectiores, quod immaterialiores & eleuatiores supra materiam; atque adeò magis actuales, & minus habentes de potentia, superest modo agere de illo ente, quod est omnino eleuatum supra materiam omnem, hoc est, supra omnem potentiam receptiuam: ita ut nihil omnino potentiaz receptiuæ in ipso reperiatur. Hoc verò ens debere esse actum puris-

simum , ex eo satis constat ; quia ubi nulla est potentia receptiua , nihil ibi est , nisi actus secundum puram & nudam rationem actus : Nam in ijs , in quibus est potentia actiua distincta ab actu , est etiam quædam potentialitas ad ipsum actum , saltem quatenus potentia illa actiua considerata secundum se , est minus actualis , quam sit ipse actus secundus , & consequenter est aliquo modo potentialis . Oportet ergo , quod in actu puro nihil omnino inueniatur etiam de potentia actiua distincta à suo actu , & multò minus de potentia quocumque modo receptiua ; & sic illud ens , quod est actus purus , est omnino eleuatū super materiam , illi que , ut sic loquar , è diametro oppositus ; itavt , sicut materia est tota potentialitas , & nihil includit actus siue actualitatis ; ita istud ens , quod vocamus actum purum , sit totum actus siue actualitas , & nihil includat potentialitatis . Hoc autem ens vocamus Deum . Deus ergo est actus purus , nihilque aliud à Deo potest esse actus purus . Et istud est secundum principium Doctrinæ D.Thomæ ; de quo iam agendum est .

FINIS.

APPENDIX

MISS RAM, Legior posse
nos, dix de minima ipsaies, ex
postura extrempio & deponit se
conspicuum conuenienter; dix He
cunus tunc illi, & pernille se ferre non
potest colligi huius, virtutum effi
cienciae locis nisi, quod dixit illi
missus apud secessit ad Diximus si
tum est, &c. Aduerba locutum sibi
superioris Diximus sed 700. Postea
tunc pueriles superstitioe locis eximis
sunt in complicitate; huiusmodi
de omnibus omnino scilicet omnes
punctis. Diximus huiusmodi
est hoc locutum parte puerilem. Dixi
mus sed 22. ex parte intelligi potest
nudus (dicto) in necessitate. Exinde
diximus sed 82. in Agelio de 1. breves
luminis & Deo, quis non existit iniquitate
in te sis. Et sic omnibus intercedens
autem omnibus; dixit de summa letitia.

APPENDIX

Ad hoc primum principium.

OB MISERAM, Lector bene-
uole, quæ de anima separata, ex
hoc primo principio & deductis ab eo
conclusionibus consequuntur; quæ li-
cer pauca sint, & facillimè ac sere nullo
negotio colligi possint, visum tamen est
hic, licet seorsim, addenda, ne quis illa
in hoc opere desideraret. Diximus igit-
ter seq. 489. Animam separatam posse
subsistere. Diximus seq. 500. Potentias
pure spirituales subiectari in sola anima
& non in composito; idemque dicendum
de omnibus omnino accidentibus pure
spiritualibus. Diximus ibid. intellectum
esse potentiam pure spiritualem. Dixi-
mus seq. 525. ex priori intellectione re-
linqui species in intellectu. Denique
diximus seq. 839. in Angelis dari species
infusas à Deo, quæ sunt veluti proprie-
tates eius. Ex his omnibus inferenda
sunt ferè omnia, quæ de anima separa-
ta dici aliquo modo possunt.

D. Thom.
1. p. qu. 89.

at. i.

Sequitur ergo primò : Animam separatam posse operari.

Probatur sequela: Quod habet principium radicale & proximum operationis potest operari: hoc enim & nihil aliud est posse operari , quām habere potentiam sive principium radicale & proximum operationis: Sed anima separata habet principium radicale & proximum operationis: Ergo potest operari. Minor probatur : Substantia , quæ subsistit *ut quod* , & quæ habet potentias actiuas , habet principium radicale & proximum operationis: Sed anima, ex supradictis , etiam separata subsistit *ut quod* , & habet intellectum , & alias potentias purè spirituales : Ergo anima etiam separata habet sive potius est principium radicale operationis & habet principium proximum , quod est intellectus , & alia quævis potentia purè spiritualis.

Ibidem. Sequitur 2. Animam separatam posse intelligere & velle.

Probatur sequela: Principium radicale intellectionis habens intellectum potest intelligere & velle : Sed anima etiam separata est principium radicale intellectionis , & habet intellectum , ex dictis: ergo anima separata potest intelligere & velle. Major constat: quia ex intellectu consequitur necessariò voluntate.

tae, quæ est potentia ad volendum, si-
cūt iūtellectus est potentia ad intelli-
gendum.

Sequitur 3. Animam separata non
posse intelligere conuertendo se ad phā-
tasmata.

Probatur sequela: Quod non habet
phantasmata, non potest intelligere con-
uertendo se ad phantasmata: Sed ani-
ma separata non habet phantasmata, quia
non habet phantasiam aut alias poten-
tias organicas, ut diximus: ergo non
potest intelligere conuertendo se ad
phantasmata.

Sequitur 4. Animam separata ha-
bere modum intelligendi similem modo
intelligendi Angelico.

Probatur sequela: Quod intelligit
non conuertendo se ad phantasmata ha-
bet modum intelligendi similem modo
angelico: Sed anima separata intelligit
non conuertendo se ad phantasmata: Er-
go habet modum intelligendi similem
angelico. Maior constat: quia Angeli
etiam intelligunt non conuertendo se
ad phantasmata, ut diximus.

Sequitur 5. Animam separata intel-
ligere conuertendo se ad ea, quæ non
sunt intelligibilia in potentia, sed in
actu.

Probatur sequela: Qui intelligit, &
non intelligit conuertendo se ad phan-

Ibidem

Ibid ad 3^a

Ibidem

phantasmata, non intelligit conuertendo se ad intelligibilia in potentia, atque adeo intelligit conuertendo se ad intelligibilia in actu: Sed anima separata intelligit, & non intelligit conuertendo se ad phantasmata: Ergo intelligit conuertendo se ad intelligibilia non in potentia, sed in actu. Maior constat: Quia sola phantasmata sunt intelligibilia in potentia proxima; cetera vero omnia vel sunt intelligibilia in potentia remota medijs videlicet phantasmatisbus, vel in actu, quia sunt spiritualia.

Ibidem.

Sequitur 6. Animam separatam recipere species infusas a Deo, quibus de novo intelligat.

Explicatur: Dupliciter potest quis aliquid de novo intelligere, primò dum virtute intellectus agentis elicit species intelligibles ex phantasmatisbus; & hoc modo anima, dum est in corpore, potest de novo intelligere aliquid; Secundò potest quis de novo aliquid intelligere quatenus de novo infunditur intellectui species repræsentans obiectum; nec potest dari aliis modis, quo quis de novo intelligat: Cum enim intellectus non possit intelligere sine specie intelligibili repræsentante obiectū, & determinante intellectum, ut probatum est supra, consequens est, quod cum quis de novo aliquid intelligit, quod prius non intel-

Iexerat defectu speciei , de nouo accipiat speciem intelligibilem : Vel ergo illam recipit de nouo ab obiectis sensibilibus mediantibus sensibus , vel non mediantibus sensibus : Si mediantibus sensibus recipiat illam , recipit illam ex phantasmatibus , vt constat ; Si non medijs sensibus , oportet necessariò , quod illam recipiat à Deo infundente : obiecta enim materialia non possunt immitttere speciem nisi materialem , atque adeo non intelligibilem : obiecta verò immaterialia non possunt immitttere speciem mediatae : nullum enim potest dari medium , nec immediatae : ut probatum est sequela 901. Ergo debent speciem à Deo recipere . Hinc igitur manet probata sequela , hoc pacto: Qui de nouo aliquid intelligit , quod defectu speciei prius non intelligebat , debet recipere speciem vel ab obiectis , vel à Deo : Sed anima separata potest de nouo in eo statu cognoscere aliquid , quod defectu speciei prius non intelligebat , ut patet ; est enim intellectualis : Ergo debet recipere speciem vel ab obiectis vel à Deo : Atqui non potest recipere speciem ab obiectis : Ergo debet recipere à Deo . Subsumptum probatur : Obiecta vel sunt materialia , vel immaterialia : Sed anima separata non potest recipere species ab obiectis ~~materiæ~~

rialibus ; cum non habeat sensus & phantasiam , quibus medijs speciem illorum intelligibilem à phantasmatis bus eliciat per actionem intellectus agentis , ut diximus : Non potest etiam recipere species ab obiectis immaterialibus : ergo à nullo obiecto potest recipere species intelligibilem . Secunda pars minoris probatur ; quia in anima separata non potest aliqua res creata spiritualis immediatè operari principaliiter , neque mediater : non immediatè ; quia iam esset intimè præsens intra ipsam animam , atque adeo illaberetur in ipsam , quod nulli omnino rei creata potest comperere ; non mediater : quia nullum est medium , quod possit deferre virtutem rei purè spiritualis præfertim species usque ad intellectum alterius rei etiam purè spiritualis : illud enim medium deberet esse aliqua substantia fœturalis : quæ proinde deberet illabi in animam : quod nequit fieri . Ergo &c.

Ibid. n. 5. Sequitur 7. Animam separatam posse intelligere per species in ea conseruatas exactibus quibus duæ esset coniuncta corpori intellectu.

Probatur sequela , supponendo quod diximus , manere in intellectu species relictas ex prioribus actibus , quos intellectus elicuit . Tunc sic arguitur : Hæ spe-

cies remanent in anima separata: Ergo potest per illas intelligere: consequentia est evidens, quia habens intellectum & species potest intelligere: Sed anima separata habet intellectum, ut probatum est; & habet species, ut statim probabimus: Ergo anima separata potest per illas intelligere. Antecedens vero probatur: Accidentia pure spiritualia subiectantur in sola anima & non in composito, ut probatum est: Sed haec species relictæ ex prioribus actibus sunt accidentia pure spiritualia: Ergo subiectantur in sola anima, & non in composito, atque adeo remanent etiam per reunte composito in anima separata.

Sequitur 8. Animam separatam esse intelligibilem in actu primo, & non tantum in potentia,
Vid. 4. 2.

Probatur sequela: Quod est omnino immateriale, est intelligibile in actu primo & non tantum in potentia, ut constat ex dictis supra: Sed anima separata est omnino immaterialis: Ergo &c. Dices etiam anima dum est in corpore est omnino immaterialis, & tamen non est intelligibilis in actu, sed in potentia; unde non intelligitur per seipsum, sed per speciem à phantasmatibus abstractū: Ergo falsū est, quod anima separata sit intelligibilis in actu. Sed contra: Quia ratio cur anima separata, dum

est in corpore, non intelligat seipsum per seipsum, non est quod secundum se non sit intelligibilis, vel immaterialis; sed quia habet modum intellectualitatis & intelligibilitatis proportionatum modo essendi: Modus autem essendi tunc est, quod sit in corpore; atque adeo modus operandi, qui sequitur modum essendi, est, quod intelligat etiam seipsum mediante phantasmate: Quando autem anima est separata, non habet modum essendi in corpore; & idcirco tunc est intelligibilis & intelligit independenter à corpore, & consequenter est intelligibilis non in potentia, sicut res materiales, aut quae habet modum essendi in materia, sed est intelligibilis in actu, sicut in actu est separata à materia.

Avidem.

Sequitur 9. Animam separatam intelligere seipsum per seipsum tamquam per speciem impressam.

Probatur sequela: Quod intelligit & est actu intelligibile, intelligit seipsum per seipsum tamquam per speciem impressam: Sed anima separata intelligit, & est actu intelligibilis, ut ostensum est: Ergo &c.

Avidem.

Sequitur 10. Animam separatam cognoscere distincte alias animas separatas.

Probatur sequela: Omnis intelligens distincte ac quidditatiuè unum indiui-

duum vnius speciei intra obiectum proportionatum, intelligit etiam distincte ac quidditatius alia individua eiusdem speciei, si habeat species representativas illorum: Sed anima separata intelligendo seipsum per seipsum intelligit quidditatiū vnum individuum vnius speciei intra obiectum proportionatum, ut est evidens: Ergo si habeat species aliarum animalium intelliget ipsas distincte ac quidditatiū.

Sequitur 11. Animam separatam non cognoscere distincte sed tantum confusè angelos. *Ibidem*

Probatur sequela: Quia, ut supponimus, non debentur illi species, quibus cognoscatur distincte angelos, sed tantum debentur illi species, quibus cognoscatur distincte animas separatas. Ratio est quia Angeli non sunt obiectum proportionatum intellectus animæ etiam separatae; bene autem aliæ animæ separatae. Non negamus tamen, quin possit Deus infundere species animæ separatae, quibus cognoscatur distincte ac quidditatiū angelos, non tamen comprehensiū, nisi Deus augeret etiam virtutem intellectuam.

Sequitur 12. Species, quibus anima separata intelligit, non esse ita viuersales, sicut species quibus angelus etiam infimus intelligit. *Ibidem*

Probatur sequela : Quo aliquid est magis immateriale , est etiam magis illimitatum & magis vniuersale : Sed species , quibus anima separata intelligit , non sunt ita immateriales , ac species , quibus Angelus etiam insimus intelligit : quia species debent proportionari Angelo intelligenti : Angelus autem etiam insimus est magis immaterialis , quam anima etiam separata Ergo &c.

Abidem.

Sequitur 13. Species infusas à Deo , quibus anima separata intelligit , esse aliquo modo vniuersales.

Probatur sequela : Species omnino immateriales , & exemplatae à prima & vniuersalissima specie debent esse aliquo modo vniuersales : Sed species infusæ à Deo , quibus anima separata intelligit sunt immateriales , & exemplatae à Diutna essentia tamquam prima & vniuersalissima specie ; sicut enim hæ species sunt à Deo ut causa efficiente , ita sunt ab essentia Diuina , ut causa exemplari , vnde non adæquantur ipsis obiectis , vtpote à quibus non desumuntur : Ergo species infusæ à Deo , quibus anima separata intelligit sunt aliquo modo vniuersales.

Abidem.

Sequitur 14. Has species non esse eiusdem rationis cum speciebus acceptis ab obiectis.

Probatur sequela : Species adæquatae

objectis non sunt eiusdem rationis cum speciebus non adæquatæ sed vniuersalibus: Atqui species acceptæ ab objectis sunt adæquatæ illis; species verò infusæ à Deo non sunt adæquatæ sed vniuersales: Ergo species acceptæ ab objectis non sunt eiusdem rationis cum speciebus infusis à Deo. Maior est eidens: Cum enim rota quidditas & essentia speciei consistat in repræsentando, species, quæ diversimodè repræsentant, etiam sunt diuersæ rationis.

Sequitur 15. Per has species infusas animam separatam posse cognoscere objecta per illas directè ac formaliter repræsentata.

Probatur sequela: Intellectus instrutus specie potest per illam cognoscere objecta per illam formaliter ac directè repræsentata: Sed intellectus animæ separatae est instructus his speciebus infusis, ut diximus: Ergo per illas anima potest cognoscere objecta per illas directè ac formaliter repræsentata.

Sequitur 16. Per has species infusas animam separatam non cognoscere distinctè objecta omnia, quæ in illis speciebus quodammodo virtualiter propter vniuersalitatem continentur.

Probatur sequela: Virtus activa utens aliquo veluti instrumento non sibi proportionato non potest ita propriè

Ibidem.

Ibid. 47. 3

ac distinctè attingere subiectum vel obiectum , sicut si vteretur organo sibi connaturali & proportionato ; quia , ut dicemus in tertio principio , instrumentum quodammodo modificat virtutem principalis agentis ; vnde quando non est proportionatum non potest principale agens illo uti prout intendit : & idcirco videmus , quod si puér v. g. vatur baculo nimis graui , non potest illum ad nutum mouere : Sed species vniuersales sunt quasi instrumentum intellectus animæ separatae ipsi improportionatum ; quia anima nata est intelligere per species adæquatas ipsis obiectis & ex phantasmatibus abstractas : ergo per has species anima separata non poterit propriè ac distinctè attingere obiectum virtualiter quodammodo per eas repræsentatum.

201 Explicatur : Species vniuersalis v. g. repræsentans naturam humanam formaliter & directè , virtualiter autem & indirectè repræsentans omnia individua , non est proportionata intellectui humano , qui natus est quodlibet individuum intelligere per speciem ipsi individuo adæquatum quomodo cumque tandem intelligat individua , de quo alias diximus : Et inde fit , quod per illam speciem vniuersalem non potest intellectus noster intelligere distinctè &

in particulari quodlibet individuum per illam speciem virtualiter & indirectè representatum, nisi aliunde intellectus noster determinetur ad illud distinctè cognoscendum: Quamdiu anima est in corpore, intellectus noster determinatur per phantasmata directè representantia hoc & illud individuum: Sed, ubi anima separata est, non potest determinari per phantasmata, cum illa non habeat: debet ergo determinari per aliquid aliud: Illud vero quod illam determinat, non potest præstare ipsi animæ, ut intelligat distinctè & in particulari quodlibet individuum per speciem virtualiter representatum; eo quod virtus intellectiva non est tam perfecta in intelligendo, quam species est perfecta in ipsa intelligibilitate, quam habet saltem *ut quo*. Atque ita sit, ut virtus intellectiva non penetreret totum, quod in specie continetur & representatur: unde numquam potest pertingere ad propriam & distinctam cognitionem cuiuslibet contenti & representationis per speciem.

Sequitur 17. Per has species infusas animam separatam non posse cognoscere distinctè ac proprie omnia materialia. Probatur sequela: Quia hæ species sunt improportionatae, ut explicatum est.

Ibidem. 18. Sequitur Per has species infusas animam separatam non posse cognoscere distinctè ac propriè omnia singularia repræsentata veluti virtualiter.

Probatur sequela: Eadem ratione; quia virtus intellectiva animæ non adæquat totam intelligibilitatem speciei.

Ibidem. 19. Sequitur Per illas species infusas animam separatam posse cognoscere aliqua indiuidua, ad quæ determinatur.

Probatur sequela: Quia licet anima separata per illas species infusas præcisè non possit attingere propriè ac distinctè omnia indiuidua, tamen potest aliunde determinari ad aliqua distinctè cognoscenda: Atqui hoc sufficit, ut illa distinctè cognoscatur: Ergo illa poterit cognoscere, si determinetur. Potest autem determinari vel per præcedentem cognitionem; quia nimirum, dum esset coniuncta cum corpore, cognouit illud indiuiduum per illam speciem infusam repræsentatum; vel potest determinari per aliquem affectum; quia habet inclinationem & affectum ad cognoscendum aliquid indiuiduum v. g. personam aliquam, quam amavit vel amat speciali affectu; vel per naturalem habitudinem; quia haber vel habuit quamdam relationem, & sic poterit cognoscere Patrem, matrem &c. vel denique per Divinam ordinationem, quia scilicet Deus

ordinat, ut hoc vel illud individuum cognoscatur.

Sequitur 20. Animam separatam non cognoscere componendo & diuidendo, *Ibid. ar. 1°* vel etiam discurrendo. *ad 3°*

Probatur sequela: Qui non cognoscit per conuersationem ad phantasmata, non cognoscit componendo & diuidendo, vel etiam discurrendo; ut supra diximus: Atqui anima separata non cognoscit per conuersationem ad phantasma-
ta: Ergo non cognoscit componendo & diuidendo, vel etiam discurrendo. Ma-
ior patet ex dictis supra.

Sequitur 21. Hunc modum intelli- *Ibid. ar. 1°*
gendi non esse omnino contra naturam
animæ.

Probatur sequela: Quod potest competere animæ absque ullo miraculo & absqueulla vi seu violentia non est omnino contra naturam eius: Sed hoc modo iam superius explicato intelligere potest competere absque ullo miraculo & sine violentia: non enim est miraculum, quod anima separetur à corpore, nec quod separata intelligatur, nec quod intelligatur per modum substantiæ separa-
tæ; nec ullæ infertur violentia animæ in hoc, quod sic operetur; cum potius illæ operationes sint à principio intrin-
seco: Ergo hoc non est contra naturam
animæ.

Videm.

Sequitur 22. Hunc modum intelligendi esse præter naturam animæ.

Probatur sequela: Operari modo angelico est præter naturam animæ: Sed hic modus intelligendi est operari modo angelico, ut diximus: Ergo est præter naturam animæ.

Dices contra naturam formæ ut est forma corporis & informans materiam, est, quod non informet: hoc enim est contra naturalem eius inclinationem: Atqui anima est forma corporis: Ergo est contra naturam eius, quod non informet, atque adeo, quod non informans operetur. Sed contra primò quia esto presuppositiū ē esset hoc contra inclinationem animæ, quatenus est contra inclinationem eius naturalem; formaliter tamen non est contra naturam ipsius: supposita enim separatiōne, naturaliter inclinatur ad sic operandū: Atque hinc habes cur Deus teneatur secundūm suavem prouidentiam infundere species ordinis naturalis ipsi animæ separatae. Secundò falsum est, quod absolutè sit contra naturam animæ separari à corpore corruptibili & mortali, sed solūm est contra inclinationem aliquam veluti conditionatam, quatenus, si possibile foret, anima, vellet semper informare corpus: Sed quia hoc fieri neguit, idcirco absolutè non est contra

fed præter naturam animæ separataæ.

Sequitur 23. Animam separatam posse idem intelligere , quod intellecterat vnitæ, licet non eodem modo. *Ibid. ar. 6.*

Probatur sequela: Qui habet eamdem potentiam, easdem species, aut alias idem obiectum representantes , potest intelligere , quod prius intellexit: Sed anima separata habet eamdem potentiam intellectivam, & easdem species saltem aliquas , & habet etiam alias idem obiectum representantes , ex dictis: Ergo potest intelligere quod prius intellexit , non tamen eodem modo , quia non intelligit per conuersionem ad phantasmatæ , neque per compositionem & divisionem vel ratiocinationem , ut probatum est.

Sequitur 24. Animam separatam non impediri à cognitione obiectorum per distantiam localem. *Ibid. ar. 7.*

Probatur sequela: Qui habet potentiam intellectivam & species obiecti etiam distantis localiter , potest cognoscere illud nonobstante distantia locali : Sed anima separata habet potentiam intellectivam & species modo iam probato: Ergo potest intelligere obiecta, quorum habet species nonobstante distantia locali.

Sequitur 25. Animam separatam naturali cognitione non intelligere , quæ *Ibid. ar. 8.*

inter viuos & mortales aguntur.

Probatur sequela: Quæ inter viuos aguntur solis sensibus & phantasmatisbus secundum naturalem cognitionem ab anima etiam unita percipiuntur; ut patet experientia: Sed anima separata caret sensibus & phantasmatisbus: Ergo non percipit, quæ inter viuos aguntur.

Dices: Pertinet ad naturale desiderium, ut anima separata intelligat, quæ hic aguntur: Ergo illud naturale desiderium poterit determinare species objectorum, ut repræsentet ea, quæ inter nos aguntur.

Sed contra: Quia species infusæ intellectui humano animæ separatae non sunt ita uniuersales sicut species angelicæ: quare non est imaginandum, quod sicut species angelicæ repræsentantes aliquod individuum, repræsentant simul omnia, quæ sunt illius individui, ita species istæ infusæ animæ separatae repræsentent omnia, quæ cuilibet individuo conueniunt; unde licet anima separata cognoscat individua aliqua ex determinatione desiderij vel amoris, non propterea fit, quod possit cognoscere omnia, quæ conueniunt illi individuo, nec consequenter quæcumque facit illud individuum, quod adhuc est inter viuos, quia iam illa anima separata transiit ad statum substantiarum sepa-

zatum, & cum illis conuersatur: Quia
verò animæ beatæ ex vi beatitudinis
debet perfectè satiari quoad omne desi-
derium rationi consonum, inde est, quod
animæ beatæ non ex vi cognitionis na-
turalis, sed ex vi beatitudinis debet
cognoscere, quæ hic aguntur, si perti-
neant ad illorum statum, non autem
alia, quæ nullo modo spectant ad illas:
Animæ verò quæ sunt in purgatorio vel
inferno non cognoscunt, quæ hic inter
nos aguntur; quia illarum desiderium
cognoscendi has res, non debet impleri
& satiari, cum non sint beatæ, nec aliud
naturali cognitione illas valeant
cognoscere, ut dictum est. Potes tamen
Deus illis reuelare etiam medijs ange-
lis.

Sequitur 26. Habitus acquisitos in ~~liberis~~ intellectu existentes manere in anima
separata.

Probatur sequela: Omnia accidentia
soli animæ & non toti composito inhæ-
rentia manent in anima separata: Atqui
habitus intellectuales acquisiti sunt ac-
cidentia soli animæ, non toti composito
inhærentia, cum sint spiritualia: Ergo
habitus intellectuales acquisiti manent
in anima separata. Maior patet: quia
accidentia soli animæ & non composto
inhærentia non destruuntur per acci-
dens destructo composito, cum compo-

500 *Primum Doctrina*

situm non sit illorum subiectum ; nec corrumptur per se, id est, per contrariū; quia propriè non habent contrariū.

Ibidem.

Sequitur 27. Scientiam in terris comparata manere in anima separata.

Probatur sequela : Omnis habitus intellectualis manet in anima separata : Sed scientia in terris comparata est habitus intellectualis : Ergo scientia in terris comparata manet in anima separata.

Dices potest anima separata falsa quadam ratione abduci à veritate, quam demonstratiū perceperat in hac vita : Ergo potest anima separata amittere habitum scientiæ hic acquisitæ : Pater consequentia, quia hoc modo potest destrui scientia , sicut & per obliuionem.

Sed contra Quia , vt diximus , anima separata non ratiocinatur , nec intelligit componendo aut diuidendo : Atqui falsitas non potest reperiri in intellectu humano nisi in compositione vel divisione, aut etiam ratiocinatione, non autem in simplici apprehensione , vt demonstratum est supra : Ergo non poterit anima separata abduci falsa ratiocinatione.

Dices Dæmones ipsi aliquando decipiuntur.

Sed contra ; Quia non decipiuntur circa ea , circa quæ potest esse sciens

naturalis , sed solum circa alia , nec decipiuntur quasi falsa ratiocinatione abducti , sed solum , quia circa singularia vel supernaturaia iudicant aliquid , quod reuera non est , præcipitando iudicium ex inordinatione voluntatis : Idemque poterit contingere in anima separata : sed hoc non destruet scientiam , ut patet .

Dices D. Paulus 1. ad Corinth. 13. dicit , quod scientia destruetur .

Respondet D. Th. D. Paulum loqui de actu & non de habitu , id est , quod D. Paulus solum vult , quod actus scientiae non erit vel per conuersionem ad phantasmatu vel per discursum , sicut modo est , vel etiam non erit actus ille scientiae , qui est gratia gratis data : sicut enim tunc non erit prophetia , ita non erit gratia gratis data , quæ dicitur scientia : Adde quod scientia etiam destruetur quantum ad dispositionem , quæ ex habitu scientiae in statu viæ resultat in cogitatione & imaginatione : Illi enim , qui verè sciunt , non solum habent in intellectu habitum scientiae ordinativum specierum intelligibilium , sed etiam habent in ipsa imaginatione quamdam qualitatem ordinativam phantasmatu , quæ qualitas non est habitus , quia non est difficile mobilis , cum possit levi infirmitate corporis corrumphi , sed est

tancum dispositio; Et haec non manet in anima separata, sicut non manent in ipsa phantasmata.

Ibidem.

Sequitur 28. In anima separata posse manere habitum, aut quasi habitum opinionis.

Probatur sequela: Accidentia, quæ sunt in solo intellectu, & non in composito manent in anima separata: Sed habitus aut quasi habitus opinionis est formaliter in solo intellectu, & non in toto composito: Ergo &c.

*I post lext.
¶ 1. & 45.*

Sequitur 29. In anima separata, si beata fuerit, non manere habitum opinionis.

Probatur sequela: Cum scientia infusa de omnibus, quæ naturaliter sciri possunt, non potest manere habitus aut quasi habitus opinionis: quia, ut probatum est supra, scientia & opinio de uno & eodem obiecto non possunt stare in eodem intellectu: Sed in anima separata est scientia infusa de omnibus, quæ naturaliter sciri possunt, ut alias ostendimus: Ergo in anima separata non est habitus aut quasi habitus opinionis. Hinc igitur habes, opinionem non posse manere nisi in anima separata existente in purgatorio, vel in inferno.

*Q. un. de
an. 4. 19.*

Sequitur 30. In anima separata non manere virtutes temperantiae, fortitudinis & alias huiusmodi, siue loquacitatis

de virtutibus acquisitis, siue de infusis,
siue de donis Spiritus sancti.

Probatur sequela: Accidentia, quæ sunt in toto composito, non manent in anima separata: Sed huiusmodi virtutes sunt accidentia toti composito in hærentia, ut aliæ ostendemus: Ergo huiusmodi virtutes non manent in anima separata. Cæteræ autem virtutes, quæ sunt in sola voluntate, ut iustitia, vel in intellectu, ut prudentia, manent in anima separata, si beata sit, vel si sit in purgatorio; non tamen si fuerit in inferno; quia vel amissæ fuerunt per peccatum mortale in via commissum, saltem in esse virtutis & habitus; vel ijs priuatur anima in pñnam peccati. Adde quod frustræ essent: Cessante enim intentione hanc, siue potius acquisitione vltimi finis redditâ penitus impossibili, cessant etiam habitus electiæ mediorum ad finem, ut patet ex dictis supra.

Sequitur 31. In anima separata non *Ibidem* manere potentiam loco-motivam.

Probatur sequela: Potentia loco-motiva activa, ut diximus supra, est ipse intellectus & voluntas, non absolute, sed ut mediante imaginatione & appetitu imperant motum localem: potentia vero loco-motiva passiva, nihil aliud est, quam dispositio quedam naturalis in

neruis & alijs membris residens, quā possunt per spiritus animales moueri: Atqui hæc omnia cessant in anima separata: quamvis enim non cesseret intellectus & voluntas absolutè, nihilominus cessat imaginatio & appetitus sensitivus: vnde non potest intellectus imperare motum localem: Cessant etiam spiritus animales, & alia necessaria ad hunc motum: Ergo cessat potentia loco-motiva.

Aduerte autem differentiam inter intellectum Angelicum & humanum; quod intellectus Angelicus, cum sit multò perfectior, & magis similis Diuino, potest non solum perfectius intelligere, sed etiam potest imperando mouere corpora, ut superius probatum est: at verò intellectus humanus non potest per imperium causare motum in ullo corpore, nisi tantum in illo, quod informat anima, à qua ipse intellectus dimanat, imò nihil potest intellectus humanus ad extra producere nisi in corpore informato per animam vel mediante corpore. Atque hinc sit, quod potest quidem intellectus humanus mediante corpore causare motum etiam artificiosum in instrumentis atris, vel aliqua alia similia, ut experientiâ constat, sed sine corpore id non potest, quia est potentia animæ, quæ est forma corporis

D. Thome Principiam. 505

ris intellectus autem Angelicus, cum non sit potentia alicuius substantiae, quae sit forma corporis potest motum causare in corporibus etiam non sibi unitis. Cum ergo, ut supra demonstratum est, nulla substantia pure spiritualis possit esse in loco nisi per operationem virtualliter transcendentem, consequens est, ut anima separata non possit esse in loco nec possit seipsam vel quodcumque corpus mouere localiter; sed debeat vel a Deo vel ab angelis moueri.

Sequitur 32. Animam separatam non *Ibidem* posse seipsam localiter mouere viribus proprijs.

Probatur sequela: Ut substantia pure spiritualis seipsam localiter moueat debet habere potentiam loco-motivam, & debet posse operari ad extra: Atque anima separata est substantia pure spiritualis, quae non habet potentiam loco-motivam, nec potentiam ullam, quam posset ad extra operari, ut ostendimus: Ergo anima separata non potest proprijs viribus seipsam localiter movere.

Quæres Quomodo ergo movebitur localiter?

Respondeo moveri vel a Deo immediate, vel ab angelis.

Dices Angelii non possunt agere intra substantiam animæ, sicut nec alterius angelii, alias illaberentur intra essen-

tiam spiritualem, quod est impossibile: Sed ut angeli moverent animam separatam, deberent agere intra substantiam animæ: Ergo cum id non possint, non possunt etiam mouere localiter animam separatam: Min. prob. Angeli movendo localiter animam separatam ei aliquid imprimunt, vel impulsum, vel aliquid aliud: Sed angeli sunt, vbi agunt operatione transeunte: Ergo sunt in anima separata, aut ei imprimunt aliquid, atque adeo illabuntur intra illam.

Ad hoc argumentum, quod sine dubio difficultatem habet non levem. Resp. Distinguendo minorem, ut Angeli moverent animam separatam deberent agere & esse intra substantiam illius, si agerent principaliter, Concedo; si instrumentaliter tantum, Nego. Quare probabilius ac fere certum arbitror in doctrina D. Thomæ, Angelos non posse virtute naturali mouere localiter animas separatas tamquam causas principales, sed solum tamquam ministros & causas instrumentales, idque duplice vel conferendo ipsi animæ separatae virtutem, quam possit agere in externam materiam; vel imprimendo ipsi aliquam motionem sive impulsum spiritualem, ratione cuius anima separata fiat praesens alicui corpori, putâ cælo Empyreo, purgatorio, limbo vel inferno: Et hoc

modo dicuntur Angeli deferre animas.
Hoc autem Deus præstat medijs Ange-
lis, ut congruus ordo seruetur in rebus
& inferiora per superiora regantur &
gubernentur. Et hæc de anima sepa-
rata.

